

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De proprietatibus rerum

Bartholomaeus <Anglicus>

[Lyon], 21. Nov. 1482

De plantis et earum proprietatibus. Liber .xvi[i]

[urn:nbn:de:bsz:31-326878](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-326878)

mas ac figuras q̄si subito transforment. aliqui tenor teritur. aliqui argenti modo sculpsit et colorat (vt d. Jsi.) Neq̄ em̄ alia speculis aprior est materia. neq̄ picture accommodatio inuentur. Adaximus tamē bonor est in candido vt tro qd̄ in colore primū cristallo est. vñ ad potandū auri et argēti metalla depellere pfueuit vt d. Jsi.) Item ibidem d. idem q̄ in genere viti lapis obscurus numeratur. Est autē vitis interdum et niger. aliqui etiā translucidus cras/ siore visu et vocat speculari. et h̄ lapide multū gēmas faciūt (vt d. Jsi.) Hoc autē h̄ p̄p̄tū oē vitē cū sit liq̄factū q̄diu est valde liq̄dū/ sūme ē ductile. In frigidatū dōr indurātū sūme est fragile. et facile frāgibilez cū fuerit fractū nō p̄t nisi iterata calefactioe repari. q̄dā tñ fecerat vitē flexibile et malleo repabile (vt d. Jsi.) vñ et p̄bialā corā niberio cesare de tali vitrosactā vt fractā in tenā picat. quā nō ruptā/ s̄ plicatā cū malleo repauit vel emēdauit quē iussit cesar d̄collan nedū h̄ agnitū fieret/ auz p̄ luto h̄ref et om̄e metalloz p̄ciū vile crederet. qz reuera si vasa vitrea nō frāgerent meliora q̄ autē pu tarent (vt d. Jsi.) est igit vitē specialit̄ puz per spiciū luci puiuz imaginū et vmbraz rep̄itā tuū/ ductile q̄n est liquidū/ fragile q̄n est frigidū et indurātū oīum colorū susceptiū/ colore potius q̄ valore/ gēmaz nobilitiū imitatiū et imunditiaz absteriūū (vt d. auicē.) puluis ei ei? mūdificat dentes et in oculis delet albugi nes puenit etiā valde lapidi vscie et renū q̄n

Vibitur cū vino (vt d. auicē.)
Dachites ē lapis p̄ciosus et colore fuluus. figura rotūdus intra sese h̄ns a lūi lapidē. cuius crepitu sonorus ē q̄uis finitū illū nō interiorē lapilli/ s̄ sp̄m q̄ndā interiorē sapientes dicāt (vt d. draf. h̄ lepis exsudat a/ quā ita vt videat intra se fontanā scanniginē p̄nere. vñ q̄dam dicūt hūc esse lapidē q̄ dicit enidros. quere supra/ vbi tractatū est de eodē.

Rachiten est lapis q̄ gestat ab hoīe nō mordet a muscis nec ab ap̄ibus infestat (vt d. dia.) et credit valere cōtra veenum.

Jmiteth est idē qd̄ lapis lazuli et ē lapis vel vena terre inde fit lazurū. vt d̄ in lapi. Est autē lapis ille tanto melior q̄nto colorū celesti est s̄lior. et h̄z q̄dā cōp̄sula q̄si aurea interferta. Ille autē q̄ est subalbidus pl̄ h̄z terrestritatē. et iō nō est ita p̄ciosus. diuissimē p̄t fuari sine corruptione. valet q̄ multas passiones et q̄ sincopim ex fumis melacoliis. si debito mō d̄ct patienti. Nunq̄ d̄z dari nisi p̄n? subtilissime p̄tracat/ et m̄kotiens abluat et est signū p̄fecte abluionis/ q̄n aq̄ qua q̄blyit

paz aut nihil colorat. miro autē mō purgat et soluit q̄rtanā. nec d̄z dari cū decoctione qz de scenderet vsq̄ ad fundū. s̄ an̄ vel post d̄ct/ et h̄ cū sero. vt b̄etur in plateaf. et sicut ex lāmis ferreis fit cerusa/ sic fit lazurū ex argenteis cū aceto. Lapis autē lazuli sepe fuenit in m̄nerijs argentinis et aurifodinis. et in suis venis sepe sapiri et iaceti et p̄siles lapides blauij inueniuntur. vt dicit dia.

Inguites lapis ē vitrei coloris q̄ gestat in collo valet q̄ viciapolā et sanguinē frigit/ et m̄t alienationē repellit. et si tenet ad lignū accensū extinguit flāma ei? vt d. dia.

De plantis et cap. pprietatibus. Liber. xvi.

Quā adiuuā re deo? p̄pletus est liber vel tractatus de pprietatibus rez q̄ in terra immiscus ḡnant. scz de lapidibus et gēmis ac metallis et alijs que nascunt in terre venis. Nūc est dicendū breuiter de arboribus et fructib? ac semibus q̄ ex eis mediātib? radiabus p̄reant. solūmō autē de illis arboribus et herbis/ aliq̄ sunt dicenda. de quoz noibus fit mentio in sacra pagina in textu vt in glo. et h̄ put poterimus/ facimus p̄ ordinē alp̄babeti.

De Arbore.

Arbor. vt d. Jsi. li. xvij. c. ij. ab aruis nomē sup̄sit. eo q̄ adberere terre fitis radiabus pfueit. sicut herba. vtraq̄ em̄ silis sunt quo ad ortū. qz ex vno gignitur alterum. Nam dū sementū in tenā iccens/ q̄si herba p̄us pullulat et erūpat/ de h̄c p̄fecta surgit in arborem et qd̄ infra breue t̄pis spaciū in herbam indurat/ in arbutam. id est in arbore nō uellā et tenerā p̄ualecit. Et ē d̄ca arbuta. q. arboris basta. nā arbutū d̄z locus vbi arbores p̄resant. vbi salices saliciū. carecū vbi cari/ ces (vt d. Jsi. li. xvij.) De vegetabilibus p̄nūtur iste arborū et plantarū pprietates. Dicit em̄ q̄ in arboribus et plantis est vita. i. vegetabilis virtus/ quēadmodū in aialibus s̄ different. qz in plānis est occulta in aialibus manifesta/ p̄fecta. s. et cōpleta. arbores enim nō mouentur motu volūtario nec p̄gressiuo sicut aialia. nec mouentur s̄m appetitū delectationū et tristitiarū sicut aialia/ q̄uis alter senserit aliq̄ philosophi. vt anax. et alij quos redarguit Anstoteles. vtraq̄ vegetatiua est in plantis per quā fit attractio hūoris ad ip̄ius arboris vel plāte nutrimentū vel p̄seruationē

Sed nullatenus habet sensitivam animam unde non dolet quando anima inscinditur nec delectatur quando nutritur vel abatur. nec vigilat nec dormit. nec spirat vel expirat. nec subiacet alijs conditionibus / que sunt proprie sensitivae. nec generat arbor nec veneratur per servum comitacionem. Sed in se habet rationem seminales per quam habet ex se producendi potentiam simile sibi et suam speciem conservandi. sed hanc potentiam non potest producere ad actum / nisi ab extrinseco adiuventur. scilicet a temporibus anni. Indiget enim hieme ad humorem seminales aggregationem. indiget et vere temperato / ad eiusdem emissionem / quia tunc nec est vehemens frigus congelans vel conprimens nec calor vehementer adurens semine ac corrupens cor. Indiget etiam sole resoluente partes ipsius constricta a precedente frigore ut calor ingrediens segreget humorem seminariarum a nutritivo. Indiget etiam terra plus quam aliud generans / quia et terra est materiale principium sui nutrimenti / sicut principium generationis sui est a sole sicut a causa efficiente. Et ideo ut ait Aristoteles in libro de plantis. Nunquid terra mater est et sol est pater plantarum. quia terra nutrit more matris / et sol efficit more patris. Quidam vero considerantes in arboribus et plantis generationem abationem augmentationem durationem et ex radice annuam revocationem et nullam penitus per vitam vel secessum eiectionem / putaverunt plantam animali perfectiorem. Sed hoc reprobat Aristoteles. dicens quod arbor est allegata terre et non habet motum ex se / nec ex suo toto nec ex suis partibus / ita quod diverse partes determinentur diversis operibus per formas diversas / ut oculus in animali ad videndum et auris ad audiendum. nec habet animam perfectam imo non habet nisi partem partis anime id est animam vegetativam. Sed animal habet operationes plures et nobiliores quam planta. quare animal nobilius est omni planta. Diversificatur autem arbor quo ad substantiam virtutem et operationem. Nam ut dicit Aristoteles libro. i. de vegetabilibus. c. ij. quedam arbores habent gramen et resinam. cuius ratio est. quia humor superabundans a calore totaliter non digeritur. nec etiam totaliter a tegimine nature dimittitur. et ideo depellitur ad extremora / nisi a frigido aere circumstante infrigidatur. Item quedam habent nodos quia illis medianibus partes successive generate ad invicem colligantur. Item habent venas. id est

rimulas in quibus naturalis humiditas custoditur et a terra ad partes singulas derivatur. Item habet ventrem. id est medullam in quo humoris decoctio antequam transferatur in substantiam foliorum fructuum vel ramorum. ut dicit idem. Item habet corticem ad interiorum ligni defensionem. quia quod facit corium vel cutis in corporis animalis superficie. hoc facit cortex in arbore. (ut dicit Isidorus) Item generaliter habet lignum sive truncum. ut dicit Aristoteles. Et sic est dictum secundum Isidorum: eo quod incensum de facili in lucem sit conversum unde et libanus dicitur eo quod presentibus praestat lumen. lignum itaque est pars arboris fortior et solidior et substantialior que a radice exiens usque ad summitatem ipsius arboris se extendit et habet quedam immiseca ut medullam: ad quam est recursus nature cum subtrahitur humor ab alia extrinseca. sicut in abatione animalis quando deficit nutrimentum in membris ad sanguinem in venis existentem contra hunc fit recursus (ut dicit albus. et expresse avicenna et constantinus.) Dabet insuper quedam extrinseca sibi annexa arbor ut corticem. ramos. folia. flores. fructus. et summitatem. et dicit ibidem Aristoteles. corticem ad omnium interiorum defensionem. ramos et virgas ad sui dilatationem. folia ad fructuum novellorum protectionem ab extrinsecis corruptelis. fructus ad sui speciei conservationem. rotunditatem sive rotundam summitatem habet arbor in suo complemento quasi figuram columnalem que videtur ut dicit albus. accidit propter uniformem extensionem humoris ad partes laterales et uniformem caloris digerentis humorem in tota sui substantia acionem Dabet ad huc omnis planta radicem et in radice multiplicem nodum. radicem quippe loco oris. qua mediante trahitur humor ad totam substantiam arboris nutriendam. Nodi vero similes sunt nervis in corpore animalis quia per illos partes continuabiles ad invicem colligantur. Item arbores habent quasdam partes superfluas que non sunt partes determinate a natura nec sunt necessarie adesse plante et habent esse in arbore. et ideo cadunt folia. et fructus ab arboribus scilicet propter subtractionem humoris / sicut cadunt pili de corpore animalis. et hoc accidit quia quando humor nutritivus minus est sufficiens subtrahit ipsum natura ab huiusmodi partibus non necessarijs / ne deficiat in necessarijs. et ideo cadunt generaliter ab arboribus tempore hiemali. remanent tamen in ali

quibus ut in buxo et consimilibus vel propter sufficientiam humoris vel propter humoris viscositatem et ligni compactiorem et soliditatem. Nam arbores que raram substantiam et porosam sunt habentes citius de suis folijs depauperantur et maxime quando humor nutritivus liquidus est atque paucus. Differunt autem arbores in multitudine suarum partium et paupertate in magnitudine et parvitate in fortitudine et debilitate. cuius causa est humor qui in aliquibus magnis arboribus est lacteus ut in ficibus et humor talis habilis est ad dilatandum in latum et in longum. In quibusdam vero est picus viscosus et insufficientis ad extensionem eo quod partes adherent ad invicem ad modum picis et ista est causa parvitatibus et paupertatis in partibus arborum et plantarum talis autem viscositas non est causa debilitatis in plantis et arboribus nisi fuerit diminutus calor vel insufficientis et imperfectus. In quibusdam etiam arboribus est humor acutus calide et sicce complexionis. hic in quibusdam est causa fortitudinis et vigoris. calidum est leve et subtile et penetrativum. et ideo talis humor se extendit et crescit. arbor in magna quantitate. Item in partibus arborum attenditur equalitas et similitudo. quia equalitas in quantitate et similitudo in figura. ista equalitas causatur ex abundantia materie cum equalitate caloris agentis et oppositum a causa opposita causatur. Eodem modo attenditur in eis raritas sive spissitudo. quia raritas accidit propter insufficientiam caloris ad terminationem humoris. spissitudo autem accidit propter sufficientiam caloris ad condensationem humoris et eius terminationem. Item differunt arbores et plante in modo fructificandi. Nam quedam (ut ibidem dicit aristoteles) producunt fructum super folia sua et hoc accidit propter fortitudinem fructus et indigentiam caloris solis digerentis humorem ipsum. quedam vero sub folijs et hoc accidit propter debilitatem fructus ne ab excellenti calore vel frigore corumpatur. Et quorundam fructus est insensus a stipite suo. id est prope stipitem et hoc accidit propter insufficientem humorem et insufficientem calorem ipsum ad extimitates expellere non potentem. Item omnis arbor generaliter habet radicem que est mediantem inter corpus plante et terre qua abatur. unde et radix vite plante dicitur secundum grecos. quia causam vite plantis adducit. Item habet stipitem a radice immediate procedentem et hoc fuit necesse. ut dicit aristoteles pro

pter corporis plante vel arboris sustentationem unde assimilatur stature corporis sustentantis. unde est stabile fundamentum arboris sustinens ramos et fructus eius. Item in duro stipite habet medullam mollem quam (ut dicit aristoteles) quidam vocant arboris matricem. quia in ipsa seminarius humor plante nutritur. ut fetus in matrice. quidam vero vocant eam arboris viscera quia in ipsa separatur purus ab impuro sicut fit in animalium intestinis quidam etiam vocant eam cor. quia ex ea procedit motus vite vegetabilis. sicut vita sensibilis procedit de corde cuiuslibet animalis. Item corticem habet omnis arbor ad suam terminationem interiorum et defensionem ex humore subtili extracto ad extenus per calorem aenis desiccato sicut lignum interius ex humore grosso sicco essentialiter et accidentaliter humido procreatur (ut dicit aristoteles et albuma.) Item arborum sicut et plantarum quedam sunt domesticæ et ortenses. quedam vero sunt siluestres. Arbores vero ortenses sicut sunt plantæ si non fuerint culte erunt siluestres (ut dicit aristoteles) et harum quedam faciunt fructum et oleum propter humorem vinctuosum et aereum sufficientem. et quedam non propter talis humoris defectum et in quibusdam cito folia cadunt propter humorem raram non vinctuosum cito siccabilem. et in quibusdam non propter causam contrariam. Item sicut est diversitas arborum et plantarum in magnitudine et parvitate sic est diversitas in pulchritudine et deformitate. nam eis accidit pulchritudo propter equalitatem materie et elegantem partium ordinationem et calorem sufficienter agentem et extendentem materiam in rectam et debitam nature dispositionem. deformitas vero causatur ex contrario tam in arboribus quam in plantis. Item differunt in bonitate fructuum et in malicia. et hoc accidit propter maiorem humoris materialis dulcedinem vel minoram vel propter caloris magis vel minus correspondentis materie vel humoris materialis debitam proportionem. Item dicit ibi aristoteles quod arbores et plante siluestres magis fructificant quam ortenses. et hoc (ut dicit albuma) accidit propter maiorem abundantiam humoris parum vinctuosi et nodosi de facili cedentis divisioni et in substantiam fructus conversioni. nihilominus tamen fructus ortenses sunt meliores simpliciter quam siluestres (ut dicit ibidem aristoteles) ratio est. ut d. albu. maioris humoris vinctuosi aeri vel dulcis abundantia quam in materia fructus ortensium perfectius invenit

Item consideratur arborum diuersitas sicut et plantarum et loci diuersitate in quo crescunt. Nam quedam in locis aridis crescunt et siccas et ille sunt minoris quantitatis propter defectum humoris. Quedam vero in locis humidis fluuialibus et maritimis ac stagnosis / et tales solent esse maioris quantitatis. tamen ille que crescunt iuxta ripas marium salinarum salina et humoris attractiuam nimiam siccitatem. Iuxta tamen mare rubrum fallit hoc. vt dicit Aristoteles. vbi arbores fiunt magnae. et hoc vt dicit Albu. propter abundantiam humoris et caloris. Item attenditur diuersitas in foliorum et florum variatione. nam quedam habent folia aspera scilicet propter dominium terrestritatis et siccitatis et quedam lenia / propter equalitatem aquee humiditatis / et proportionem debitam caliditatis. folia etiam habent quedam salia et tamen lara vt vitis. hoc accidit propter dominium terrestritatis et priuationem viscositatis et inequalitatem caloris materiam inequaliter extendentis. quia in talibus humor salicet viscosus et viscosus transit in materiam fructuum. aquosus vero et terrestris in materiam transit foliorum (vt dicit Albu. Item variantur arbores et plantae in extremitatum partium suarum varia figuracione. Nam quarundam extremitates sunt piramidales et acute. vt patet in spinosis / in quibus calor subtilior et humidior velocius attrahit ad exteriora / et illum de siccano conuertit in acutum. grossiorem vero partem coniungit cum stipite et radice (vt dicit Albu.) contrarie autem figure ex causa partium generantur. Et hoc idem patet in fructibus qui (vt dicit Aristoteles.) sunt diuersorum modorum. non enim sunt omnes angulosi. id est figure angularis. neque omnes super rectam lineam sunt protensi. imo quidam sunt circulares propter equalem materiam humoris / et equalem actionem virtutis agentis et caloris / per quam materiam partes equaliter extendunt. et a medio vsque ad circumferentiam vniuersimode protruduntur. angulares vero ex causa contraria simpliciter oriuntur. Item variantur in coloracione diuersa. nam tam fructus quam flores / tam rami quam stipites in arboribus variantur (vt dicit Aristoteles.) ex humore enim frigido terre siue melancolico nigrescunt et vilescunt / ex humido et frigido albescunt. et calido rubescunt / et sic de alijs. (d. Albu. sub tali enim differentia distantibus humoris et agentis caloris substantiam digerentis / in predictis omnibus. sapor differentie generantur. Item differunt tam arbores quam plantae

in fructuum maturacione. nam quedam maturescunt citius. vt dicit Aristoteles. sicut mora / cusa / et similia. et hoc accidit propter sufficientiam caloris potentis super humidis maturandis et digerendis et obedientiam humoris actioni caloris nullatenus resistentis. quedam maturos habent fructus tardius propter grossitatem humoris aquosi in obedientis et insufficientiam caloris digerentis. et hoc accidit potissime in arboribus que sunt siluestres. Eadem est ratio quare quedam arbores citius frondescent. quedam tardius. cito enim emittunt folia propter abundantiam humoris aquei indigesti non vinctuosi sed fluuidi. et de facili se extendent ad arboris siue plantae extremitates et ex contraria causa contrarium accidere consuevit.

Arbor aromatica. aliquando habet aromam in cortice. aliquando in flore. aliquando in fructu suo. vt patet in cinamomo quod est cortex in mace. quod est flos. et in muscata quod est fructus. Est autem causa aromatis (vt dicit Albu.) sicca terre non subtile commixtum subtili aqueo et secundum eis dominium magis in vna parte arboris quam in alia est vna pars magis aromatica quam alia. Alia vero arbor est tota aromatica secundum omnes partes sui vt arbores balsami cuius singule partes sunt odoris fragrantiam respirantes. vt post dicitur. Inter aromatics vero plantas et arbores quedam grana in quibus est ratio seminalis. peccantur. quedam per se ex competenti commixtione elementorum producantur. quedam ex radice et stipitis plantatione multiplicantur et quedam per inactionem furculi in trunco esse debentur forciuntur (vt dicit Albu.) Inter omnes arborum insertiones ille sunt magis laudabiles / quando similia similibus inseruntur. vt dicit Aristoteles. quod duplex est intellectus. vel sic dupliciter intelligitur vel plantis consimilis speciei vt inferno fida in ficum. et vitis in vitem. vel de illis qui habent humorem proportionalem inter furculum et truncum / cui inseruntur / ita quod humor vnius sit aptus ad alium nutrendum sicut quando furculus piri in mali trunco inseruntur vel econuerso. Item notabile est quod furculus insertus alicui trunco totam virtutem nunci in suam virtutem conuertit et transmutat qualitatem. si enim fiet insertio oliuae super radicem siue truncum betae. virtus oliuae descendit in virtutem betae. et indurat eam et facit eam indurare ad aliquod tempus et tandem humiditatem sibi erunt ad se attrahit et transmutat in suam similitudinem aut perit. vt d. Albu. sup. fine primi libri

Item dicitur idem non puenire de facili ex semine malo plante bone. nec ex bono semine vel radice arbores male quibus in animalibus contrarium sepius videatur. cuius ratio est. ut dicitur albu. quia planta est terre affixa et unio: me recipit a terra nutrimentum. animalia vero non sic. propter varietatem complexionis. et etiam propter contrarietatem appetitus siue appetibilis voluntatis. et ideo aliud est in animalibus aliud in arboribus. Item in omni genere arborum sic est quod per culturam debitam siluestres conuertunt in ortenses. Et ponit Aristoteles. ibi exemplum quod amigdali amari per culturam efficiuntur dulces. similis et malagranati acidi medicos. Dicunt etiam quod arbor habens grossum corticem cito fit subtilis. et hoc accidit vel propter defectum vitiosi humoris qui est materia fructuum vel propter duritiam corticis prohibentis euaporationem grossi quod in arboribus est nocuum. sed dicitur idem quod si scindat radix eius et illi fissure lapidis imitatur rursum secunda fiet cuius ratio est (ut dicit albertus) quod per istam fissuram fit nocui grossi euaporatio et caloris solis vel aeris arcuantis introductio cuius virtute fit ipsius humoris corruptio consumptio. Item dicitur ibidem amigdala et malagranata mutantur a malicia per culturam. nam malagranata stercore porcino simata et aqua dulci rigata meliorantur. cuius ratio est. ut dicit albu. quia per caliditatem et siccitatem huius sili superfluitas aquosa reprimuntur in granatis. sed ne per excessum caliditatis et siccitatis sili conuertantur fructus in amantissimi nem / copent apponere aquam dulcem caloris et siccitatis diuini trantem. Similiter amigdali (ut dicitur ibidem) clauis confixis gummi per multum tempus emittit et aquosam superfluitatem impediens generationem humoris vitiosi / qui est materia fructuum eiunt. et ita per hoc a sua malicia alterantur (ut dicit albu.) Item ibidem arbores et plante siluestres per artificium et culturam fiunt ortenses fructificatiue et fertiles. ad hoc autem ut siluestris planta fiat fructifera vel alteretur in bonitatem a malicia / multum confert locus et labor in colendo et maxime tempus anni in quo plantantur. sicut ibi dicit Aristoteles. et ponit exemplum de boleno. id est iusquiamo. quia quod est natum in persia est periculosum. sed transmutatum et transplantatum in egyptum et hierusalem fit comestibile. et hoc accidit. ut dicit albu. quia per tempus loci a distemperantia ad medium reuocatur. Item tempus tali transmutationi maxime conopatur. Nam ut dicit aristoteles. arbores que indi-

gent plantantur plantantur plures in vere. et propter temperantiam caloris et humiditatis conforantium caliditatem et humiditatem arborum et plantarum. In hieme vero pauca propter superabundantiam frigiditatis et humiditatis sed in autumno propter frigiditatem et siccitatem paucissime vero in estate post ortum stelle canicule et hoc propter dominium caloris et siccitatis consumentium humidum naturale in planta et precipue in radice. in egypto vero semel in anno fit plantatio quando sulcetur terra illius siccitas temperatur ex fluxu nili. ut dicit Aristoteles. et albu. Item ibidem dicitur quod arbores diuersimode produunt frondes suas. Nam quedam ex radice / quedam ex stipite / quedam iuxta terram quedam in ramis et virgis iuxta summitatem / quedam in medio causa huius diuersitatis in produendo est diuersitas humoris aquosi subtilis / leuis et non vitiosi que est materia filiorum et equaliter non abundant in omnibus. et operatio caloris est dissimilis in diuersis. et ideo dissimiliter ex illo humore produunt frondes. Similiter quedam fructificant semel in anno / et quedam plures. et non maturantur fructus ultimi / sed ceteri remanent et indigesti / quod propter vicinitatem hiemis caloris non sufficit ad maturandum. semel autem fructificare perfecte magis est consuetum. quia semel in anno semen colligunt. et semel sufficit calor ad extensionem humoris et ad extremitates arboris et ad conuersionem eius in substantiam fructus et eius completam maturationem. Item quedam arbores sunt fertiles per multa tempora / propter abundantiam caliditatis et humoris vitiosi sicut ficus. et quedam vno anno fructificant et alio requiescunt ut oliue. cuius ratio est quia in sequenti anno reficiuntur restaurando sibi humorem. tantum enim emittunt in vno anno ad substantiam fructus / quantum requirit secundus annus ad humoris restorationem licet multos produunt ramos tempore refecionis. modicum tamen temporis produunt fructum. Item quedam arbores sunt fertiliores in iuuentute quam senectute. quia in iuuentute plus abundant in calore et humore. quedam vero conuerso plus fructificant in senectute quam in iuuentute. cuius ratio est (ut dicit albu.) quia in iuuentute plus abundant de humiditate quam naturalis calor possit digerere / et ita fit inobediens calor in senectute vero minoratur humor et fit obediens digestionis caloris et hoc patet in amigdalis et prunis. sicut exemplificat ibi Aristoteles. Item dicit Aristoteles. quod tam

arborum q̄ plantarum siluestrium ⁊ ortensiu
 diuersitas discernitur per masculos et feminas
 quia arborum masculus est spissior durior de
 sior et ramosior q̄ femina et siccior et fructus
 eius est breuior ⁊ maturior ⁊ folia diuersa et
 furculi/ quorum omnium ratio est (vt dicitur.)
 quia mascule arbores plus abudant in calo
 re et siccitate q̄ femine. que partes mascule ve
 bementer cōstrunguntur ad inuicem ⁊ faciunt
 arborem spissiozem. Intensio em̄ caloris mul
 tiplicantis hūorem et extendentis in plures
 partes facit ramosiorē. sicut ⁊ intensio siccita
 tis consumentis hūorem efficit sicciozem. soli
 ditas enim et strictura venarum arboru
 nis mascule prohibent hūorem multum emitti
 ad vnum locum arboris siue plante vt puer
 ratur in substantiam fructus. ⁊ ideo fructu ha
 bet breuiorem. folia similiter habet diuersa
 a femina/ quia asperiora et minora ac strictio
 ra propter dominū siccitatis. Similiter ⁊ sur
 culos duriores habet q̄ femina ⁊ hoc propter
 maiorem humiditatem extendentem in femi
 na q̄ in mascula. Item dicit Aristo. q̄ si folia
 vel puluis foliorum vel cortex mascule palme
 folijs femine componantur vt coherant cin
 maturabuntur fructus. femine prohibebunt
 casum foliorum et fructus donec completa fu
 erit digestio. et huius ratio est (vt dicit albu.)
 quia mascula palam mediante aere dēferente
 auget calorem femine quo mediāte exat ca
 lorem ad operandum digestionis quaz ansto
 re. pepennis vocat in. x. li. metheo. Item di
 cit ansto. q̄ discernitur mascula a femina per
 pululationem velociorem. prius enim pululat
 q̄ femina propter calorem fortiozem. et etiam
 per odorem. quia mascula plus odorat q̄ femi
 na propter maiorem subtilitatem fumi siccī re
 soluti a mascula et non a femina. Item dicit
 anisto. q̄ ventus dēfert odorem mascule ad
 feminam ⁊ maturabuntur citius fructus eius
 quia coherbunt partes scilicet fructu simul.
 um femine ad maturationem quando folia
 mascule in illa scilicet in femina sunt appre
 hensa (dicit etiam albu.) q̄ folia mascule
 palme coniuncta cum folijs femine ita ad in
 uicem coherbunt q̄ vix poterunt sine mensu
 ra ab inuicem separari. Item dicit ibidem ar
 sto. q̄ ficus siluestres conferunt ficibus orten
 sibus quando ex opposito cōplantantur. qz
 siluestres sunt calidiores ⁊ sicciores. ⁊ ideo ex
 citant calorem ortensiu ⁊ confortant. Item
 hūmor ficus siluestris resolutus ⁊ delatus et
 p̄iectus ad radices ficis ortensis ipsum nu
 trit ⁊ confortat. Similiter dicit ibi ansto. q̄ bi

laustia est flos malagranati. s; hic ponitur p
 arboze s; malagranata. oliuis con ferunt/ si
 cum eis plantentur. eo q̄ balaustie abundant
 in calore conueniente nature oliuaz. Deo de
 pprietatibus arborum ⁊ plantarum contra
 nimis de verbis Aristo. li. i. vegetabilium. et
 glo. albuma. qui transulit et exponit eundez.
 In libro autem animalium. xvij. dicit aristo.
 omnes arbores que fructificant omni anno
 fiunt segnes arbores inquit que nimium faci
 unt fructum cito desiccantur/ qm̄ abus transit
 in semen. id est hūmorez nutritus qui deberet
 nutrire/ transit in materiam seminalē. Alias
 pprietates nobiles et insignes tam arborum
 et herbarum q̄ plantaz possumus elicere ex
 verbis Aristo. et albu. in li. ij. vegetabiliū vbi
 dicitur. Planta habz plures vires. Nam a ter
 ra habet fixationem ab aqua coadunationē. ab
 igne vero habet consolidationē et partum ter
 minationem. ex aere et igne habet raretatem ⁊
 dilationem ac extensionem. fructuuz cōplecio
 nem ac maturationem. sine enim calore et hu
 mido aquosū nō terminat ⁊ finit. vt patet ibi
 in exemplo Aristo. non lanam/ nō coagulā
 tum nec terminatum in esse latericeo sine igne
 partes aqueas consumente/ et terras pariter
 cōmergente. Et ex aere et aq̄ pariter et ex igne
 habet arbor raretatem ⁊ porositatem ex aqua
 bz augmentandi possibilitatem. qz qd̄ oīno
 solidum est/ augeri non potest. vt ibidem di
 cit Aristo. ⁊ ideo lignuz maximum et ponde
 rosum non habet mergi in aqua/ vbi modica
 particula auri submergitur aut lapilli. et hoc
 accidit quando lignuz est porosum et ideo p
 neris submersiones intra poros et aque sup
 ficem bz ferit. ligna nō que sunt vltimē foli
 ditatis et cōpactionis sicut habemus et cōsi
 milia/ in aqua subito petunt fundum (vt di
 cit Aristo. ibidem et octauo metheo.) vbi di
 citur q̄ ex habeno nigro exsilauit aer/ et ideo
 submergitur. porosa autem vncuosa supema
 tant. quia multum habent aeritatis materiaz
 contra aque superficiem eleuantis. vt patet in
 folijs et pillis et omnibus vncuosis. Nam ut
 dicit Aristo. ppriū est aq̄ substantiā aereā sub
 leuare. ⁊ cōpacta dēprimere. ⁊ iō rara et porosa
 aeris susceptibilia supnatāt/ cōpacta vero et
 cōpressa inferiora petunt et ad infima se p̄fun
 dunt. Item vapores terrestres et aquei p̄ calo
 rem coagulati sunt materia herbarz et planta
 rū/ qui comitti p̄ calidum igneum et per virtu
 tem stellarum recipiunt formas completiūas
 herbarz et plantaz. et hoc quo ad semē et quo
 ad fructum. calor itaq̄ inclusus in coagulato

humore fit ad plante nutrimentum qz attrahit
 aquam dulcem cui etiam cooperatur extrinse
 cis calor solis. actio autem coloris exterioris
 cum propria caliditate naturale digerit natu
 ralem humorem in eodem loco et conuertit in
 substantiam plante. vnde scdm Aristote. terra
 montuosa quia est dulcis dulcem scilicet conti
 nens humorē. ideo in illa citius nascuntur pla
 te et maturantur fructus. Nam montes attra
 hunt humorem dulcem et subtilem quibus co
 operatur dantitas aens tam in attrahedo q̄ in
 digerendo. et fit cito conuersio illius humoris
 in substantiam plante (vt dicit Aristote.) Item
 dicitur ibidem q̄ quando frigus scilicet aer fri
 gidus fugat calorem ad interiora terre. et aggre
 gantur partes eius cum aqueo humido et per
 calorem depressum a comprimente frigido ad
 interiora decoquitur vapor sic coagulans et
 in substantiam plante conuertitur et fieri di
 citur locus per intentionem caloris et sic egre
 ditur ex eo planta. Item quandoqz aer mixtus
 cum terra et cum aqua in fundo aque coagu
 latur et per actionem caloris terminantis et di
 gerentis illud mixtum confusum generatur
 planta. vt patet in nemphar et in alijs her
 bis minutis. que solent crescere in aquis et qz
 folia tegunt aquam et hoc nascuntur sursum no
 expansi. tum ppter subtilitatem aeris et aque
 dulcis sursum eleuatis / tum ppter soliditates
 terrae radices inferius sustentantis aqua plāta
 recipit rigorem radices et stipitis et sustentatio
 nem in sua erectione. Item aristote. ibi et in lo
 cis essentialiter frigidis et accidentaliter cali
 dis vt in quibus aqua calida fluit multones
 nascuntur planta. quia calor aque contrahit frigi
 dum humorem ad superficiem terre et locū mi
 xtionis. vnde ex aere et vapore terreo cum hu
 more aque in bibito per calorem aque et stella
 rum in plante substantiam coagulantur. et hoc
 non fit nisi per multum tempus (vt d. Aristote.)
 ppter calorem accidentale nō conuenitē ḡnitioni ca
 lis plante. Item ibidem dicit Aristote. q̄ plante
 comestibiles melius crescunt in locis leuibus
 et altis et calidis q̄ in his contrarijs. quia in lo
 cis planis et equalibus abundat humiditas /
 et maxime quando dulcedo adest et aeris tem
 peries. Similiter in locis bene altis / quia ibi
 est puritas aeris et abundantia humoris dul
 cis. et hoc ppter spongiositatem et vaporē dul
 cem attrahentem. et ideo in montibus frequen
 ter melior est fertilitas et meliores crescunt fru
 ctus. in valle enim difficile mouetur aer. vnde
 ex conuulsione ibi cito putrescit aer et vapor

grossus. vnde sequitur praua digestio. hinc est
 q̄ ibi inuenitur humor salus (vt dicit albu.)
 aqua enim salua grauior est q̄ dulcis. vt patet
 in exemplo Aristote. ibidem vt dicit ouum posi
 tum in aqua dulci. statim penetrandum. in sal
 sa vero natabit. tenescitate enim sua et grossi
 tie. poterit pondus oui sustinere. et ideo aqua
 dulcis facilius attrahitur ad loca alta q̄ salua
 scilicet ppter suam depurationem. subtilitatem
 et leuitatem. Item Aristote. lutum ignitum. id ē
 firmum et tenax cito pducit plantam vnicuo
 sam ppter facilem trāsmutationē talis luti in
 vnicuositatem. vt dicit ibi albu. Et ad hoc vt
 durabilis sit planta. oportet vt habeat bene
 digestū humorē et vnicuosum. vnde ille plāte
 q̄ hnt humorē in digestū suspensū frigidita
 te cito accrescat. vnde et caulis vltra mētū no
 durat. tamen si ei inseratur ex natura plante it
 site in stipite fiet decoctio et conuertatur in nati
 ram insite. et durabit diu. Item vt dicit aristote.
 planta crescit quandoqz ex lapide solido et du
 ro. nam aer indusus in lapide nititur ascende
 re. sed cum non inueniat exitum liberum pro
 ppter lapidis soliditatem inflectitur et mouetur
 ad lapidis partes et ex sua agitatione calefit.
 calefactus autem aer attrahit sursum humorē
 residuum qui est in lapide. et erit vapor cū hu
 more illo cum parua resolutione partium lapi
 dum ex illo vapore et humore de lapide edu
 cto. quandoqz planta generatur adiutorio ca
 loris solaris et aere prius calefactum vigo
 rantis ac digerentis humores a lapide iam at
 tractum et in substantiam plante transmu
 tans. sed non diu durat planta talis nisi ter
 ra circumstante et dulci aqua irrigante et tem
 perato aere foueat. et hoc ppter humoris pau
 citatem Item Aristote. planta si fuerit. ppe soles
 id est versus orientem citius nascetur. et hoc p
 ppter calorem sufficientiaz. tardi⁹ vero si fuerit ad
 occidentem. propter caloris elongationem.
 Item ibidem dicit albu. ex tēperie seruatū au
 iuslibet plante nutrimentum. Si enim nimia
 fuerit humiditas opilatū vit et porū p quos
 deberet nutrimentum ascendere ad arboris ex
 tensionem. eodem modo si nimia fuerit siccit
 tas. constringuntur porū et sic planta non nu
 tritur. Item aristoteles. quelibet planta indi
 get quatuor. s. semine terminato et in sua spe
 cie perfecto et maturo / et etiam a putrefactione
 conseruato. et conuenienti loco. id est territo
 rio generationi plante congruo et aqua mo
 derata humore scilicet temperato et aere con
 simile scilicet medioenter temperato. (quia

vt dicit albuma. Si aer fuerit nimis calidus. calor naturalis euaporabit aptis poris. si nimis frigidus suffocabit plantam. prima duo sunt necessaria ad plantae generationem. secunda duo necessaria ad eius nutrimentum et conseruationem. Item species et plantae debiles quae crescunt in montibus ad uescendum sunt minus delectabiles. et ad digerendum fructus habent duriores. et hoc propter uehementem coagulationem per calorem agentem in humiditatem. et ideo tales fructus non multum sunt nutritiui. vt dicit Aristoteles. quia vt dicit Albuma. quanto planta est magis medicinalis. tanto minus nutrit. Item loca a sole remota non erunt plantarum multarum. sicut nec animalium fecunditas multe est in calibus locis (vt dicit Aristoteles) cuius ratio est. vt dicit Albuma. quia illi qui sunt directe sub septentrione. habent diem continue per dimidium annum. per reliquum autem noctem. ibi ergo raro crescit planta vel animal. in estate non potest propter continuationem caliditatis. in hieme uero non potest propter continuationem frigoris. et ideo vt dicit Aristoteles. planta ibi generata non habet uires foliorum neque fructuum propter defectum caloris agentis in uno tempore anni et propter superfluitatem in alio. Item arbor multarum sapientiarum multum habet de humoribus uiscosis. et uires se mouent ille vapor uiscosus per calorem proprium. cooperante calore stellarum digeritur. et conuertitur in substantiam plantae quae ei inseritur. unde illam digestionem operatur calor vitalis implendo cum calore extrinseco cooperante et crescit planta insita gradibus et excessibus sursum. unde proprium est plantae multum spinosae. vt in ea habeat insertio alterius speciei. et hoc dicit Albuma. quia habet multum humorum attractum ab exteriori calore inuiscosum et ita coagulationem exsibililem a calore interiori in plumbus locis. ita quod pars eius superior cum expellitur est subtilior et penetrabilior per quam potest aperire multos poros plantae et ipsos ingredi et ipsam incorporare et consolidare plantae inferiori. Item planta quae inseritur plantam siue truncum cui inseritur transmutat in suam speciem. et non conuerso. cuius ratio est (vt alibi redus dicit) quia inferior planta mouet superiorem per humorem et calorem quem ei transmittit. sed superior humorum attractum plenus digent et decoquit et in naturam suam conuertit et postea uirtutem suam in inferiorem transmittit et alterat illam cui inserta fuerit et conuertit eam in suam naturam et speciem. Item quibus species sunt generationis plantae (vt dicit

Aristoteles) salicet ex semine et putredine. ex humore aquae. ex plantatione. et ex unius in aliam in seruone. Item sunt arbores et plantae quae producant fructum ante folia (vt dicit Aristoteles) si autem illae quae habent multum humorum uiscosum materialem ad fructum. quem vt digerent calor naturalis simul cum calore solis cito maturabit fructum. et ille humor uiscosus abundans prohibet humorum inuiscosum salicet aquosum materialem ad folia ne ascendat aut in folia prorumpat ante fructum in tali planta. Item quedam citius producant folia quam fructum et hoc propter defectum et paucitatem humorum uiscosorum et abundantiam humorum aquae materialis ad folia. quem calor solis citius attrahit ad locum productionis foliorum quam uiscosum humorum ad productionem fructuum. et ideo tardatur maturatio humorum uiscosorum materialis ad fructum et fit processio foliorum. Item quaedam simul producant folia cum fructu. vt sunt ille quae habent praedictos humores multos et proportionales et calorem interiorum ex exteriori calore solis in aere equaliter operantem in utroque et utroque salicet aquosum in folia. et uiscosum in fructus equaliter expellentem. Item Aristoteles dicit. Antiqui asserunt fructus et folia esse idem et folia non esse nisi propter fructum nec differre ab inuicem materia. nisi secundum maiorem uel minorem digestionem aquosum et crudi humorum humor enim aquosus et subtilis cito attrahitur a calore solis et cedit in folia quae uero magis est uiscosus et digestus cedit in materiam ipsius fructus. Item dicit Aristoteles. alique arbores sunt spinosae. hoc non est de intentione naturae plantae substantiam generantis sed accidit ex raritate arboris siue plateae per quam attrahitur humor frigidus parum coctus et exiens per illam arboris raritatem a calore solis in spinam coagulatur. et fit forma pyramidalis incipiens iuxta stipites a grosso et lato et in parte anteriori terminatur in acuto. Nam humor subtilis quae ad spinas est causa materialis elongatur paulatim a platea et in longum et acutum se diffundit. eodem modo faciunt omnes arbores quantum partes pyramidalis sunt figure. Item arbores generaliter exteriores sunt uirides. et interiores albae. pars enim interior habet materiam appropinquantem ad albedinem. et pars exterior ad uiriditatem. nam materia quae attrahitur ab interiori expellitur et ad exteriora. in cortice aliquantulum digeritur. et in uiriditatem transmutatur. quia uiriditas est color inter ruborem qui peruenit ex perfecta caloris actione. et inter albedinem qui peruenit ex imperfecta

Item Aristo. arbores variant in figura. nam quedam sursum. quedam deorsum. quedam inter hec tenent medium. Ille enim in quarum medulla viger humor subtilis quem mouet et attrahit calor ad superiora pyramidant id est formam pyramidalem et modum flammæ quæ ascendit in comuni virtute ignea eleuantur. Ille vero in quarum medulla viger humor grossus et aquosus inferius deprimuntur et angustantur unde et ille partes sua grauitate inferius mouentur et in grossum in parte infima coartantur. In quibus vero erit humor medius inter grossum et subtile et temperata pars ascendit sursum. et erit causa eleuationis. et pars deorsum. que erit causa ingrossationis. vnde secundum maiores vel minorem digestionem illius humoris in radice vel medulla. solet magna apparere arbor in figura. Nam necessaria est prima digestio in radice ad eius incrementum. Secunda vero necessaria est in medulla propter completionem maturationem dilationem et conseruationem. et sufficit ista duplex digestio ad plantarum completionem. Tercia vero in solis animalibus reperitur (vt dicit Aristo. et exponit alibi.) Item diuersificant arbores in folijs et in arboribus in multitudine humoris vel pauca. et calor fortitudinem vel remissibilitatem. Nam si calor fuerit fortis et humor multus. multa in exitu erunt folia atque rami et e converso. et in raritate humoris abilis ad desiccationem et consumptionem desiccantur ipsi rami cadent folia et remanebit arbor vacua atque nuda. et in contrarijs modo contrario se habebunt. Item vt dicit Aristoteles non solum pyramidantur spine in arboribus. verum etiam eadem figura inuenitur in folijs et fructibus. quia si meatus plante fuerint amplius et valde rari in principio humoris. et post siccitate vel frigiditate constringantur. folia et fructus inferius ingrossabunt et in superioribus gracillabunt et pyramidantur. et hoc propter attractionem leuoris partis humoris ad superiora vi coloris et repulsionem humoris grauioris ad superiora et densioris. Conuenit tamen folium quam fructum sepius acari in extremitatibus et pyramidantur scilicet quando virtute et raritate humoris superioris pericula laniantur in parte inferiori. cauda etiam existente humor in medio distendit. et sic substantia fructus vel folij in medio dilatatur et vtraque extremitas propter dominium ignee virtutis in eodem quodammodo ducit et subtiliat et sic in pyramide transformatur. Item ibidem dicit Aristo. quod arbores et plante quedam faciunt flores ex humore valde subtili et etiam

potentia existente in eius medulla non tamen per omnia recuperata nec digesta secundum vltimam fructus completionem. disposita tamen ad fructus productionem. Quedam autem arbores propter nimiam humoris viscositatem non habent flores. quia ille humor non potest subtiliari et propter suam viscositatem in subtilitatem floridam dilatari. vt patet in ficu. que non habet flores ex causa iam dicta. Quedam etiam non habent flores propter humoris liquiditatem quia non potest inferioris subtilitatem coagulare. vt patet in palma. et similibus. vt dicit Aristoteles. et ideo secundum diuersitatem materie in qua diuersimode agit calor diuersi colores in floribus tam herbarum quam arborum generantur. Sed ista prosequi non est presentis negotij. et ideo de eis ad presens propter tedium fore arbitror quiescendum. Tamen alias superaddidit. proprietates in finelibri quas non reputo contemnendas. Dicit enim circa finem. Planta inquit habens grossum corticem multum extenditur in altitudinem. et hoc propter extensionem humoris et impulsum caloris. Nam grossitudo corticis humores recipiens. non sinit illum defluere nec etiam propter suam densitatem permittit calorem per poros euaporare. et qua necesse habet se diffundere et dilatari. vt patet in pino. in palma et similibus. vt dicit Aristoteles. Idem ibidem Arbores habentes lacteus humorem magnam habent viscositatem et calorem fortem in radice et ideo resoluuntur humores vsque ad exteriora arboris. et generantur gume aliquando liquide. aliquando et exteriori aere frigido congelante aliquando etiam in modum lapidis vel conule indurante. et hoc accidit aliquando ex frigiditate constringente aliquando ex caliditate liquidiores partes educente et consumente. et grossiores compingente. sicut ibidem dicit alniredus. Item idem ibidem. Arbores quedam alterantur secundum tempus alterationes quia in estate virescunt. in hieme pallefant. et tamen folia sua non perdunt nec picunt. fortem enim habent calorem incorporatum. et ideo calor fugit ad interiora arboris et etiam foliorum a facie frigidi aeris hiemalis. et ideo exteriora pallida et glauca fiunt. et non cadunt folia propter viscositatem humoris et incensam fortitudinem caloris. Item ibidem. Arbores facientes fructum in principio faciunt fructus amaros. quando scilicet nouiter sunt plantate. et in eorum fructu tunc dominatur amaritudo vel ponticatus sapor scilicet accedens ad amaritudinem / cuius causa est:

quando prima digestio acida est et pontica
 ppter humoris attracti grossitiem et terrestrei
 tatem. et propter caloris digerentis pauca
 rem et debilitatem. et ideo generano talium
 fructus est ppter dulcedinem. quia ipsorum humor
 crudus remanet et indigestus. Sed ppter firma
 tocalore et augmentato humore depurato. ca
 lor digerens humoris ipsum efficit sapidum atq
 dulcem qz vt ibi subdit aristoteles etiam ama
 rum in ignem missum dulcescit et hoc accidit.
 vt dicit al. ppter illam quam recipit a virtute
 ignis digerentis imutatione. Item ibidem.
 In locis acidis frigidis. scilicet atqz siccis aliquan
 do pducuntur fructus dulces quia calor innat
 us intra acetosum humorem indusus per ca
 lorem solis ad intus digerit illam acerositate
 et conuertit in dulcorem. et erit fructus dulcis
 quauis acida sint folia. et etiam extremitates
 in quibus non est tanta digestio et caloris opa
 tio quemadmodum est in fructu. Coniungit tñ
 aliquando qz ppter superuenientem nimiam ad
 uersionem. ille fructus prius factus dulcis con
 uertitur in amaritudinem ppter superfluum calo
 rem et humoris residui paucitatem. Item ibide
 dicitur. In locis tepati aeris ante dies verna
 les fructus celerius maturescunt. ppter calo
 ris sufficientiam et aeris exterioris dispositionem
 temperatam. Item ibidem. Quedam sunt ar
 bores que primo faciunt fructus dulces deinde
 deponna efficiunt et amari. sicut arbores mi
 rabolanorum. Cuius causa est (vt ibidem di
 citur) quia arbor talis habet fructus magne
 raritatis. etiam in hora digestionis. cum enim
 meatus eorum sint magui et ampli sequit ca
 lor sufficiens perducere humorem matenalem
 ad fructum et maturabit fructum. et ideo huius
 fructus in digestionis principio erit dulcis sz
 post calor existens in meandibus cōsumentibus
 humores inducit siccitatem quia constringit me
 atus et poros. ita qz nec calor nec humor pot
 ad locum fructus peruenire. mutantqz frigiditas
 et siccitas calorem et humorem ppter qd
 alteratur fructus in ponticitatem. eo qz probi
 betur omnis ascensus siue accessus calidita
 tis innati et humoris per constrictionem indu
 ctam a siccitate et sic erit frigiditas vincens in
 fructu ppter defectum caloris et erit fortis ponti
 cans ppter uncturam siccitatis. Sed tandem ca
 lor innatus eleuatur ad locum fructus et figu
 ratur per calorem solis. ppter quod vincit ue
 rum frigiditatem et inducit incensam raritatem
 et siccitatem et sic erit fructus amarus. In ar
 boribus plantandis etas lune marie coside
 randa est Nam qz plantant in plenilunio recto

vt in recto nouilunio minus sualescit. et si qua
 luerint fructum faciunt vermicalosum. et fructus
 tunc plantate arboris citius putrescunt. Sicut
 et arbores que tunc de terra plantantur mi
 nus durant et citius a vermibus corrodunt.
 vt d. Constan. Rationem quere supra. li. viij
 de effectibus lune. Item inter arborem et eius
 fructum est quoddam retinaculum quo fructus
 adheret arbori sicut fetus per vmblicum adbe
 ret matri (vt d. Constan.) et illud retinaculum
 primo est debile et laxum et attractiuo humoris
 adhuc vicinum. et ideo fructus de facili tunc
 excutitur si cum fortioris venti impulsu tunc
 temporis arbor moueatur. sed post paula
 tim calore humoris indurante fortius ad
 beret et fructus ita de facili non tunc cadit. sed
 in fine fructu maturato et debitam quantita
 tem perducto arefat illud retinaculum vel pu
 trescit et ideo fructus de facili mouitur tunc ad ca
 sum. Et quanto arbor profundius figit radicem
 tanto maior attrahit plus humoris. et fructus
 fera est. plus abundat in folijs. fructibus. et
 ramis. Item arbor superfluis absalsis melius
 fructificat. nam talis humor transit in fructus
 que alias transiret in nutrimentum superfluum
 De de natura et proprietate arborum in ge
 nerali dicta nunc sufficiant.

De amigdalo.

Amigdalus est arbor mature flo
 rens. Et dicitur h amigdalus p ar
 bore et hoc amigdalum p fructu.
 vnde quidam ait. Sunt matura
 mora pira ficus amigdala mora. tamen amig
 dala le. iuuent p fructu i sacra pagina. Numeri
 xvij. sacra enim scriptura (vt d. Diero.) non
 vult se semper subicere legi gramance nec
 vult illius arte regi (Isido. aut li. xvij. sic d.)
 amig dala greca dicto est que latine nux lga
 vocat. hanc nuculam. multi vocant quasi immo
 re nuc. de qua virgili. Lum se nux longa sil
 uis induit in florem. Lunatis enim arboribus
 prior se floribus conuestit. et ad inferenda po
 ma arbusta sequentia preuenit (huic qz Isi)
 de amigdalis d. Ansto. in li. de plantis. qz in
 digent cultura. maxime quando sunt antique
 vnde si dauis perforentur. emittunt quoddam
 gummi. et depurabitur humor in medulla. qui
 matena est ipsius fructus. et ideo plus fructifi
 cant amigdali bene culte quando sunt antique
 qz nouelle. Duplicem aut fructum fert amigda
 lus scilicet dulcem et amarum (vt dicitur in pla
 tea.) et dulcia amigdala vtilia sunt ad cibum
 appara vero ad medicinam. sunt enim calida et sicca

De arboribus et plantis

163

De dulci amigdalio dicitur. Si recens cum suo folliculo comedatur, predest stomacho. Si caput grauat caliginem nutrit ventrem accendit somnum facit ebrietati resistit. Item dicitur idem quod si vulpis comederit amigdalum morietur. Sepe enim quod medicinale est homini, venenosum est mortiferum est alteri animali et e converso. Item idem sere tota arbor amigdalorum amarorum est medicinalis. Nam radix eius elixata siue cocta et trita, maculas vultus tollit, et purgat faciem quando inde est linita, dolorem capitis maxime mitigat, et etiam vulnera purida melle melle mundificat ac sanat, cortex etiam et folia sunt mundificativa extenuantia, et sanantia. oleum autem de amigdalis extractum, venas et lumbricos in ventre necat, mestrina puocat, et purgat contra surditatem efficaciter iuuat, et aurium sanantem mundat, et desiccatur si tepidum aurium stilletur. (vt dicit diascorus.) Item flores eius decocti in oleo caduceo, et litargicos excitant, cum melle triti moribus canis obuiant, vicia sanant, gummi quod de amigdalis extrudat, mixtum potioni sanguinem retinentes iuuat, et sic patet quod parum vel nihil est in amigdalio quod non pueniat medicinis, vt ostendit diascorus.

De Abiete.

Abies nomen est arboris sic dicitur abunde, eo quod pre ceteris arboribus longe abeat, et in altum altius se extendat, cuius natura est, vt dicitur Irido. li. xvij. quod est ex parte terrena humoris, et ideo tremibilis est atque leuis. Ex abiete autem dicitur abiena ligna vel alia que de abiete componunt, et abietanus dicitur qui aliquid de abiete opatur. (vt dicit Irido.) Secundum anstomachum, autem abies est arbor in altum se extendens plurimum habens raritatis in substantia et subtilis humiditatis, et ideo calor eius naturalis a solis calore fornicatur, quod illam humiditatem de facili eleuat, et per sursum mittit, et sic ipsam in arboris substantiam conuertens, arborescens altam facit. Est etiam arbor mire rectitudinis parum vel nihil habens tortuositatis, et hoc propter virtutem caloris et equalitatem humoris operationi caliditatis obediens, et ideo directe sine aliqua tortuositate sursum eleuatur. Quauis enim abies generetur ex humore leui et subtili, illius tamen humoris superfluitatem reicit natura ad eius superfiem, scilicet inter lignum et corticem, et ibidem a calore exteriori inuisca, et in naturam resine cuiusdam odoriferi transmutat, propter eandem etiam viscositatem vinctuosam ligno abierno incorporata, abies igni apposita facillime inflammatur, varijs insuper edificiorum structuris abies acco-

mo datur, et maxime propter suam rectam altitudinem, et formam pyramidalem, vel ad edificationem narium vtiliter adaptatur.

De aloa.

Aloa arbor est aromatica que in india generatur (vt dicitur pap.) et est arbor odoris suauissimi atque fragrantissimi, cuius pricula vice nimiamatis altiorum adoleat, vnde nomen traxit dicitur. De ligno autem aloes dicitur in platea, aloes est lignum calidum et siccat, quod reperitur in magno flumine babilonis cuius terminus coniungitur fluvius paradisi, vnde a pluribus creditur quod predictum lignum inter paradisi arbores oritur, et casu aliquo vel impulsu de paradiso illuc deducatur, habitantes autem iuxta fluum, missis retribus in flumen, lignum interceptiunt et referunt vsui medicinale. Dulcissimum medianale est. Est enim lignum aloes triplex, vt dicitur constantinensis in libro graduu, primum est valde ponderosum et quod est nodosum est valde aromaticum et est sub amari saporis, sub nigri coloris et sub rufi, et contritione dentium non omnino resistens, dicitur etiam quod cum masticata, statim odor aromaticus videtur attingere cerebrum, et quodammodo replere. Secundum genus est minus ponderosum nec adeo aromaticum nec amarum. Tertium genus est subalbidum valde leue, nec est alius saporis et puri odoris nisi sit aliunde coaptatum. Sophisticata autem lignum aloes cum quodam ligno sibi simili in pondositate et nodositate, et modico aromate. Et a quibusdam lignum aloes siue stris nuncupatur hoc lignum conficitur cum plumbo vt color immutetur, et addita superfluitate aurum, vt fiat aliquantulum amarum et subrufum, et ponitur in decoctione optimi aloes cum melle, vt fiat valde aromaticum, et sic fit vt vix ab optimo discernatur, cognoscatur tamen quod durissimum est et masticationi dentium omnino resistit, et dum masticatur sapor amarus interiori vero non sentitur, lignum aloes stomachum confortat, digestiorem parat, debilitatem cordis ac cerebri confortat, circa syncopim et cardiacam maxime passionem iuuat, nam contra omnes cordis passionem et debilitates ex frigiditate puenientes valet vinum decoctionis aloes. Sed quod vinum inde fit amarum, modicam apponatur, et pro delicatis cum aqua rosea vinum temperatur, et tale vinum potest diu referuari, quod a ligno multum imutatur, eius fumus per nares receptus, in frigiditatem cerebri calefacit, debilitatum confortat. Et vt laudes eius condudam, in omnibus

corporis debilitantibus subuenit et adiuuat/ si quis modo debito vti sciat/ (bucisq; platea.

De Aloe.

Aloe etiam dicitur cuiusdam herbe succus/ que herba aloem appellatur. hec herba in iudicia et persis et locis plurimis reperit. cuius succus exprimitur et ad ignem decoquitur/ et post soli exponitur et exsiccat (vt dicit platea.) Aloe etiam tria sunt genera. scilicet citrinum/ epanicum/ et caballinum. (vt dicit platearius.) et differunt iste tres spes in bonitate. nam bonum est caballinum/ melius epanicum sed optimum est citrinum et discernitur ex colore citrino et niso et precipue cum frangitur puluis apparet ac si esset puluis croci. et est eius substantia clara maxime quando confringitur per minuta frusta et quod frangitur ex eo minus fetidus est et minus amarus. Epanicum vero aloem assimilatur epani in colore/ colorem enim habet epanicum idem nigrum et foramina quedam velut ora venarum. obscuram etiam habet substantiam et non dat ram/ et est amarus quam citrinus. Caballinum autem aloem nigrum est et obscurum et feculentam habet substantiam et amarissimum saporis et horribilissimum odorem. Sophisticatur autem caballinum ita vt videatur epanicum vel citrinum cum puluere croci et aceto/ si decies in illo intingatur et desiccatur/ et tunc innouatur eius color et odor et citrinum vel epanicum videtur. discernitur tamen quod dum frangitur et digitis confricatur/ statim fetidissimum sentitur et amarissimum inuenitur. quod non est in epanico et citrino. omne autem aloem quanto de sui natura est minus amarus et minus fetidus/ tanto est magis laudabile. aloem autem quamuis ex natura sit amarum/ tamen mirabiliter est vtile et salutarium. nam flegma coleram et melancolicam mundificat atque purgat/ membra neruosa confortat/ stomachum a viscosis humoribus et nocuis euacuat/ caput a dolore releuat/ quando fumositas stomachi caput grauatur visum clarificat/ splenem et epas deopilat mentis suauitatem puocat in corpore discolorato bonum colorem generat/ ab hidropo corpore preseruat/ et in pueris curat/ puluis eius cum melle datus lumbricos id est vermes ventris necat/ fluxus capillorum prohibet et a canicie preseruat/ arthricos iuuat/ pruriginem oculorum placat/ membrorum genitalium vlcera sanat/ putredinem oris et gingivarum mundat recentia vulnera sanat/ consolidat/ mundificat/ et desiccatur/ amarus est oris sed dulcis stomacho/ stomachum enim infrigidatum et debilitatum confortat/ et digestionem adiuuat et procurat. De omnibus de diascordio plateano et auicenna extracta sunt.

De arundine.

Arundine est media inter herbam et arborem. herba quidem robustior et durior. sed arbore est fragilior. ex tena plana/ et interuenit vacua et caua/ nodosa/ et lenis/ in paludibus enutrita/ ventis cedens/ de facili manum ledens. De arundine dicitur Irido. lib. xvij. Arundo est dicta eo quod procreta arefcit. in indiabus autem stagnis crescunt arundines ex quarum radice expressum suauissimum succum bibunt. vnde et varro dicit. Indica non magna in arbore arefcit arundo. Illius et lenis premitur radiabus humor. Dulcia cui nequeunt succo contendere nulla

De Armonio.

Armonium. vt dicit Irido. li. xvij. est vocatum. eo quod habeat odorem veluti cinamomum. Nascitur in Syria et armenia. cuius frater boros sine semine reddit sibi conuictus habens florem album similem viole et folia similia bromie odore etiam suo prebono somnum suauificat. Armonium siue aromen est herba odorifera. vt dicit dia. et e coloris subrufo/ folia habens coniuncta et semina copiosa habens ad modum viole florem album Est et armonii triplex spes. quoddam enim est armenicum/ et illud ceteris est nobilissimum fuluig quoddem coloris/ sed odoris optimi/ et virtutis maxime ac valoris. Aliud est quod arefcit in locis humectatis et aquosis et est leue/ tunc saporis et mens atque gerens. Tertium vocatur ponuicium rufum non longum. Est autem eligendum quod est recens et album semine plenum. super virgas purpureas expressum maxime odoriferum et ponderosum quod masticatum/ quodam acumine mordet linguam. Anum habens colorem/ non variatum/ non diversum (vt dicit auicenna. et dia.) omne armonium habet secundum eosdem auctores virtutem calefaciendi et etiam desiccandi. inibus scorpi onum occurrenti. sua decoctione in aqua calidissima fouendi et a suis doloribus releuandi. habet etiam virtutem dolorem viscerum sedandi ventositatem extenuandi/ et mensura puocandi cuius elixatura siue decoctio sumpta habet virtutem freneticis subueniendi/ epanicos adiuuandi/ et etiam podagris succurrendi. in omnibus siquidem antidotis nobilibus receptis/ et medicinis solet armonium sepius adhiberi quous loco ipsius multi aliam herbam armonidem. scilicet et quidem in colore simile sed in odore et virtute penitus disparem opponere sunt consueti. vt dicit auicenna.

De arboribus et plantis.

De Aneto.

Anctum est herba cuius semen cōsi-
mili nomine est vocatur cuius semē
primo conuenit medicine / radix se-
cundario / sed tertio ipsa herba. cui-
us semē pōt seruari ad trienniu in magna effi-
cacia. (vt dicit dia.) melius tamen est vt singu-
lis annis renouet. cui? radix adhuc virdis ali-
cuius est valoris / sed desiccata nullius. vt dicit
idem. habet virtutem diureticam calidam et ap-
petitiuam et cōpactorum diuisiuam / venenosi-
tatis et inflationis extenuatiuā / et torsionis vē-
nis et viscerum mitigatiuā. Item virtutes habet
calculi cōfractiuam / mēstruorum puocatiuam
et meatu vrnalium apertiuam / singulis et
plentitudine amputatiuā / somni puocatiuam
durax collectionum in corpore resolutiuā si co-
ctum cum oleo per emplastri modū a postemati
apponatur. Item flos eius cū vino coctus do-
lorem capitis auferit si inde caput fomentetur.
Item cinis eius vulue stillanti appositus ip-
sam reprimit et desiccatur. Item decoctum ancti
oleo ngorem nervorum laxat / multis alijs sub-
uenit passionibus. vt idem dicit.

Allium eisdem habet virtutes q̄s
et anctum. sed saporem habet dulci-
orem et eius semen magis minutū
et rotundum et a multis vocatur dulci-
nium. vt dicitur in platea. virtutem habet dis-
soluendi / cōsumendi / et ventositates destruendi
digestionem confortandi / opilationes epa-
tis et splenis aperiendi / calculum confringendi
mēstrua puocandi / et omēs meatus interiores
aperiendi et emendandi. et ideo quāuis sit in
quantitate semen minutissimum / est tamē mul-
tum vale in virtute et plurimū saluiferum.

De Allio.

Allium ab olendo est dictum. eo q̄
olet (vt dicit Isido. lib. xvij.) cui?
odo: est tam fortis q̄ omnes alios
odores reprimit / superat et fetores
et ideo per loca corrupta necessario transituri / si
ue loca putrida purgaturi / fortissimis se muni-
unt alleis. Secundum dia scorum allium mul-
tas habet virtutes et tam bonas q̄ malas pro-
prietates / q̄ ex diuersis componit virtutibus (vt
dicit idem) ventrem siquidem et stomachum
turbat / siccat / sitim mouet / et corpori appositū
corpus vlcera et vulnera. et si nimis a colericis
sumatur in vsu / corpus inflammet / desiccatur /
lepram generat / inaniam et henesim exatatur / vi-
suri ledit et etiam ebrietat et ideo colenco natura
liter nocet. nam coleram tubicam cito generat et

adulsum multiplicat et augmentat / flegmaticis
et frigidis multū confert. Est autem duplex eius
genus scz domesticum et siluestre quod secundi-
on a medicis appellatur / cui? flos debet recol-
ligi et in medicinis apponi vel admisceri. non
enim operatur cum impetu sicut solet domesti-
cum operari. Alij domesticū capitibus maxime
vtruntur / in cuius natura multiplex efficacia re-
peritur. nam precepue habet virtutem dissoluē-
di et consumendi et expellendi venenum et omē
venenosum. vnde non sine causa vocatur ab a-
tiquis doctoribus rinaca rusticorum. vt dicit
dialeo. maxime autem valet contra morsū et ve-
nenum canis rabidi si cum sale et nucibus inte-
nus accipiat addita herba ruta. hec enim qua-
tuor ad inuicem conterantur. et ad quantitates
magne nucis patienti sepius offerantur et hoc
cum vino. eadem enim confectio super morsū
externus apponatur. vulnus enim sanat et vene-
num attrahit et cōsumit / et a periculo liberat ac
preseruat ita efficaciter sicut rinaca. Item alliu
virtutem habet appetendi inadendi humores
grossos et consumendi. Et ita valet calculo-
sis et stranguriam patientib? id est difficultate
vrinandi. mēstrua aut puocat et emūdat ven-
trem. lumbricos et alios vermes in ventre inter-
ficiat / si cum pipere et succo mēte et acceto ad mo-
dum salis offeratur. dolorem illorū et lumborū
allium mitigat / si mūdatur ac tritū et cū oleo
coctum super doloris locū ad modum empla-
stri apponatur. valet etiam contra morpheā id est
lepram cutis si vbi est morpheā locus scanfica-
tur. et post cum allio trito fricetur et cataplasma
contra serpentum morsus valet / si tritū cū lau-
rino oleo apponatur vt dicit dia. Item hy-
dropicis prodest q̄ humorem inter cutaneum
consumit et desiccatur / et tumorem sedat gran-
dia / et crumenta vulnera et sordida purgat et cō-
glutinat et sanat / si puluis aliq̄ cōbusti superpo-
natur. coctum etiam alliu cum aqua fontana
omnem dolorem loci et tumor tollit. cauendū
tamē est ne cōtinue in abis assumatur q̄ mul-
tum noceret oculis. vnde versus. Allia vna ve-
nus puluis veni? faba fumus. Ista nocet oca-
lis sed vigilare magis. Secundum aristo. autē
lib. de plantis. allium habet similitudinem cū
lilio a cōmunicat cum illo in dispositione capi-
tis et in tunicellis et habet virtutem semenanz
in tunicellis radicis sue et in granis suis natis
in summitate haste sue. et ideo cepula allij posi-
ta in terraz pducat plantā. Similiter et eius se-
men. et habet tunicas multas et folia pyramida-
lia et hastam cauemosam et porosam. Allium
etiam sicut et liliū primū facit semen stipidis

fui in tenui folliculo in grana coniungitur. cepa vero non contingit grana sua / sed in pediculis siue pedibus paruis nutrita / et emittit. facit etiam radices capillares sicut lilium et sicut crocus et huiusmodi. Sed in hoc differunt radices alij a lilio quia non ramificantur in alio sicut ramificantur in lilio. et sicut allium renouat lilia ita renouat radices et semel tantum emittit semen salicet in secundo anno postquam seminatur et ideo habet allium tunicas plures et ramosas ut ille tunice sint abus et numerum secūdis radicibus et secundis folijs et stipiti eius. quapropter crescens secundis folijs et stipite attenuantur et euascent tunice eius in terra. et si mile huius in cepis inuenitur. In hoc autem differt allium a cepa. quia quilibet alij tunica carnosissima plantatur crescit et ea planta sicut liliū quod de tunica sua plantata in terra emittit plantam et hoc accidit quia in suis tunicellis est uirtus seminata sicut in carnosissimis partibus alliorum. non sic autem fit et cepa. non enim ex quolibet parte eius plantata emittit plantam. quia uirtus seminata non est in quolibet parte cepe sed in toto. In hoc etiam differt allium a lilio quoniam eius partes carnosae quando plantantur emittunt gramina sua et folium per medium carnis suae sed tunicelle lilij emittunt ab uno latere sui iuxta / et non a medio. buaiusq; aristo. li. de plantis et secundū nouam translationem.

De absinthio.

Absinthium est herba acerrima calidissima et sicca uehementer et stiptica et amara. ut dicit diascorides cuius duo sunt genera. unum est ponticum habens colorem uindem / et amarum et saporem potū et amarū. aliud est subalbidum et minus amarum et est minoris effectus quā primum. in hie veris colligitur. in umbra desiccatur. per annum in magna efficacia conseruatur. dicitur autem contrarias habere uirtutes sicut dicit plinius. scilicet laxantiam et costringentiam. costringentia est ei ex grossitate substantie / et ponticitate. latrina in est ei ex caliditate et amaritudine. unde quando recipitur intenus si inuenit materiam compactam propter ponticitatem sue substantie et grossitatem reddit materiam compactiorem. et sic est causa maioris costringentis. materia uero existente habili et digesta caliditate dissoluit eam et potestate sua comprimente expellit eam. Sinus de absinthio factus epas subuenit et stomachū confortat / appetitum inuitat / ebrietati obuiat et repugnat / iteniam curat et colorem eius alterat et immutat. succus eius cum puluere coctus splenem deopilat. dolorem stomachi

et intestinorum est ventositatem proueniente dissoluit et mitigat. succus eius auribus instillatus humiditates ab eis distillantes desiccatur. cum felle tauri intus absinthium et auribus inieciū dissoluit sonitū et auditum roborat et emendat. dolorem capitis ex fumositate stomachi procedentem succus eius sedat. liuorem et dolorem ex percussione cum puluere cinini et melle amputat si per modum amplastri apponatur. labricos et vermes aurium succus eius necat si instillet succus eius potatus visum clarificat et oculis impositus ruborem curat si sepius infundatur libros et pannos a vermibus et muribus tuos seruat si cum eis insisula reponatur ut dicit macrobius. Item moribus migale et draconibus obuiat et sanat si bibatur. Item eius decoctio ventositatem ventris et inflationem sedat cum potat. ut dicit diascorides. propter has uirtutes quasdam habet conditiones et proprietates minus laudabiles. nam saporis amaritudine et ponticitate infestat et conuulsa gustū. odoris horribilitate ledit ol factum. in amaritudine redigit lac et uinum et omne dulce cui admixtum fuerit seu adiunctum et ideo apes que frequentant flores absinthij faciunt mel amarū ut dicit diascorides. De absinthio. d. pli. li. xvij. non est inquit dandum febricitanti nauisā nandus arceat si fuerit prius potatus solum prouocat dormienti iscio sub capite positum. capillos denigrat quādo munguntur uingento facto de eius succo et oleo rosaceo.

De apio.

Apium est communis herba omnibus fere nota et eo sic vocata. ut dicit plinius. li. xvij. quod apicis. id est capitis mūphantium apium quodam fuit ornamentū. hercules. n. hanc herbam primo capiti circumposuit. cuius radices efficaciter pugnant contra insidias veneni. ut dicit plinius. cuius multe sunt species ut dicit idem. scilicet petroselinum sic dicitur eo quod apie est similitudine in folijs. sileni. n. grece apium dicitur crescat autem in locis petrosis montibus quod ruptis. et id latini petroselinum petrapium uocant ut dicit plinius. Sunt et alie maneries apij ut dicit diascorides. scilicet apium ranarum. apium risus. et apium emoroidarum. Apium ranarum dicitur quia in locis aquosis ubi sunt rane sepius inuenitur quod decoctum cum uino et oleo ei ventri acrimibus cataplasmatum eorum dolori miserie optulatur. Apium risus dicitur ab effectu quod purgat melancholicam humorem ex cuius superabundantia fit misticia. dicitur autem quod inter receptum in magna quantitate hominem nudo interficit et occidit. ualeat autem contra calorem et stranguinam et ad menstrua prouocanda

si decoctum fuerit in aqua vel vino et inde infusa fomentetur. Apium emoroidarum est dicitur eo quod eius pulvis vel cinis superpositus fluxum sanguinis desiccet. Apium autem commune splenis et epa... opilationem aperit / calculi fragit / ictericam soluit / hidropicis subuenit / freneticis ouenit si eius succo et oleo rosaceo mixto cum aceto caput patiens sepius inungatur. Radix eius et semen moribus venenatis succum et veneno resistit (ut dicitur dia). Epilentias autem nocet omnino apium quia dissoluit et mouet omnem materiam ad superiora. nocet etiam pueris. illa etas propter humiditatis institutionem et virtutis debilitatem et morborum et meatuum strictitudinem / parata est ad morbum caducum. et ideo lactantes nutrices abstineant ab apio ne puer epilepticus efficiatur. ut dicitur dia. et pla.

De anistologia.

Anistologia est herba multum medicinalis quamuis amara. cuius due sunt species. scilicet longa et rotunda. et utraque est calida et sicca. et est radix magis medicinalis quam folia. In autumno debet colligi et seruari per biennium. virtutem habet dissoluentem et expellendi venenum et psuedi. bonum anhelitum facit / splenem durum remouet et opilationes aperit: ventris dolorem et lateris amputat ac sedat / podagricis et caducis subuenit et contractis. contra morsus venenosos est ferus / pulvis eius carnem mortuam leuiter corrodit in fistula et in plaga. semm mortuum de vtero expellit radix eius si cum vino decoquatur (huicque diaconi). de anisto. dicitur plini. et si. li. xvij. quod mulieribus se nis optima sit. nam potata cum pipere et vino / sorbitem parturientium mundificat. et matricem expurgat et mestrui puocat atque purgat.

De agno casto.

Agnus castus dicitur quedam herba calida et sicca. cuius virtus est ut dicitur plini. conseruare in hominibus castitatem. unde et mulieres ratione illius herbe fructices secum deferre consueverunt in moribus. ex quibus quando propter honestatem publicam oportuit necessario continentiam obseruare. hec herba secundum dia. et platea. semper viret / et eius flos potissime agnus castus nuncupatur. quia odore / visu ac visu / reddit hoies castos sicut agnos. Scilicet dia. et platea. dicitur aperiendo poros / et spiritus euaporando / et humiditatem seminalem commedendo / inducere castitatem. Dicitur etiam ibi de auro quod eius decoctio valet contra leucostegmatiam id est frigidam hidropisim siue albam / si in femine feniculi et modica chula decoquatur. Item ibidem fomentum decoctionis agni casti

si / matricis efficitur supfluitates et ipsius orificium coagulat / mestrui autem puocat / et litargiam sanat atque soluit / si cum salua et apio decoquatur in aqua salsa / et inde posterior pars capitis fortiter abluatur. ut dicitur dia.

De artemesia

Artemesia est mater herbarum dicitur que quondam fuit a gentilibus diuane que grece dicitur artemis consecrata (ut dicitur Isidorus li. xvij.). Est autem herba calida et sicca cuius radices et folia competunt medicine valet autem maxime contra sterilitatem que ex causa humida procreatur. in causis autem calidis et siccis non valet (ut dicitur dia). mestrui puocat / matricem mundificat et confortat / dolores capitis decocta in vino vel aqua mitigat et sedat / secundinas et fetus mortuos euacuat / calculos renum atque vesice frangit. demonia seculum plinium fugat / et malis medicamentis obuiat / nra cum azibia dolorum pedum ex itinere mitigat. cuius sunt species plures. quarum virtutes dicitur diuina adinuenisse et mortalibus tradidisse (ut dicitur plini. et dia.) alias eius virtutes refert auicenna.

De Auena

Avena est herba cuius semen est hominum et equorum visibus aptum que secundum Isidorum sic dicitur eo quod postquam seminatur cito adueniat atque crescat. Dabet autem secundum platea. vires leuiter relaxantes / et contra omnes tumores fastiditates et duricias relaxantes. et faciei immunditatem depurantes. ut dicitur in platea.

De balsamo

Balsamum (ut dicitur Isidorus li. decimo septimo) est arbor siue frutex terre nunc quam crescens ultra altitudinem duorum cubitorum et est viti similis. in folijs autem similis rute. sed albiorebus semperque manentibus cuius arbor dicitur balsamum / lignum vero si lobalsamum fructus siue semen carpobalsamum et succus opobalsamum nuncupatur eo quod ferreis vngulis conter ligni percuntur. et per corticis vulnera quasi per cauernas gutte opobalsami eximij effluunt et distillant. cauerna enim greco sermone opo dicitur. cuius gutte adulterantur ad mixto apio oleo cum melle. Sed cognoscitur sopsisticum cum melle si gutta lacti distillata fuerit coagulata. cum oleo vero si aque admixta facile fuerit resoluta / quia ut oleum emat super aquam. Si vero non fuerit sopsisticum / statim in aqua recenti penit fundum. vestem mundam quam tangit non maculat nec polluit. Balsama autem si pura fuerint tantam vim habent

Et si sol ecan ducit / sustineri in manu nō pōt
sunt (bucufq; Jfido.) Plini. autem. li. xij. ca.
xvij. sic dicit omnibus odoribus p̄fertur balsa-
mum vni terraz. f. concessum quondam. nec i-
ueniebatur nisi in duobus regijs ortis / quoz
maior: viginti iugerum erat. sed post dominan-
tibus romanis vinea balsami p̄ multos col-
les ppagata est. viti quippe similior est q̄ mir-
ro. modo vinearum sicut et vitis implet colles
sine adminiculis. ramis eius se sustentant. p̄ce-
rior: enī altitudo eis inter binos cubit s̄ substi-
hit. cauendū est autē ne cum ferro ad interiora li-
gni ledatur. et ideo cauendū est ne vltra corticē
violetur. qz leso ligno interiori / totum perit.
Est autē arbor: totaliter medicinalis / cuius p̄ce-
cipua prima gratia sit in succo. secūda in semie-
terna in cortice. minima est in ligno. ex his ē op-
timuz quod est odoriferum / et semine maximū
et ponderosissimum / mordens gustu et feruens
in ore / in colore rufum (bucufq; pli. lib. xij. c. xj.
vij.) Diasco. autem dicit q̄ quedam est species
balsami que crescit circa babiloniam / vbi sunt
septem fontes. si autem alias transierat nec flo-
res / nec fructus facit. in tempe estiuo leuiter in-
cidunt rami eius cū cistello osseo vel alio nō ni-
mis acuto ne lignū intrinsecus ledat / qz tunc
piret. sub cortice autem infisso ponuntur vitree
ampule / in quibus gutte stillantes colligunt.
Si vero vna gutta ponat in palato / cerebrum
ita calefacit / q̄ videt succēdi / et co:pa mortua in
corrupta cōseruandi. qz quantum dissoluit / tā-
tum cōsumit. vt dicit in platea. menstrua puo-
cat / et educit fetuz mortuū / et molā de ventre ei-
cit et credidit / lapidem in renibus et vesica frā-
git / iliacam passionem soluit / omnes inuetera-
tas capitis passiones tollit si modo debito as-
sumat / quotidianis febribus et quantis sub-
uenit / moribus venenatis occurrat. Das et
multas alias nobiles virtutes hz / quas enu-
merare esset longum. sed hec de multis nūc sus-
fiant.

De bdellio.
Bdellum. vt dicit plinius lib. xij. c. 2
est nomianissima arbor nigra / simi-
lis oliue in folijs et in robore. cuius
gumi maxime reperitur in vsibus medicane. nā
eius lacrima siue gutta est translucida / gustu a-
mara / bene odorifera / sed magis aromatica /
quando vino est infusa. Idem tangit glo. sup
Gene. ij. vbi dicitur. ibi inuenit bdellium et la-
pis onichinus. et tamen nasat vt dicit plini. in
partibus orientis vt in arabia india et caldea et
cetera. bdellia autem (vt dicit Jfido. li. xvij. est
indie et arabie arbor. cuius lacrima arabica meli-

or est. aromatica enim est lucida / subalbida / le-
uis / piuguis / equalit creta / et que facile remol-
litur. et est amara / boni odoris / ligno vel terre
nō mixta. Indica vero sordida atq; nigra et
adulterat cum gūmi qui nō amarificat gustum
vnde cūq; autem veniat / glutinosam valde ha-
bet substantiam et constrictiuam. et etiam attra-
ctiuam. et ideo dicit dia. et platea. repugnat dis-
sentene facte ex acuta materia. et valet patienti-
bus fluxum ex fortissima farimea id est medi-
na fortiter laxatiua. valet etiam contra apstema /
ta interiora / et exteriora / si inde fuerint inuncta
calculum rumpit / tussim compescit / moribus re-
p̄ticulum occurrat / intestinorum dolorem lenit
vt dicit pla. beriosus et inferioribus partibus
ruptis maxime p̄ficat ad interiorum consolida-
tionem / cum gummi bdellio p̄cordat / v̄nemis
siue bernis quod dicit gūmi arboris habens
virtutem conglutnandi / danificandi / et conser-
uandi. et ideo p̄ciores eo maxime v̄nif. mul-
tum siquidem strugit sicut et bdellium. alterius
tamen est nature. quia frigida et sicca in seculi
do grado / bdellium vero calidum et humiduz
vt et dicitur in platea.

De bufo.

Bufus. (vt dicit Jfido. lib. xvij.)
grecum nomen est. sed ex parte a la-
tinis est corruptum. Nam piros
apud eos appellatur arbor semp
virens que leuitate materie litterarum forma-
dis aptibus est apta. nam tabula buxia bene
polita colorem recipit album / in quo de faali
figure et litterarū caracteres inscribunt. et etiam
de faali post delens. et dicitur fm Jfido. hec bu-
xus pro tota arboze. et hoc buxum p̄ interiori li-
gno. vnde dicit quidam. Hec buxus crescit hoc
buxum crescere nescit. Est autem arbor multuz
solide materie et compacte / cuius humor nomi-
nentalis multum est viscosus et compactus (vt
dicit aluredus) vel vegetabilis. et ideo lignuz
habet grossum et ponderosum / quod multum
in aqua p̄cat fundum / sicut habemus. et hoc
p̄pter compactionem ligni non habentis po-
ros apertos vbi possit intrare aer. p̄ cuius sub-
intrationem posset super aque superficie deua-
ri (vt dicit idem alui.) folia etiam ideo habet
diu virentia que de faali non cadunt / nisi pau-
latim. et vno cadente. aliis mox succedit. multa
quidem habet folia minutua et spissa. sed mo-
dicum habet fructum siue nullum. Arboris bu-
xi rasura cum sit frigida et sicca decocta in aqua
pluuiali constringit fluxum (vt dicit dia.) iungit

etiam crines si de eius decoctione sepius abluantur. Sapor si quidem eius est amarus. vt. d. plini. li. xviij. c. xvij. et odor grauis. tamen quāuis graue odore gustum. nihilominus tamen virore continuo delectat visum omni tempore conseruat virorem suum et maxime in estate qz in hieme eius folia aliquantulum exalescunt sed non cadunt. (vt dicit alui.) Quis ratio est quia habet visum: humorem in se/in radice vero multam humiditatem liquidam et ideo non cadunt folia. vnde adueniente caliditate prouocatur humor ad exteriora qui tactus calore fit viridis. sed adueniente frigiditate recidit et habundat siccitas et fit color pallidus siue glaucus. Crescit autem burus in locis petrosis et calidis. et ideo non multum habet duricię. et etiam in dose soliditatis lignum tamē interius leue est. et ad plantandum summe aptum. insalluras et figuras in eo factas diu tenet. et ideo imagines pulchre et durabiles inde fiunt / et ex buris pices habiles fiunt ad multum et aliorum aromatum obseruationē. ad multos etiam alios vsus valet burus quos enume rare esset longum. Sed bec sufficient.

De balauſtia.

Balauſtia est flos caduc mali granati. cum enim arbor fructus debz producere in quadam nobilitate co glutinantur et ab arbore quandoqz cadunt qz a medijs reſeruantur vsui medicine. possunt seruari per hiemem in magna efficacia. vt d. dia Est autē balauſtia frigida et sicca. et habet virtutem costringendi et desiccandi humorem. et habet virtutem et valorem contra dissenteriam et sanguineum fluxum ventris / et contra menstruum. Item nature bz restringendi vomitū colericam / si decocta in aceto cum spongia sup furculam pectoris apponatur. Item puluis vulnere consolidat et confirmat. gigninas sanat et earū putredinē amputat et emendat / radices dentium consolidat et confirmat / pleura enī sanat labiorū. Dec omnia facit presidia salicet cortex arboris eiusdem. et pceptue fructus siue pomū. et debet accipi quādo pomū est maturum.

De Beta.

Beta est herba comūis et ortulana secundū dia. duplex eius species salicet alba et nigra et vtriusqz succus manibus instillatus purgat caput. aurium etiā dolore mitigat lentes et alias imundicias capitis et faciei maculas emundat capillos reparat et conseruat. folium eius tosum et appositus

ignem saluaticum extingit. nascencia etiaz vulnere compescit. malos būores nutrit / si nimis sepe in vsu habeatur (vt dicit dia.) De beta dicit anistoniles super eius radicem sicut et super caulem potest plantari furculus. qui tandē corroborente radice in arborem transmutatur. vt supra patet de natura plantarum.

De Cedro.

Cedrus est arbor quā greci cedros vocant quasi ccomenes dricozidō id est arboris humor ardentis cuius folia ad cipressi similitudinem respondent. (vt dicit Plinio. lib. xvij.) vbi subdit. cedrus est lignum iocūdi odoris et diu durans / et nunquā a tinea vel teredine id est lignorum verme extenuatur. vnde ppter eius perpetuam durabilitatē et cedris fiunt latimana in regum palatijs et in templis. Duius arboris gūmi siue lactima dicitur cedria que ad conseruationem librorū summe est necessaria. nam libri de hac lactima linte neca tinea corrodiunt nec tempore senescunt Nasatur autē in terra affrica et in siria et maxime in monte libani. Est igitur cedrus arbor altissima / omnium arborū domina et regina (vt dicit raba. super psalmi.) Est etiaz aspectu pulchra semp retinens virorem suū. est in super olfactu odorifera / cuius odor fugat serpentes et omnia venenosa (vt dicit idem.) Est igitur fructus sua uissima / poma enim cedrina sunt magna / oblonga / atrini siue glauci coloris / niri odoris / gratissimi saporis. saporē enī habent impletum. nam in medio circa grana sunt poma atrina acetosa / in superficie iuxta corticem sunt dulcia / in carne siue medulla interiori inter dulces et acetosum sunt media. Est etiam cedrus multate efficacie et virtutis et valde medicinalis. nam eius lacrima que est gūmosa in substantia et aliquantulum pyramidalis siue pinnata in figura acram virtutem habet et feruentem. vnde vnt et siccatur (vt dicit dia.) caliginē oculoꝝ detergit / vermes aurium occidit / contra dolore dentium subuenit / moribus serpentum succurrit. cum isopi succo / sonitum aurium tollit / tumorē faucium sedat / vulnera pulmonis curat / molles carnes a putredine seruat / corpora etiā mortua reposita in ligno cedrino et eius lacrima inuncta virtus cedrina a tabe et putredine defensat. Semen etiam cedri tussim sedat / menstrua prouocat / et secundinas excludit / matricem purgat / nervos spasmosos et contractos relaxat et remollit. vrinam mouet / et harenulas in vesica et renibus mūdat. Das et multas alias virtutes

ponit diasco. de c. dro 7 eius succo semine atq;
fructu. Plinius autē de quadaꝝ specie cedri sic
dicit. Est inquit arbor quedam nose modica a
medozoz terra primitus asportata/ que a gre
cis a gedia vel cedronilla est dicta/ eo qd po
muz odorem 7 virtutem cedri sequi videatur 7
eius saporem imitat (vt dicit Isido. lib. xvij.)
Eiusdem enī arboris pomum (vt dicit plini⁹
contrariuz est venenis. 7 est arbor. vt dicit idēz
que in omni tempore fere est plena pomis que
in ea partim sunt matura / partim acerba / par
tim in flore sunt posita. quod in alijs arborib⁹
raruz est. Hanc arborē multi assinam vocant.
vt dicit idem.

De Cipresso.
Cipressus grece dicitur ciparissus (
vt dicit Isido. lib. xvij.) qz caput
eius a rotunditate in acumen eni
gitur. vnde 7 conon altera rotunditas
nūcupatur. cuius fructus talis est dispositiōis
7 ideo conus appellatur/ eo qd conum imitetur
vnde 7 cipressi conifere dicunt. huius lignum
habet virtutem p̄max pene cedro aptumq; ē
tribus temporum. sua enim impubili so
liditate oneri nunquā cedit/ sed semper in pri
ma remanet firmitate/ suauissimi est odoris. et
ideo antiqui solabant facere rogum de ramis
eius/ vt odoris sui iocunditate exprimerent fe
torem mortuozoz (bucusq; Isido.) Est autē ci
pressus arbor calida in primo gradu/ 7 sicca in
secundo/ cuius pomū lignum/ 7 folia compe
tunt medicine (vt dicit platea.) sunt s̄ptica 7
consolidatiua/ 7 ideo valent cōtra fluxum ven
tis ex debilitate virtutis retentue/ si ipsoz pul
uis in abis vel in potibus assumatur. valet cō
tra iliacam passionēz 7 dolorem lūborum si cū
aqua pluuiali decoquatur 7 deinde vinum lim
pbeur. Cipressi folia recentia vulnera sanant
acum ignem fugant/ nares poliposas mūdāt
7 fetorem amputant/ fluxum sanguinis sedant
Semen igitur eius mixtum cum caricis. i. ficu
bus siccas soluit duricias. spermatis reumatis
fluxum stringit. contra antraez idest apostema
venenosum/ 7 mortiferum subuenit/ 7 eius ma
liciam ne se diffundat/ reprimūt 7 p̄p̄fat. mor
sibus venenatis occurrūt. Has autem virtutes
cipressi recitat diascozides 7 multo plures.
Plinius autem. lib. xvij. c. xxxij. sic dicit. Ci
pressus est arbor ramosa a fructu habens va
cuas brancas p̄ fructu folia amara odore vio
lencia umbra gratonsa. cuius duplex dicit esse
species. Albasculus 7 femina. femina sterilis
est verūcamen aspectu pulchra cuius rami in sa
stigio sunt densi 7 inuicem conuolunt. Albasca

li vero rami sunt magis sp̄ssi qui si preali fue
rint/ magis geminabunt.

De Cipro.
Ciprus de quo dicitur Lanti. quar
to. cipi cum nardo 7c. secundum
plini. li. xij. c. xvi. est arbor in egip
to similis oliue in folijs. sed folia eius viridio
ra sunt 7 crassiora cum flore nigro/ et semine cā
dido et odorato. quod si cum oleo coctum fue
rit aut confectum exprimitur inde vnguentum
regum quod odoriferum est et summe delicio
sum. et cipressus dicitur. Idem dicit Isido. li.
xvij. 7 gl. super cant. Secundum plinium au
tem dicitur qd optima huius generis arbor cre
sat in egipto super nilum in canopea regione.
Secunda vero in ascalone. Tercia in cipro. ci
us est mira odoris suauitas. arbor huic est a
lia arbor similis (vt dicit idem) que dicitur as
polaros / habens similitudinem in flore cū flo
re rose/ et cuius radice et flore nobile fit vngue
tum. Dicit etiam idem qd in omni fructu vbi dē
recte refulgit arcus celestis eadem sit suauitas
odoris qd diu ibi refulget arcus. Sed si super
eamdem arborem fulserit in enarabiliter eius
odorem ampliat et decorem/ et est similis spi
ne candidē colorem habens igneum siue rufuz
et in parte redoler vt castoreum et a multis vo
catur sceptrum helisei. vt dicit idem. Dicit ad
hoc diascozides. qd cipressus est arbor medica
nalis conuenientis. et conglutinatiue virtutis
cuius solum masticatum tumozoz oris compe
sat. eius lixura siue decoctio venes capitis
interficiat et inficit capillos si inde capilli fomē
tantur. flos eius cum aceto decoctus dolorem
capitis soluit vt dicit idem. cuius sterilitas di
ctur esse aliacius virtutis. Quere infra in litte
ra. L.

De cinamomo.
Cinamomum de quo dicitur ecclē.
i. 7 Exo. xxx. sicut ibi dicit glo. est
virgulam quod nascitur in india
et ethiopia duorum tantummodo cubitorum
7 dicitur cinamomum. quia subtilis et replica
tos habet culmos cerei vel nigri coloris. que
fracti reddunt visibile spiramentuz. cinamomū
vero quanto gracilius et subtilius tanto cari
us est. et quāto grossius tanto despectius reputat.
Secundum Isidorum autem libro xvij. cina
momum eo est dictum qd cortex eius in moduz
canne gracilis sit et rotund⁹ et crescat stipite bre
ui. vngas tenues habens quod cum frangitur
ad modum nebulę suauissimum emittit spira
men. Super ecclē. capi. xxij. dicit glosa. cina

momum est brevis arbor, odorifera et dulcis a
neri coloris praestantior duplo ad mediane vsu
q̄ fistula. Plin. quod li. xij. c. xxi. de cinamo
mo inquit et cassia fabulose narravit antiquus
quod inuenitur in indis auium et specialiter fe
uicis, nec haberi potest nisi qd cadit proprio
pōdere vel quod exaritur cū plūbanis sagittis
sed ista fingunt homines vt reum precia auge
ant. Scdm autē veritatē cinamomū crescit ap̄
trogoditas in ethiopia qui per vassa maria in
rauidis deducunt illud ad portum gellenitarū
et est frutex duorum cubitorū ad maximum vel
vnius palmi ad minimum, truncum habens i
grossine quatuor vel sex digitorū, nec olet nisi
quando arefacit, siccitate enim gaudet, et in bre
ue subnitor efficitur contra naturam arborum
aliarū. Inter vepres et rupes dēssimas gigni
git et, ideo non sine magna difficultate recoli
tur, ante ortum solis vel post occasum nulli li
centia colligendi p̄cedit, quod cū collectum fue
rit sarmenta basta diuidit sacerdos, deoq̄ par
tem ponit reliquū mercator emit, precipua au
tem eius bonitas est in denissimis virgultoz
pambus ad longitudinē palmi, et quod est in
trunci medio quod est p̄ximū radia pap̄ vel ni
hil valet, q̄ ibi nimis parū corticis est in qua
est summa bonitas cinamomi, et ideo caamina
et superiores partes preferunt, q̄ ibi cortex plus
habundat, lignum vero interius respectu corti
cis nullius vel modici est valdis (hucusq̄ pli
ni. lib. xij. Secūduz dia. vero et platea. cinamo
mū calidum est in tertio gradu, et sicum in se
cundo gradu, cuius duo sunt genera, grossū,
s. et subtile, et grossū ē min⁹ laudabile et ponit
in vomitibus medicatis, quod vero grale est
laudabile est et subtile, et in alijs antidotis ma
gis vale. Est autem eligendum quod est subti
le acutum habens saporem dulcedinē immittā
cum multa aromaticitate et subrufum in colore
qd̄ autem subalbidum est minus valet, et aro
maticitate habens virtutem cōfortandi cerebrū
et cōglutinositate habet virtutem cōsolidandi
Dabet autem cinamomū multiplices virtutes
(vt di. dia.) Nam tussim et grossa humiditate
sedat, tritum et cum aceto mixtum, impetiginē
extirpat, collinjs ad mixtum humiditate oculo
rum deficcet, renum dolorem mitigat, hydro
pisiū curat, morfus reptilium sanat, appeti
tum cōfortat, mensura puocat, opilationem
aperit, abum digent, stegma dissoluit et consu
mit, potatum cum vino secundinas excludit,
caliginem oculorum dētergat, sincopi et cardia
ce passioni subuenit ac succurrit.

De Cassia.

Cassia de qua dicitur Exo. xxx. spēs
est aromatica, et nascit scdm Plin.
lib. xvij. in arabia et est virga robu
sti corticis et purpureis folijs vt cor
ticis pipis et est similis cinamomo in virtute, s̄
tamen potentia inferior, vnde in loco cinamo
mi duplex est pondus eius, in medianis sept⁹
admiscentur (vt di. Plin.) Blosa autem dicit
super exo. xxx. Cassia in aquosis locis nascitur
et in immensum crescit ac bonum odorem red
dit. De cassia di. pli. lib. xij. ca. xxi. frutex inquit
cassie iuxta cinamomū campo nascitur, cuius
amplitudo est trium cubitorum, cuius sarment
um est grossius sarmento cinamomi, cuius est
triplex color, primo enim candescit, deinde ru
becit, tandem nigrescit, et illa pars maxime est
laudabilis, post nigram autem laudabilior est
rubea, minus vero laudabilis est candida.
Nam citius a vermibus corroditur et cauatur,
et hoc accidit ppter sue substantie mollietē, et
minorem amaritudinem corticis et virtutem, p
barur enim, cassia cum est recens per odorem / p
saporem / et colorem. Nam cassia volubilis sub
dulcis pauca et acuta est saporis / suavis et iocū
di est odoris / subnigri in sup vel purpurei ē co
loris, et pōdens est grauioris, et maxime lauda
tur illa cassia que de facili nō frangitur, sed re
flectitur potius et plicatur, Alia autem est spēs
cassie que balsamo de saba similis est in odore
sed amara est, et ideo prima, s. nigra que est sub
dulcis et feruentis saporis et boni odoris, que
a medicis plus laudatur (hucusq̄ pli.) Secū
dum platea, autem et diasco, cassia est duplex,
s. cassia fistula et cassia lignea que est fructus cu
iusdam corticis nascentis iuxta confinia babi
lonis cuius diuerse sunt species, vna ē similis
cinamomo que subrufa est et rotunda solidam
q̄ habet substantiam et cum frangitur vel tenē
nō plicatur sed resistit, acuta est in sapore et pa
rum dulcis, et ista medici vix vtuntur, Alia spe
cies que est subamara, partim habens colores
distinctos et haētuntur medici et est eligenda
que non facile frangitur sed plicatur, et que ha
bet acutum saporem mixtum dulcedinē cum a
romaticitate, cum autem frangitur colores ha
bet subalbidos interius et distinctos et nifos i
temixtos, sophisticatur quandoq̄ cum admi
xtione corticis caparis sed cognoscitur q̄ sub
aman est saporis, virtutem habet diureticam
id est diuisiuam et subnigrae sue substantie, ha
bet etiam virtutem consumendi ex qualitatib⁹
suis, Insuper habet vim confortandi ex aroma
ticitate, reumaticas et frigiditas passiones curat
epilenticos et caducos iuuat, cerebrū pfortat.

e. s.

renes & vesicam purgat. apostemata maturat & sanat. renes & epas & splenem deopilat. fetor renis oris masticata palliat aut amputat. menstrua puocat & matricem confortat. contra sinco pim & defectum cordis iuuat. si eius puluere & rosas & osse cerui si sup⁹ fiat (bucisq; diaasco. & platea.

De Cassia fistula.

Cassia fistula est fructus cuiusdam arboris que longa pducit semina sed succedente tempore elongatur & ingrossatur & caloris actione exterius condensatur. medulla interius existit nigra & humida atq; dulci. que mixta est cum albis granis & quibusdam cellulis ad modum faui mellis interius est distincta. est autem eligenda que grossa & ponderosa. qz multam signat inesse humiditatem. reicienda est leuis & sonora. qz signat siccitatem & vacuitatem. virtutem habet liniandi. mollificandi & mundificandi. & fetorem sanguinis mirabiliter mitigandi. ac coleram & sanguinem depurandi. apostemata gule dissoluit. visceribus utilis est & vicis pectoris subuenit. menstrua recentia ex pign hūore educit. tumorem viscerum & intestinorum dolores potata tollit. bucisq; dia. Quis autem vsualiter in cassia duplex. S. sonet cum simplici tam scribi & pronuntari debet vt cassia dicat. vt dicunt auctores. vnde ou. xv. metba. Quo siml accassias & nardi leues aristas &c. et sic vbiq; dicit pli. & platea.

De Calamo.

Calamus aromaticus de quo dicitur ero. xxx. a similitudine calami vsualis est vocatus. vt dicit Plinio lib. xvij. & gignit in india multis nodis geniculatus. odore suavis & mira fragrans odoris suauitate qui si frangit. in multas pres scinditur & diuidit. & in gustu similis est cassie cum leui acrimonia remordente (vt dicit Plinio.) Secundum papiam vero feruētis est virtutis. In glo. sup ero. xxx. dicit qz calamus aromaticus est spes que crescit iuxta montē libani. vbi cumq; autem crescit di. dia. pla. & pli. species ē calida & sicca in secūdo gradu & est radix cuiusdam fructus calamo valde silis & magni odoris. habet autem ad modū canne cōcauitatem in qua lignum inuenitur. quod quidez extrahi debet cum nullius sit valoris. tamen aliquando intus dimittitur vt maioris ponderis videatur. Est autem secundum eosdem auctores calamus duplex. s. persicus qui colore est cinis alius est indicus colore subalbidus. qui cum

frangitur facile nō pulueratur. & habet virtutē mirabilem confortandi. vnde stomachū confortat & digestionem adiuvat. maxime si cum abstinētia temperat. cardiacis & cōtra cordis defectum que greci sinco pim vocant. cum aqua rosacea multū valet. Secundū plini. autem calamus odorans est indicus qui maxime valet qm est subrufus nodis plenus & spissus. & quādo nō frangitur in partes plurimas valde sticas & est valde medicinalis fere sicut cassia. vel etiā cinamomū. quarum virtutes quere supra. naz menstrua puocat &c.

De calamo vsuali.

Calamus vsualis fm Plinio dicitur canna stipule vel segenis. & sic dicitur a caleo cales/ eo q inisso flau alē qualiter calefcit. & est pprie stipis medius in segete inter radices & fructum siue spicam in qua fructus cōtinetur. alio etiam nomine vocatur culmus (vt dicit Plinio). et est interius cauus. exterius planus & rotundus nodis aliquibus munit. multis tunicalis arca munitus quo mediāte spica pficit & numeratur. quo deficiente/ deficit spica & penitus destruit. nō dico venti impulsu bināde agitur & mouet. facillime frangitur & incuruatur. & vix erigitur vel reparatur.

De calamo scriptuali.

Calamus scriptualis de quo i psalmo dicitur lingua mea cala. scri. idēz ē quod arundo. qz antiqui arundine vtebantur in scribendo antequam vsus penarū haberet. nam arundo (vt dicit Plinio lib. xvi. c. xxxij. utilis est ad multos vsus. arūdines inquit inter aquaticos fructes obtinent principatū. suntq; necesse in bello & in pace. nam arūdinibus septentriones populi domos suas possime tegunt & eas in suis cauetis p delicijs & ornatu suspendere sruentur. calamis. & orientes populi bella agūt & de eis spicula faciunt. tante enim longitudinis sunt ē multis pabus q bastarū vicem prebēt. radice habent viuaces. vnde si earum fructes rescindant. secūdius resurgunt. Sunt aut aliqui calami quadaz medulla repleti. quidam ex toto concaui qui ad fistulas faciendas sunt multū apti. calami autē medullati habentes lignum spissum & nodosum pugnantib⁹ plus conueniunt. Sunt & minores arūdines in locis minus aquosis crescentes substantiam habētes tenuē & valde duram. & medullā quasi nullam & eaz

superficies est plana et relucens ac polita non nodosa et tales calami sunt abiles ad scribendum pars cuius interior acuitur et ad scribendum adaptatur et perfectius atramentum administrat parum scinditur et in parte dextra plus quam in sinistra aliquantulum prolongatur. Sunt et alij calami dulci medulla pleni qui per inuncta frustra in aqua pistantur et ad lentum ignem in lebere decoquuntur usque ad spissitudinem et primo videtur totum transire in spumam sed post facta residentia spissius et melius fundum petit spumosum autem et vanum semper manet et per aliud sophisticatur sed deseruitur quia bonum crepitat in ore et est valde dulce. malum vero non sed in ore euascat. ut dicit platea.

De capparibus

Capparibus de qua ecclesiastes vult secundum plinium libro xiiij. c. xiiij. et secundum Isidorum libro iij. est frutex in oriente nascens cuius cortex folia et flores conveniunt medicine et precipue cortices que sunt in radice. ut dicit Isidorus libro xvij. capparibus a grecis nomen sum propter quod habet rotunda in summitatibus capitella. De capparibus autem d. diacono. quod est herba siue frutex spinosus et pinguis super terram vinctione plenus. cuius virtus duriciam splenis super omnia medicamina luat. nascitur in locis aridis et siccis ac duris et maxime in antiquis muris. ventrem remollit et comestum vrisam provocat et menstruis competit dolorum dentium mitigat succus eius aures instillatus vermes necat. multas hanc radices et magnas quare cortices sunt vales ad predicta. In platea dicitur capparibus ut voluit quidam est herba que in principio veris est colligenda et desiccanda et per septem annos in magna efficacia conservanda et est bene laudabilis que cum frangitur pulverisat et aliquantulum est subamara in sapore et subrufa in colore. flores eius sunt calidi quando adhuc sunt clausi. quia nihil valent cum fuerint dilatati. cum sale conduntur et sic vsui referuntur virtutem habent appetitum excitandi et digerendi humorem in ore stomachi existentem sicut. n. abus in medicina subuenit contra surditatem sic confert puluis eius aures fistulans si in oleo decoquatur et auri patienti infundatur. (hanc etiam platea.)

De Cardimonio

Cardimonium de quo dicitur super ezechielem. ut d. diacono est semen cuiusdam arboris tempore veris semen producentis sicut etiam quasdam numerositates sicut

miles botro vinearum quibus semina continentur. Et est duplex. scilicet maius quod dicitur domesticum et minus quod dicitur silvestre primum est melius quia magis est aromaticum et est laudabile quia est subtile aliquantulum et acutum dulcedini intermixtum. virtutem habet confortandi et consumendi et ideo valet contra cardiacam passionem contra stomachi indigestionem ad appetitus provocationem ad vomitus repressionem ad cerebri debilitati provocationem ut d. diacono. et platea.

De calamito

Calamitum est herba quedam medice similis de qua sancti in gloria. alij quando faciunt mentionem. Et est duplex secundum diacono. et platea. scilicet montanum et illud simpliciter melius. aliud est domesticum non ita siccum sicut primum. virtutem habet confortandi et consumendi cum calidum sit et siccum in tertio gradu. ut d. idem valet contra tumorem et infirmitatem pectoris et causa frigida sicut dicitur calamitum quod est electuarium quod ex illius herbe floribus et pulveribus et alijs est confectum. stomachi et intestinorum dolores sanat contra reumaticas et frigiditas passiones iuuat. morbum reptilium curat. et venenum ad exteriora reuocat. succus eius aures instillans aurium et vulnerum venas necat. libidinem domat. contra lepra ad iuuat et retardat. humiditatem et superfluitatem maris amittit et desiccatur. ut d. idem multas alias virtutes habet sicut artemisia. sed beciam sufficienter.

De Carice

Carice ut dicit Isidorus. est herba durissima et acuta cuius stipex siue virgula est triangula. manum secans ipsam violentius contrahentis. folia habet in utraque parte secantia et acuta. piramidalem formam ad modum gladii representantia. nunquam tamen caridis acumen aliquando sedit nisi primitus contingat. in loco palustri et molli crescit. et non modicum duricie pariter et acumen habere in sua substantia se ostendit. Secundum plinium autem inter genera cypri computatur. vbi et caricem cypri nominat triangularem. de quo subdit quod radix cypri trianguli est odoris boni et virtutis sicut calami aromatica. Sed hoc intelligitur non in generali. sed multum in speciali. sicut ipse memorat libro xvij. c. De arice autem dicitur caricem. locus. scilicet vbi crescunt carices. sicut et a salice salicetum vbi salices sunt. ut dicit Isidorus.

De Carduo

C Arduū secundum Iſido. grecum est
 et est gen⁹ herbe vel fructus spino
 si. cuius natura mordax est et auste
 ra. et ideo succus ei⁹ allopicias idest capilloruz
 fluxus curat. De carduo dī. dia. q^o radix eius in
 aqua decocta cupiditate potatoribus admini
 strat matrici vtilissimū est. et ideo nō est mirū si
 a mulierib⁹ desideret. qz iuuat vt masculos p
 creat. vt dī. idem. Est autē cardu⁹ herba vilis/
 aculeatas habēs hastas et in summitate spino
 sa habens capirella/m quib⁹ semeni cardui cō
 tinerur. quod itaq^o exterius nigrum ē hoc albū
 est interius valet cōtra caliculū in renibus et ve
 fica/ crescit in locis incultis. depascit ab asinis
 et a bestis cōculcatur/ sicut dicit quanto Regū
 rīij. b. Transierūt bestie salus et cōculcauerūt
 carduū etc. De carduo autē. d. pli. li. xx. c. sedecio
 cardui folia et caulis spinosus lanugines ha
 bent cuius semem et radix vesca possunt et q^o
 dam gen⁹ cardui q^o sine intervallo tota estate
 floret/ et vno flore cadēte p^o capit aliū cuius ac
 lei arescente folio desinūt pūgere. sunt et alij car
 dui spinosi/ frugib⁹ inimici. vt dicit et habun
 dant in semie. et iō vir p^o extirpanti sibi semel
 crescit/ nisi affuerit cultoris diligentia carduos
 extirpantis. in ipso p^o extirpatione sepe lesio
 nem patitur et puncturam.

C De Carica.
 Carica est ficus sicca et a copia sic vo
 cata. Nam singulis annis vt dicit
 Iſido. lib. xvij. ter quaterne fructū
 gignit atq^o altero matrescente alter ouit et succo
 cedit. carice autē a semibus sūpre in abo sepe fe
 runt defendere ipsos nigra (vt dī. idē) sūm dia
 sco. vero inter fructus carica est dulcior et est vti
 lis in abo et in mediana. multū enī nutrit et im
 pinguat sanguinē grossum et multū generat et
 debiles p^ofortat. secundum medicinā vero pecc
 mū dicitur. tussim nō sedat. voce dāficat. fau
 cum dolore mitigat. renes/ vesicam/ et matricē
 purgat. coctē in vino aut absinthio hydropicos
 curat. tūc cum sinapi puriginē aurū purgant
 tū in cibis nimia vilitate inflationē et ventosi
 tatem generat. pediculos creant. vt dī. dia. als
 aut pprietates que infra de ficu.

C De Limino.
 Liminū sūm dia. et macro. et persia
 est semen aromaticū colore pallidū
 vnde pli. Rugo sum piper est pallē
 tis grana cimini. calidū et sicum in secūdo gra
 du. virtutem h⁹ diureticam et fumositatis sub
 tilianam et digestionis p^ofortatiuā et ventosi
 tatis mitigatiuam et doloris stoma chi et infla
 tionis repressiuā. solutionis ventris restrictiua

cum aceto infusus et insufflatus in naribus ster
 nutationē puocat. sanguinem de narib⁹ p^oflu
 entem sedat. tumore faua et dolorē mitigat
 atq^o sedat. cū bacis lauri reuma frigidū p^ope
 scit. sanguinē coagulatum in oleo mixtum aut
 cera mada dissoluit et discunt. luo:ez et p^ouissi
 one siue alio modo factū/ puluis eius cum cera
 bene cōmixtus/ septus appositus totaliter tol
 lit. et frequē vsu facit discolorationē inaur
 rūt (bucusq^o pla. et dia.) Itēz fere dī. pli. li. xx.
 c. xvi. vt dicit idē cimini aliud ē domesticū aliū
 siluestre. et dicit q^o mltos p^ouenit remedijs maxi
 me stomachi. cuius dissoluit inflationes et inte
 stinorū discunt dolores atq^o viscer. tolliones.

C De Lorandro.
 Lorandru de quo dicit Numeri.
 xvi. Scdm Iſido. lib. xvij. est semē
 quoddā odoriferū a grecis coricuz
 dictum cuius semē in vino dulci dāuz hoies (vt
 dicit) reddit ad venerē p^oiores. cauendū tū
 est ne nimis deat. qz absq^o dubio amētia ad
 duceret et furores. canib⁹ aut herba est cū semie
 venenosa. nā interficit eos si ab eis aliquoties
 assumat (vt dicit Iſido. et pla.) et sup addit et i
 quit. coriandru in abo sumptū calefactū est et
 astricūū/ neciō et tōni puocatiū. scdm autēz
 auctores dicit esse p^oosite virtutis. Dicit etiam
 sic macrobi. in libro suo. Iſrigida vis herbe co
 riandruz dicit esse. Rusticuz simul quidaz vir
 tutis habet. Danc galenus herbā aut p^o quā
 depelli venis lumbicos tineaq^o solēt si mita
 bibat cum vino/ vel si mitto sumat aceto. Lo
 randrum est herba in se odorifera q^o diu est in
 tegra. sed manibus fricata fetet. semen eius est
 candidum et mnuam.

C De coloquintida.
 Coloquintida de qua dicit quarto
 Regū. iij. est genus herbe amari
 sine. i. cucurbita agrestis qz more
 cucurbitę flagella tendit iuxta terram. fructu ro
 tundo et similis cucumeri vsuali. Decbe: ba q^o
 vitis se diffundit i sepi⁹ fructu modico et rotū
 do (vt dī. Iſid. li. xvij.) sūm dia. nō coloquintida
 que dicitur turbida alexandrina aliquando in
 uenitur sola et tūc est mortifera et venenosa. sū
 curberba que dicit squilla idest cepa marina.
 Sed quādo cum multis inuenit. nō ita p^o om
 nia est nocua. habet autēz medullam/ corticez
 atq^o semen. Medulla optima est in mediana
 Semen sciamdano. sed cortex nullius vel mo
 dice est virtutis. vnde illa medulla est laudabi
 lis que est alba et cui semina bene sunt inserta.
 illa autem parum ait. nō dēda que cū concutitur
 multū sonat. similitur quando de faali pulueri

zatur. virtutes habet dissoluendi et consumendi ex amaritudine et diuidendi et penetrandi. ex sue substantie subtilitate flegma purgat et melancholiam. vnde dicitur valere contra quotidianam febrem et quartanam si modo debito patientibus offerat. dolori dentium subuenit. lumbricos id est longos et lumbricos vermes ventris excludit. vermes aurium puluis eius interficit splenis et epatis duritiam aperit. si succus eius cum feniculo propinetur. eius decoctio emoroidas id est sanguinis venas aperit et menses pro vocat et educit. has et alias multas virtutes habet dicit diasco. et platea. et etiam plii.

De Croco.

Crocus de quo dicitur cecilia. iiii. et reth. vltio. hec herba ab urbe corinthio sic est dicta vbi maxime abundat. vnde dicitur J. sido. li. xvij. et herba cum flore suo sic est dicta. Sed flos in quo est ponisima virtus crocum dicitur. et est optimum quando est recens odoris boni longum parum albidum integrum nec in fragmenta comminatum in spiratione bonum. et cum carpitur infiat et tingit manum et leniter est acutum. si huiusmodi fuerit verus cognoscatur quod ad adulteratur. aut admixto croco imaginari causa agendi ponderis. aut cum spuma argenti trita additur. sed prodicitur si puluerulentum inuenitur et si decoctum ab odore proprio immutat. et dicitur crocomagiana superfluitas que relinquitur ex aromatibus ex quibus crocum fit unguentum (huicuscus. J. s. Secundum diasco. vero due sunt species croci. orientis dicitur ab orto in quo nascitur et orientalis a loco vbi crescit sic vocatur. et est iste nobilior quam orientis nec apponitur in vomitibus medicinis. producit autem florem purpureum. caput habens ad modum violae. in cuius medio tres vel quatuor flores producit. eligendi sunt subrufi vel omnino rufi. subalbidi vero sunt abiciendi per decem annos possunt seruari. Est crocus calidus et siccus in primo gradu. et in suis qualitatibus temperatus et ideo est confortatiuum. vnde contra debilitates stomachi et defectum cordis multum valet ruborem oculorum et sanguine vel macula tollit. si mixtum cum rosas et vitelulo oui oculis apponatur. huicuscus diasco. et platea. Unas. n. proprietates habet crocus quod in folijs pro tum hyeme retinet virore nec deponit illum quam ruminat frigus intendat. In estate vero deficiunt eius folia penitus et marcescunt. et post medium autumni iterum crescit et tunc flores eius in tenui stipite exeunt et prouident. Sicut autem dicitur. ar. lib. vegetabiliu. crocus habet magnam potentiam et similitudinem cum cepa et ascolonia in radice dicitur

ferri ab utraque quam cepa siue radix croci est continue rarius et non facit semen sicut ascolonia sicut etiam est tota ratio eius sementina in radice et omnis tunc croci sunt macer. et non recipiunt tunc eius orti ab vna parte cepae siue sicut accidit in ascolonia et domestica cepa. sed incipiunt tunc croci a locis germinationum venarum cepularum et hoc est de proprio croci (vt dicitur. an. Dabet autem cepa croci radices capillares quibus adhaeret tere et attrahit sibi nutrimentum. vt lilium et allium et biondum. et qui cepa croci est grossa et iam matura incipit diuidi et multiplicari in capita multa. proprias tunicas et radices habentia et ex singulis crescit planta. Et quo pro quo in eius capite seu radice est eius virtus seminata. que est sui multiplicatio et tunc siue speciei preseruatione. Quod croci plii. siquidem li. x. c. r. commendat. crocum inquit cum melle non soluit. nec cum aliquo dulci. facillime autem cum vino aut cum aqua utilissimum est in medicina. de struit. n. omnes inflammationes et dolores oculorum maxime si cum vino fuerit mixtum. pro oculi stomacho et epati summe vult. que crocum prius bibentibus ebrietate et crapulam non inuenit. corone autem ex eo facit resistit ebrietati nec permittit boient inebriari. somnum facit. et stimulat venere. flos eius illitus igni sacro subuenit. de croco fit vnguentum amnum et crocum quod greci crocomagone vocant et valet contra suffusiones oculorum. et est optimum quod gustatum dentes inficit saluam. vlcera capitis purgat. foramina et inflammationes sedat. serpentes et araneorum morsus et scorpionum puncturas curat. huicuscus plinius.

De Cepa.

Cepa vel cepe est herba cuius vis tota est in radice et in semine. et ideo sic cepe vocatur (vt dicitur. J. sido. J. q. non habet nisi caput. De cepe dicitur. ar. li. de plantis. cepe inquit et ascolonia faciunt bis folia. et habet cepe sitipitem in quo facit semen. et habet radices plumbum unias vestites et sub radice habet alias radices quasi capillares. quibus vnum grossa radix. ad totam herbam humorum transmittit radicalis. primo autem anno non proficit in radice sed in secundo pro quo seminatur. Similiter nec semen nisi secundum annum facere consuevit nec facit semine in folliculo sicut allium et quedam alia sed in summitate stipitis semen super quosdam pediculos. i. pedes puos se dilatat. Species autem cepe est duplex. scilicet domestica et siluestris que canina ab anisto. nuncupatur. canina autem cepa flores habet albos versus celum et virides quodammodo versus terram et talis cepa versus apostema. Dabet autem cepa domestica stipitem pectatum et sine nodo et sicut renouat folia ita et radices (vt dicitur. ar. in predic. li.) Secundum diasco.

cepe domesticam vtile est ad medicinas et ad
 bus. Est autem viscosa et frigida nature et maxime
 illud quod est oblongum etiam magis quam rotun-
 dum. et magis rufum quam album et magis siccum
 quam recens. et magis crudum quam coctum. comestum
 fastidium tollit. oris fetorem diminuit. ventrem
 mollit. ab os condit. succus eius cum melle caligi-
 nem oculorum detergit. succus eius litargias sub-
 uenit. aures cum lacte mulieris instillatus eius
 dolorem sedare consuevit. comestum tempore. p-
 ut conuenit viscosos humores incidit. ora vena-
 rum aperit. vrinam et mestrui puocat. venenorum
 educit. morsus rabidi canis extinguit. et alijs
 venenosis moribus succurrit et resistit. autem da-
 nificat et poros aperit. et ideo sudorem puocat
 et educit. et comestum crudum nihil nutrimentum
 corpori tribuit. coleriam obest. flegmaticis conue-
 nit. sitim facit. inflationem gignit. et acumine
 suo caput percussit atque ledit. et nimis comestum alij
 quando in aniam id est insaniam inducat et terri-
 bilita somnia videre facit. precipue si ab excre-
 bus egritudine comestum fuerit. lacrimas solo
 odore puocat. et visum ledit (huic usque dia). De
 cepa autem dicitur plin. li. ix. c. xvij. cepe apud grecos
 multa sunt genera. et eis omnibus est odor lacri-
 mosus. et est optimum quod est rotundissimum. et
 acius est rufum quam candidum et crudum quam coctum
 feritur et plantatur. sed quando semina ante autum-
 sequentem non facit semen et quando facit corru-
 pitur ipsum caput. unde ex corruptione iacti se-
 minis gignit ipsum caput et perducio seminis
 capitis est corruptio. vult autem feri semen cepe
 solo terre folio herbarum aliarum radicibus ex-
 tirpatis. seminis eius nigrescere incipiens mentem
 antequam totaliter maturecat. radices optime in
 paleis conseruantur. et licet contingat capita inue-
 terari aqua salsa et tepida sunt capita iningen-
 da et ita efficiunt diuturnia et esui meliora. et in
 siccis ad seminandum vel ad plantandum sunt
 vtiliora. multi etiam capita ceparum sicut et al-
 horum suspendunt in fumo supra ignem et sic
 ne germinant conseruant quod sepe extra terram fa-
 cere certum est. sicut et allium nisi per artificium cauea-
 tur. Idem lib. ix. c. xvij. Cepe siluestres non sunt
 sapide neque multum comestibiles sunt tamen
 multum medicinales. ipso enim olfactu caliginem
 demunt. magis autem vocatione puocant oris vlcera
 sanant. morsus caninos cum melle et vino curant
 morsibus etiam serpentum obuiant. auncula-
 rum sonitus et gravitatem emendant. cum adipe
 aut sermo aut cum melle lumborum dolores iu-
 uant. huic usque Plinius.

De Cepe canino.

Cepe caninum dicitur squilla et inue-
 nitur iuxta mare. unde a platea. ce-
 pa marina appellatur. reperitur autem
 quando sola et tunc mortifera ac venenosa est
 si succus recipiatur nisi eius venenositas rep-
 matur. Solent autem solemitani eam diuidere in
 plures partes et plantare in ortis sigillatim et
 ita reprimunt venenum eius. reprimuntur autem
 et alia si in vino et oleo aliquantulum dimittantur
 et sic in medicinis apponatur. Debet autem scindi
 ista cepe et interiora et exteriora abidi quod exteri-
 ora sunt mortifera pro nimia caliditate et inter-
 iora pro nimia siccitate sed media sunt tempa-
 ta. multum conuenit medicinis.

De Cucumere.

Cucumeris. quedam est herba de
 qua dicitur Isido. li. xvij. Cucumeres
 sunt dicitur eo quod interdum sunt
 amari qui dulces nasci prohibent
 si lacti mellico eorum semen infundatur. Diasco-
 autem dicitur cucumeris natura frigida reperitur vbi
 trem soluit. stomacho accommodatur quibus ani-
 mus deficit succum etiam odore. folia eius mira
 vulnibus medentur que impulerit canis mor-
 sus. semen eius tritum cum vino dulci et po-
 tum damnum vesicam iuuat laborantem. Secundum
 plin. autem. lib. ix. c. ij. et ij. cucumer est orten-
 sis et siluestris cuius radix est magis grossa et
 alba et cuius succo fit electuarium quod neces-
 sarium in pluribus medicinis.

De Cucurbita.

Cucurbita secundum Isido. nomen est
 grecum. cuius origo latinis incerta.
 Cuius genera sunt multa (vt tan-
 git Isido. li. vij. et di. idem plin.). Est autem cu-
 curbita alia domestica et ortensis. alia vero sil-
 uestris. Domestica vero ramos et folia pariter
 et flagella ad modum vinee se diffundit et qui-
 busdam ligamentis se conuertit sicut vitis et hinc
 quosdam flores albos quos emittit potissime
 contra noctes sine appodiatione flores potest. sed
 fructus eius vitis proficit immo deficit vel pu-
 trefact. quando ad modum vinee a terra non erigitur
 et lignis et virgulis non sustentatur. Est au-
 tem cucurbita secundum platea. frigida et hu-
 mide complexionis et in qualitatibus tempa-
 te. in calidis regionibus precipue inuenitur. cuius se-
 mina in terra picata herbam preant et qua pro-
 ducunt flores et tandem fructus plenissime et medulla

cuius cortex primo est mollis / sed quando pue-
nit ad maturitatem ad modum ligni indurefcit
fructus eius quado noua sunt conueniunt abis
et semina medicinis. Sunt autem semina eius diu-
renca et diuisiua ppter sue substantie subtilita-
tem. et ideo valent contra opilatonem epatis et re-
num ac vesice acuti patientibus curbita elisa
assata abus est in medicina. Nam materiam i-
firmitatis purgat p vrinam et ali quantum co-
lorem reprimat alterat et confortat. semina eius
post maturitatem colliguntur / abluuntur / et ad so-
lem desiccantur / ne ppter humiditatem supflua
corumpantur in loco sicco p triennium referuan-
tur (huicq platea.) Sedm plini. aut succus cu-
curbita valet contra sacrum ignem et tumorem oca-
lorum / mitigat dolorem aurium si tepidum i-
mitatur / semen eius tritum in puluere vel insp-
sum replet cavata vulnera / anis cortas valet
contra cobusturam. Dicit autem adhuc pli. lib.
xx. c. iij. Est cucurbita siluestris digitalis gros-
situdinis nascens in saxosis locis / cuius succus
stomacho et visceribus multum pdest. renum et
lumborum paralisi subuenit / medulla eius cum
absinthio et sale dolore dentium tollit. succus eius
cum aceto calefactus mobiles dentes silit. caro
eius sine semine clavis pedum. i. apostematibus
sucantur. vinum cum eo seruifacum oculo-
rum imperus tollit. folia eius trita et cocta vul-
neribus subueniunt. semen eius potatum cum vi-
no venentiu vincat. comedi non debet quia inflatio-
nes facit. Est autem cucurbita argelitis sicut Plin-
lib. xvij. idem quod colochintida herba multum
amara que admodum curbita. versus terram
tendit habens folia grauis odoris / vt cucurbi-
ta. et fructus rotundum facit sicut cucumer vsua-
lis (vt dicit Plido. ibidem. Deere supra d na-
tura colloquuntur.

De Celidonia.

Celidonia est herba croceos habens
flores atq fructum crocei tangen-
tis man? inuigens / sic dicitur leo q
in aduentu byrundinu videt erupere vel flore-
re (vt dicit Plido. li. xvij. celidon enim grece byru-
do dicitur lane (et subbit Plido.) vel dicitur celi-
donia quia pullis byrundinum si oculi ledent / ma-
eres illis ex hac herba medicant. Item ena reci-
tat Plinius. q succo celidonie oculi byrundi-
num eruti siue lesi ad stamm pustulu reuertunt
Alias siquidem by notabiles virtutes. by eni
virtutem dissoluendi. attrahendi. psmeude.
vt di. dia. dolorem dentium mitigat. caput pur-
gat / mensura puocat / et matricez mudat / filia-
la ovis et canau arat. sicut pli. dia. et platea.
De Lentorea.

Centaurea est herba amarissima / ca-
lida / et sicca in tertio gradu. et ideo
fel terre est vocata vt dicit Plido. quia
a chirono centaurea eius virtus punitus est in-
uenta. vt dicit idem li. xvij. Est aut duplex. s.
maior et minor. Prima quedam maiores habet
ramusculos et flores et est maioris efficacie qua
minor (vt dicit platea.) Et ibidem dicit Plin.
q radix maioris calida est et sicca in secundo gra-
du / et habet quandam amaritudinem cum dul-
cedine. et ideo habet virtutem conglutinandi.
et ex amaritudine habz vim diureticam et diuisi-
suam. plus valent flores et folia in medicina /
q alia que sunt in ea. dolorem enim venteris sedat
visum clarificat / et renes et splenem deopilat / pa-
ralisum curat / vermes venteris cum melle necat.
vulnera radice eius consolidat. vt dicit diasco-
plini. et platea.

De Daphiro.

Daphirus grece laurus dicitur latine
vt dicit Plido. lib. xvij. et est laurus
a verbo laudis dicitur. lauri enim ra-
mis et folijs cum laudibus victorij
capita coronabant. et ideo apud antiquos lau-
dea vocabantur. sed post sublata. d. et subroga-
ta. r. laurus est dicitur sicut quoddam dicebat me-
di dies / que nunc meridies solet dicit (vt dicit
Plido.) hanc arborē vocant greci daphire / co-
q nunq deponat viriditatem. byene enim vi-
ret et estate. et ideo inde victores potissime co-
ronant (vt dicit Plido.) et subdit. Nec sola ar-
bor a vulgo creditur minime sublimari. vnde
fuit appollini primis psecrata. de q dicit ma-
gister in historia sup illud verbum psoluit isaac
dim. Gene. xxv. Rebecca ex timore gentium q
viderat in punitibus spem lauri qua tripodē de-
ant capiti supposuit et ramis herbe que agn-
castus dicitur incubuit. vt visiones veras videret
et fantasticas non sentiret. De lauro siquidem di-
cit pli. li. xvi. c. xxx. laurus triumphis pprie dedi-
catur que gratissima est domibus cesarum atq
pontificum quia domos adornat. Et sunt duo ge-
nera eius. s. delphica et apua. Lauro delphica
delphis primo coronati sunt triumphantes. Li-
pua vero romani primo suos coronabant. mo-
do aut multe sunt lauroz spes / sed differunt us-
virore et magnitudine filioz et similitudie bac-
cani. Est aut arbor multiplex speciei et enume-
rat pli. xij. spes arboris eiusdem / inter qz ponit
quidam spem lauri q dicitur fuisse in agno iouis et
appollini delphico dedicata. et to tell? laurife-
ra i domibus et i sans a fulmie mater nra. sine at
lauri pnia non solebat apollo dare nra sua.

et ideo quia diuinis credebatur conuenire bono-
ribus honorem triumphis obtinuit. nec licebat
laurum pollui in vrbibus illicitis et propbanis
quia propter propitianda numina super alta-
re poni debuit et offerri. Cesar autem tiberius
celo tonante laurum in capite solutus erat ferre
sicut ferunt contra fulminum metus. Narrat ena-
pli. miram rem / quod cum augustus sederet in quo-
dam orto iuxta diuisillam augustam deiecit aquila
de alto gallinam miri candoris illesam ingre-
mium cesaris. tenuitque gallina laurum ramum
in rostro suo onustum baccis multis. gallina
et sobole iusserunt aruspices obseruari et baccas
laureas seminari et cum diligenta custodiri / et
quibus prouenit silua triumphans cuius po-
stea cesar laurum in manu tenuit et coronam in
capite gessit. ac deinde alij cesares eodem mo-
do ex eadem silua post obtentum triumphum / oportuit
coronari (huicque plinius) De lauro siquidem
addit diasco. quod est arbor elegantis forme et ma-
gne aromaticitatis ac mire efficacit et virtutis.
Nam folia eius viridia que multum odorifera
sunt si contundantur mitigant et sanant pingu-
ram apud vesparum / et omnem tumorem spergunt
libros et vestes cum quibus ponuntur a tinea et
vermibus custodiunt et a corrosione tutos red-
dunt / fructus lauri dicuntur bacce lauri / et sunt
grana exteri nigra vel subrufa / interius alba
et vnicuosa / in figura spericis / in complexionem
calida et sicca in secundo gradu subtiliter habent
substantiam. et habent virtutem depurandi / con-
fortandi. et in multis ponuntur valiter medica-
tis ex quibus fit oleum presum quod valet con-
tra multas et precipue frigidas passiones.

De diptano.

Diptanum est herba medicinalis cuius
radix maxime conuenit medica-
tis. et debet eius substantia esse so-
lida non perforata / que cum frangit
non puluerizatur virtute huius dissoluedi / attrahendi
diuenum / et consumendi. unde valet contra ve-
nerosos motus / et supposita vulnera et porta-
ta (ut dicitur dia. et platea.) cum paucis additis
dicat in multis habere virtutem triace / menstru-
um puocat / et eduat scacidinas / et fetum mor-
tuum excludit / epilepticis et paralyticis cum suc-
co rure subuenit (ut di. dia.) De hac herba di-
plinius. li. xv. c. viij. cerue inquit diptanum prae-
ministrare. nam eius herba comedunt / vicia
alium pariant / et si sagittis fuerint lese diptanum
querunt. que comedentes ferunt et curant in vul-
nere derelictum. Idem dicit basilius in exame.

et ambro. et expositor ubi loquitur de humilis cer-
uorum. hec herba secundum plinium. crescit in pla-
nibus locis. sed illa minus est laudabilis que
crescit in agris pinguioribus / siue crassis. que au-
tem crescit in locis asperis vel siccis melior est
cuius minima portio gustata accendit os. (ut
dicitur Isid. li. xvij.) sicut dicit diptanum est mons
crete ex quo diptanum nomen accepit. unde vir-
gili. Lena vulnerata saltus paginat diptanum
querit. Tante enim virtus est ut ferri a corpo-
re exarriet. unde et eius pabulo fere posse cici-
unt sagittas corpori inherentes. hanc quidam pu-
legium maris vocant / quia habet tela cicadi bel-
lica potestatem. ut dicit Isido.

De draguntia.

Draguntia est herba sic dicta eo quod
basta eius in modum colubri ma-
culis sit respersa similitudinem imi-
tatur vipere vel draconis. vel quia
herbam ipsam vipere timent (ut dicit Isido. li.
xvij.) hec a multis serpentaria vel colubina
nuncupatur. Nam florem habet purpureum / di-
uisum / et aptum sicut os serpentis / de cuius me-
dio procedit quasi lingua serpentea acuta / nigra
et rotunda. et in medio floris ipsius surgit qua-
si caput / semine grosso et rotundo / prius viride
deinde rufum efficitur quando incipit mature-
scere. herba ista semper magna est efficacit et in-
tutis. nam radix eius efficitur et puluerisata cum
aqua rosacea faciem clarificat et colorat cum sa-
pone gallico fistulam sanat mundat / et desiccet
et os eius ita dilatat ut os fractum vel putrefa-
ctum extrahi queat. cum aceto et calce viuua can-
cerum curat. folium eius in vino decoctum apo-
stemata maturat / succus eius auditum ex frigi-
da causa lesum sanat / visum clarificat / mensua
puocat / enoroides id est infensores venas san-
guine fluentes coasumit et desiccet / succus eius
interius sumptus abortifus / puocat / odore suo
serpentes fugat / non enim leditur corpus a ser-
pentibus / si cum eiusdem herbe succo iunctus
suerit aut l. i. huicque dia. et pla.

De draganto.

Dragantum secundum platearium
et auicennam. est gummi cuiusdam arbo-
ris cuius humor vel acido caloris
vel constrictione frigiditatis nam-
ralis indurcat / cuius species est triplex. nam
est album purum et clarum. et illud melius est.

est etiam sub:ufum et cininū quod nō ē adeo bonum sicut albū/ cui nihil terre admixtū est. qđ albū est puenit frigidis medicinis sub:ufus et cininū debet poni in calidis. p. xl. annos seruari pōt virtutē habet in frigidandi/ humectandi et mūdificandi ex frigiditate et humiditate conglutinādi et sua gummositate. valet ptra vicia peccoris in electuarijs et sirupis. nam pccat sic cū humectat humore perditū restaurat/ tussim sedat/ fissuram labiorū et oris vlcrationē conglutināt atq; sanat/ facit mūdificat et dealbat arbericos iuuat/ contra dissentenam prodest. p̄dianur in pla.

De ebano.

Ebenus est lignū ethiopiā colorē habēs nigrū tactum lenē/ dum in planū et ponderosum. vnde ppter porous compactionez positū in aq̄ statim submergit atq; petit fundū. vt dicit in libro vegetabiliū. Est autē gustu sicut caris et mordax/ qđ igni appositum citius rapit ignē et suauem fumū emittit/ et odorē. in concula p̄fricatū nigrum ostendit colorē. virtutē habet purgatiuā et p̄fortificatiuā. ideo collirijs vtiliter abibet/ sicut dicitur p̄li. et diasco. De ebano etiā ait Irido. lib. xvij. ebenus inquit in india crescit et in ethiopia qui celsus diu indurescit in lapidē. cuius lignū nigrū et cortex lenis vt laun. indicū maculosum est et vanū. sed melius qđ in nullo maculosum. sed nigrū est et lenē. Solec autē poni iuxta crepundia vt infantē visu nigra nō tererant vt dicit Irido. et virgilius. ebenū p̄mendat p̄li. lib. iij. c. v. dicens ebenū esse arborem auro p̄pabilem. ideo ethiopes solebant ebenū cum auro et ebore offerre imparatib; p̄ m̄bituro. vñ et regina saba legisset talia ligna dedisse salomoni. quarto Regum. iij.

De edera.

Edera ab heredo est dicta. vt dicit Irido. eo qđ arboribus adhaeret vel dicitur ab hederō/ qđ sumpta in cibū a capris lac multiplicat vñ nutrit vñ r̄bedi. radix eius durissima p̄forat. frigidus est nature et frigidā indicat esse terrā vbi crescit virorem diuersuat et nō p̄dit folia que diu viret amari et stipitiū est saporis. hederē autē fm̄ p̄li. libro. xvi. c. xxxij. sunt due sp̄es. s. alba et nigra s. masculus et femina. Albusculus est maior et i folijs durior et pinguior. hederē vero alba fructum habet albus. et nigra nigrū. Solent autē p̄ ocre corouari folijs hederē in signū viuas i

genij et subtilis. qđ hederē semp viret. similiter hederē corouari incedebant illi qui sacris liberis panis. i. bachi ministrabāt. vnde hec arbor deo vini sacra fuit. sicut et marn. vñ et alexander magnus suos milites decorauit hederā quā de india m̄p̄hauit. vt dicit idē plini. exemplo liben panis qui galeas suorum n̄so hederē adornaui. Est autē arbor vt dicit idē. multū in aliam se extendēs/ qđ diu inuenit arborē vel m̄p̄per quē serpat. radice seu ramosa habēs brachia et bacca quasda sed amaras. cuius vmbra est nocua et fatis inimica frigori/ serpentū grauisima numpēs muros et sepulchra. vñ inquit est qđ habet in honore a veteribus fuerit p̄suetudine. folia habet intercala et angulosa. grauis odoris et plana/ sed amara/ sub quorū vmbra latent vermes. Item caplo tricesimo quarto. mirra p̄ditur facere natura hederē ad exprimenda vena. nam si fiat vas ex ligno eius vna transflueret et aqua si qua mixta fuerit remanere certū ē buccis plinius. Secundu diascozidem autē hederē quāuis sit amara/ vtilis tamen est medicinē. nam virtus ei inest stipica et constrictiua et ideo discentijs medet. succus eius in n̄so instillatus/ caput purgat et dolorem eius mitigat. succus eius cum oleo tepidus/ auribus immixtus/ contra surditatē iuuat. Item idē hederē ex cōtrarijs est composita. et ideo in causis cōtrarijs operatur. ppter quod virtutes habet maturatiuam/ attractiuam/ mūdificatiuam/ et mitigatiuam. et apponi sepius solēt eius folia ad cocuras. eius gummi diuertium est et dissoluiuum. valet contra calculum. eius folijs nutritus hircus sanguinem habet acutiorē. et ad frangendum calculum in renibus et vesica foriorem. Est autē quedam species hederē super eius folia cadit ros et inuisatur ac in ladanum commutatur. cuius virtus magna a medicis experitur. nam fumus eius menstrua prouocat et educit/ secundinas expellit/ reuma compestat/ caput et sensus confortat/ tussientes iuuat/ et fluxum ventris sedat. et in multis medicinis adhibet vtiliter. vt dicitur dia.

De ditropio.

Ditropium est herba sic dicta eo qđ solstitio estiuo floreat. vñ quia solis motibus folia circumacta cōuertat. Unde a latinis s. lsequium appellatur vt dicit Irido. lib. xvij. nam sole oriente flores suos aperit/ et cum sol occubuerit/ iterum se reducit et hec verucaria dicitur/ eo qđ extingat verucas et abstergat/ siue potet siue cataplasmetur. vt

dicat fido. secundum autem platea. folsequium
solis sparsa dicitur. et est herba frigida et humi
da in secundo gradu / cuius succus bibitur / valet
contra venenum sumptum interius. valet etiam con
tra morsum caninum et venenosum / si crura sup
vulnus ponatur / contra calcificationem epatis et
opilationem multum iuvat et valet.

De Eleboro.
Eleborus (ut dicit fido.) ab ele
boro fumo sic dicitur ubi plurimum
gignitur. hunc romani veratrum di
cunt. eo quod sumptum mentem moram
in sanitatem reducat / cuius duo sunt genera. scilicet
album et nigrum / album dicitur eleborus / quod radi
ces habet albas / et albos et flegmaticos humo
res purgat. niger vero nigras radices habet / et
nigros humores. scilicet melancholicos purgat siue
mundat. Est autem secundum dia. et alios aucto
res herba multum violenta in virtute et recipien
da medicinaliter cum cautela. multum enim ledit
et cito interficit quando indiscrete aliquibus adbi
betur. valet tamen contra multos morbos / si de
biro exhibetur modo (ut dicit dia. quod quartanas
febres soluit / venas in auribus et alias inter
ficiat / litargias subuenit / eius pul
vis si cum pane miscetur / et a muribus comedat
mures interficit (ut dicit dia. et etiam plateari)
Inter omnes autem huius herbe duas species meli
or est eleborus albus et est calidus et sicce comple
tionis in tertio gradu et crescit in locis monta
nis et humidis et habet folia similia platagini
sed longiora et in fine acutiora et stipitem vni
cubiti siue magis. cuius radix laxat multum su
perius et inferius. et nunquam debemus elebo
ro vti / nisi si arena fuerit digesta prius et prepa
rata. et tunc etiam cum cautela. et ideo Ippocras di.
si uelis eleborum ducere moue corpus / ne. scilicet
sumens eleborum semper dormiat. et habet vir
tutem resoluedi humidum in ventositatem. unde
de sequit suffocatio spirituum et mors (ut dicit dia
sc. et pla.) Eleborus autem niger multum peric
ulosus est.

De Esula.

Esula quedam arbor est que a me
dicis calida dicitur in tertio gradu
et sicca (ut dicit dia.) cuius radix
maxime valet in medicinis / cuius
multe sunt species. et illarum virtus nunc est in la
cte et in humore / nunc in semine nunc in radice
unde dicitur. Lacanabula parat caputia
semine gaudet. Esula radice cortice prestat
opem. Est enim esula herba plana habens fo
lia et rupta emittit lacteam humorem qui qui
dem est viceratunus et canis siue canis corrosi
uus. flegmaticos purgat humores. etiam valde
hidropias et alios patientibus et humore fleg
matico varias passiones

De Eruca.

Eruca est herba alba domestica aut
quando siluestris calida et humi
da diuretica et aperitiua. renes con
fortat / paralysim curat / urinam pro
uocat / vesicam et renes purgat / valis est in cibo
et in medicina / flores eius apes diligunt et fre
quentant. ut dicit plinius.

De Euula.

Euula est herba cuius maneres est
duplex. scilicet diuina et campana
que maioris est efficacie in radice.
nam radix debet colligi in principio estatis et in so
le exsicari / ne et humiditate corrumpat. virtute
tem habet leniendi / mundificandi / et nervos con
fortandi / et viscosam humiditatem consumendi
valet mirabiliter in frigida tam contra tussim et
spualium membrorum frigidis passiones. unde
de scriptum est in marco. Euula campana red
dit precordia sana.

De epithimo.

Epithimum est flos thimi que est her
ba cuius tota virtus in flore est. nam so
lus flos ponitur in medicinis (ut dicit
dia. pl. et pla.) virtutem habet purgandi flegma
ticas vel melancholicas passiones. unde valet
contra quartanas et etiam quotidianas accessio
nes. valet etiam siue constan. contra strangurias
et difficultatem urinandi et etiam contra splenis
et epatis opilationem.

De ebulo.

Ebulus est fructus siue herba in folijs
et in stipite sambuco quidem arbori
similima. cuius radices cortices fron
des et flores sunt viles in medicina. habet etiam
siue dia. et pli. virtutem dissoluedi et consumendi
grossum flegma et viscosum. Unde siue ebuli va
let contra arthriticam et tractum nervorum manu
atque pedum. vix etiam contra leucostegmantiam. i. hidrop
is et flegmaticam et atque frigidam siue albam. vix
etiam contra tumores et collectiones intercutaneas
vbi que in corpore colligant. Item vix maxime
percussiones corporis atque casus / si paties in eius
decoctione frequenter foueat. nam dolore miti
gat / tumorem sedat / virtutem et robur nervus et iun
tunf ostium administrat. odore quidem est ebuli
herba fetida et sapore minus grata / sed in virtu
te et efficacia ab antiquis medicis optima ad me
dicandum est apud veteres iudicata. ut dicit pli
nius diascondes et platea.

De fico.

Ficus est arbor a fecunditate dicta alijs enim arboribus fecundior est nam ter quaterque p singulos annos fructum gignit atque altero mature scente oritur alter statim. ficus autem egyptia fecundior fertur. cuius lignum in aqua missum illico mergit et cum in limo aliquandiu iacuerit deinde in superficie sursum eleuat. versa vice hanc re. qm madefactum debuit humoris potere re fidere. Tempore vero pitagore/ alebant ficibus galate anteqm idem ad eos carnis vsu que forrior est ab eis transulisset. a senibus autem in abo sumptis ficus rugas eorum distendere ferunt/ tauros quoque ferocissimos ad fic arboris colligatos dicunt repente mansuere. ficus autem cuiusdam arboris remedio que dicitur caprificus (vt asserunt) secundas/ bucusque fido. li. xvij. c. vij.) Secundum ansto. lib. vegetabilium humor cordis arboris qui est quasi sanguis in animalibus/ in quibusda est lacteus. vt in ficu et in moro. sed sic lachaber vim coaguli ad faciendos caseos sicut flos cardiacaealis. Est autem eius humor multum viscosus. et ideo ficus est multe fecunditans. quod enim est viscosum transit in fructum/ et quod subtile et aquosum in folia transmutat que quidem sunt lara et sassa. et in extremitatibus pinica et acuta/ quorum lacte siue succo membra genitalia pluuia dicunt moueri ad prunum et libidinis incendium. Simile enim est sup Genesis tertio. s. ibi. fecerit sibi folijs ficum perizomata. contingit autem ficum arborum (vt dicit ansto.) sterilesce aliquando propter humoris defectum/ aliquando propter superfluam humiditatis abundantiam. et in vtroque casu indiget medicina. unde agricole ei subueniunt in defectu humoris per finum conuenientes et aquam dulcem. quando vero superhabundat humor arborum davis proforant/ et superfluum humorem euacuant. sicut supra de arborum medicina est ostesum. De fico autem arbore siue ficu dicit plini. lib. xij. c. vij. omnia que supra sunt de fido. introducta. ficus inquit egyptia est arbor fecundissima moro similis in magnitudine et in folijs et in aspectu. quater i estate profert fructum. sed primum generat immaturum cui similis est ficus aprica que quater germinat et fructus quatermos facit siue parit. sed grossus eius non maturescit/ nisi prius incidatur/ et lactis superfluitas emittet. et emittit germina sua sine folijs in extremitate ramorum. et habet similitudinem in radice cum populo et in folijs in extremitate cum vlnio et est in quantitate fabe fructus magnitudo. Est autem ficus tenera arbor et debilitata. et ideo a foru fri-

gore de facili leditur et potissime quando incipit geminare. Item idem plini. lib. xij. c. vi. est ficus indica etiam quedam ferens poma vastis ramis transfusa/ qui rami in terra adeo incuruantur pondere suo que terre infiguntur. et sic nouas progeniem faciunt in circuitu circa parentem vel circa stipitem et tandem faciunt umbram et densitatem que pastores sub eius ramis ab estu et a vento se abscondunt. Superiores autem rami matris in altum valde se extendunt. collaterales vero vasto circuitu iuxta matrem se extendunt. et quasi siluosa multitudine umbram magnam faciunt. folia autem sunt lanissima admodum pelte amonite disposita. poma autem facit multa sed modica que fabe magnitudinem vix excedunt sed inter folia calore solis ita decoquantur que pre dulci sapore ad comedendum digna miraculo reputantur. ad hoc dicit plini. lib. xv. c. xij. que est quedam arbor que dicitur siluestris ficus que in alto nomine dicitur caprificus nunquam matur. scens sed quod ipsa ex se non habet alijs tribuit. nam cultores solent aperire ora radicum vel cordis arboris ficus. et ibi intus infigere furculos et ramos caprifici ex quorum insertione aperta radice attracto aere nouo et humore ei congruo vigorem recipit et virtute vnde et humor lacteus qui est materia fructus in ipsius transit partem. sicut supra pater in dictis alium. in tractatu de causa fructificationis arborum et herbarum. et ideo dicit que tales arbores debent taliter inserta fructiferas ordinari vt venti status euolantis in ipsam ficum ferant. ad hoc vtilior est ventus australis que aquilonaris. quia simpliciter plus nocet ille ventus borealis ficu que australis. quare in aquilonan parte minus proficiunt ficus et plus arescunt. quia eorum humor lacteus facillime consumitur. et etiam congelatur vbi habet dominium talis ventus. De effectu autem ficu vel ficorum quo ad radicem/ folium/ corticem/ et fructum. quere supra in tractatu de caruca in littera. s. vbi etiam eius constructur

De fraxino.

Fraxinus est arbor. (vt dicit fido.) crescit in locis asperis et montanis ex qua fiunt baste que franguntur Unde ouis et fraxinus vtilis basts De fraxino autem dicit plini. li. xvij. c. xij. Inter arbores quas materie causa natura genuit vtilis fraxinus que est recta arbor alta seu proceras et rotunda atque recta siue pineata folio.

que hominum preconiis achillis basta vocata est cedro in aliquibus partibus ita similis est ut cortice ablata emetes fallit, cuius folia contra venentium sunt vtilia, nam succo expresso et potui dato contra serpentes summe opiferum est, itaque ei vis est ut serpentes eius umbram matutinam vel vespertinam non attingant, quod si inter ignem et folia fraxini ponatur serpens in igne potius quam in fraxinum fugiet. Sunt tamen folia eius iumentis mortifera in grecia, ceteris autem ruminantibus sunt innocua. In italia vero iumentis non obstant, prius autem floret quam frondeat nec ante flores conditos folia dimittit. Sunt autem duo genera ut dicunt greci, quedam est longior non nodosa alia brevior est in folijs ac durior lauro similis. Alij vero dividunt fraxinum situm, scilicet in campestram et in montanam, campestris folia sunt magis crispata sed montane magis spissa, et folia illa alijs sunt meliora (buculusque plinius.) Secundum plinium autem fraxinus est arbor calida et sicca in secundo gradu, cuius cortices et folia cum aniso et fungis qui crescunt super eam competunt medicane, nam fluxum ventris stringunt, vomitum ex de fecum virtutis retentive cohibent sic cum aqua fluviatili et aceto decoquantur et super stomachum apponantur.

De fago.

Fagus est arbor cui materia in multis est necessaria, sed ut dicit Plinius lib. xvij. et Plinius lib. xvi. fagus est arbor glandifera sic dicitur, quod fagorum fructibus quodam vixerunt homines, et ex eis sumptum abum. Nam fagin grece comedere dicitur latine ut dicit Plinius lib. xvij. Plinius lib. xvi. dicit sic fagi glans exterius triangula cute leui induritur similis nudo, sed cortice molliori cuius medulla muribus est accepta, et gires impingunt tardis etiam colubis puenit et eas nutrit eius cortex multum est utilis, maxime apud aquilonares picos qui inde faciunt vasa diversis vtilibus valde apta, ut dicit idem, c. x. Idem dicitur in eodem quod glades sive fructus fagi multum sunt dulces et nutritives et carnes animalium que inde nutriuntur facit cohibiles subito vtilis atque lenes, nam est arbor multum solida sed raris potius et porosa, et ideo non multum durat dicit idem verum tamen eius substantia multis est apta ad alios et multa fabricanda, cuius substantia pura a vermibus non corrosa arti vitree summe est necessaria, quod ex eius cinere vitrum cum aliorum quorundam appositione per ignis combustionem artificialiter preparatur et pauca ligna inveniuntur que operi tam mirabili sunt per omnia ita apta, lignum quidem leve est ac porosum

ut dicit Plinius, et aliquantulum gumosum in multis locis, et ideo defacili inscinditur et de facili corroditur a vermibus aut computrescit, flores etiam quosdam emittit ad modum rubei sed non ita odoriferos et tamen illos frequentant apes mel siluestre in concavitatibus arborum colligentes.

De faba.

Faba ut dicit Plinius lib. xvij. dicitur a greca etimologia, quod faga, nam fagin comedere dicitur. Est enim genus leguminis quod antiqui in comedendo solebant vti. Vnius species due sunt quarum altera est egyptica, altera est cois et illa quando dicitur fresa, quod quod homines fruantur molendo sepius ac contingunt, ut dicit idem. Est autem faba fima dia, habet in ortis et agris seminata, cuius basta surgit angulosa/grossa et nodosa, folium vel folia in singulis nodis produens lata/plana et aliquantulum obacuta, florem producit albus in summitate purpureum sive nigrum/odoriferum et multum ab apibus frequentatum. In basta autem producit diversas bastas camosas et oblongas que interius quasi sub diversis domicilijs ab invicem sunt distincte in quibus fabe per ordinem sunt locatæ, et ille recte primo sunt virtutes exterius/interius vero albe atque molles et paulatim calore deficiente indurescunt et tandem pariter contingunt, et hoc maturitatis indicium est. Est autem faba secundum dia, et plura frigida et sicca/nisi sit viredis, et tunc est bumida in primo gradu que viredis comesta partem nutrit humores grossos generat, inflationem in superioribus parte ventris facit, et ideo stomacho est noxia, sanguinem grossum et melancholicum creat et fumum grossum qui cerebrum offendit, somnia vana et tembilis inducit, per decoctionem et assaturam eius ventositas inflatur diminuit, sed totaliter non auferuntur, fabis siquidem assidue vites dolorem intestinum patiunt, splenem operant, ventrem stringunt cum cortice comeste ad dirigendum sunt dure, sed multum inflatur. Est tamen fabe medulla mundificativa, unde eius colatura faciem purgat, et potata pulmone mundificat, apostemata mamillarum curat atque rosas mixta, dolorem et luorem oculorum lippitudinem abstergit masticata et timponibus apposita humores ad oculos reumatizantes compefcit, scissa et super venam maffaz posita sanguinem restringit, lac effluens de mamillis sistit et effluere non permittit podagrias et artencis cum adipe ovium decocta subuenit si super dolentem locum cataplasmetur, tumores et collectiones

apostematū repercutit si in principio decocta
in aceto tumori apponatur. De fabe autē manu-
ra d. pli. li. xvij. c. xij. Inter legumina faba di-
tis optima quā multi miscēt cū pane siue cuius
materia panis/ ut sic panis pōderosior eē vi-
deat ptagogica tū sūia dānata ē. quare eius
frequens vsus ebetare dē sensus et somnia cri-
am facere estimat. vel ut alij tradiderūt quo-
nā mortuorū aie sunt in ea /qua de cā varro
tradidit flāmē. s. pontificē faba vesca nō debe-
re. sola autē inter fruges etiā exaīsa crescēte lūa
crescit et replet. et i aqua marina siue alias sal-
sa nō decoquit serit siue semināsi occasu plia-
dū ante diemē. qū est in flore aqvas marie
cōcupiscit. cū vero efflouerit diligit siccitatez
et solū siue terrā in qua seminata ē fecundat
stercois vice. et iō in tessalia vertunt agri in q̄
bus fabe seminare fuerūt quādo primiti sunt
in flore. Crescit autē faba p se in multis locis
et maxime in mauritanea et in insulis oceanū
septentrionalis. sed ita dura ē q̄ vir decoq̄ po-
test. Nasctur etiā in egipto sed spinosa. et iō
cocodrilli eā refugiant/ amētes ne oculi eorū
ledant spinis eius cuius longitudo ē. x. cubi-
torū habens caput admodū papaueris/ colo-
ris rosei in quo fabe includunt nō supra trice-
nas. et ē eius culmus siue calam? genicularis
habēs folia ampla et fructū aliquantū suba-
maz. radix eius ē comestibilis cūda et cocta i
magnitudine arundinū similis radiceb? (buc-
usq̄ pli. li. xvij. c. xij.) sed in. c. xvij. d. idē vir-
gilius inquit nitro et amurea fabā p̄sidentē
bus. et sic eā grandescere permittit. quidā etiā
dicunt fabas citius crescere et adolere si mē-
duo anteq̄ seminant in vine aqua maturent
bucisq̄ plinius.

De frumento.

Frumētū a fructu est dictum id ē
a vescendo sicut et fruges (vt d. Plin.)
unde frumē superior ps gule dicitur
unde potissime cū sapor p̄sentat. Est autem
propriū frumētū habere aristas in summitate
spicaz crescētes et grana iacentia in folliculis
imminētes. Nā in omni specie frumētū de ra-
dice erumpit culm? et de culmo p̄cedit spica.
quibusdā folliculis siue testis cōtecta in qui-
bus grana recludunt. In extremo autē spica
ariste tenues et acute imminēt in modū spica-
li a quibus spica nominat. q̄ illis aristis qua-
si spiculis munitur ne autū minorū moisibus
spica a suis fructibus etuat. aut a bestijs tera-
tur. aut? folia siue vagine quib? sulcat culmus
et ambif ne pondere frugis marnef dē stipu-
la quasi vsta ab vsto sic dicit. q̄ collecta mes-
se exuritur stipula p̄pter agri culturaz. cui? ps

ad pastū animalium reseruat/ palea dē eo q̄
primū sola pascendis animalibus p̄beat. et
cuius natura in tantum est frigida q̄ obuitas
vites fluere nō sinat et adeo calida vt poma
maturescere compellat (bucisq̄ Plin. li. xvij.)
Sunt autē frumētū multi genera vt. d. idē Plin.
et etiā pli. li. xvij. v̄puta tritici/ far/ ordeū/ si-
ligo/ panitū/ et miliū/ et butusmodi. de quib?
post dicitur/ sed hoc ē generale. Circa hec fru-
menta etiā attendenda est solū siue terre qualitas
vbi beceserant. nā quedā in vna terra pro-
ficiunt/ que in alia deficiunt et penitus mare-
scunt nā ordeū in noualib? proficit vbi triti-
cus deficit et arefcit/ vt dicit pli.) et sic de alijs
ē intelligendū. Itē attendit seminatōis qua-
litas. q̄ quedā citius/ quedā tardius sunt se-
minanda. Nā citius semina biemalia /tardi?
estivalia. quedā etiā in terra profundius. que-
dam superficialibus sunt terre fimbis cōmittē-
da. vnde alio modo ē seminādū tritici. et alio
modo far sicut et alio tpe gith milum et liminū
sicut exp̄sse dicit Diero. sup Plin. xvij. Item
maxime attendit cōgruitas tēporis tam in se-
minando q̄ in colligendo. q̄ fm pli. li. xvij.
hoc vtilius fit interitū q̄ tpe alio q̄ tunc se-
mina. sic collecta potissime a vicijs cōseruant
Itē attenditur tēporis serenitas. vt dicit Plin.
serere enim a sereno celo dicit. q̄ tunc serendū
est et nō per imbribus. vnde virgilius. mund? se-
rendus meorū. Et q̄ (vt d. pli. ibidē. c. xvij.)
accidit frumētū vicij. q̄ si tēpus fuerit nimis
ventosum et hoc tibus vicib? seu temporibus
scz quando est in flore. et quando incipit de-
flore et quando incipit maturescere. ex flato
enim noxio spica euanescit et exinanit? et fru-
ctu suo patitur abortiuum. Itē nocet tempus
pluuiosū nimis. q̄ tunc totū vel extinguit ex
frigiditate humoris. vel in herbam et foliū su-
persuū luxurat. Itē nocet calor subit? et im-
moderatus sub nube clausus. q̄ dum humor
ad interiora radice rapit vi caloris micet hu-
more calido et viscoso nascunt quidā fermicu-
li circa radicē ex quorū corrositate fruges ber-
be viciat. Itē in grano circa folliculos nascū-
tur vermiculi corrupētes frumētū granū quā-
do spica in pluuiali tpe post calore immoder-
rati corrupunt. Itē in tpe nimis siccō depau-
peratur frumētū et humore/ et sic perit p̄pter
defectum nutrimentū. vel crescant in eo quedāz
musce vindeles que vocātur cātandes/ virores
frumētū pepitus corrodescentes. quandoq̄ eti-
am multiplicantur locuste et bura/ quoz den-
te omnia denastantur. Itē exigitur in ipso se-
mine frumētali puritas. nā vt dicit pli. idē. c.

xyij. si semina deopite aut adipe tangerentur
vntq; semina corumpent. 7 id cauendū est sū
moope ne talibus misceat. qz oia seminaria
que ab illis sunt infecta corūpūnt. Itē req̄ri
tur in crescente fumento culture studiositas.
oportet enī vt a supfluis cautius 7 diligentius
expurget. nā vt dī ibidē. Inter oia frumenta
aliqū herba mortifera inuenit vt lotiū lappa
tū 7 huiusmodi. qd accidit ex vicio 7 malicia
attracti humoris vel ex defectu virtutis seu ca
loris sufficienter singula nō mutantis. Item
ibidē dī ex rore corrupto adherente folliculis
in granis accidit corruptio frugis que dī ru
bigō qz spīca inde corūpūtur 7 inanitur et in
colore rubiginēū transmutat. Inter oia autē
frumenti genera tritici obtinet principatū. qz
humane nature nihil ē amabilius. nihil nu
tribilius. nihil etiā salubrius inuenitur. sed
hoc quere infra sub littera. S. quere etiā de
melle 7 segete.

De farre.

Far autē est genus frumenti sic dicitur
eo qd abiunctio missum in pila frage
retur anteq̄ vsus mole habere. a far
re aut dicitur varago (vt dicit Isid.) Est enī
herba ordeacea adhuc viridis in qua grana
ad maturatē non coarctant.

De farina.

Farina que panis ē materia a farre ē
dicta. Nam far siue frumentū iter mo
las fractū faninā facit. vel dī a farien
do qz in panē redacta fertur vtrē. vel dicitur
farina pprie quando frumētū inter molas op
time est cōtractū sursure nodū a medulle sub
stantia separo. nā quando flos medulle sepa
tur a sursure siue cortice tunc simila vel simila
go nuncupat. Dicit alio noie polen siue polis
vnde denuat hec polēta 7 hoc pulmētū a pul
te dicitū (vt dicit Isid. li. xx. c. vij.) quidā tamē
dicunt polentā esse pultes de farina purgat
sima factas. 7 dicitam polentā a poline qd est
farina delicata que volat a mola in molendī
no 7 alio nomine a molū dicitur. qz p̄ sui le
uitate a mola eijcitur sicut 7 simila id est sine
mola. Polenta tamē alias hz significatiōes
vt dicitur in glo. sup iofue. v. comedunt polen
tam eiusdē anni. grana scz cocta 7 manib; cō
fricata 7 a folliculis separata admodū grani et
pilo tūsi. 7 scdm hoc dī polenta quasi pilen
ta. Sed quocūq; noie vocetur farina vtilis ē
abo 7 in medicina. Inde enī fit panis p aq̄
admixtiōē 7 ignis decoctiōē aliquādo aba
nus. i. seruis i abū dānis nō delicatus. quan
doq; vero panis fermentatus fermento mixtus
quandoq; etiā azimus sine fermento cinereus

siue sincerus. quandoq; subāterit in cinere
coctus 7 reuersatus qui 7 focarius dī. quādo
q; clibanat in clibano coctus siue in fumo.
bis 7 multis alijs modis de farina arte pisto
ria fiunt panes (vt dicit Isid. lib. xx.) qui om̄s
cor hoīs cōfortant 7 cor numunt ac delectant
depdita reparant 7 restaurant. vires laboran
tibus administrant. sed p̄ omnib; panis re
cens 7 mundus. de farina triticea preparatus
vt dicit Lonstan. in die. Magis amabilis
7 cōueniēs est nature. Farina itaq; mola tenē
7 frangitur crebro a sursure diuiditur. calida
aqua aspergitur fermentatur 7 sapidior reddi
tur. 7 pistata in formā panis redigitur. 7 tādē
decoq̄tur. 7 sic vltimo post multos labores vi
ta hoīs inde reficiatur 7 nutritur. Vtilis ē insu
per farina in medicina qm̄ cū alijs cōuenienti
bus debito modo admiscetur. nā farina cum
melle mixta faciei pustulas sanat 7 emendat.
vt dicit diasco.) mamille ex coagulatione la
cis indurate apposita farina triticea vel filigi
nea cū adipe 7 vino decocta duriciē spergit et
locum mollificat vt d. idē. collectiōes 7 apo
stemata maturat. nervos induratos et quasi
spasmodicos aut contractos relaxat (vt d. idē)

De fermento.

Fermentū a seruore ē dicitū. qz feruere
7 crescere facit pastam (vt d. Isido.
li. xx. ca. i. Est autē fermentū cōposi
tum ex diuersis virtutibus similē habēs sub
stantiam 7 virtutē. 7 ideo virtutē habet panis
elevantiā 7 sui accretositate saporis ipsius pe
ste siue panis munitiā. 7 in ipsius similitudi
nē totus masse cui admiscetur cōuersiūā. hz
etiā scdm diasco. virtutē humorū extractiuam
7 qm̄ admiscetur cū sale hz vim apostematū
maturatiā 7 apertitiā. nā poros corpis a
perit subtilitate sue substantie 7 humores dis
soluit. fermentū aut latine zīma dī grece. vnt
de farina pura cōspersione aque cōglutina
ta dī azīma quasi sine zīma / 7 est zīma inflat
ua / corruptiua / perforatiua / 7 dimisiua p̄nuz
panis siue paste / cui cōmiscetur. vt dicitur su
per epistolā. primo Corin. quinto.

De fumo terre.

Fumus terre ē quedā herba calida i
primo gradu 7 sic appellata. qz vt
fumus in multa quāitate emittitur
de terra vel sic dī qz generatur a quadā fumo
sitate grossa a terra resoluta 7 circa terre super
ficiē adherente (vt dī in platea) que quāto vi
ridior tanto melior. efficcata vero nullū ē effi
cacie 7 est grauis odoris 7 horribilis saporis
maxie tū ē virtutis / purgat enī melancholiam

De arbo. et plan.

fleuma et coleram valet contra scabiē et ptra bi
dropisim ex frigida cā. iuuat podagricos. et
valet ptra splenis et epatis opilationē. vnum
m̄ viciū bz ista herba qz inflatiua ē et ventosi
tatis generatiua. et iō eius ventositas debet
reprimi cū aniso et am̄feniculo ne generet coz
rosiones. (vt dicit platea.

De feniculo.

Feniculus ē herba cōis multe tamen
efficacie et virtutis. Est enī herba ca
lida et sicca in secūdo gra du. virtutes
habet diuretica et aperitiua et infassiuam.
et subtili substantia et qualitatibus suis. vtd
platea) cuius semina radix et folia cōpetunt
medicīne. vnde Jsi. li. xvij. c. vltimo. feniculū
latini vocant eo qd eius rasi siue radice succo
acuat visum oculorum. Cuius virtus eē tra
ditur vt serpentes annuā senectutē eius gustu
deponāt. hanc etiā herbā greci maratum vo
cant. Istud autē sumit Jsi. et certis dicitis plī.
li. xx. c. xxiij. feniculū inquit nobilitauerūt ser
pentes qui gustu eius senectutē exuunt/ oculo
rumqz acie ipsius succo reparant. vnde etiam
intellectū dant homini/ caliginē eo p̄cipue re
uelari/ vnde ex eius succo fit collitiū contra ca
liginē oculoꝝ valde aptum. Duius duplex ē
species. scilicet orientis et siluestris. cuius semē cū
vino potatū cōtra morsus serpentū et ictū sco
pionū valet. succus eius auribus iustillatus
vermes necat/ stomachū stringit et corrobora
rat. nauisē sedat/ calculum frangit et vrinā ex
citāt. lac in māmillis multiplicat. radix ei⁹ re
nes purgat cū vino cocta idropicos curat. cas
his morsum sanat. Decoia facit feniculus oz
tensis. sed fortius opat̄ bec eadē ipomaranū
scilicet feniculus aggressis. vt dicit dia.

De fenula

Fenula est herba cuius succus dicitur gal
banū. vtd. Jsid. li. xvij. de quo fit
mentio. Ecce. xxiij. vbi dicit qd sco
pat et galbanū et. vbi dicit glo. galbanū scdm
plī. dat sira in monte quodā vbi habūdat fe
nula a qua fluūt resine modo. Dicit autē plī
li. xx. c. xxiij. fenule semen ē aneto simile/ cui⁹
folia et rami coacti oleo et comesti cū melle sto
macho cōueniunt. sed si nimis comedant/ do
lorē capitis faciunt. cuius radix bibita ad pō
dus denarij in duob⁹ ciat⁹ vini. valet ptra
serpentū morsiones. succus eius magnitudie
fabe deuoratus aliu⁹ soluit. cuius medulla vi
ridis imundicias faciei tollit. semen ei⁹ in vi
no bibitū sanguinē sistit. patientib⁹ caducis
morbū subuenit. Omnis autē species fenula
rum myrenis infestissima est. nā eius lacte fla

tim moriuntur. succus eius confert claritati o
culorum (huic⁹qz plinius.

De feno.

Fenum est dicum et hoc qd ex eo flā
ma nutritur. flos enim flamma ē. (vt
dicit Jsi. li. xvij.) ois enī herba mol
lis precisa sicca fenum dicit pōt/ et maxime que
fensibus animalū apta est nutriendis. Naz fe
num abus est pprie iumentoz. De feno autē
dicit glo. sup Jsa. lx. fenū nascendo bz virore
et crescendo decorem. deinde florem/ tandem
calore solis siccātū redigit in puluerem. sicut
et homo per etatū successione decorem amittit
ac cadit in puluerem et in mortē. fenū itaqz qd
diu vires et frondet montes et prata vestit et or
nat. et tam floꝝ diuersitatem/ qd etiam virois
venustate ad sui aspectum inuentū oculos
allicit/ reficit/ et delectat/ propter substantie sue
raritate feruente sole eius humiditas de facil
cōsumitur. et herba que primo florendo quasi
ridere videbat tanq̄ a sua gloria spoliata pe
nitens inuenitur. Nam fenū qd bodie oritur et
virescit/ cras moritur et in cibānū mittit/ quia
quasi subito deficit et arefcit. sicut de impero
p si multitudinē dicit in psal. sicut sicut fenū te
corū quod pri. et. vbi dicit glo. quanto fenum
altius stat et minus profunde inferius deprimi
tur radice/ tanto minus crescit imo citius de
ficiat et arefcit. fenū itaqz falcastro postq̄ conta
minatū fuerit/ et vt melius exsiccat soli exponit
et ne ex humoris supfluitate circa terrā cōpu
rescat/ furcis et rastris sepius reuelatur. tandē
in cumulos et in acervos plurimos recolligit
et in vltimo in plaustris et vehiculis ad boves
deportat. et ibi ad diuersos vsus necessarios
referuat. feno autē nascēta in locis aliquāta
lum montuosis mediocriter siccis magis sūt
odorifera et animalibus magis sapida qd illa
que crescant in pratis palustrib⁹ et aquosis.
vt d. plī. Jqz in illis humor nutritiua mag
is est digestus in illis vero minus.

De flagella.

Flagella dicuntur sume arborū et vitiū
ptes ab eo qd sustinet ventoz flatus
vt d. Jsi. li. xvij. quoz comas aliq̄
times vocāt. aliqui folia et dicitur folia quasi fi
la. Nam foliū grece filum dicitur latine. et iō qd i fo
lijs sunt quedā venule in eoz substantia ad
modū filozū protense. et iō translative dicuntur
folia apud nos quasi fila. no dicit autē ex quibus
exerunt frondes siue folia de virgulis et flagel
lis oculi nun cupant. Nā humor aquosus sub
tilis parū hīs vinctuositate ad ramos a radi
ce attractus vi caloris eleuati diuersis locis.

et aamine suo penetrat ad exteri? / ac ubi qua
 si p oculos extens vi interioris caloris et aens
 exterioris transmutat in substantia folioꝝ. (vt
 d. comenta. sup li. vegetabiliū arif. et secundū
 qualitatē hūoris domināns et fortitudinem
 vel debilitatē caloris hūorē digerentis folia
 in qualitate et figura multiformiter variantur
 vt pꝛ supra eodē. vbi agit de diuersitate arbo
 rū quo ad figurā variā folioꝝ. quere supra i
 eodē. A. folia itaq; ornāt arborē et munime
 tenellos flores et fructus ne a ventis caumati
 bus aut pluuijs iniuriā patiant. gradinū im
 petus et ventoz impulsus et imbriū icus in
 tercipit et repellit foliū sicut scutū. ppter sub
 stantie sue raritatē et tenuitatē/modico vento
 mouent. sed de facili tamen nō cadunt ppter
 adherentē habūdantiā hūoris donec fructus
 laurantes sub folijs maturescāt. vñ in vere et
 in estate virent et in autūno pallent. et sic pꝛa
 biemē paulatim cōcidūt et tādē in terra cadē
 tia pꝛurescūt. multū insup oueniūt folia me
 dicane. multis etiā aminantib? sunt in abum
 sicut folia hedere que ab hedis maxime dili
 guntur. vt d. Jsi. Alias pꝛietates folioꝝ
 quere supra in littera eodem li. xvi.

Flores vt. d. Jsi. li. xvij. dicunt qua
 si fluores eo q cito desinūt et soluiūt.
 in his tamē multiplex ē dñia scz odo
 ris /saporis/coloris / et leuitatis / et virtutis.
 nā odore recreāt et delectāt spiritū. sapore im
 mutāt gustū colore alliciūt visum. leuitate de
 mulcent tactū. virtutē habēt multiplicē sanant
 moribū. zephuro generant austro dissoluūtur.
 vt ibidē. d. Jsi. Arbores et herbas cāpos oz
 ros et siluā pulcritudine sua decorāt et ornant
 dulcedine quā cōcipiūt ex celesti roze mel ad
 ministrant. et iō apes flores mellificādi grā vi
 sitant quādo et spē de fructu generāt. nam flo
 res semp fructū pcedunt et spē de subsequenti
 fructu relinquire pꝛauerunt. de puro et vncu
 oso medulle arboris hūore originē pꝛabunt
 et erumpētes de stipite virge virgā nō violant
 nec deflorant. sed poti? ipsā pꝛficiūt mirabili
 ter et decorāt. Jtē flores in ortu solis se pꝛcipiūt
 sicut in occasu sepius sese claudunt. multa sūt
 quales paucitate hūoris et liquiditate incale
 scente calore et humiditate cōsumēte deficiunt
 et arcesant aliquādoletā flores ad solis faciē
 se ouertunt. sed in ortū eius se aperiunt et pro
 cessū se diffundunt. vt pꝛ in elitropia que alio
 noie dī solsequiū et dī a multis acoze. vt pꝛ
 supra. Jntēpestiuus ortus floris signū ē defe
 ctus et carentie fructus vltimus cōsequenti.
 Nā tales flores subito frigore vel etiā cōzū

pro aere faciliē cōzūpūnt. vel si sunt nimis
 biemales vel autūnales ad maturitatē debi
 tam ppter caloris defectū nullaten? pꝛduam
 tur. vt. d. pli. li. xx. c. v.) Jnter alios flores pie
 pone lilioꝝ flores rosas et violas pꝛcipue ad
 coronas nobiliū adornādas. J quib? postea
 est dicēdū. Est flos cāpi flos specialis sic di
 ctus. qz per se crescit in locis incultis nec sulca
 tis vomere/nec stercore impingnatis. vt. di.
 idē. Est itaq; flosculus stipite quidē gracilis
 et modicus flore rubicundo/ et quasi colore sā
 guineo insignitus/ cuius flores nec plus nec
 minus qꝛ per quinq; folia cōter distinguūtur
 cuius virtus centauree similis est. nō tamē ex
 pꝛeptione sua tante ē amaritudinis. qꝛuis mē
 nori centauree in folijs et in stipite multū simi
 lis videat. et etiā in multis medicinaliter non
 inferior ab antiquis sapientibus iudicet. Lē
 taurea ē herba amantissima. vnde et fel terre dī
 citur. cuius spēs ē duplex maior et minor. bz
 ita cū quadā amaritudine dulcedinē in radi
 ce aut? succo melle mixtus visum clarificat in
 flationes sedat. morsus venenosos curat. et J
 antracē apostema mortifer iuuat. et venosita
 tis sue maliciā reprimiūt et refrenat. et impedit.
 ne materie furiositas ad nobilioꝝ mēbrorū
 iuinfeca se diffundat. bucusq; pli. vt supra.

De fructu
Fructus a frumine nomē accepit. (vt
 d. Jsi. qz frumine id ē eminentior pte
 gutturis vesicimur. (vt dicit Jsi. li.
 xvij) inde fruges dicimus. Jfruct? aut? proprie
 dicunt arbor? et agroꝝ quibus vtēdo fruimur
 quāuis abulsiue fetū aialū fructū nūcipem?
 aliquando. Est itaq; generaliter atēdendum
 qꝛ ps arboris siue plante nobilioꝝ et vncuosi
 oz tam in medulla qꝛ in radice solet attrabi na
 turaliter a calore. vt suo tpe pcedente flore et
 fructus originē disponēte inde fructus mate
 ria generet hūoris et caloris beneficio nutria
 folioꝝ coopculo defenset. solis et virtutis cele
 stis influentia ad perfectū deducat. et tādē ma
 turato fructu et collecto/ ad vsum et esū debiti
 assumat. fructus aut? crudi et indigesti corpoꝝ
 bus maxie pueror? et debiliū sunt nocui et in
 flatiui. lūbricoꝝ et alioꝝ vermium generatiui
 hūorū malozū nutritiui gustus naturalis cor
 ruptiui. vt pꝛ in mulieribus ipregnatis que
 maxie desiderant fructus imaturatos. vt dicit
 pli. sed fructus pꝛgrui et maturi/ tam medicine
 qꝛ esui erunt apti/ ita tñ qꝛ quilibet fruct? quo
 libet mō debito vtaf et pot? congru? pꝛ fruct?
 vsum ordine subsequat. vt in li. dieta. plani?
 edocetur. fructus generaliter pꝛimo sunt crudi

dunt in digesti / stiptici / potici / vel amari. sed ea
 lore exteriori interiori confortante et humorem
 pontici et terrestrem dissolvente ac digerere ta
 to dulcior et convenientior sapore accipiunt
 quanto ad maturitatem perfectam plus accedunt
 Citius autem accedunt ad maturitatem / qui alti
 in ramorum summitatibus crescant et calori radio
 rum solarium indirectus se exponunt. Ad maturita
 tis signum mutatio est coloris viridis et terrestri
 in colore palidum et rubentem et mutatio saporis
 insipidi / pontici / aut acidi / in sapore suavem
 gustui atque dulcem. primo enim nascuntur fructus vi
 rides. sed quando tendunt ad maturitatem vin
 cente calore in substantia fructuum colore mu
 tant pariter et sapore. tanto enim sunt meliores
 et in substantia laxiores / quanto relaxata vi ca
 lozis terrestri duritia et dominante humiditate a
 quosa vel aerea maturitati sunt propinquiores
 et ideo probat fructuum maturitas non solum per visum
 quo ad colore. nec solum per gustum quo ad sapo
 rem. verum etiam per tactum / quando compressi digito
 tactum cedunt / et sensui offerunt substantiam mol
 liorem. ut dicitur. *Isa. in die.* / fructus autem arborum
 crescentium in montibus puriores / saporiosiores /
 et etiam saniores sunt / quam illarum que in vallibus
 crescant. et hoc accidit propter dulcius / purius / et
 temperatius quod ibi seorsum in montibus inveniunt
 nutrimentum (ut dicitur. *ans.* / per supra eo. / que re
 de diversitate arborum quo ad fructus circa finem
 Sunt autem quidam fructus primo dulces et sapor
 di sed post efficiuntur pontici ac amari seorsum mira
 bolani (ut dicitur. *ans.* / tales fructus et si non fuerint
 de se comestibiles sunt tamen cum alijs medicina
 les. fructus autem dulces (ut dicitur. *Isa.* / in quatuor
 qualitatibus sunt temperatiores / humidiores /
 calidiores / et ceteris nutritiviores. fructus vero
 frigidi et pontici duri sunt et stiptici ac opilati
 vi siue constituti stomachi tamen confortant et ap
 penitus excitant / maxime si comesti fuerint a
 ieiunijs. sed post prandium superius confortant sto
 machi officium. in usu sumpti / comprimunt cibum
 sumptum ad inferiora. et sunt causa solutionis / et si
 fuerint acetosi fructus et aquoso modico et ter
 restri compositi acumine colere extinguunt. sicut miti
 gant stomachum confortant. humores grossos et
 frigidos dissolunt. dividunt non deponunt. dul
 ces vero acunt. eis vim conferentes penetrant
 di totum corpus. fructus insipidi in quibus do
 minat aquosa humiditas ceteris minus sunt
 laudabiles quia stomachum non iuvant. sed ab bo
 minatione et fastidio generant. fructus itaque si
 bene maturati fuerint / erunt saporis boni o
 doris iocundi. si non fuerint puri / non veni
 culo si humore vel corrupto aere non infecti.

et tales fructus in loco sicco et mundo melius
 et diutius custodiuntur / et maxime si in feno vel
 palea contegantur (ut dicitur. *pli.* / Nam iuxta terram et in
 loco humido citius corrumpuntur. Item fructus matu
 ri citius cadunt de arbore quam non maturi / et fa
 cilis de nocte quam de die / quia nocturno rore per
 fusi efficiuntur ponderosi / et ideo ad casum magis
 propius. De fructibus dicta sufficiant. quia mul
 ta de fructibus supra eo. in tractatu de arbori
 bus in generali sunt dicta.

De Gemine

Gemmen (ut dicitur. *Isa.*) est pregnans sur
 culus a gerendo dicitur. unde et ger
 minatio. nam in gemine signum huius
 nutrimentalis et ratio seminalis / etiam in eo vi
 get et operatur calor naturalis et quibus sit modi
 ce quantitatis in substantia maxime tamen est vir
 tuis et potentie in efficacia. Nam virtus radi
 cis trahit et transiit in substantiam geminis. et
 ideo herbe quoadiu sunt in gemine et viger in eis
 humor transfusus a radice materie conveniunt usui
 medicine. Itaque germen dicitur quod primo eripit de
 radice arboris siue herbe. Nam confortato calo
 re naturali qui in radicis medulla est indusus.
 radix humorem sibi necessarium attrahit vi calo
 ris / et quod sibi non est necessarium a se extrinsecus
 et id calore incluso sursum elevante et aere inter
 secus desiccante in naturam geminis transmu
 tatur. et quia non cessat attractionis continuatio in
 radice / ideo non cessat augmentum dilatatio in germi
 ne quousque ad debitum conveniat complementum ca
 lor itaque celestis penetrans ad medullam radi
 cis prescius liquidiores et vinctuosiores ac
 puriores ad se attrahit et coagulat ac pingit
 et coadunatas per poros terre insensibiliter in
 ducendo eas in substantiam geminis convertit
 re non desistit (ut dicitur. *comen.* / super li. vegetabi
 lium) contrahit autem calorem viridem medullam seorsum inter
 rubentem et nigram secundum dominium equalium purius
 terrestri et ignearum. Nam generatio geminis huius
 fieri ex terreo humore nigro opaco. sed propter ac
 ream puritatem et ignearum admixtionem fit color eius
 viridis qui color medius dicitur esse inter rubentem et ni
 gram. Est etiam germen principium culmi siue stipti
 tis ac floris atque fructus emittens primo plures
 frondes mutuo se necentes quos facit natu
 ra ad innatum calorem in substantia geminis con
 servationem tenera enim eius substantia frigido aere
 de facili ledere nisi ab extrinseco nocumetorum
 tela frondium tueretur. de facili enim ledit ex aere fri
 gido et grandine et ex vento et etiam ex rore no
 ctivo et infectivo. et ita propter huiusmodi nocumeta plu
 ribus folijs coneris quasi pluribus tunicalis re
 gis et munis. Dicitur itaque geminum ornatum

terre est principium. nã oia terre virtuta a germinibus oriuntur mutatio is ipsi e indicium et lignum vernalis nouitatis. finemq; annunciat. biemis et pconiu3 e estiuatis nouitatis et vernitatis a brucis locustis et erucis corrodunt quicq; germina/ et tunc spes vitenius de fructu no habetur.

De gramine

Gramen e aggregatis herba ab eo q germinet sic vocata (vr d. Jsi.) benedicō siquidē calor ex humore terre ois herba genera ē. nã celestis calor terre supfiat penetrans pres eius subtiliores aggregat et i radice spm trãfigurat/ qui tene in hū calorem in se claudit. cui? virtute humorez circumtacentis terre ad sui seruenentiz et nutrimentum attrahit. et qd simile est i sui naturã alterat et eō mutat vel pvertit. et qd sibi quo ad substan e supfluū ad generationē folioz gemis transfert. qz vero multe ppter bũditatē materie ex attractio hũore generantur radices/ multe et diuerse sũt graminū et herbarū pductiones multo se colligentes. et ton? fere supfiat viridis gra et floz decentia vestientes. et quanto radices graminū infert? ampli? se pfundat/ tanto diffusius graminia culmos suos et folia in terre supfiat se dilatãt. pullulãtia aut graminia in principio sue germinatiois se multiplicant/ si ppressa fuerint aut mediocriter cõculcata. quã eni in principio nimis luxuriare pmittunt a toto p̄p̄p̄t in semē et de facti indurãt et suam perdunt pulcritudinē et viriditē. vr. d. pli.) ex situ aut terre vbi crescit et qualitate hũoris quo nutriunt/ diuersas qualitates generaliter sortiunt. (vr. d. idē et etiã comen. supra li. vege. vnde ex hũorib? pplexiones p̄tarias habentibus quicq; herbe et graminia imo oia in terra nescientia diuersas ac diuersas cõsequunt effiicias et virtutes. (vr. d. pli. et Jsa. et alij. propter qd scdm p̄dicatos auctores graminia montū siue locoz mōtosoz sunt rarioza et breuiora q̄ graminia valliu siue pratorū. Illa tam sunt ouib? cõueniẽtiora qz dulciora et salubriora et mediocriter sicciora. In palustrib? qdē crescentia sunt pinguiora et diffusiora/ sed meliora sunt simpliciter que in montib? et locis altiorib? oriunt. nã vr. d. Jsa. et etiã cõstan. herbe palustres peioris sunt nutrimentū/ nã a quosū generãt sanguinē et cito se a mēbris dissoluentē inflationē et rugitū in visceribus generant et in hñs p̄taria. Est aut regula vr. d. Jsa. sic mysticū ad cemētū dicit. Lutus radix inter herbas nutrit/ ei? semē nō est nutrimentum nec eõuerso/ cui? semē nutrit/ ei? radix nō nutrit. gramē itaq; vr. d. paladius gratū facit so

lio in aspectu. gratū etiã est a salibus i passu/ gratū etiã fit languentib? in effectū. nã sicut i radicib? sic in graminib? latet virt? multiplex medicine gramē etiã austrū tēpus pluuioz scz et calidū diligit. nã virozē ex imbris habundantia etiã in locis desertissimis/ ex se diffundit/ sed pualente vento boreali et frigido deficit et emsecus et marefcit. vr. d. beda. Scdm diasco. aut gramē d̄f quedã herba sp̄calis habens virgas nodosas sp̄sas sup terrã et folia lara aliquantulū et acuta. cui? radix nodosa ē et dulcis. et hãc herbã boues et alia animãtia libenter comedunt et depascunt. Lutus virt? ē stiprica et vulnēz cõglunatiua. v̄ctis cõstricitiua vulnēz renū et vesicę sanatiua. doloris splenis mitigatiua. Hanc herbã noscunt canes et illã comedunt quē se purgare volūt. vr. d. plinius. et hoc faciunt caute qz vix p̄t hoc ad humanã perniciem peruenire.

De galbano

Galbanus ē herba cui? succ? galbanū d̄. et herba in ramis ferule similis vr. d. varro. galbanū succ? ferule est. vr. d. Jsi. li. xij. In adif autē herba in estate effluit inde lachryma que recolligit et destocat. Idē aut galbanū ē optimū qd ē mūdissimū et hz plures guttas sicut armoniacē et est similitudinis tui in colore/ habens graua limpida cui? granū nō est nimis sicca. vr. d. pli. et diasco. i estate circa fructicē destocat. Inest aut ei virtus ignea calida scz i tertio gradu/ humida i primo. vr. d. idē. sophistica aut cū puluere colorphonie et cū fabis fractis corticibus abiectis que cū optimo galbano et resoluto admiscēt Galbanū aut pur? diu p̄t seruari. virtutē hz attrahendi/ dissoluendi/ leniendi/ relaxandi/ et mitigandi. et fumus eius litargicos excitat. dolorē splenis et opilationes cū aceto sanat. fetū mortuū de matrice educit et matricē purgat. cū melle puluis galbani lumbricos necat fum? ei? mēstruis sp̄at. serpentes et venenosa eius fum? fugat et dolorē dentiu mitigat. vr. d. pli. et plate. vbi subdit qz si galbanus dz ponitur in medicina/ p̄t dz a supfluis emundari. primo igit sup ignē testa debz liquefi et i aqua p̄ infusa et qd pur? ē supenabit. quod vero i vtile ē vt cortices et lapilli inferius resisdebit. Diasco. m. d. qz i aqua seruēt galban? dz poni/ et qd p̄t fūdū colligi dz qd aut sup enatat vt cortices et hñoi debet amoueri.

De Butta.

Butta admodū galbani ē cuiusdam herbe vel arboris lachryma que alio noie armoniacū appellat. Jsi? autē

De arbo. et plan.

arboris vel herberamusculis diebus festinis ab incolis in adunum / et gutta que inde distillat. / gutta siue armoniacum a medicis nuncupatur. / ut dicitur 3. si. pli. et alij. 3. sius gutte spes nobilior est que mundior et purior et terre feculentie est impemittior. que quidem debet esse candida et pinguis sicut tibus et quando frangitur apparet splendidum interius et gumosum. ut dicitur eunt diasco. et pli. et habet odorem similem castoreo et sapore subamaram aliquantulum siue acru. Est autem gutta calida in tertio gradu et sicca in secundo habens virtutem dissoluendi et relaxandi. (ut dicitur in platea) cuius scarpulorum potatis cum oximelle splenicis curat. aspritates siue mundicias oculo mingat et curat. cum succo absinthij lubricos necat. contra arthriticam et sanicam passionem cum pice dura multum iuuat. vnam puocat. mensuram purgat oculos tuores et inflationes sedat (ut dicitur glo. sup illud locum miriba et gutta etc.

De Sariophilo

Sariophili (ut dicitur dia) quidam sunt perfecti et saporis acuti coloris subnigri calidi et sicca in effectu. humidum vero interius actu quidem in suis qualitatibus magis sunt remissi. Sunt autem fructus cuiusdam arboris in india qui in estiuo tempore colliguntur qui sunt maturi per quinque annos in multa efficacia referuntur. In loco eius non nimis sicco nec nimis humido debet seruari. quia in multum humidum putrefacit. et multum sicco arefcunt. Eligendi sunt autem qui in superficie aliquantulum habent planitie qui acuti habent saporis et suauem odorem et qui expressione vnguis aliquid emittunt humiditatis. Sophisticant autem cum puluere gariophili rui mixto cum aceto et vino odorifero ex quo contrahunt humiditatem et vix discernuntur quia in exteriori superficie magis sunt acuti quam alij. et ideo acuti magis est in exterioribus quam in interioribus. sed sophisticati non possunt ultra viginti dies obseruari. Dabent autem boni gariophili virtutem confortandi. et aromantitate sua dissoluendi et consumendi ex qualitatibus suis. confortat enim cerebrum et virtutem animalis. valent etiam contra defectum cordis / quare confortat virtutem spirituales. valent etiam contra indigestionem stomachi et dolorem ex frigiditate et ventositate. virtutem iuuant naturalem (bucisq; diascorides.

De Benesta.

Benesta que etiam ab amaritudine dicitur quia eius gustus nimis amarus est hominibus / arbutus est / crescit in locis desertis in cultis et saxosis. cuius presentia sterilis et ariditatis terre vbi crescit testis est. habet multos ramos graues / duros / et nodos

723
tos / virentes hieme et estate. flores glaucos / spissos / et inuolutos. grauis odoris / amari saporis. sed in matie sunt virtutis. ut dicitur diasco. Na flos et foliorum eius elixatura splenis tuores coepescit. dolori dentium subuenit. mensura strigit. fluxum dysenterie sistit. pediculos et lendes succus eius perimit. semine facit in quibusdam amaram et nigram teas longis et nigris admodum foliorum vitis vel pise conuolutum. et velet ad predicta omnia.

De Grano

Granum est minima terra seminis quam arboris particula distincta substantialiter et diuisa. In quolibet autem grano est cortex et medulla in aqua relinquitur seminalis ut ex grano terre commisso possit produci planta ut in quolibet grano est relicta potentia a natura ut ex ea possit fieri planta qua mediante speciebus eius multiplicet et in esse specifico conseruet unde granum quauis sit modicum in substantia corticis et medulle / magnum tamen est in ratione seminalis efficacia et virtute et sicut grana differunt in specie sic differunt in figura / situ / aut dispositione: unde dicitur aristoteles in 1. li. de plan. grana inquit et semina / alia nascuntur in planis sine siliqua / ut semen aneti et feniculi et bmo. et alia nascuntur in siliquis et in folliculis / ut faba et alia legumina. et alia in substantia callosa emittuntur ut semina piroper et pomorum. et quedam habent granum in testa et callum extra testam. ut nucem et oliua. Grana autem ordinata in siliquis et folliculis variantur multipliciter in situ. quia quedam habent grana sua multiplicata in siliqua sua / sicut accidit in celidonia quedam herba valens ad oculos. quedam faciunt et grana in folliculo clauso. ut faba / pisa / etc. quedam in non clauso ut triticum et spelta et similia. quedam autem non faciunt sua grana in aliquo folliculo ut grana ordeis / sed paleam suam quasi continent cum grano suo. Et quedam grana sunt duplicata per ordinem absque pariete in siliqua sua ut grana celidonia. et quedam sunt duplicata pariete mediante. ut perispermum. et in granis nascuntur. et quedam tripliciter in diuersis per ordinem in cellulis eiusdem folliculi. ut perispermum in cuius fructu sunt tres celle / et in qualibet cella tria grana vel quatuor sine pariete aliquo sunt coniuncta in quibus est inter grana et grana paries ligneus / sicut in cassia fistula. aliquando partes carnosas / ut perispermum in cucumere et cucurbita. et quedam quoque inter grana sunt partes diuersi generis et diuersae substantie. ut accidit in malogranatis in quibus sunt quidam penetes carnosos inter grana et grana similiter et quedam tele tenues non carnosae sunt inter grana et grana. Sed sicut differunt grana et grana inter se

in substantia/ita etiam in figura. habent enim quedam formam rotundā. quedā piramida lem et oblongā. quedā triangulā vel multalateram/ ut p̄ in acerbis. grana etiā que sunt oblonga in vno latere vident esse quasi fassa ut p̄ in grano tritici et consimilibus. Loricab⁹ aut siue tectis muniunt grana propter interioris medulle et caloris naturalis conseruationem. hucusq; Aristo.

¶ De Gith
Gith genus est leguminis similis cimini in quantitate sed nigri coloris. et in pane spergitur dulcorado. ut d. glo. sup. 3sa. xvij. Sōm Anf. platea. et dia. gith est herba calida et sicca in secūdo gradu. que inter frumenta nascitur habens semē paruum/nigrū/et quasi mangulū/diureticū/et subamaz. habens virtutē dissolucndi et consumendi. opilandēs etiā splenis et epans habet dissolucndi virtutē et apertendi et ventositates extenuādi/et emoroidas inflatas sed dandi et cor fluxus restringēdi et lumbucos venies cū melle interficiendi. hāc herbam dicunt esse vigellā/cuius decoctio in aceto occidit venies aurū si auribus tepidā hñsilitur. apostemata rumpit si cū fufure et semine lini et fimo columbarū in vino decocta cathaplasmetur. p̄tra leprā etiā valere dicitur si cū rapano et modico sale apponatur. menstrua puocat et abortum parat si mulier inde subsumit gef contra stranguriā et iliā passionē vinum in quo per noctē vigella fuerit infusa propinetur. nec debet decoqui ne nimis violēta efficiatur. nā ut dicit cōstan. vigella in multa quantitate sumpta occidit.

¶ De Ilice.
Ilex cōs. ē spēs quer⁹ arbor scz glandifera. et dicitur eligo. gis. qz ut dicit 3si. li. xij. huius arboris fructus bovinus sibi primo ad vitā inuenerūt et elegerunt. p̄tiusq; enī frumētū esset vsus antiqui vixerunt glande. Inter arbores aut glandiferas honorabilior iudicatur illex cui⁹ fructus. (ut dicit pli. li. xvi.) multas reficit nanōes. Est siq; dez illex arbor grosse et p̄funde radice solidissimi ligni et corticis dunssimi et etiā rigosi ramositate et rōne foliorum vmbrositatis iocūde et quo ad fructus glandiferos nō modice fecunditatis. lignū siquidē eius forte ē et durabile imo fere iputabile. nā ei⁹ nunc in lapidū soliditate cōuertunt. et quāto per longiora secula in talibus locis hūidus defigunt. tāto amplius indurant. et iō talia ligna deorū tēplis et regalib⁹ edificiorū structuris crāpta. iō pro-

pter indissolubile ligni naturā et ilice beorū simulacra sepius sculpebant. ut d. plinius.

¶ De Junipero.
Juniper⁹ ē arbor sic dicta apud grecos/ eo qd ab amplo in angustū finit sicut ignis vel qz cōceptū diuini ignis cōseruet/ adeo qd si prime ex eius cinere fuerit coopte vsq; ad annū (ut dicit) nullaten⁹ extinguentur siquidē apud grecos ignis dicitur. Juniperus aut alia est magna alia pua (ut d. 3si. li. xvij. et vtraq; arbor ē aspera et quasi aculeata/ et folia habens multa gracila et acuta/ et vtraq; est fructifera sed pua magis. multa cui sunt grana pua et rotunda/ primo virida et post efficiunt quasi purpurea vel quasi subrubea quando plenarie sunt matura virorem fructus et folia vix deponit. Est autem arbor calida et sicca in tertio gradu. (ut d. dial. cuius fructus cōgruunt mediane que i vere colligunt et p̄ bienniu⁹ reseruant. virtutes habent dissolucndi/ cōsumendi/ et cōfortandi contra fluxum ventris ex acumine mediane valet decoctio bacca⁹ eius in aqua pluuiali/ si inde patiens balneet. Et iunipero etiā fit oleū iuniperū efficax assimū cōtra quartanā. si quondie pondus dragma in cibo vel alio modo offerat. valet etiā cōtra iliā passionē si partes dolentes inde penungat. epilepticis et caudicibus subuenit lapidē frangit si per siringas mittat. Siringa est fistula subtilis cū qua medicina mittit in vesicā. vinū decoctiois iuniperi cū ficibus sicca p̄t purgat. missim tollit (hucusq; diafco. et platea.) in locis siccis et incultis crescit et in desertis. eius vmbra frugunt serpētes. ut d. pli. et iō fructus eius creditur valere p̄ venenū.

¶ De Ilopo
Ilopus ē herba breuis et modica et inter petrosa crescit et in radiabus petre solide se inficiens. (ut d. cassi. sup. psal.) hanc herbā. d. dia. esse calidā et siccā in tertio gradu. Huius virtus cōsistit in floribus et folijs plus qd in stipite vel in radice. in estate aut p̄ducit flores et tunc d̄ colligi. i loco vmbroso mundo et nō fumoso d̄z desiccari virtutē h̄z dissolucndi/ cōsumendi/ et attrabēdi/ ac mundificandi. pulmonē et oīa vicia peccoris et frigida cā purgat et mundificat/ si cū ficibus sicca in vino decoquat et patienti prebeat dolore stomachi et intestinorū tollit. fomētū ex aqua decoctionis ei⁹ a sup̄fluis humoribus matricē mundificat et absergit. herba iloipi in testa calefacta et capiti supposita/ catarum frigidū cōpescit. gutturā cadētē reprimit. dolore ex ventositate tollit. Dicitur autem bis

isopus hoc isopu. 7 a quibusda auctorib? et
 media corripit 7 a quibusda pducit. Dicit eni
 in aurora. Est humilis pter que suis radici-
 bus herens. Et vicis isopus herba pectoris
 medens. In dauidiano vero pducit. (vt di.
 alanus li. r.) Se celu terre confortat cedit iso-
 po. Et iteru aliud quida dicit. Pectoris her-
 ba canos nupes incedit isopus. Et iteru aliud
 Ad pulmonis opus cofert medicamē isopus
 Zante etiā auctoritatis fuit hec herba quā
 modica apud veteres. vt di. pli. q sine ipsius
 aspersione se purificari nō posse indelubris re-
 putarent. vnde etiā apud hebreos fasciculo
 isopi mundandi solebant purificari. vt patet
 Ero. xij. et leui. xij. 7 numen. xv. Insuper eius
 puluis valet cōtra hidropisim vt di. diaf. li.
 uorem a corpore mundat et colorē vultibus
 optimū administrat. dolorē dentiu mitigar. et
 nitis aurium sedat. et etiam lumbricos necat
 vt dicit idem.

De Jacinto.

Jacintus ē herba habens flore pur-
 pureū. traxit aut nomē apuero quo-
 dā nobili qui in salubus inter flores
 purpureos mortu? ē repertus. deditq nomen
 herbe casus funis puerilis. Est etiā similis
 violē in radice. vt d. pli. li. xvij. eius nois pari-
 ter et coloris est quidā lapis preciosos qui in
 ter duodecim lapides preciosos in apoc. nu-
 merat. Jacintus itaq est nomē hominis la-
 pidis atq floris ptopi? itaq color eius ē ac-
 reus siue celestis purpureū hz colorē sāguinis
 siue ignis vel bisseminis. Istis duodecim co-
 loribus colorata fuerūt sacerdotalia vestimē-
 ta in veteri testamento.

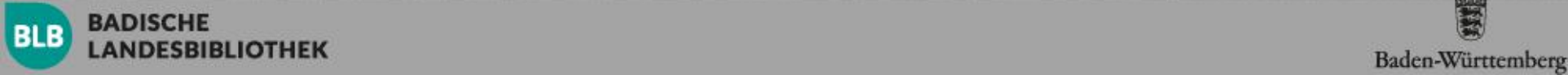
De Jusquiamo

Jusquiamus grece a latinis dicit ca-
 niculans eo q in basta eius ex vitro
 q latere quedā crescit capitella for-
 mata in figura canoroꝝ. sicut est videre i ma-
 lis punicis seu granatis. vt d. Jsi. li. xvij. quo-
 rum ora separata sunt diuersa habentia int? se
 mina similia papaueri. hec herba insana vo-
 cat. qz vsus eius piculosus ē. nam si edat vel
 bibat insantiā facit vel somni imaginē turpi-
 dam. 7 iō hanc vocat vulgus milindru. ppter
 alienationē mentis quā induat. Jsi. hec autē
 cū sit herba venenosa habet semē nigꝝ. rube-
 um 7 acerbū. vt di. dia. 7 pli. Nigꝝ pessimuz
 est et mortifex. rubeū ē minus malū sed albū
 adbuominus. vnde huius vsus magis cōue-
 niē medicue. virtutē hz cōstringendi / mortifi-
 candi / et somnū puocandi. habens scmen ni-
 grum hz folia nigra / aspera / et dura. et flores
 purpureos 7 folliculos duos 7 solidos 7 spis-

fos. habens vero semen obusū flores habet
 mellinos 7 folliculos meliores sed hīs semē
 albū flores habet albos / et folia pingua et
 mollia succo plena. 7 hec herba frigida est in
 tertio gradu / 7 sicca in secundo. et iō riores re-
 parit ventrē stringit. flutu ventris sistit. dolo-
 rem dentiu de calida causa tollit. reuma cali-
 dū cōpescit. (bucufq diaf. 7 pli. De semē siq
 dē iusquiami dicit arif. in libro vegetabilium
 semē hebeni id est iusquiami qd ē mortiferū
 apud pres in hierusalē ē comestibile. et quo-
 pz q eius malicia 7 venenofitas p bonitatez
 tene vbi crescit / vel malicia diminit vel auge-
 tur. De iusquiamo dicit magister in biliorijs.
 sup Ero. xxiij. q in tiara siue summi pontifi-
 cis corona stabat flos erectus similis herbe
 quā greci. iusquiamos vocant. digitū vnus
 magnitudine. Sub illo aut in extremitate ti-
 re circa frontē 7 occiput erat circulus aure? tri-
 plia distinctus ordine sup quā stabant flores
 aurei similes plantagiui a tymore ad tym? 7c.
 vnde in bocherū privilegiatē iste herbe.
 q earum similitudo inadari sacerdotis sumi
 figurari memit.

De Castanea.

Castanea est arbor magna et ppera a
 grecis sic vocata. (vt dicit Jfido. li.
 xvij.) eo q fructus eius gemi in mo-
 dum testiculoꝝ inter folliculū resandū sunt
 qui dū cūcunt castrant. et iō tales arbores a
 castrando. castanee greco vocabulo nuncupā-
 tur. hec arbor cū exarsa fuerit tanq silua pullu-
 lare cōsuevit (vt d. Jsi.) hec arbor est multuz
 vtilis. nā eius lignum valet ad edificioꝝ stru-
 cturā. ad igniū nutrimentū. eius fructus valēt
 ad cibū et folia et cortices ad medicinā. Jfru-
 ctus siquidē eius quū sub vli cortice aspero
 7 duro in arbore abscondat / tamen quū matu-
 rus extrahitur dulcis inuenit. potissime autē
 quū decoquitur vel assatur. sicut autem sub die
 Jsa. in die. Castanee sunt calide i medio pi-
 ni gradus et sicce in secundo. et iō rōne colo-
 ris habēt dulcedinē. rōne vero siccitatis hnt
 ponticitatē. Castanee crude comeste sūt infla-
 tiue et doloris capitis ppter inclusum fumū
 generatiue. Sed vt ab eis nocuentia m aufe-
 rat / oportet vel q assentur / vt corpulentia co-
 nū terrestris rificet. vel vt in dulci aqua deco-
 quant. vt ex aque hūiditate et molliae tēpen-
 7 tūc hū nutriunt 7 laudabiles hūores gene-
 rant 7 corpis ac pectoris siccitatem tēpant. 7
 matie si cū zucara comedant a coleriac aut fle-
 gmaticis cū puro melle. valent etiā scdm me-
 dicinam / qz abominatiois 7 vomitus sunt

cōsticiue ⁊ ieiuni stomachi cōfortatiue. Itē castanee cū modico sale trite et cū melle tēpa-
te/rabi di canis vel bois morsus sunt optime
sanatiue. Itē cū farina ordeī ⁊ cū aceto catba
plasmate/tumoris māmillaꝝ sunt efficaciter
repressiue. Itē eaz cortices ac folia vsta ⁊ pul-
uerisata ac cū vino tēpata adolescentis capiti
admodū catbaplasmatis apposita augmen-
tant capillos ⁊ p̄hibent eoz casuz. (bucisq̄
Isaac in die. ¶ De Lauro

Laur⁹ ē arbor victorialis digna mul-
tis laude p̄conijs p̄pter singulareꝝ
gr̄e sue excellentiā et virtutum. p̄pter
q̄d ⁊ victores quondā obtenta victoria. fertis
laureis coronati laureati dicebant. quam gre-
ci damnē vocāt/ cuius virtutes ⁊ singulareꝝ
p̄prietates supra posuimus in hoc eodem li.
in littera. A. quere ibi ⁊ inuenies.

¶ De lentisco.
Lentiscus est arbor similis humilis
⁊ medicinalis que a grecis ⁊ hebreis
is cinus alio noie appellat⁹. d. glo.
sup dame. xij. Jauus solioꝝ succ⁹ sanat et con-
glutinat fassa labia siue alia vlcera. vt dicit
ibidē. ⁊ d̄ lentiscus eo q̄ eius cuspis mollis
sit et lentus. nā q̄d molle ē ⁊ flexibile lentum
dicere p̄sueuimus. (vt d. Jsi. li. xvij.) Istius
arboris succ⁹ oleū defudat ⁊ cortex resina q̄
mastic appellat⁹. et ē melior que in chio insula
generat⁹. (vt dicunt Jsid. et pli. li. xvi.) ffolia
istius arboris sc̄dm dial. pli. ⁊ platea. sicut ⁊
tota arbor calida sunt valde sicca. ⁊ habent
virtutē p̄stringendi/cōsolidandi ⁊ p̄fortādi.
⁊ valēt p̄ vomitū ⁊ oēm fluxū tā sanguis q̄
humoz alioꝝ. similes virtutes h̄z gūmi eius
sc̄z mastic que a masticādo sic d̄. eo q̄ masti-
cata sic efficit glutinosa ⁊ dura ad modū cere.
circa dentes/ ⁊ sic masticata gingiuas a pu-
ridis h̄uibus purgat. dentes mobiles cō-
firmat ⁊ dealbat/ ⁊ eoz radices roborat ⁊ cō-
firmat. anbeliū maluz amputat ⁊ emundat.
Decemastix sic colligit⁹ in fine veris cortices ei
in seu lentisci insc̄ndunt et mundificat⁹ terra
vestes mūde supponunt ne liquor cadens in
terā cadat. vnde que clara est et mūda ⁊ alba
ē eligeuda. que vero h̄z terrā admittit ⁊ que
obscura est abijcienda. cerebꝝ emundat ⁊ de-
purat/ ⁊ multū excreare facit. virtutē digestiua
cōfortat. ventositatē attenuat. liquefactū sup-
regulā calidā oīa fracta gēmas sc̄z ⁊ alia mi-
ro modo cōsolidat. Dicit enā pli. sic et diasco.
lentisc⁹ ē arbor multū spinosa cū radice alta i
plurimas ptes diuisa/ fructū habens similem
mirto sed immozē/ rubeū interius q̄ est matu-

rus habēs asperā lanā intus/ cuius succ⁹ ma-
xime sanat fluxum mulierum.

¶ De Lilio.

Liliū vt. d. Jsi. ē lactei coloris herba
cui⁹ candor cū sit in folijs. auri tamē
spēs intus fulget. De lilio autē dicunt
diasco. ⁊ platea. liliū calidū ē ⁊ humidū. ⁊ ali-
ud ē stultestre ⁊ aliud domesticū ⁊ aliud gerit
purpureū florē. ⁊ aliud albū q̄d est meli⁹ ⁊ ef-
ficacius. et aliud croceū vel purpureū. Est autē
virtus liliij maturatiua. vnde valet p̄ aposte-
mata si cū anungia cōterat. Itē ei inest virt⁹
remolliitiua. vnde valet cōtra duriciā splenis
si ei⁹ succo oleo veteri admixto ⁊ bene imoz-
porato splenis regio mungat⁹. Itē ei inest vis
mundificatiua. vnde valet ad faciē colorādā
si puluis eius cum aqua rosacea admisceatur
⁊ facies cū eadem mixtura abluat⁹. Item miti-
gatiua. ⁊ iō folia ei⁹ decocta et imposita. valz
ad loca que sūt cōbusta. Itē facit radix ei⁹ si
mita cū oleo apponat⁹. Itē virtus ei⁹ est apert-
itiua ⁊ cōpacoz dissolutiua. iō educat mē. iuo
sitate. Itē virtus inest ei tumoris repressiua ⁊
iō valet p̄ra apostemata et ventositate infla-
tiua si radix eius mita cū oleo sepius appona-
tur. (bucisq̄ diasco.) De lilio autē sic dicit pli.
lilia multis modis nobilitat⁹ florē suū. Nam
potate cū vino serpentū ic⁹ sanāt. ⁊ valent p̄
frigidoz maliciā ⁊ venenū decocti in vino oleo
admixto dauos pedū et nodos solūt. pilos
quoq̄ locis adultis reddūt. in vino enā deco-
cte addito melle venis p̄asis subueniūt folia
eius decocta in vino vulnera sanāt. semē eius
cōtritū igni apponit sacro. flos ⁊ folia subue-
niunt vlcēꝝ necessitati. bucisq̄ pli. li. xx. c. xij.
Itē in eodē li. c. v. rose nobilitat⁹ p̄ximū est ⁊
quadā vnguentū cognitiōne. Itē enī fit no-
bile vnguentū siue oleū q̄d lilioꝝ appellatur
sicut ⁊ de rosis oleū rosaceū fieri cōsuevit. De
radice ei⁹ p̄cedit basta interdū triū cubitoꝝ
deinde dependet ab eius sūmitate flos deci-
uij ab angustis in latitudinē se relaxās ⁊ dila-
tans/ admodū cāpante resupinus/ ⁊ i circa
im laboris futus habēs quasi tenue filiū cōti-
nens in se semē stantibus i medio croas vnde
nihil lilio grossius ē ad decentiā coloris. odo-
ris redolētā et efficacā corpous et virtutis.
cui⁹ color est implex. albus rubeus ⁊ purpure-
us. (bucisq̄ pli. li. xx. c. v.) Dabet autē liliū
radicē ex multis bullis p̄sistentē/ sicut allium
vt di. anst. li. vegeta.) ⁊ in singulis bullis est
virtus seminariua. ⁊ iō ex quocūq̄ creat plā-
ta q̄i p se plantatur. de hoc quere supra et de
alio i lra. A. dicit ad p̄dica anst. q̄ basta liliij

que no dosa e si incuruat intera et coopiat
 anteq apenat semē eius et radix eius siue ce-
 pa nō eradicet statim infra paucos dies q̄ in
 uenies q̄ a quolibet nodo spiritus sui emittet
 parua cepula quasi eēt illa de tunica suis si-
 ue de bullis cepulis. s. radice et hoc est mirus
 valde. Itē ibidē sequit flores lilij prius sunt
 virides post albesant. et si stipes siue basta a
 radice totaliter absindat. qz totus humor sti-
 pitus ē indusus/naturalis calor i medullis se-
 couertit ad supiorē pte spiritus et digerit ip̄az
 materiā ipsi? floris et tunc expandit floculos
 et albescit humore primis tunc digesto. et iō
 ut dicitur ibidē versificato: es cōpauerunt liliū in
 intellectu humano qui in fine sollicitat de eter-
 nis. Itē dicit q̄ liliū nō habeat rōem seminati-
 uam in semine et radice et in hoc differt a por-
 ro et allio et alijs que habent rōnem seminis i
 multis locis. De hoc quere supra de alijs et ce-
 pis in lra. A. et. Z. Lilij insup basta nouiter
 cū flore absca glege argillose infira in viro
 re seruat diuiniū florē suū. flos lilij q̄ itegor
 est intactus pmanet. multū suauiter redolet.
 cōfractus vero manib? et cōfrictus multū fe-
 ret. ipsū quoqz florē cū semine solū p fructu bz
 torā etiā virtutē quā liliū bz in stipite et in ra-
 dice totū ostendit in capite. s. in flore et in semi-
 ne. et quanto flos ipsi? altius in bastili erigit
 tanto caput submissus inclinā. s. flos insuper
 eius est exterius planus /suauis tactu/ et for-
 ma rotundus /aspectu delectabilis et iocūd?.
 Interius aut granis aureis in sua cōcauitate
 ē respersus que tingunt plus q̄ cocus et bec
 tingentia grana septē bastulis sustentant. vñ
 ex sex folijs candidissimis simul cōgnis cō-
 ponitur/ ex septē granis aureis intrinsec? de-
 corantur/ in quo medio semen eius loco fruct?
 miro decore collocat/ et circūexpansi floris be-
 neficio teneritudo seminis a lesione frigidi ae-
 nis custodit.

De lactuca.

Lactuca (vt d. Jsi.) ex lactei humoris
 substantia est vocata/vel quia nutri-
 entes mulieres lacte implet. bec i vi-
 ris venereis motū arceat. cui? duplex ē species
 scz domestica et agrestis. quā seraliā vocam?/
 eo q̄ in dorso ei? aculeos bz duos ad modū
 ferre vt dicit. Jsi. li. xvij. ca. vi. de qua. d. Jsa.
 in die. lactuca agrestis domestice in forma est
 similis. sed longiores bz frondes subniores
 aspiores et minus virdes. ppter sue hūidita-
 tis puritātē. et iō multe est amaritudinis et pō-
 nicitatis respectu illius que ē domestica. quia
 maioris est caloris et siccitatis. et iō multi di-
 cunt q̄ mēstrua puocat et humores crudos ex-

pellit. vt. d. Jsa. lactuca vero domestica frigt/
 da ē et humida. sed repare/ita q̄ neutra quali-
 tate excedit modū. et iō eius vsus cōgruit esui
 et nō medicine. et subtilē bz substantiā et maxi-
 me q̄ erit recens. et iō cito digerit et stomachi
 arsurā et morfurā et colera rubca sedat. sāguis
 ebullitionē refrigerat. et infōneitatē placat. ca-
 pitis dolore ex fumo colerico sanat. lac i mu-
 licibus multiplicat et semē in viris generat et
 augmētat et hoc accidit ppter bonitatem sari-
 gumis que gignit in pfecta quātitate et i pfe-
 cta etiā qualitate sed q̄ antiquat et induratur
 minuit eius hūiditas et amara. et ex vsu ei?
 sanguis pessim? generat. virtus visua iñ de-
 ficit et debilitat. cuius cā est sensus animalis
 mortificatio. qz cū sua potentate sensū suffo-
 cat naturalē. et iō talis lactuca generare volē-
 tibus maxime est nocina. Nā materiā cōgelat
 et coagulat seminalē et p̄cipue semē eius /si i a-
 bo aut in potu sepius assumat (bucaqz Jsa
 in die.) Pli. aut lib. xx. c. viij. de lactuca dicit ē
 spēs lactuce sponte nascētis quā caprinā vo-
 cant/qua p̄iecta in mare/ prius necantur pi-
 sces qui sūt in vicino. aut lac cū aceto et aqua
 et vino hidropicus medet. cuius caule et folijs
 cōmis asperso salē nerui infalsi sanant. Alia
 est spēs lactuce que nascit in aruis anis folia
 trita cū polenta illita vlcerib? sanat. et hāc gre-
 ci isopon vocant. Tertia spēs crescit in siluis
 quā stano vocāt. cui? folia trita cum polenta
 vulneribus p̄sūt sanguinē sistūt. et putrescen-
 tia vulnera sanant. radice et folijs mitigāt sa-
 crū ignē. Est etiā alia spēs lactuce habens ro-
 tunda folia et breuia quā multi beraadā vocāt
 cui? succū accipitres scalpendo herbam extra-
 bunt. et inde tangentes oculos discutiunt ob-
 scuritātē et caliginē cū senescūt. cui? herbe suc-
 cus sanat oia vicia oculoꝝ. et marie q̄ et lac
 mulieris admisceat. serpentū moribus et scor-
 pionū icibus medet/ si succ? ei? cū vino pote-
 tur. et folia trita sup vulnus emplastrēt. oēm
 etiā inflationē discutit et cōpescit. Semē etiā
 lactucis tam siluestris q̄ domestice libidinis
 imaginatiōes in somnis cōpescit et cōp? pol-
 lui nō p̄mittit si in cibo frequēter assumat. fre-
 quēs tñ vsus ei? et nimius esus oculoꝝ officit
 claritatem. Aldulas alias laudes attribuit ei
 plinius in eodē capitulo. sed bec sufficiant

De Zappa.

Zappa ē herba bñs folia lata et spissa
 circa terrā hūs in sūmitatib? bastu-
 lay quedā capitella spinosa et aculea-
 ta sed recuma/ que velib? trāseuntū solēt ad-
 berere. (vñ. d. Jsi. li. xvij) Zappa ē dicta/ eo qz

babeat caulē ingentē p̄ terrā dispersā q̄ a gre-
cis philatropbos dī. eo q̄ vestib⁹ hominum
adhereat ob asperitatem sui et nascatur iuxta mu-
ros ⁊ dī philatropbos. i. amās boīes q̄ qua-
si quadā affectione videtur bois adherere ve-
stibus. Lūi⁹ species est duplex acuta et rotun-
da ad similitudinem pedū caballī. vnde et a
multis vocatur virgula cabellina. et vtriusq̄
folia grauis et horribilis odoris sunt pariter
et saporis. (vtr. dial.) Sed pli. d. li. xx. c. xij.
lappa multe sunt species et omīs sūt medicina-
les. nā icab⁹ scorpionū medentur nec ferunt
boīem si iuua⁹ fuerit. succo eius. decoctio ra-
dicis eius dentes p̄firmat. si tepida in ore te-
neatur. Semen ei⁹ excrabilia vicia stomachi
curat. reijciendis sanguinem. p̄dest. dissen-
terijs subuenit. nā radix ei⁹ cū vino silit aluū
sed folia cū sale adiecto. solūūt. semen ei⁹ po-
tū dant calculosos adiuuat. tota herba trita
cū arundia valet cōtra stumū. (bucisq̄ pli.)
Sed scdm platea. lappa siue lappatiū est her-
ba calida ⁊ sicca habēs virtutē dissoluendī/
relaxandī/aperiendī/accedendī. ⁊ iō valet cō-
tra scabiē puritū/serpentū ⁊ impeniginē. et i
tercutaneū cōsumit humorē. apostematū dī/
soluit duriciē ⁊ tumorē. valet cōtra frigidā bī-
dropisim et splenis opilationē. succ⁹ eius cū
succo nuce admiris cerebꝝ purgat a stegma-
matica supfluitate. si in modica quantitate na-
ribus in balneo vel in aere calido instilleur.

De lappate.

Lappates abus ē ex quibusdam her-
bis domesticis recentibus lappatijs
similibus cōpositus aut cōfect⁹. vtr. d. glo. su-
per iudi. xv. vnde alexan. nequā ait. Zappa-
tes abus est olus cōponit eundē. Scdm ali-
os lappates est genus caulis habēs folia la-
ta vt lappa. sed folia lappans sunt mollia/
crassa/subalbida/palma inuoluta/inter se mi-
rabiliter cōnecta/habēs spiritū breuē et grossū
nodosū exterius/sed mollē interius ⁊ camo-
sum. De herba cōuenit esui et medicāe. ⁊ in-
de fit abus bonus qui diu seruan pōt sibi deco-
cto cū acceto sinapi ⁊ melle diligentius cōpo-
natur. et talis abus vulgariter cōpositū nun-
cupat/cui virtus est singularis scz resistere et
brietati. (vtr. d. pli. li. xx. c. x. nam ante cibū co-
mesta cauēt ne ebrietas supueniat post crapu-
lam sumpta/cōpellit crapulā vt recedat. ⁊ vt
damat scola rasis crunbus fractis. baq̄ herba
nihil ē vtilius stomacho atq̄ neriis. et iō pa-
ralitias ⁊ tremulis iuber eā dari et sanguines
reijciendis. lactis vbertatē p̄bet puenis. va-
let etiā succ⁹ eius aduersus venenū ⁊ serpentū

caibus occurrē/et maxime semē ei⁹. similiter
valet cōtra morsum canis. vtr. d. Jsid. li. xvij.

De Leguminibus

Legumina ab eligendo sunt dca qua
si electa. veteres enī meliora elige-
bant ⁊ inde sibi cibaria cōponebant
⁊ dīant proprie quedā grana mitico ⁊ ordeo
maiora et grossiora que nō in folliculis /s̄ po-
tius i quibusdā siliquis grossis spissis ⁊ clau-
sis oriunt. vt p̄z in pisīs acenb⁹ atq̄ fabis.
differunt aut legumina in magnitudine/colo-
re/figura/et sapore. Nam inter legumina ma-
iora sunt grana fabar ⁊ lupinor. medietra dī-
cep ⁊ pisar. minima lenticular ⁊ visciarum.
In colore differūt q̄ quedā alba. quedam ni-
gra/quedā rufa. ⁊ quedā mixta. In figura q̄
quedā rotunda. quedā oblonga. quedā man-
gula. quedā plana. Differunt etiā in sapore/
q̄ quedam sunt stipitica ⁊ dura. sed per deco-
ctionē sunt mollia et ad esū meliora. quedā
in sunt amara. vt lupini. sed per adiectionē in
aqua ⁊ madefactionē efficiunt dulciora. Et
vtr. d. pli. legumina quādo incipiunt mature-
scere rapienda sunt q̄ cito exiliunt latēq̄ cum
deaderint vt lupini. (sicut d. pli. li. xvij.) Est
aut legumē substantialiter frigidū et sicci ad
digerendū durū ⁊ cōpactū. vnde p̄pter suā cō-
pactionē difficile ē ad coquendū necetiā pos-
sunt bene decoqui in aqua puteali imo ad p̄-
fectā decoctionē indigent aqua fontana siue
fluuiali. abus itaq̄ rudis ⁊ grossis de legu-
minibus fit/cuius vsus cōueniens fit homi-
nibus fortioris nature ⁊ cōplexionis. Nam le-
guminoza ex se ad digerendū sunt dura/s̄ dī-
gesta multū nutriunt ⁊ cōfortant. sed naturali-
ter sunt in flatu et ventositatis generantia.
sed eoz vicositas diminuit per cornas depo-
sitionē vel decoctionē ⁊ assationē ⁊ p̄ eoz que
ventositatis sunt exterminantia appositionē
vel assationē. vt cinunū anetū et similia. (vt
dicit dialco.

De Lent.

Lens ris. ge⁹ ē leguminis vtr. d. Jsi.
li. xvij. sic dicit. q̄ humida est ⁊ len-
ta potissime q̄ ē in sua herba a qua
diminutue dī lenticula. ⁊ dī scribi p. t. ad dif-
ferentiā vermis capitis qui dicitur lens len-
dis. et scribit per. d. vnde dicit quidam. Lens
lensis capiti lens lentis cōuenit ori. Est itaq̄
q̄ lens vel lenticula. (vtr. d. Jsa). frigida ⁊ sic-
ca ex cōtrarijs naturis cōposita. Nam vniā vir-
tutē bz in cortice ⁊ altā in medulla. nā in corti-
ce bz quod dā acimē rōne cui⁹ mouet ventres
ad solutionē. sed medulla stipitica ē ⁊ stoma-
chi cōfortantia ⁊ opatur ad cōstrictionē. gross

sim et melancolicum gignit sanguinem et ce-
 rebz replet fumo grosso. vnde est causa timi-
 doz et horribiliu somniuz. vteritate stoma-
 chum grauat. et inflatione generat oes meae
 corporis et transitus opilat et neruoz ac pellicu-
 lalaz cerebri substantia desiccant maxime no-
 cet pelliculis oculoz. qz eaz humiditatem di-
 stemperat ac desiccant vt. d. idez. Sanis nocet
 oculis quanto magis infirmis desiccationis
 sue cause. et eius freques vsus pessimas i cor-
 pore generat passiones potissime si cu cortice
 comedat/ et corpus sicce fuerit copleriois hu-
 midis tñ et calidis quadoqz pdest. vnde va-
 let hidropicis si sine cortice comedat. sed cum
 cortice nocet. qz multa generat inflationem et
 pelliculaz extensione. Lens aut est eligenda
 que e grossior et recetior et ad coquendu facili-
 or. et rectam ad esca qz etia ad medicana lectis
 malicia repatur si deponit cortex et eius me-
 dulla in dulci aqua decoquat et post abiecta
 cu oleo picere et amino et cu simibz codiat.
 buaisqz Isa. in die.) Dicit aut pli. li. xvij. ca.
 xij. lens amat terra tenui et subtile vel sterilem
 magis q pingue. et celu id est ore magis sic-
 cu. omnis eni legumina diligitur aquam ante
 flore sed postq defloruerint diligunt siccitate

L De Lino.
 Inu dicit tam herba q semen. et est
 sic vocatum eo q molle sit atqz lene
 et plurimu delicatu. vt d. Jsid. li. iij.
 Lini aut sedm pli. li. iij. c. ij. ferit in locis pla-
 nis et scupulosis et hoc in vere. et colligitur i
 estate. erupit aut in stipite siue culmu rectum
 pducens flores flauos quibus succedut que
 da capitella loco seminis ac fruct. et cum inci-
 piunt capitella palefcere culmi integri euclit
 et auulsi a suis capitellis. semē cōmentibus
 carpimant. deinde colligantes pres lini in fa-
 sciculos colligunt et longo tēpore i aqua ma-
 turant. et extracti de aqua ad solē desiccantur
 et post multis rōnsionibz et carpinationibus a
 suis supfluis expurgant. et sic partes defeca-
 te in fila cōtorquent. et post multiplicē deco-
 ctionē ad albedinem deducunt. Non eni linū
 a suo virore tenestri pōt spoliari et pfecto can-
 dou decorari. nisi multoniens contundunt et
 decoquat. et soli appositū aqua itep. aspergat
 Et cū sint multa genera lini. illud pnalet i de-
 core quod solet crescere in egipto. Nā inde fit
 dissus lini incōpabilis in candore. vt d. pli.
 li. iij. ca. ij. Iminus tamē habet firmitatis hoc
 genus lini et plus lucri quia inde fiunt vestes
 grantissime sacerdotū. Est aut linū necessarium
 ad vsus multos. nā ex lino fiūt vestimēta ad

inducendum. vela ad nauigandum. et resia ad
 venandum et piscandum. filum ad consuen-
 dum. funes ad ligandum. et cordule ad sagie-
 randum ligamina ad connectenduz. linee ad
 mensurandum. lintbeamina ad quiescendum
 cortine ad ornandum. saccule et bursule/ ad
 quodlibet necessariam reponendum. vñ nul-
 la herba tam diuersis vsibus est hominū ita
 necessaria sicut linum. cuius semen calidū est
 et humidum. vel inter humidum et siccu tem-
 peratum vnicuosum. vnde inde fit oleum qd
 alijs vsibus magis est necessarium q ad esuz
 Nam vt dicit Isaac semen lini parum nunc
 et durum est digeri. no ciuum est stomacho et
 plurimum inflatum diureticum. tamen as-
 sum cum melle acceptum melius est et valz cō-
 tra tussim comestum. etiam cum melle et pipe-
 re venere excitat et stimulat ad amorem. va-
 let ad apostemata quia maturat ea. habz eni
 vim mitigatiuam subnitatiuam siue rāficari-
 uam. maturatiuam. vnde soluit apostemata
 matris si patiens in eius decoctione sepius
 foueatur. vt dicit Isaac in dictis.

De Malo

Malus est arbor pomifera in se qui-
 dem magna. sed respectu lignozuz
 quidem nemoris modica et sub-
 missa. ligno solida. rugosa cortice
 et nodosa frondiū densitate vmbrosa. florum
 varietate decoza. fructū suauitate iocunda.
 visui et gustui gratiosa. in diuersis medicinis
 efficit et virtuosa. Dicit aut malus ipsum po-
 mū siue fructus/ sed bec malus dē ipsa arbor
 siue pomus. et est sic dicta eo q eius fructus sit
 rotundus. vnde et illa sunt vere mala que ma-
 xime sunt rotunda. (vt d. Jsi. li. xvij. nam ma-
 lū in greco rotundū dē in latino. Differt autē
 malus ab alijs arboribus silue vel nemoris
 quia malus maxime est domestica. dupliciter
 ē nature/ nā truncū bz a terra rotundū. surcu-
 lum autem aliunde venientem ipsi trunco in-
 sertum et vnitum. que duo quando per inser-
 tionē pariter sunt vnita vnam arborem cōsti-
 tuunt. surculus autem insertus trunco rotam
 virtutē truci in suā transmutat qualitatē. vt
 d. Alfredus super. i. li. vegetabilium. Quere
 supra. eo. in tractatu de arborz insertionē circa
 principiu. Malus autem nisi putet et a sup-
 fluis nimis exponeret sterilecit vt. d. idē. q: hu-
 mor atmat a radice nō sufficit ad pductionē
 fructuum. quia transit in ramozum steriliū
 nutrimentum. Quere supra de causa fru-
 ctificationis arborum. Malozuz diuersa sūt

genera. nam quedam ferunt fructum ponticū atq; durū. quedā acetosū. quedā dulcē et iocū dū: et horū fructū diuersitas et diuersa qualitate hūoris procedit et debilitati vel fortiori opatione coloris extris in radice. sicut supra in principio tactum est.

De malogranato.
Malugranata arbor ferens malogranata arbor siquidē ē femini generis fructus vero neutri. et dicitur malugranata tū eo quod inter corticē et rōunditatē p̄neat multitudinē granatorū (vt d. Iſido. li. viij) cuius cortex dicitur p̄sidia flos vero balauſtia nūcupat. flos autē alij sunt albi alij purpurei. alij roſei tepentur. hec poma mala punica sunt dicta: quod de regione punica primitus sūt delata (vt d. Iſi. Et autē arbor multū dura ramosa et nodosa plus in latū quā in altū se diffundens et frigoris impatiēs. vnde in p̄uina cito pereūt flores eius. Dicit autē anſ. quod malugranata mutat a malicia sua p̄ cultura. Quere supra eo. de arborū cultura Iſtius autē arboris multe sunt species / sed de duobus iam loqui sufficiat. Nā scdm̄ dialco. et Iſa. in die. Malozū granatorū duo sunt genera. Alia enī ferunt poma dulcia calida et humida alia acetosa que frigida sunt et sicca / et diuisus ceteris possunt obseruari. dulcia vero magis cōueniunt vsui et medicinē. Nā tota arbor medicinalis ē et parū cōuenit ab alijs fructibus ei (vnde d. Iſid. li. viij). negant enī medici corpora nostra mala punica cibo nutrire / sed putant quod plus signat medicamentū quā corporis alimento. h̄z siquidem tota arbor (sed potissime fructus eius.) virtutē cōstringendi. cōfortandi. cōsolidandi et humores fluidos desiccandi. et fluxum sanguinis intercipiendi et vomitū colencā cōpescendi vt expresse docent Iſa. dial. et pli. si tū more cōgruo et ordine debito exhibeantur valēt cōtra singulas intrinsecas et extrinsecas corporis passiones. dulcia tū magis sūt ventosa et inflatua alijs et etiā sitis minus febricitantibus sedantia. et tō minus conueniunt febriantibus quā acetosa. et quoz succo fit potus qui dicitur orizacata qui calorem febrilem ingratū aliterat. appetitū puocat et naturā et calore deficientē reparat mirabiliter et cōfortat et valet contra epatis calefactionē et cordis defectum siue cardiacam passionē. flores eius etiā fructus ac cortices si puluerizentur et in potu assumantur vermes veteres necant. dentes et gingiuas purgant optime et cōfirmant et cōtra multas alias subueniunt passiones. vt d. dial. et Iſa. malapunica in oibus p̄dictis sunt efficacissimē

ma quibus enī sunt crocea et tēn? in cortice et dicitur scolorata stipitica / et desiccata Interius ramē sunt rubea humida et mollia iocunda et sapida et miro ac incredibili nature artificio p̄ granulozū cellulā ordinata. vt dicit benn.

De Aldoro.

Aldorus est arbor cui fructus dicitur morus vt d. Iſi. lib. xvij. Aldorus a grecis ē vocata quā latinī rubū vocāt. eo quod fructus eius et virgula rubet. Est autē duplex morus domestica. s. et siluestris cui fructus in deserto pastozū reuelant famē cuius folia sup̄ facta serpenti ipsū interimūt. Itē dicit ambrosius sup̄ math. xvij. fructus mori in flore albus. deinde virēt. tertio rubet siue rubet. vltimo nā grescit atq; liuet. nā quanto ē maturior tanto nigrior est. cui fructus tingit manū et dentes comedentis. Scdm̄ pli. autē et dial. morus ē arbor habens semē ventrisuū id ē solutiuū. cuius ius succus expressus et ad ignē siue solē desiccatus fit stipiticus et cōstrictiuus vlcera oris et vulnera sanat. fauciū tumore reprimūt atq; sedant. cōtra radices coctū et potatū ventrem laxat. et lumbricos latos necat. folia eius cōculsa et imposita oleo cōbustiones sanāt. decoctus cū aqua pluuiali capillos denigrant morus phalangionis et puncturas araneazū curant dolore dēntiū placant et p̄cedunt mundificant gingiuarū. mora imatura frigida sūt et stipitica et cōfortatiua stomachi et cōstrictiua sed quāto plus maturant. tanto efficiunt calidiora et etiā dulciora et humidiora. comesta multū post prandii in corruptionē cōuertunt et stomacho et capiti multū nocent. a ieiuniis vero accepta bene et defacili digerunt sed nutriunt vale parū. Iſolia mori celsi sunt magna et lata que crucis et brucis sunt obnoxia et a venibus libentissime comedunt et vermes. ferici egerentes mori folijs optime nutriuntur tota arbor medicinalis est p̄cipue quo ad cortices. fructus folia et radices. nā si radix eius insasa fuerit gūmi emanabit quod valet ad varias passiones. nā ventrē emollit. dolore dēntiū tollit. hucusq; dial. et pli. Et moris fit potus optimus siue nobilis quem morētū vulgariter appellam. quez elephātes cū potant animosiores efficiuntur. vt dicit raban? supra Aldarb. v. c. fit inde electuariū dyamozon dicitur. quod valet contra squinātiā et gutturis aut fauciū passiones. vt d. pli.

De Aldoro.

Aldorus scdm̄ Iſid. est dicta eo quod in litorebus maris solet sepi? cūri. vñ vt dicitur. Litorea m̄ntibus lassima et

ad amans litora mire re. binc est qd a grecis
 muncie di. medicoz aut libu hac arbor e apra
 scribunt et multaz necessitatib? mulierum de
 purata. (bucufq? pti.) Scdm pli. aut vel dia
 sco. mirt? e arbulu admodu fruticis crescus
 possime iuxta mare cui? fruct? flores 7 fron
 des pueniunt medicane. Meliores aut sunt
 fruct? q? flores et habent diutius cōseruari. s
 melius in solis calore q? in aura ymbrosa ha
 bent alia pseruari. 7 quāto simpliat sūt fruct?
 recētiōres tanto sūt meliores. 7 habēt oia illi?
 fruticis substānalia virtutē pōnā 7 p sicuti /
 uā 7 ex aromaticitate cōfortatiuā. 7 etiā s? na
 tura ppiā fluy? supflui restrictiua 7 virtutis
 retentiuē in corpore coopanua. vñ valet p fluyū
 ventris ad spūalia mēbra defluentis. si deco
 quat in aqua pluuiali 7 inde pecc? fomentef
 vomitū etiā restringit si decocti ramulculi ei?
 cū aceto sup stomachū apponā. de ea puluis
 factus vlcera 7 vulnera suauiter cōsolidat. itē
 di. pli. mirtus alia est alba alia nigra / 7 vtra
 q? stipinea sed nigra magis. vñ cōtra fluxū san
 guinis valiter exhibet vñā cōmouet. pdest
 ptra veniā 7 puncturā scorpiōis si potef ei?
 decocto valet cōtra allopiciā 7 fluxū similiter
 capilloz cū farina tritici mirta. valet cōtra tu
 mores oculoꝝ. sūt aut oleū mirticū de folijs 7
 baccis ei? qd ē lenitiuū / cōsolidatiuū / 7 mun
 dificatiuū / et valet ad oia supradicta. aures
 aut mundificat sanctos si repectu instillat.
 bucuq? pli.) Sup pti. c. xli. dicit hierony.
 Albitus ē aromatica arbor et ipumbilis / tes
 sa mēbra cōsolidat 7 reparat. 7 iō cōsolatores
 sancte ecclesie signat. Est etiā tempatiuoz mi
 ngatine virtutis ac refrigeratiue. vt d. idē sup
 pti. l. ca.

De mirta

Mirta ē arbor i arabia altitudis qui
 q? culitoꝝ similis spine q? aromaticū
 dicunt. cui? gutta viridis ē 7 multaz
 aromatica 7 amara vñ 7 nomē accepit mirta
 vt d. pti. l. xvi. cui? gutta p se manās pāosi
 or ē. que vero focto vulnere in alo cortice elici
 tur. vlioz iudicat. cui? sarmēta arabes igne fo
 uent. quoz fumus ē valde noxius / nisi odore
 stozacis occumaf. aliter eni cōtrahūt homies
 morbos insanabiles tali fumo. Purior autē
 mirta 7 melior colligitur apud trogoditas in
 arabia vt d. pti. l. xvi. c. xvij. vbi dī q?
 mirta est arbor quinq? cubitoꝝ cresēs i siluis
 arabie / cuius folia sunt similia folijs oliue. s?
 magis crispa et spinosa ac aculeata. Ramos
 habens similes iunipero. inciduntur autē bi
 nis temporibus rami eius. sed prius sponte

sudant antequā incidantur. 7 gutta que sudā
 do effluit / stacten dicitur. et hoc omnibus ge
 neribus mirtę prefer. 7 mirta electa a pluri
 bus appellat. Sunt autē septē genera vt dē
 idē. c. xvij. scz trogodita. 7 illa magis ē electa.
 scda gelbonitica. tertia diatrides. quarta col
 latica. quinta empratena idest salbana. 7 illa
 est alijs mirtibus magis tenuis. sexta quādiu
 ratim 7 odoratiā vocant. 7 hec ceteris magis
 est candida. 7 hec adulteraf gūmi et glebis lē
 tici. septima est indica / et illa ceteris peior est
 7 cū illa alię species mirtę adulterant. (bucu
 q? pli.) Albita vt d. diasco. est gutta arboris
 circa ramos calore solis indurata. 7 eligēda
 citrina et rufa interius aliquantulū lucida et
 buius alia est minuta alia ē grossa que trogo
 dita appellat. ab insula vbi crescit sic calida ē
 7 sica et habet virtutē cōfortandi et ex aroma
 ticitate sua cōducendo pres in vñū habet vñū
 dissoluendi et cōsumendi medioxiter et equa
 liter ex qualitatibus suis vñde cōseruat cor
 pora mortuoꝝ. quando lex mirtę cōfectioni
 bus conuñt. Reseruat aut in optia effica
 cia mirta fere centū annis. valet cōtra omnes
 causas reumaticas 7 fluxus inordinatos di
 gestione etiā confortat 7 viscosos humores
 maxime a spūalibus mēbris purgat odoris
 ferocē emūdat. 7 omnia gūngiuaꝝ vicia sanat
 et desiccat vlcera labioꝝ. pūnda cōsolidat cō
 sumit 7 conglutinat. cerebz confortat. et ma
 tricem multū roborat 7 confortat 7 omni ei?
 superfluitatem consumit 7 desiccat et cōceptū
 iuuat. venies aurū necat. carnē superflua cō
 rodit / 7 bonam ac viuam generat ac pseruat.

De Albita

Mirtum est vnguentum de mirta 7 ali
 is speciebus aromaticis compositū
 7 confectuz cuius virtute herui 7 alia
 sensibilia mēbra confortant. et humores i iū
 cturis ac articularis crassentes consumunt. eius
 aromaticitate spiritus animales repant. In
 terficiuntur venies ac pediculi eius amantū
 dine et prohibet ne nascantur. sudores fetidi
 mirta cōpescuntur. cōseruantur corpora in de
 licatione nec putredine dissoluuntur

De mandragora

Mandragora est dicta eo q? habeat
 mala suauiter olentia in magnitu
 dine mali maciam. vñde et lannī
 malum terre vocant. Dancpoe
 te antropomeros vocant eo q? habeat radiceꝝ
 formam hoīs quodāmodo similitē cui? coz
 texvino mirtę pōnigunt ad bibēdū bis quoz

corp? ē fecādū vt dolorē nō sentiant soporāti
 Duius spēs sunt due. vna ē femica que ēi fo-
 lijs similis lactuce/ mala generās alia ē ma-
 scul? cui? folia sūt similia folijs berbe. (vt di.
 3 si. li. xvij) Diasco. autē dicit mandragorā esse
 herbā somniferā cuius folia sunt sup̄ terram
 sperfa. radices h3 duas aut tres sibi inuicem
 coherentes de foris nigras int? vero albas/
 cū corio grosso. masculus h3 folia alba et te-
 nua ⁊ radice simlē alteri poma nascūt sup̄ fo-
 lia sicut galla sup̄ folia quercus. ⁊ sunt colore
 crocea odore suauia/ tñ cū quadā grauitate i
 sapore. qz sunt insipida ⁊ iō nō cōueniūt esui
 sed tñ medicīne. nā cortices eius decocti in vi-
 no dormire faciunt ⁊ oēs dolores p̄pescūt vñ
 ⁊ vit tunc t̄pis ferre sentiunt passiones. Lau-
 te tñ mandragora ē vtendū. qz si in nimia q̄-
 titate accipit infert mortē (vt d. idē) nam vt di-
 cit in platea. virtutē habet infigidandi ⁊ ali-
 quantulū mortificandi ⁊ somnū puocandi. ⁊
 iō succus eius cū lacte mulieris tymponū ap-
 positus. somnū puocat in p̄catis. et quia est
 herba substantialiter frigida/ dī q̄ fruct? eius
 eringuit ignē sacp̄ cōpescit etiā colere ip̄etuz
 ⁊ ventris fluxū (bucusq; platea.) idē tñ p̄po-
 nitur q̄ scdm naturā similitudo bois vel mu-
 lieris in radice eius nullaten? inuenit/ sed po-
 tius a rusticis vel maleficis sopbistice sic for-
 matur. Dicit autē habere virtutē p̄bitiuā mu-
 lieribus cōcipiendi. qd̄ similiter obnuere vide-
 tur augu. sup̄ li. gen. c. xxx. ⁊ hoc dicit augusti.
 occasione rachelis que mandragoras deside-
 ranerat. Dicit tñ q̄ vidit pbilosophoz libros
 qui de virtutib? herbaz tractant ⁊ de eis di-
 cit sentit talū in eoz scriptis tunc temporis
 reperisse: Salua tñ auctoritate beati augusti/
 ni. multi auctores dicunt mandragorā multo-
 tiens hanc habere virtutē. Unde dicūt cōstā.
 diasco. pli. ⁊ platea. q̄ mandragora sumpta
 modo debito matricē disponit ad concep̄tio-
 nē quā p̄mitus calor nimius ⁊ ficus conce-
 ptionis materiā impediuit. Mulieres itaq;
 calidas ⁊ humiditas disponit ad cōceptionē
 cū sit frigida et sicca. vt dī in plateario / et hoc
 dispositiue. sed mulieres frigiditas et naturali-
 ter siccas. impedit potius ab huiusmodi di-
 spositione. Mulieras alias h3 mādragoza vir-
 tutes/ que vt d. diasco. tumores corp̄oris re-
 perant atq; tollit. moribus venenosis occur-
 rit. omniēq; fluxū corp̄oris inferius ⁊ superius
 restringit. Dia sup̄ius posita dicunt in libro
 plinj. xxx. c. x. vbi dī q̄ mandragore duo sūt
 genera. 7c. (⁊ sequit post multa) cauent fossio-
 res mandragore in eius fossura cōtrariū veni-

tim et tres circulos gladio circūscribunt/ ⁊ p̄
 expectant effodere ad occasum/ ⁊ ita credunt
 esse precipuas vires. succus eius colligit/ ⁊ in
 sole desiccatur. mala eius matura in vmbra des-
 sicatur. odor maloz est grauis et infert somnū
 ⁊ ex odore suo vis somnifica est vt dicit. idem

De Adiso.

Adium ē herba habens bastā longā
 ⁊ nodosam ad modū canne/ cui? se-
 men est valde minutū frigidū et sicca
 vt dī in dietis. Et hoc attestat eius leuitas et
 cōcauitas ⁊ absentia viscositatis ⁊ vinctuosi-
 tatis ⁊ modici nutrimenti cōfortat enī stoma-
 chum gratie sue siccitatis ⁊ constipat ventrem
 Est autē s̄m diasco. diureticū/ ⁊ a flatum sedat
 ventris rorsione/ sanguinē laudabilē non ge-
 nerat infigidat stomachum et desiccatur vt di-
 citur in dietis.

De menta.

Menta est herba odorifera calida ⁊ sic-
 ca stomachi cōfortatiua. Et ē duplex
 ei? spēs. scilicet orientis seu domestica ⁊ ista
 h3 maiorē vim calefacendi q̄ prima. ⁊ dicit
 grece colocasia quā latinū neptā siue colamen-
 tū vocant. vt di. 3 si. li. xvij. c. vlti. ⁊ est herba
 multū medianalis. Alie sunt spēs mente que
 crescunt in palustribus et in pratis. / sed non
 sunt tante efficacie in virtute vel calore sūt enī
 am grauioris odoris pariter et saporis q̄ mē-
 ta domestica seu orientis que ē herba se multi-
 plicans et cito de terra pullulans ⁊ ascendens
 cū bastula in terra reflecta et ab humo recta
 cōuertitur in radicē ⁊ cito ex se nouā p̄tuit p̄-
 lem. Est autē menta orientis magne efficacie si-
 ue sit sicca siue viridis. h3 enī virtutē dissoluē-
 di et cōsumendi et qualitatis suis. ex aro-
 maticitate cōfortandi ⁊ puocandi appetituz
 et suo acumine decocta in aceto fetore ouis am-
 putat ⁊ gingiuas putidas et corruptas pur-
 gat. vomitū et debilitate virtutis retentiue ve-
 nientē cū aceto sedat. odore suo et sapore cō-
 tra sinopim ⁊ debilitate spiritū iuuat/ matricē
 mundificat a sup̄fluis ⁊ cōfortat. decocta i
 vino dolore viscerū et renū placat. cū vino et
 oleo decocta māmillas et coagulationē lactis
 induratas supposita sanat. succ? ei? venenis
 obuiat. et potat? lumbicos necat/ et vermes
 aunis in vino et oleo decocta frigida aposte-
 mata dissoluit ⁊ curat/ tussim mitigat. bucus/
 q; diasco. et platea. Similiter 3 si. li. ij. in die-
 tis dicit idem addens q̄ abominationē am-
 putat et singulū sedat linguā lenit asperam
 si ex ea fricet. assuescra i cibo venem exq̄ita-
 De malua.

Quia est mollis herba a molliendo alium dicta. ut dicit Jsi. li. xvij. et sic dicitur idem vna cum plinio. si succo eius admixto oleo aliquis se inunxerit a punctura apum ledi non poterit. membra etiam limata succo malue non patiuntur puncturam nec morsum ab aranea vel a scorpione ut d. pli. Est autem eius duplex species/ minor scilicet maior que altea dicitur. et vtraque est herba humida inter frigidam et calidam temperata (ut dicitur in dictis.) et hoc propter eius virtutem et actionem. quia digerit apostemata et maturat/ maxime eius radix et semina. cuius decoctio valet contra fluxum sanguinis. Quedam enim habet viscositatem quod si cum vino potui def dissolvit grossos humores renum et frangit lapides et duritiam splenis mollicat atque larat. decoctio eius provocat somnum si facies et extrema corporis inde abluant. se nimis sui decoctio valet pisticis et dissolvit ei in oleo decoctum. duritiam solvit. mollicat mundificat et maturat ut dicitur in pla. Denuce

Quia est arbor/ cuius fructus simili nomine nuncupatur. et sic vocata. eo quod umbra eius vel stillicidia foliorum arboribus vicinis noceant quam multi latini alio nomine ioui laudem vocant/ quasi iouis laudem. fuit enim hec arbor quondam ioui consecrata/ cuius fructus tota habet vim. ut misus inter fungos et cibos venenosos/ quicquid in eis virulentum est effundat/ rapiat/ et eriguar ut d. Jsi. li. xvij) cuius fructus habet durum et amarum corticem/ sed nucleum valde dulcem. unde de omni pomum corio vel cortice durio: e tectum dicitur nux. (ut dicitur idem) ut pincee/ castance/ auellane/ et huiusmodi. Est itaque nux arbor alta et procerat habens ramos et nodos diffusos et folia lata/ nervosa/ pyramidalia et aestiva grauis odoris et saporis/ cuius umbra dormientem sub ea est nociva et diversarum infirmitatum generativa. cuius tamen radix/ cortex fructus/ et folia conveniunt medicine. nam ut dicitur d. as. succus radicis et corticis nucis maioris extractus et potui datus ad quantitates vnius dragmi subuenit difficultati urinandi potatus etiam cum aceto repugnat febribus venientibus cum frigore et rigore. canes tingit et mundat/ et prohibet casus capilloz. Est autem multiplex virtutis et efficacie. fructus eius puenit etiam vsui medicine. et cum multiplex nux inueniatur. tamen de maioribus siue gallicanis et minoribus siue auellanis pl? loquimur quoad abum et medicinam. Nux autem vsualis et domestica que a multis dicitur gallica variat in substantia et virtute et in figura. Nam in substantia

ut dicitur Isaac in dictis. Consideratur ut viridis aut ut recens aut ut matura. In prima dispositione scilicet viridi habet extensus corium siue corticem colore quidem viridem/ sed sapore ponticum et amarum et manus constringens infidertem/ interius autem restam paulatim obtinet corio extrinseco durior: infra eius ambitum nucleum continet vinctuosum/ saporosum/ et multum dulcem/ nucleum tamen medulla que infra restam est contenta/ quadam pellicula velut quadam tunica est vincta circumsecta/ ne tenera nucleum scilicet substantia a teste frigiditate seu duricia lederetur. et illa quidem pellicula testa mollior et medulla nucleum durior et amarior ab experientibus inuenitur. et quanto nux plus ad maturitatem producitur tanto plus separatur illa corticula a substantia teste. et medulle nucleum scilicet potius foris et vintur/ ita quod nux ab ea vltima non dividitur nisi quandoque per aque calide vel alterius humidam infusionem casu aliquo artificialiter emollitur. Nux itaque viridis minus est calida et sicca naturaliter quam antiqua et minus stomacho nociva. que si cum ruta comesta fuerit tenui stomacho est penitus veneno inimica. Noces vero mature ut dicitur Isaac. quedam anti que/ quedam inter has mediocres. Recentes sunt magis humorose/ mediocres vero sunt magis sicce/ sed antique consumpta humiditate per caloris intensionem humorositate digerentem magis sunt generaliter vinctuose/ et ideo multum comeste in humores colicos de facili conuertuntur. et maxime quando a calidis completioribus sepius assumunt. quia in talibus generant adustiones et capita vertiginis inferunt et dolorem. qui vero eas tempore comedunt et temperate sunt complexionis/ bene eas digerunt. et eis congrue nutriuntur. Citius autem eorum attenditur penes effectum medicine. Nam generaliter contra rem venenosam corpora conservant. quia sua ventositate meatus corporis opilant. et vim veneni ad vitalia intrare non permittunt. Item noces cum sale et ruta et alijs mixta equaliter addito melle morsui rabidi canis subueniunt si intenus sumantur/ et exterius super locum multens apponantur. venenorum enim ad exteriora trahunt potentialiter et confirmunt. Item contrite cum melle melancholica apostemata et siccumatica mire dissolvunt. contrite insuper et cataplasmate super umbilicum interiore apostemata interius in corpore nascentia destrunt (ut dicitur Isaac in dictis). Figura autem nucis est varia quia alia est rotunda. alia est pyramidata et oblonga. alia item plana et ovata ut per auellani muscaus alia lateralis dimissa est

fūmitatib⁹ ⁊ extremitatib⁹ admodū quas te-
tra geometraliter. id est p formaz trianguli est
distincta vt p3 in nuab⁹ mai oribus gallica
nis in quibus generaliter forma quas interi⁹
est impressa. vt p3 sensibiliter inuenti.

De Nucce.

Neuellana respectu nuda gallica
ne aggressis ē ⁊ saluatica. nam sine
cultura crescit in corulis. que sūt ar-
bores crescentes in nemore siue silua vt dicit
Jsi. ⁊ ideo qz in loco publico crescit/a transe-
untibus auellit ⁊ colligit/ merito auellana nū
cipat. Auellane aut vt dicit Jsa. alijs nuab⁹
sunt minus calide ⁊ in substantia magis pon-
tice atqz grosse. rare in substantia et vnicose.
⁊ iō ad digerendū sunt dure ⁊ ad exundū de
corpore magis tarde. nū qū digerunt multum
sunt corpore nutritiue. sed nū cū iterozi pellicu-
la multū sunt inflatiōis generatiue. vt ideo
eay nociu mentū auferat vtile ē vt in aqua cali-
da p fundant ⁊ exteriores pellicule auferant.
⁊ sic erunt cōtra multas passiones vtiliter iu-
uatiue. quaz cunis melli admixtus/ valet con-
tra allopiciā/ id ē fluxū capilloz ⁊ facit pilos
in corpore germinare. vt di. Jsa. et Constan.
Sunt et alie nucū diuersitates que cōueniēte
medicīne sicut nucū muscata/ ⁊ nucū idica/ ⁊ nucū
vomita et bndi. Et est muscata fructus arbo-
ris in india nascentis cresces infra testaz durā
quodā corio siue folliculo tectā admodū auel-
lane/ cuius cortex macis vocat. et ē multū me-
dicinalis. maxime eni cōfortat cor et depurat
in cereb: o spiritū animalē. stomachum infngi-
datū calefacit et cōfortat appetitū. et est cortex
ille subrusus habēs sapore acutū ⁊ aliquantu-
lū subamarū. qui aut niger est vel terre⁹ nō ha-
bens acutē in sapore abijciend⁹ ē. Nuc autē
muscata a cornice ⁊ rbecca extracta circū datur
quādā pellicula tenuissima et plana. que quā-
to ē ponderosior et in odore suauior/ ⁊ sapo-
re acutior/ tanto melior. vnde eligenda ē que
ē grauis et solida interius quecū frangit/ non
puluerisat et subrubicundū colorē pretendit
cū odore forti ⁊ suauī. virtutē hz confortandi
et stomachū calefaciendi et excedendi ventosi-
tate. auferendi dolorē capitis et frigida causa
applicata eni nabus cōfortat cerebz ⁊ mem-
bra spūalia. vt dicit pli. diasco. ⁊ platea.

¶ De Nardo.

Nardus ē herba modica ⁊ spinosa/ ca-
lida/ et odorifera. vñ ⁊ a grecis nar-
di spica nardostates appellat vt. d.
Jsi. li. xvij. ⁊ est ei⁹ spēs triplex. scz indica/ si-
nica/ ⁊ celtica. nō nū crescit in sinā/ sed in qua-

dam terra montosa que in vno latere tāgit si-
riam ⁊ in alio india. melior aut est illa que est
leuis et fusca/ comosa ⁊ sperica/ pua odorant
sima/ cip:ū simulans que masticata linguam
desiccant. Nard⁹ aut celtica a regione gallic vbi
crescit ē dicta. et ē similis nardo siue spice nar-
di viridi sed est magis alba. hz aut vt dicunt
diasco. ⁊ platea. virtutē cōfortandi et atoma-
tiatate sua valet contra sincopim ⁊ defectum
cordis. ⁊ stomachi debilitatē. nard⁹ appli-
cata cerebz cōfortat/ frigiduz reuma ppefat.
ptra surditatē valet ⁊ auriaz apostemata. ma-
lum odorem oris amputat. et gingiuas putri-
das mūdat. opilationes splenis et epatis sol-
uit. prouocat menstrua et maticē mundificat
⁊ adiuuat cōceptionē. lapidem frangit in re-
nibus ⁊ in vesica. Est eni herba diuretica et i-
cistua et diuisiua ⁊ vsqz ad intima penetrati-
ua. Jre p valet cōtra lingue paralysim et cōfor-
tat neruos et cōsumit humorē lingue organa
occupantē. valere etiā dē contra morbum epi-
lentū si debito mō patientibus ministrat ad
multa alia multum valet et qua fit oleum nar-
dinū qd ad omnia prius dicta et ad alia mul-
ta est maxime necessarium.

¶ De olea.

Olea est arbor scdm Jsi. cuius fruct⁹
dicitur oliua. succus eius oleū nūcu-
patur. vt di. Jsi. li. xvij. sepe tamē ar-
bor oliua appellatur. Est autem arbor pacis
⁊ insignis vt di. Jsi. Nam vt dicit romanoz
historia/ sine oliuarum ramis nō mittebantur
legati pro pace aliqua obtinenda. siue alij
offerenda. vnde secundū Remigū p3 bnius
arboris excellentia. quia in signū reconciliat
onis et federis dei cum noe columba nō ē cur
alterius arboris ramusculo. sed solum cū oli-
ue inter signo ad arce fenestram reuersa. im-
mo secundū plinium lib: o. xv. Cicerones apd
athenas quondam olea coronabantur. greci
vero tandem oleastro suos coronari iudicabāt
vt dicit idem. Est itaqz olea arbor coma ⁊ vi-
rore ramozum ⁊ multitudine speciosa. fron-
des habens subalbidos et molles/ vitroz
pulchritudinem in estate ⁊ in hieme retinen-
tes. flores etiā habet minutos et multos su-
auiter redolentes/ durum corticem ⁊ radicem
amarā/ fructum pinguem/ sapidū atqz dul-
cem. Nam vt dicit Jsidorus et amaritudine
radicis surgit oliua in pabulum lumis ⁊ me-
delam vulneris/ ac in refectionē esuriētis. in
lucernis enim ponitur ad ignem nutriendum
mēbris languidis ponit ad mededū i adū po-
nit ad reficiendū ⁊ ad condiciendū. vt dicit idē

Est enim oleū ignitū & luminariū nutritiū / mox
 bono remediū / & cibarioz suauissimū p̄dimen-
 tū (vt dicitur Jsa. Est ergo oliua siue olea arbor
 fructifera & medicinalis / cuius cortices / folia / &
 fructus cōueniunt medicāe. cuius lignū marie est
 soliditatis & opacitatis & quasi impūibilis
 puritatis. sed quous sit multe duriciā in exteri-
 ori substantia / multū tñ bz humorositatis et
 vncuositatis interius i medulla. De oleis au-
 tē & de oliuis d. pli. li. xv. arbores oleaz fru-
 ctiferaz quaz multa sunt genera in regionibz
 multū calidis. sed nec in nimis frigidis / s̄ po-
 tius in tepatis magis tñ habentibz se ad ca-
 lore q̄ ad frigiditātē. & id iūbet caro vt. d. idē
 pli. oliuas ferri i solo calido nō nimis pingui
 nec nimis macro radizs solis opposito. Nam
 celū eis maxime cōfert & multū diligunt rores
 celi & aeris serenitatem. vnde si fuerint copiosi
 imbres qñ oliue maturescunt. vitiaf oleum &
 cōsumit nisi sequat serenitas / que extenuet li-
 quorem. d. pli. c. iij. nec indiget olea falce vel
 rastro vt putei / sicut putant gaudet / sed soli & ro-
 ti celesti cōmittitur. verno gaudet ipe et scipit
 tunc florere / cuius fructus primo circa biemē col-
 liguntur. collectis fructibz solent oliuātes ter-
 rā apire circa radices & quasdā tuberositates
 & aduiterius ramusculos circa veras radices
 crescentes caute p̄scindere / & hmoi supflui-
 tates circa radicē solēt aliqui italiā podogrā
 oleo appellare. vnde p̄satis illis radiabz fal-
 cis melius fructificat olea & mirabiliter emen-
 dat. nec vult olea parū grauer cū p̄ticiis pro
 fructu suo colligendo. sicut faciūt aliqui min-
 cauti. qz talis p̄cussio cedit ad iniuriā ipsi? ar-
 boris & damnū anni subsequētis. min? enim
 fructificat sic p̄cussa. vt. d. pli. Multe etiā sūt
 hmoi arboris sp̄s que p̄ diuersitatē fructuuz
 discernunt. Oliua itaqz s̄m Jsa. arboris oleo
 designat fructū / cuius multiplex differentia i-
 uentur. vt d. Jsa. Oliue autē alie sūt domesti-
 ce & alie sunt siluestres. domesticæ fructus faci-
 unt quandoqz maturos / quādoqz imaturos.
 quādoqz iter hos mediores. Inter illos au-
 tē fructus oliuares primi sunt terrestres pon-
 tici & virides. secūdi sūt subrubri. vel secūdi
 diasco. iacinctini vltimi vero videntur esse ni-
 gri. & quanto sunt nigriores exteriuz. tāto sūt
 maturiores et interius vncuosiores / & ad ex-
 primendum oleum aptiores. & sicut d. ansto.
 nunq̄ p̄fecte maturescūt in arborē etiā si per
 multos annos sibi essent. sed vt veram & com-
 pletam consequantur maturitatē / oportet vt
 bacce collectæ de arborē per plures dies i vna
 congerie coacerventur / Et sic per compressio-

nē mutuā confortato calore et reuocato ad in-
 teriora ad plenā maturitatē p̄ducunt. Scdm
 vero Jsa. in dietis. oliue cū fuerint rubee non
 dum bene mature / necdum plurimū vinctuo-
 se / stomacho sunt valde cōfortatiue & cōstricti-
 ue & appetitus exaltatiue / maxime si cū aceto
 vel aqua salsa fuerint p̄parate. tamen dure
 sunt & difficiles ad digerendū & minus alijs
 nutritiue. Tigre vero que sunt iam quasi ma-
 turate calide sunt & inter siccam & humidū tē-
 pate multum quidem nutritiue sed stomachi
 mollificatiue & ad digerendum magis dure.
 quia vncuositate sua in stomacho superatāe
 & ad decoctionis locum inferus non descen-
 dunt. et ideo in hūoz corruptione citius trāf-
 duantur. & min? laudabiles sūt alijs ad edē-
 dum. vtilis tñ sunt in medicina. qz et nite et
 posite sup loca que igne vel aqua calida sunt
 exusta vesicā reprimunt ibi nasciturā. poros
 enim aperiant et exalare faciunt fumositates
 que incluse sub cute sunt cū vesicæ et tumoris
 bucu? Jsa. in die. Dicit autē pli. li. xv. c. iij. qz
 bacce siue grana oliue quādiu sunt in arborē
 non pereunt. et quanto diutius in arborē per-
 mutantur. tanto meliores sunt. semper enim
 nouas vires reserunt et difficilius cadunt.
 Constant autem oliue vt dicit idem et nucleo-
 came oleo? amurba / que sanies ē siue fer oli-
 ue est amara. vtilis tñ in medicina sed nuda
 cū folliculis oleo elicato vtilis sunt ad igne
 nutriendū porci inde dicitur impinguant.

De oleo.

Oleum succus ē oliue (vt d. Jsa.) & ē
 tanto nobilitus / quanto recent? et fa-
 cilis a suis folliculis eliquatur. vt
 dicit pli. li. xvij. c. ij. vbi d̄ qz oleū p̄ veritatē
 vinctatur. Et dicitur ibidē qz oleū in torculari-
 bus erro: quendū melius eliquatur / si oliue
 siue oleo bacce prius cū molari lapide vebē-
 minus cōmte seruassima aqua p̄fusa fue-
 rint et resperse. Nā p̄ talē aquā calidā vncuo-
 sitas ab amurba et nucleis sepatur. que supe-
 natans tandē ab ipsa aqua artificialiter sepa-
 tur. (et vt dicit idē) quanto oleū citius detor-
 culari exit / tanto oleum laudabilius iudicaf.
 Nā pingui? ē & suauius qd minus cum terre-
 stri substantia admiscetur. Preter hoc dicit pa-
 pias qz si quis in aquas mersus oleum in ore
 prius inclusum in aquā emerferit / clariora fa-
 cit omnia que in fundo aque continentur. et
 patent oculis ipsi? facilius oia que i aq̄ iferio-
 ribz abscondūt. Natura ē vt ab os p̄diat & so-
 mentum luminū administret & co:pa fella re-
 creat et cōfortat. venos cōtractos et iduratos

ac spasmos remollit & relaxat apostemata
dura mollificat & maturat et maxie oleum lini
Adulter enim est oleum & ex multis rebus generibus
est expressum. Aliud autem est simplex ut oleum oliua-
rum / oleum nucum / oleum papauerum / oleum amigdalara-
rum / oleum raphani / oleum lini / oleum canapi & bu-
tusmodi. Aliud est compositum / et aliud est frigidum
aliud est calidum / aliud stipticum & costrictiuum / ali-
ud laxatiuum. Nam ex appositione calidorum effici-
tur calidum et ex frigidis frigidum / et ex stipticis
stipticum / et ex laxatiuis laxatiuum. et ideo secundum di-
uersas causas morborum sunt adhibenda diuersa
genera oleorum ut oleum laurinum / nardinum / pulle-
ginum in causis frigidis. oleum vero rosaceum siue
violaceum in calidis causis apponatur. potest autem ole-
um ita fieri calidum ut febre inducat / si inde ve-
ne pulsantiles & mares et vole manuum ac plate
pedum inungantur. ut oleum in quo decoquitur caro
leonina ut dicitur in compendio salemitanum. potest etiam
fieri ita frigidum quod inducet membrum inde puncto
stuporem & insensibilitatem. ut patet in oleo mader-
gorino / quod fit ex oleo in quo poma maderago-
re sunt decocta vel diutius reseruata. sed inter
olea sic composita magis laudabilia et magis
in medicina vtilia sunt parata. Simpliciter autem
oleum quo ad medicinam etiam quo ad abum pri-
mum locum obtinet oleum oliuarum. deinde nucum et
amigdalorum. tertio papaueris quod tamen alijs oleis
preferentis est magis frigidum atque siccat. maxie quod
fit de semine eius nigro et hinc virtute inducendi
sonum valet contra calida apostemata in principio.
et contra epatis calefactionem ut dicitur plate. Alia autem
olea minus conueniunt cibo propter odoris graui-
tatem et saporis horribilitatem. congruunt tamen vtiliter
medicinis. sicut dicitur Isaacius dicitur. Dabit autem
omne oleum generaliter multum acritatis et aere leui-
tatis. et ideo omni liquorum superfluum / et alijs liquoribus
subesse dedignatur. penetratiue est virtutis sui
diffusione. et ideo in vasis vitreis vel vitreanis
melius quam in ligneis seu porosis vasculis alijs
custoditur. vestes quas tangit inficit / et eis odo-
ris sui vestigium quasi inseparabiliter dereliquit
diffusum in aqua superficie guttulas orngulares
se recolligit et ut totaliter quo ad pinguedinem
et saporem saporem ab ipsis superficie vitre permi-
tatur. oleum autem sapore aspersione et odore horridum cum
amurba siue fece mixtum ad cibum non est aptum.
nauseam enim et vomitum puocat. et stomachi or-
ficiu corrupit et immutat. oleum etiam apes et aia-
lia anulosi corporis interficit et extinguit si inde
profundantur (ut dicitur anser). sed aceto post infusa re-
uiuiscunt. Item oleum purum / ferrum politum. a rubi-
gine seruat / quoniam ferrum inde inungitur sed si fuerit
corruptum vel aquosum et cum fece mixtum destruit

ferrum et corrumpit. ut dicitur plinius li. xv.

De oleastro.

Oleaster est siluestris olea sic dicta est
quod in folijs similis sit oliue. sed eius fo-
lia sunt latiora. et est arbor inculta ste-
rilis et amara / cui insertus oliue ramus vim mu-
tat radices et conuertitur in propriam qualitate. ut
dicitur in li. xvij. cuius lachryma est duplex. Alia est
similis gummi sine villo qualitate morfu. alia
est mordax similis gutte ammoniaci. ut dicitur in li. xij.
Et quamuis oleaster sit arbor siluestris / tamen
eius cortices / gummi / et frondes proueniunt me-
dicinis. Nam eius folia cum sint stiptica et amara /
melle addito sanant vlcera capitis atque oris.
ut dicitur dialasco. succo cornicis et frondium stipticis
et costrictiuus. vni valet ad interceptiendum huiusmodi
et sanguinis omnem fluxum. ut dicitur idem. Summi eius va-
let ad multa et illud quod est mordax maxie. nam
vulnera mundificat et sanat. gingiuas corro-
sas et corruptas adiuuat. et dicitur motus ro-
borat et confortat. Erispilam. i. facit ignem et
colera furiosa carne et ossa corrodentem repa-
mit atque sanat. valet contra allopiciam et fluxum
capillorum. et tingit crines et canities vel pallear
vel retardat ut dicitur idem.

De oleo.

Oleo ab olendo est dicitur eo quod secundum
Isidorus primo olentibus alerent an-
tequam fruges et carnes ad esum hominibus
preberent. pomis enim et olentibus nutriebant ho-
mines ante diluuium sicut aialia gramini-
bus atque herbis ut dicitur in li. xij. et quis omnia gra-
minosa in terra nascentia que sunt coquinabile-
lia et esui hominum apta generaliter olera dicitur
tamen vulgariter caules dicitur olera / quorum fructus
est et nisi amplius cretore ceteris olentibus ar-
bitrantur. ut dicitur idem. quorum summitates dicitur
cime quasi comes / in quibus maxie est inges vir-
tus naturalis. et ideo in cimis huius herbe quam
marime consistit efficacia medicane. ut dicitur idem.
Est autem herba frigida et sicca / turbidum et melius
colicis generans sanguinem bomibile odore fa-
ciens. ut dicitur Isaacius in dicitur. Et sunt quidam cau-
les estiuales et quidam hiemales / quorum herbe
sunt opposite et contrarie. Nam substantia est grossa et
dura ad digerendum. ius vero siue succus est cola-
tiuus et inde desiccatiuus et ventris humecta-
tiuus et laxatiuus / sed substantia sine iure est co-
strictiua. tollit autem corum nocumentum si in aqua
eliquentur et aqua piecta in alia decoquantur / et
cum pinguedine optime coadiuantur. ut dicitur idem in dicitur.
Est autem herba que proficit per translatio-
nem. Nam quando in vno loco fuerit seminat
si postquam creuerit in platum / ad bumum meliore

De arbor. et plan.

transferatur in ultimum crescit et tam in quantitate quam in qualitate seu virtute meliora est. estate folia eius tenera ab erudis et alijs venib? corrodat. In hieme vero gelu et pruina costringunt. et sic efficiunt magis tenera et ad decoquendum et comedendum meliora. Nam reuocato calore ad interiora foliorum melius digerit substantia eorum et sic efficiunt magis sapida et sunt molliora. Plinius vero li. ix. c. r. multis laudibus extollit caulē quo ad vsus medicane et dicit quod eius triplex est species. Quaedam est crispa vtilis stomacho alium modice molliens. alta lata habens folia et spissa et ista minus valet in medicina tertia tenua habens folia et simplia. et est ceteris amario: sed vtilior medicane. folia eius trita et apposita bis in die sanant. tantum vulnera recentia et inueterata mire sanant. caulis par coctus soluit multum coctus stringit vno et ebrietati resistit. nervos confortat et ideo vtilis est paralyticis tremulosis. lacis vberitate prebet pueris. succus eius valet contra venenum. Dicit etiam idem ibidem. quod valet contra morsum rabidi canis. odorē semis eius cocti fugiunt serpentes multas numerat alias eius virtutes quas pro tediō hic omitto. dicit quod bractea siluestris scilicet caulis per se nascens habet effectus fortiores.

De ordeo.

Ordeū ē dicitur eo quod cito fit aridū. (vt dicitur. Ipsi. vel ab ordine eo quod eius species quādoque sex ordines continet inuenitur. et illud genus ordeū melius patitur a salia. quod miteū et salubrius hoīes quod malū miteū vel siligo. vt dicitur. Ipsi. Aliud est genus ordeū habens duos ordines species sua. tertium dicitur trimenſe eo quod iacū in terra vno tempore celeriter recolligit. vt dicitur. idē. De ordeo dicitur plinius li. xvij. c. vij. primum inter humēta serit ordeū. apud enim multas nationes panis inde fit precipue et polenta fit ex ordeo apud grecos et illi primo ordeum aqua perfundunt quod postea desiccant et sic mole costringunt et a cortice farinā purgant. Alij vt italici ordeū siccat in subtilē farinā molunt sine perfusione aque precedente ordeū frugū omnium nobilissimū est in medulla et seri non vult nisi in sicca et solida terra. Unde propter sue substantie mollietate multū cito rapit ad maturitatem nec videtur aliud semē minus calamitosum quo ad corruptionē quod citius crescit et colligitur antequam miteū inuadat corruptio vel nubigo. Inter oīa vero crescentia frumenta meliorem quidē habet paleā et humiliores stipulam. sed multum habet laudabilem medullā quando modo debito parat et farinā acurans simam seu polentam. vt dicitur plinius. Est autē vt

bi. Ipsi. in biētis ordeū est grauiū frigidū et sic cum virtute habens colatiuā et mundificatiuam et escicatiuam et parum habet ventositatis respectu fabe minus tamē numi faba quod ordeum quāuis sit magis naturaliter inflatiua. nec enim bene semper corpus nutriunt que perueniunt folliculos siue corporis se extendunt vt dicitur. idem. multi autē sunt vt dicitur plinius qui plus videntur ordeo in medicina quod in cibo in de tamen sit abus ponis mundificans corpus nutriens et restaurans. spiritualia membra recreans et mundificans. De ordeo etiā cōtuso de cortice mundata et cum aqua munda decocto fit medicinalis potus quā philosophi ty sanā vocant. cuius virtus est siccis extinguit. sanitatis custodiua. febrilis caloris alteratiua. sed de tisana quere in littera. T.

De Palma.

Palma est arbor victorialis sic dicitur vt dicitur. Ipsi. li. xvij. eo quod manus victoris siue optinentis victoriā ē ornatus vel quod est ad modū palme hoīs habens ramos. Est autē arbor nobilis et insignis sempiternae pulcritudinis et virosius diuturnis vestra frondibus sine vlla successione perennans folia sua tpe biemis et estatis. et quod est arbor annosa durans in virtute et virore per multa tpa. idē ad similitudinē autis fenicis que multis vivit annis/palma a grecis fenix ē vocata. et cū sit arbor fructifera fructus ferēs delectabiles et suaves/nō tamē in oībus locis vbi crescit parit fructus maturitatem. frequenter tū in siria et in egipto fructus eius dactyli similitudine digitorum sunt vocati quorum nomina variantur. Nam alij vocantur palmule similes mirabolanis in forme distinctione. differunt tū penitus in sapore cū isti sint saporis dulcissimi et iocūdi. Mirabolani vero saporis sunt horribilis et aniani. alij vocantur thebaici quod et nicholai. alij murales. quos greci canathos vocant (huicque Ipsi. Est autē palma vt tagit gl. sup psal. arbor pccitatis magne et altitudinis sicut in ad cedri altitudinē nō pringit. cuius radix ē aspa et rotunda in profundo terre valde fixa. tunc autē et solidus ē et spaciatus et impubilis firmitatis. cortex eius sup truncū durus et rugosus et quodammodo purgens et matie versus terrā et ideo difficile est ad scandendū. et cū difficultate pringitur ad eius fructū. folia eius pyramidale habet formā ad modū gladij quibus autē palma dura sit circa stipitem et aspa in superioribus tū iocūdi ē aspectus ramorum pulcritudine et in coma in summitate ramorum portat fructus suos et non in medio foliorum vt dicitur plinius lib. 9. vij. cuius

fructus ē tanto vinctuosior dulcior & sapidior
quāto imediatius solis radijs appropinquat
i multis siquidē regionib? creſcit ſed non ita
fructificat ſicut in regione ſeruida ſolis ſpica/
lis p̄tinue repcuſſa in terra leni ſabuloſa & vī
roſa. & iō palmis iudea eſt indita vt. d. pli. li.
xij. c. v. Itē idē ibidē palmar? duplex eſt ſpēs
maſculus & femina. maſculus primo floret fe
mina poſt in gemē p̄ripit nec fructificat ſcia
niſi ita ſit p̄p̄inqua maſculo vt ſalcē mediāte
vento odore maſculi femina pfundat. Idem
etiā dicit anſ. li. vegeta. & q̄ ſeminant? oportz
vt maſculi & femine femina p̄ter ſeminant. et
debēt ſeminari bina & bina p̄p̄oſita. & ex ſim
gulis erūpit plāta. vnde quareme plantule ex
eis caleſcūt que ad inuicē tandē coadherent &
admodū rebis mutuo miro nature artiſioſe
cōnectūt nec bene creſcit nec etiā fructificat. fe
mina ſine maſculo. imo ſi arbor abſcīdatur
maſcula femina poſt biduū ſterileſcit. ſed aſp
ſis folijs floribus maſculi circa radices femie
ſcia ex vicinitate maſculi quaſi ex coitu iteruz
vires recipit et reſumit. Nec diligūt h̄mōi plā
tata locū humidū pingue et humoſū imo po
uſ locū ſaluū et arenōſū. & iō vbi nō ē tale ſolū
oportet aſp̄gi ſalē/ nō iuxta radicē ſed aliquā
tulū in vicino vt ſalis ſiccitate humoroſa terre
ſupfluitas cōſumat. Et dicit pli. quedā ſpēs
palme ē in meridiano orbe que credit eē vna
& nō multiplicat alia ex ipſa ſed quādo p̄ ve
tustate oio perit & deſtat iterū et ſe renaſcit et
reniuſcūt. & iō putat fenix auis arabie ex hui?
plante ſiue palme arbuſto nomē accepſiſſe. qz
cū morit? renaſcit ex ſe ipſa ſicut facit palma iā
dicta vt. d. pli. ibidē. Itē ibidē dicit idem. In
ethiopia ſunt diuerſe palmar? ſpēs tā vīndi
tate magis q̄ ſuauiate mirabiles inter quas
ſunt ille que dicunt? canace meliores et ſucco &
cibo. Nā earū fructus ſucco ſūt vberrimi. vñ
& ex eis vīna p̄cipua exprimunt. (bucisq; plā.
li. xvij. c. v.) Et igit? palma arbor ſingularis
gracilis in ſtipite & bifuta reſpectu folij aquo
erit. pulchra autē & delicata in ramis & comis re
ſpectu celi ad q̄ ſupius in cacumie ſe extendit
cuius folia ſunt lōga in ſupficie quedā pua &
ſpiſſa & flexibilia diuerſis cōnectionib? vtpu
ta ſportulis valde apta vt. d. biero. nihilomi
nus in angulis lateralibus ſunt incidentia et
peracuta cuius rami dicunt? elate ſe. ſ. eluan/
tes ſuſū ſeruantes vīrozē cōtinuū. & ſe nunq̄
ad infima inclinantes. & ſcđm hoc media b?
dicōis elate i penultima p̄duci hz vt can. o
a. dī come tue elate palmarū elate tū ſiue cla
tes grece dī abies lanne. & ſcđm hoc penultima

conſp̄itur. & ſic videt? ponere alia ſra que bidit
can. v. a. crines eius ſicut abies. vt. d. arif. et
& ſic media corūpi hz nō p̄duci. Clariſ autē
fructus palme tā in forma q̄ in virtute. ſm dē
uerſitate ligni a quo erit. & ſcđm diuerſitatem
ſoli in quo palma creſcit. & ſcđm variā recepti
onē caloris celeſtis que diuerſimode ſm di
uerſos ſitus ad palmarū cacumia ſe diffundit
vt. d. pli. li. xij. primū p̄z nā i multis palmis
raro vel nunq̄ inuenit? fruct? p̄pter malā vel
min? ſufficientē diſpoſitionē ipſius arboris.
vt p̄z in palmis italijs in quib? raro vel nū
q̄ fructus aliq̄s inuenit. et ſi creſcat/ nunq̄ tū
p̄tingere ad maturitatē et cōpletionē debita
reperit. vt. d. pli. Scđm p̄z ex p̄dicis quare i
ſolo ſiue humo nimis frigido & hūido pigui
uel humoſo de ſacili nō pficiūt. imo ſine rane
dio nullatenus cōualeſcunt. vt. d. ibidē. Ter
tiū etiā p̄z qz in locis vmbroſis a radijs ſo
lanā p̄ſentia abſolutis nec creſcere poſſūt pal
me & ſi forte alibi creuerint/ nullatenus tū
poterūt fructificādo ad palmarū gloriā pueni
re. & hoc ē q̄ tangit Iſa. in die. dactili inquit
fructus ſc̄z palmiferi calidi ſūt & hūidi in ſcđo
gradu. Et diuerſas habent actiōes ſcđm regi
onū varias qualitates nā quidā naſcunt? i re
giōe frigida. i. remiſſe calida/ q̄dā i ſeruida. q̄
dā vero iter bec p̄p̄ata. q̄ vero i regiōe ſeruida
vbi ſol ē p̄tīm? fruct? ſūt dulciſſimi ſapidi et
p̄ viſcoſitate quadā aliquātulū vinctuoſi & tū
cā ſunt dulces valde ſi q̄s eis nimis vraf ali
quādo poterūt ſic vīctib? infere corpis leſio
nes. Nā riores & inflatiōes generāt. dolo: ē
ous ſtomachi & etiā capitis p̄ſtat? ſplenis et e
patis meat? obſtrūit & opilant. Et quo p̄z q̄
oibus dulcibus vñ cōtinue nō ē bonū. imo ſe
pius aſe & corpi ē nociuū. fruct? vero creſcētis
in terra frigida ſeu remiſſe calida ad maturita
tē nō pueniunt. & iō in ſua ponticitate & ſiccitate
p̄manētis velut auri corp? non multū nu
trunt. quū potius multū obſunt. qz ſūt addi
gerendū duri. q̄uis aliquātulū ſtomachū cō
fortent tam de ſtomacho de ſacili nō recedunt
vnde diunt? ibi faciēs morā toſtiōes ibi ge
nerant ſepi? ac inducunt. vt dicit idē. creſcētis
bus vero i regiōe medioriter calida q̄uis ſit
mature tam tanta in eis aquoſa hūiditas.
ſupflua q̄ nō poſſūt i maturitate p̄ſeruari. vñ
de & corpa replēt? aurius hūidibus qui ſūt ma
teria diuturne febuis vt. d. Iſa. in die. Et
etiā fruct? palme p̄poſit? ex molli ſubā & car
tioſa & nudeo duro et quaſi lapidoſo in cui
us medio ſemen cōtinet. nam aliqui dactili i
ueniūt i ſiria & i egipto omnino ſine nudeo

De arbor. et plan.

7 tales spadones nuncupantur. quare in cor-
 substantia nō ē ratio seminaria. vt d. plini.
 quanto aut palma natura 7 generosa ē anno
 fior. / tāto fruct? ei? melior ē. nō enī fructificat
 ante centū annos 7 tūc primo bz 3plectas vi-
 res 7 pfectas. valēt enī fruct? palme scdm dia-
 sco. vtiliter. in medicina habēt enī virtutē le-
 niendi asperitatē arteriar. 7 clarificandi voces
 7 marie qñ bene sunt mature. nā virides sunt
 stiptici vt. d. pli. quosdā milites alexandri fu-
 isse palmis viridib? strangulatos. hñ qñ oīo
 sunt virides nō cōueniunt cibo sed solūmodo
 medicine. valent 7 3 dissenteria 7 alios flux?
 quando more debito apponuntur.

De palmitē.

Palmes nis. pprie dī ram? vitis. vii/
 de 3si. li. xvij. palmes ē vitis mate-
 ria mollis q p nouella brachia emis-
 sus fructus affert cui? foliū pāpin? dī. Eius
 subsidio palmes ab ardore 7 frigore defendi-
 tur atq? aduersus oēm iniuriā p̄muuitur. qui
 iō alicubi interitus ē vt solē ad maturandū
 fruct? admittat 7 vmbriā faciat (vt. d. 3si. to-
 tā virtutē suā 7 nutrimentū attrahit a radice et
 q? ppter indulsū caloriē in substantie sue poro-
 sitatē fortis ē attractōis / iō plus attrahit hu-
 moris q? trāsmittat i substantiā ip? palmitis.
 7 qd? residuū ē p̄uertitur in materiā geminis /
 frōdis / fruct? / atq? florif. vt. d. pli. li. xiiij. qua-
 lis aut fuerit hūor nutrimentalis i radice / talis
 oñditur in palmitē. vnde docet ppendium fa-
 lomonis facere vvas diuersi coloris in eadez
 vite / si ei dū vitis inseritur vni in marcio fiat
 insertio in tribus ramis p̄cedēb? et vno sti-
 pite ipius vitis / si cū vno surculo insertōis ap-
 posueris colorē rubcū. 7 in alio colorē blanū
 7 in tertio colorē crocū. singuli palmites et
 p̄dicis ramis p̄cedēs tales proferēt vvas
 quales in inserendo appositū sunt colores. 3
 q? in his p̄nbus raro vitis viti inseritur / quia
 aliquonēs palmes vitis alijs arborib? inse-
 ratur. iō solet fieri fructus mutatio isto mō . in
 marcio qñ incipit humor ascēdere de radice a-
 peritur cortex vitis caute circa radice / quo ap-
 to fit coloris intermissio in aratu inter lignū
 7 corticē / 7 tunc diligent? custodiunt ne hūor
 ascēdens de radice creat in fissuram. vñ hūor
 quē paulatī attrahit palmes a radice imural
 trāsiens p caloriē. cui? ps vinctuosio: trāsiens
 in fructū in fructu ipō coloris vestigiū dereli-
 quit. Eodē artificio imitari pōt quibet plan-
 tula in sapore et colore. 7 sic fiūt arbores que
 naturaliter sūt cōstricivē. naturaliter laxatiue
 7 ecōuerso. vt. d. idē. Docidē enī. d. alfr. sup

v. li. planta scdm q spēs varie eaz corticibus
 7 insertionis seu plantationis tpe artificiosius
 supponuntur. palmes aut vitis (vt. d. 3si.)
 quedā et se emittit vimia siue vincula quib?
 arboribus se vinctunt 7 cōnectunt quoz ad
 miniculo freti ventis et turbidibus resistunt.
 ne laxati palmitēs ventoz flantibus dissipētur
 7 vt sine lapsus piculo suos fructus sustineāt
 ad vaga p̄centate se diffundunt. multū enī
 in principio sunt fragiles / 7 iō talib? indigēt
 tenaculis quousq? efficiuntur successiue solis
 beneficio fortiores. singulis annis indigēt
 palmitēs refecatione a supfluoz debita expur-
 gatione. Sic enī plus fructificant et diffusius
 se dilatant. nō putati aut degenerāt 7 i labru-
 ce specie se transmutāt. dinoscitur aut palmes
 generosus per nodoz 7 geminū vicinitatem
 nā vt. d. pli. li. xx. c. xxv. palmes raros habēs
 nodos 7 distantes / signū est infecūditatis. dē
 sitas vero geminaz fertilitatis iudiciū ē. que
 re infra de natura vitis

De Propagine.

Propago nis. est nouellis vitis ra-
 musculus prorumpens et surgens ex
 flagello prius terre infixo 7 immerfo
 vt dicit 3si. Dicuntur autē flagella vitū sum-
 mitates siue extremitates / eo q ventozū flati-
 bus agitentur. que vel ppter vitis dilatiōē
 vel ppter renouatiōē terre imerguntur et qui-
 bus noue plantule egrediuntur / 7 vitis ppagi-
 nes appellātur. ppaginare enī idē est qd? fla-
 gellis vitis terre imersū stemere 7 inde nouas
 pducere. 7 sic vineā dilatate. nam ppagarel
 extendere / pducere est idem vt dicit 3si. pal-
 mites itaq? vñce siue ramī ad terre cōcauitatē
 incuruati 7 in quibusdam foueis a terra coop-
 ti / quandā cōcipiunt vim germinandi 7 gene-
 randi 7 nouas propagines pducendi. vnde
 vitis germinatiua existens in flagellis surfū
 vi caloris erumpens paulatim transmutatur
 exterius in propagines pars vero eiusdē vitis
 depressa fincius admiscetur terre et cōuer-
 titur in radices a quibus nouelle ppagines
 attrahunt nutrimentum 7 tandem radices to-
 taliter efficiuntur a quibus ppagare vites ve-
 lut filie a matre cōtinuo nutriuntur. et sic fit q
 primo a radice nutrieb antur conuersum per p-
 paginationis artificio in radicem / habz vt
 versa vice nutritis officio perfungatur. quia
 palmes siue flagellum quod primo nutrime-
 tum a radice hausit / nunc per conuersionem i
 radicem omnes alios a se crescentes veluti ma-
 ter nutre vt dicit Gregorius.

De platanis.

Platanus est arbor a latitudine folio-
rum sic dicta/ eo q̄ patula sit et ampla
nā platos greca planū vocat̄ (vt dicit
Hsi. li. xvij.) cuius pulchritudine exprimit scri-
ptura dicēs. Quasi platanus exaltata sū. 2c.
Ecce. xxiij. mollia quidē habet folia et tenera
vitis folijs similita. vt d. idē. Diascordes ad-
dit ad ista q̄ platanus ē arbor frigida et sicca.
cuius folia in causis calidis et humidis sunt
vtilia. nam vt dicit reuma cōpesat et tumores
calidū oculorū. decoctio corticū eius et foliorū
repunit dolorē dentū/ et vt dicitur ossium ali-
orū virtutē habere leniendi et acutos dolores
mitigandi. vnde valere dī cōtra cōbustiones
si cū alijs lenitiuis apponatur. eius etiā deco-
ctio in vino dī valere contra venenum. Hanc
arborē cōmendat plī. li. xij. ca. tertio.

De Populo

Populus est arbor a multitudine di-
ctā/ eo q̄ ex eius calce id est sine vel
radice multiplex ramorū dēsitās ori-
tur. (vt d. Hsi. li. xvij.) cuius gen⁹ duplex est.
nā altera est alba. altera nigra. Alba siquidē
habet folia et vna pte alba et ex alia vinda. et
hece est bicolor habens quasi diei et noctis no-
tas. nam alio modo variat colores in solis or-
tu/ et alio modo in occasu. vt d. idem. ab hac
sūt arborē. vt d. idem effluit resina iuxta enda-
num fluuium in italia et in siria. et hec resina a-
dia et alijs iudicatur medicinalis. nā sangui-
nē stringit. sudores et alios fluxus varios cō-
pescit. Et eius siquidē summitatibus et cumis
siue comis solet fieri vnguentū frigidū/ opila-
tiuū/ et caloris mitigatiuū/ tumoris repressi-
uū/ et somni puocatiuū. et hoc vnguentū po-
puleon a medicis nuncupatur. et in multis cau-
sis necessariū iudicatur. Dicit etiā Hsi. q̄ po-
pulus/ et platanus/ et salix mollis sūt materie
ad sculpturā apte et tales arbores prescis ra-
mis plus crescunt et in latum et in longū am-
plius se extendunt

De pino.

Pinus est arbor picea a foliorū acumi-
ne sic vocata. pinū enī antiqui acu-
tū appellabant. Decarbor dī picea
eo q̄ desudat picem vt dicit Hsi. li. xvij. Et pi-
no primo in insulis germanie gignitur lachri-
ma siue gutta/ que defluens frigore vel calo-
re indurescat et gemmā facit. et dī electū (vt di-
cit Hsi. ibidem) Hoc autē electū alio nomie
dicimus succū/ eo q̄ arboris sit succus. Dicit
etiā pinus prodesse amictis que sub ea seruā-
tur/ sicut oibus dī nocere ficus. Est autē pin⁹

arbor procerā et valde recta/ leuis et porosa/
et tamen foris cū sit nodosa. et tō ex pumo op-
timi in nauibus sunt mali. pini etiā edificijs
sunt valde apti. de facili tamen inflāmantur.
et incenduntur quādo igni casu aliquo appli-
cantur. et hoc accidit q̄ multū h̄z pinguedinis
et vnicositas. q̄ picem desudat. Dec arbor
corticem h̄z durū extrinsecus erugosū/ sed in-
terius h̄z humore pingue et viscosū qui calore
solis attractus ad exteriorē in estate cōuertitur
in resinā/ que quidē primo ex se est subalbida
sed p̄ decoctionem quā picē efficitur/ reddidit val-
de nigra. Est autē valde odorifera et odorifer
facit fumū/ sed per multam decoctionē dimi-
nuitur odor eius. folia h̄z multa/ sed gracilia
et acuta et viret hieme et estate. et cum sit arbor
pinguissima/ in locis tamen crescit motuosis
valde aridis et lapidosis. et cum sit arbor mul-
te pullulationis tanto plus in altum crescit.
quanto inferius plures ramos perdit. vñ ra-
mis prescis versus terrā plus se dilatat i co-
ma versus celū. lente crescit ppter viscositatē
humoris et grossiā/ qui cito se digerit nō per-
mittit. a suis corticibus spoliatur et nudatur
vt plus duret. Nā inter corticē et lignū generā-
tur vermes quī incipit desicari/ et illi vennicu-
li corrodunt lignū et ideo corticē extrahunt ne
ex corrupto generetur humore vermes. ad lu-
gni cōseruationē dī cē p̄cipua medicina. Di-
cit autē li. xvi. q̄ pinus sicut et alius sub terra
p̄funde coopertus diu durat. et tō si cauetur
pinus ad aquarū ductus et obduatur p̄funde
in terra multis durat annis. et tamē sup̄ terrā
iacēs et i loco humido ac pluuioso corrupitur
citius et fenescitur/ que totaliter in aqua ocul-
ta sub terra ex aque sicut indurescat. diu itaq̄
durat sub recto nec de facili admittit carie nec
putredinē/ nisi p̄ stillantē pluuiā corrupatur/
sed sub terra profunda diutissime ab oī putre-
dine cōseruatur. econuerso autē abies sub terra
in aqua cito putrescat/ firmissima vero infra te-
ram vt dicit plinius li. xii. capitulo. x.

De picea

Picea dī pini fruct⁹ vt d. plin⁹/ imo
turta stipitē grossius et rotundus/ in
summo vero pyramidalis et acutus.
in principio ē viridis/ sed quā bene maturus ē
feralis efficitur/ et quasi colore castanee colora-
tur. Et ē picea nux magis cōtinēs in se p̄ fru-
ctu grana multa/ que in testis durissimis sunt
inclusa. que quidem p̄ ordinē sibi inuicē sunt
cōiuncta et tū ne vnū tangat aliud/ testarum
suarū folliculis quasi quibusdā parietib⁹ mi-
ro nature artificio sunt distincta. sic autem sūt

ordinata grana ut maiora maiorez et grossiore
 parte occupet et minora minorem teneant ordi
 natissime et ad graciliorum locum et acutiores sub
 maiorum pondere se inclinent. nam pars grossi
 or superior per quandam caudulam adberens
 arbori depresso ad terram acimine inferius ali
 quantulum se inclinat. Et est pinea fortis ad
 berentia et magne glutinositatis quam diu re
 cens est et a sua pigni humiditate nondum
 ventitate aliqua desiccatur. consumpta pingue
 dine sine hūore viscoso desiccato pinea dissolu
 uunt. et sic pars a parte et nudus a nudo se
 paratur (est iō fm dia. et pla.) qñ est utendū nu
 deo pinee. oportet ut integra pinea ponat sup
 carbones et leuiter calcetur et sic duplex cortex
 ei interior. s. et exterior auferatur et tunc de me
 dianalia sunt grana ista. habent. n. virtutem le
 niendi et humectandi et aliquantulum aperiendi
 et mundificandi membra spūalia et mssim mssu
 gandi. cibis et consumptiuis subueniendi et
 sanguinem augmentandi. cortices etiam eius
 sūt medicinales / habent etiā sua stipicitate vir
 tutem sistenti sanguinem maxime menstruales
 et etiam dissentiā fluxū ventris restringēdi. ut
 dī in pla. et in pli. li. xv.

P De pice
 De pice lachryma est per decoctio
 ne ignis et nigredine indurata. ut
 dī 31. Pice autem est duplex spēs. s.
 naualis qz naues indelinunt et eam rime ne
 subintret aqua pias beneficio obstruunt. et liq
 da et atraqz calida est atqz sicca. alio tñ mō com
 ponitur dura et alio mō liquida / et a multis co
 lophonia / vel pice greca dī qz in greca in quan
 titate maxima inuenit vtraqz est medicinalis.
 virtutem enī habet dissoluēdi et cōsumēdi. vñ
 de valet cōtra vicia splenis et cō opilationem.
 et in multis alijs ponit rimitibz et emplastris.
 dicit etiam dia. qz valet contra venenū et mor
 sibus venenatis succumit cū sale trita. pice autē
 ignem inflamat / manus tangenti inquinat /
 maxime calefacta. vestes mundas et candidas
 sordidat et maculat. cuius macula quo ad col
 lorem et odore a vestibus vit delectur.

P De piro.
 Pirus est arbor fucifera sic dicta /
 qz in spēm ignis est formata. Naz
 eius fructus a lato uapit et ad mo
 dum ignis in angustū finit. ut dī. 31. lib. o
 xvij. Pirus dicit arbor / sed pirū fructus eius.
 et est fructus ceteri s fructibus pōderosior. ut dī.
 idem. vñd pauca pira vident ponderosiora eē
 qz multa poma ut dicit idem etiam si dorso iu
 menti apponant. De piris aut sic loquit 31. i
 dietis. Piroz due sunt spēs alia est siluanica

seu agrestis. alia domestica seu ortensis. vtrius
 qz aut piri frondes et rami sunt stipici et stri
 cūi / sed fructus inter se multū differūt. Nā pira
 agrestia magis sunt pōtica et terrestia. et magis
 frigida et sicca qz domestica et magis insipida et
 dura gustui / qz plus generaliter indigesta / et iō
 cibo nō cōueniunt / s. solūmodo medicine. qz
 vehementer pstringunt ventris fluxum et repri
 mūt vomitū colericū si decocta in aqua fluua
 li sup stomachū apponant. Domestica vero pi
 ra immatura sunt pōtica / grossa et dura. ad esū
 insipida atqz mala. tamē p elationem et deco
 ctionē in aqua dulci / et mellis seu alterius dul
 cis appositiones / eoz potest terrestreitas aliq
 tulum digeri / et a spētis temperari. nec sic tamē
 multū pueniunt cibo / sed potius medicine.

Pira vero domestica matura frigida sunt et sic
 ca / quoz stipicia substantia cū aquosa dulce
 dine est admixta / et ideo cōueniunt cibo et me
 dicine melius tamen conueniūt vtroqz modo
 post abum qz ante. Nam p abum laxant
 et cōprimendo abaria depellant ad locū deo
 ctionis et nervos officij stomachi confortant.
 ante prandīū vero sumpta cōstipant. et si i mul
 ta quantitate a ieiunio sepius assumantur / ver
 mes in ventre generant et colencam / durā / et in
 curabilē puocant passionem. Et illa pira que
 sunt dulcia / temperatioris sunt complexionis et
 minus sunt frigida alijs / ideo frigidis et sicca
 plus cōueniunt. Deco aut habent pira ppriū
 qz cocta cū fungis maliciosis omnez ab eis au
 ferunt lesionem. et maxime siluestria ppter sue
 pōctatis intentionē. ut dī. 31. in dietis pul
 nis siue cinis piri siluestris valet bibitus con
 tra fungos. ut dicit idem semp aut p esum pi
 ri debet subsequi vsus vim. Nam ut dicit qui
 dam. sine vino sunt pira virus.

P De pruno.
 Prunus est arbor quā latini prunū
 vocant. et cū illius arboris multa
 sint genera / melior est damascena
 ab damasco opido primit asportata. (ut dicit
 31. idem.) cuius fructus stomacho cōuenit et mede
 rur. Dec sola arbor gummi glutinosum et opacū
 destillat / quo vñt medici et scriptores. ut dī.
 31. idem. lib. xvij. fructus aut piri dicunt pru
 na / quoz quedā sunt alba / quedā rubea / que
 dam nigra. que nigra sunt aliquantulum dura et
 acida / illa sunt stomacho vtiliora qualia sunt
 damascena. frigida enī sūt et hūida. qñ bene
 sunt matura humectant aut infigidant / et dan
 tur cōtra febrilem calozē et siccam ventris cōsti
 pationem. Papias tamē dicit qz prunus idēz
 est quod lentiscus sed glo. scdm damascenum

bicit q̄ prun⁹ et lentiscus sunt eadem arbor et supponunt p̄ eadem. sed cum lentisco non fiat prunus. nō erit eadē arbor prun⁹ et lentiscus.

De papiro.

Papirus dicitur quidam iuncus / que deficcans ad nutrimentū ignum interius lucernis et lampadib⁹ est valde apt⁹. et dicitur quasi pabuluz ignis. pir. n. ignis dicitur / q̄ in cereis ponitur ad arrendū. et est herba viridis et rotunda et extenuis vltade plana interius habens molles medullā albas / siccam / bibulam / et porosam. Decorticatur autē papirus vsq̄ ad medullam et sic deficcatur. parum tū derelinquit de cortice in vno latere / vnde medulla tenera suscitatur. et quanto minus h̄z de cortice / tanto darius ardet in lampade et facilius inflamatur. Locus autē vbi crescit in palustribus et pratis et aquarū ripis hec papirinis. nūcupatur. ut dicitur Isido. De papiro autē sunt vasa papirea. Nam papirū est quicquid pot fieri de papiro. tante autē sunt magnitudinis papiri circa nimbim et in india vt ex eis fiant naues. sicut dicit glo. super. xvij. c. Isa. et hoc testatur pli. Et idem testatur bystoria alexan. de papiris enā fuit carne in q̄b⁹ scibeant epistole que per legatos mtebant. olim fiebant sportule / p̄ntides / capse. de papiris in q̄bus littere et alia reponbant. sicut ibi dicit glo. Scdm̄ pliniū autē multum valet medulla papiri ad aquā de aure extrahendā. illam enī naturaliter imbibit et ad se trahit. et ideo aqua extrahitur a vino cū papiro. De papiris dicit plini. li. xij. Papiri iuquit crescit in palustrib⁹ egypti et alijs quiescentibus nili aquis vbi aqua in altitudine duos cubitos nō transcendit. habent enā radices papirozū in illis stanguis circa spissitudinem vnius brachij. et sunt triangulares in lateribus et quib⁹ crescit iuncti nō amplius in altitudine decē cubitorum. et illis radibus incole p̄ lignis vtunt ad cōburenduz. et ex ipso papiro fiunt varia vtenisita et ex eis nauigia texunt. et nauium vela / funes et etiam vestimenta et inde faciūt vsū carne. bucisq̄ pli.

De paluro.

Palurus est carduus asperimus et spinosus crescens in terra aspera et inculta. vt dicitur Isido. habes que dam capitella spinosa et ad tāgendā difficilia nam manū ledunt cōtingēns. et in illis capitellis cōnnetur diuerisī semen valens vt dicitur dia sco. moribus venenatis et ad calculum p̄strigenduz. Palurus itaq̄ est herba aculeata pedes vulnerās et anseūns / cuius bastule ita sūt spinose q̄ etiam p̄ aspēntate contigi se vel co

medi ab asinis non permittunt.

De papauere.

Papauer est herba somnifera. soporem enī languētibus facit. Et ē duplex. s. vsuale / et agreffe et quo fluētucis que p̄bissā opium dicitur. vsuale autē aliud est albū quod ē frigidum et humidū. aliud est nigrum / quod est frigidum et sicca. aliud est rubeum. et agnoscutur be spēs p̄ flores albos purpureos siue roseos et subalidos. capitula habent magna ad modū malo granati in q̄bus recolligitur semen suū. semen autē est vnicofosum. vnde et eo fit oleum ad vsus multos. ex succo foliorum et capitellorū fit opium vnde sonus in febricitantibus puocat. debet autē dari cum cautela q̄ multū opilat / in frigidat / et mortificat. et maxime papauer nigrum in multis antidotis et medicinis salubriter adhibet. vt dicitur plura. pli. et dia. et macro.

De plantagine.

Plantago est herba frigida et sicca / que a grecis dicitur amoglossa. i. agui lingua (vt dicitur Isido. li. xvij.) Eius enim folia sūt plana et aliquantulum neruosa sūt sicut lingua. et cū rotunditate sunt oblonga. in quorū medio surgit vna bastula fortis et angulosa in cuius summate recolligitur eius semen in modū dauē. et ad huius herbe si multitudine formatus erat ornatus in insula summi sacerdotis (sicut dicit magister super eō. in bystoria) et est herba maxime conueniens medicane. Nam vulnera sanat etiam canis rabidi et eius tumores sedat ydropicos iuuat. vniūno repugnat / et maxime aranearū. eius succus labricof necat. et vehemētē dolorem ventris mingat. vulnera saniosa mundat et deficcatur sanguinis fluxum et mēstruorum amputat. tumores apostematū in principio repugnat et dissipat. malitiosa gingiuas tumidas. et sanguifluas repugnat atq̄ mundat (vt dicit dia.) qui multiformiter laudat virtutes magnificas amoglosse.

De petrosolio.

Petrosoliū est herba orticis odorata sic dicitur eo q̄ in petris et in locis petrosi sepe oriat. cuius spēs sūt plures / sed optimū est macedonicū / suave gustu et odore aromaticū. vt dicitur Isido. cui⁹ vsus vuenit esui et etiam medicane. Est. n. herba calida et sicca et multū diuretica et aperitiua / diuisiua / et p̄sumptiua / ac humorū grossorū subtilatiua et stomachi p̄fortatiua / et appetitus etiam tatiua. et ideo lapidem frangit / mēstrua educat ydropicas subuenit / opilationes splenis et epatis aperit / et multas alias passiones. vt dicitur

plinius / dialco. 7 platea:

De pipere.

Piper est semine vel fructus arboris vel fruticis in meridionali parte caeca si motus crescentis contra feruidum estu solis. ut dicitur. Irido. li. xvij. cuius folia iuniperi sunt similia / cuius silvas serpentes custodiunt. sed incole regionis illi? cum silue mature fuerint / eas incendunt et serpentes ignis violentia effugantur. et ex huius combustione grana piperis que naturaliter erant alba / efficiunt nigra accidentaliter et rugosa. Cuius triplex est spes ut dicitur idem. Nam est piper longum. s. quod est imaturum et piper album. s. quod ab igne est incoactum. et piper nigrum quod torrido calore ignis nigrum est in superficie et rugosum. Piper autem nigrum efficacius est et longiori tempore aliud. potest in magna efficacia custodiri. et quanto est pondosius / tanto est recitius et melius ut dicitur idem. Sophisticatur tamen mercatorum fraude. nam verum stilissimum piperi humefacto / semper aspergitur spumam argenti vel plumbi ut sic videtur ratione pondos esse recis (bucisq. Irido. Plini. autem li. xij. c. viij. dicitur quod piper per longam adulationem solis nigri reddit et rugosum. et hoc non sine piperis mutua cum deberet esse album / sed ex celi in temperie sic nigrescit. hoc etiam permittunt incole ut possit melius et diutius conservari. Sed dicitur dicitur quod sarraceni quoniam de nouo colligit illud ponunt in alio bano et siccioribus / ut virtus generatua a pipere auferatur / ne in alijs partibus valeat fructificare et iterum pullulare. Est autem piper calidum et sic cum in quarto gradu ut dicitur in pla. Dabet autem virtutem dissoluedi et consumendi et amari / cuius puluis huius vim stemutationem provocandi / et cerebrum a supfluitate sicumatica expurgandi / et carnem supflua corrodendi et pannum in oculo consumendi / et spualia membra frigidis et viscosis supfluitantibus emundandi / maxime si cum sic cubus sicis assumat. habet etiam vim calefaciendi stomachum / et confortandi / et appetitum provocandi. sanguineis tamen et colericis non est utilis vsus pipens. nam sanguinem dissoluit / deficcatur / et exurit. et tandem lepra et alia passiones pessimas generat et inducit. ut dicitur in pla. Piper itaque granum est vile in aspectu exteri atque nigri. inter album / sapore acutum / odore aromaticum / in quantitate modicum / in virtute maximum / actu frigidum potentia calidissimum / cuius virtus non sentitur quod diu e integrum. sed cum masticatum fuerit vel contritum cuius virtutes dicere ad plenum esset longum. et quod vis sit multum preciosum apud nos propter eius raritatem et efficaciam. apud indos tamen propter eius copiam pulegio vilius reputatur. ut dicitur bier

ro. et etiam Irido.

De pulegio.

Pulegiu est herba multum aromatica a pullulando dicta. quod ut dicitur. Irido. apud indos pipe preciosior est. Est autem secundum plinius. pulegiu herba calida et sicca in tertio gradu. cuius virtus consistit in folijs et in flore. et dicitur colligi quoniam est in flore. Et est duplex. s. do / melitica quod vocatur sismibriu. et aggreste. et virtus est multum vtile et medicinale. virtutem. n. habet dissoluedi / consumendi et confortandi. et reuma frigidum restringendi et deficcandi et tussim frigidam amputandi. et matricem mundificandi et coarctandi veteris vluam mestrua educendi / et confortandi stomachum et appetitum exortandi. veterem sitarem extenuandi / et dolorem interiorum et intestinum ex frigiditate mirabiliter mitigandi et frangendi calculum et receptum adiuuandi ut dicitur plinius.

De porro.

Porro nomen est eroditum. quod in singulari dicitur hoc porru. et in plurali porri porrorum. unde versus. Dat rastro rastro / porru facit tibi porros. Et etiam in li. numerorum. xij. c. d. In memoria nobis veniunt porri / cepe / et alia etc. Porrorum autem duo sunt genera. scilicet capitati et secle. Secle autem dicitur parvulum non dum transplantatum. capitatum vero maius quod de loco ad locum translatum est ut dicitur. Irido. li. xvij. Porrum secle plerumque convenit medicane quod esui. capitatum vero coqueretur. Est autem caput album carnosum pelliculis siue tuniculis circumvestitum. hinc in fine plures radices loco capillorum quibus terre adheret et suscipit nutrimentum. De medio autem capitatis erumpit plura ut dicitur in li. vege. hinc in stipitis superficie caput in quo semina recolliguntur. et hinc singula grana singulos pediculos per quos adheret plante. non facit semine primo anno sed secundo. Sicut autem dicitur dial. et macro. hypochras in multis medicaminibus porro utebatur. nam illius succum dedit solus ille bibendum contra vomitum sanguinis. unde versus etiam contra sterilitatem si a puellis sepius comedatur. Sicut etiam cum vino bibit valet contra morbum serpentis et cuiuslibet venenosi animalis contritum cum melle sanat vulnera si super ea emplastrum succum etiam cum lacte mixtum veteris sedat tussim et sanat vena pulmonis. succus eius cum felle capre mixtus addita perla pre mellis auri infusus tepidus etiam sanat dolorem et iuuat contra surditatem. cum vino bibit lumborum soluit dolorem. vulnera recentia cum sale mixtum porrum cito dardit et sanat duritias relaxat / et fracturas cito consolidat. porrum etiam crudum comestum versus ebrietatem stimulat venere / et mollit ventrem durum. De oia dicitur plinius.

lib. ff. c. vij. vbi multis iam dicitur sup addit. Di
cit et qd odore solo scorpiones abijar et serpen
tes. sanat morbus canis cu melle. valet et p den
tium dolore et eoz venies interficit. somnu p
nocat. morbus regiu curat et hydropisim. Da
bet tñ quedã vina qz acies oculoz ebeat et in
flãmatione generat. stomachu grauatur sinu p
uocat. sanguine incendit et inflamat si frequen
ter et nimiu comedat. bucusqz pli.

De quercu.

Quercus. cui. est arbor glandi
fera /ãnoza /solida /et cõpacta duri
cortice et medullã modicã hñs i
terius siue nullã. semp folia generãs quãdã sti
pticã et insipidã quã mediã vocãt gallã.
portãs fructu que vocant glandes qbus porci
et et aperiti in nemorib? saginãtur. radice bz
fortez et rorinosã in terra multũ se pfundatã
et ei fixatione forissimã adberent. cuius cortice
fructu et frõdes cũ sint stipna frigidi et sica sunt
vtilis mediane. Dñ quoz quer? a querendo/
eo qd i ea solebat dñ gentiu respõsa dare vt. d.
3. li. l. vij. vl iõ qz i ea solebat antiq querere
glandes ad edendũ. sicut. d. poeta. Adortales
pumi rucabãt gutture glãdes. fuit aut bec ar
bor ioui antiqutis cõsecrata. vñ ou. Et qd defi
derãt panula iouis arborẽ glãdes. Et scit aut
quercus in locis montosis et saltuosis. et max
ime in terra basam. vñ quer? glãdiferã in ma
gnitudine /duricia /et fortitudine als arbores
pexcellẽt. vt di. glo. hieo. sup am os. c. ij.

Est aut quer? idẽ qd iler. quere supra eo. i lra
3. Quercu fructu glandes dicunt / que crescit
inter folia nullo flore penit? precedente. et sũt glã
des rotũ de exterius et obloge et multũ plane et
speculares aliquãtulũ et subluade sicut vnguis
et sicut dñ in die. glandes frigde sũt et sicce / et iõ
difficiles sũt digestioni et inobedientes et ven
tũ stipãtes et tarde de stomacho descãdentes
et doloz capitis generãtes ppter fumos gros
sos et glãdibus resolutos ad cerebrũ et stoma
cho a scãdẽtes. Sũt aut in pncipio vides / s
efficiãtur qz fulue ad maturitatẽ ptingẽtes. cre
scentes i quibusdã capulis rotũdissimis. pla
nis intẽt? / sed caliosis extẽt? aliquãtulum et
birsutis. Dñ aut intẽt? medullã spissã et ple
nam quãdã pellicula circũdatã. que diuidit in
ter corticẽ et medullã. et est cortex cũ medulla
et capula sua magne stipnatatis et siccitatis et
nõ boni saporis maxime adhue vndis. sed qñ
bene maturant et assant in igne vel in dulci aq
eliant meliorãtur in sapore et aque dulcedine
et calore. Valent aut et venenũ. qz opilant po
ros ne ad eoz venenositatẽ se diffudat. humo

res putridos desiccãt / et fluxũ menstrua lem val
de pibẽt atqz sedãt. vt di. 3. sa. in die.

De quisquilijs.

Quisquilijs dicitur purgamenta fru
mẽti. sicut dñ amos. c. vij. q cadũt
qñ frumẽtus purgat. que quidẽ in
vtilis sũt hoib? ad comedendũ. porcis tñ et ali
libus pben abũ. admixte tñ frumento ipsũ
inficiũt et ei nihil pferũt nisi põdus. qsqz uia p
tñ grana leuia sũt et vacua cauata a venibus
et coriosa. quozũ medulla intẽt? sumit? et iõ
ipsoz pbeca vacua inuenit ppter qd et tñ veni
tem satiant que aggrauant atqz inflant.

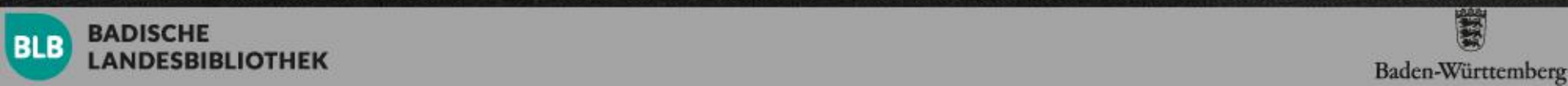
De Rosa.

Rosa vt di. pli. est arbor spinosa et
pna cui? virt? maxima e i flore se
cudario nõ in folijs et in semine nã
arbor est medianalis quo ad florẽ. quo ad fo
lia / quo ad senẽ. Est aut rosa duplex qz quedã
domestica vel orientis / et quedã siluestris. orẽ
sis plantã et colitur sicut vitis q si remãserit in
cultã et a supfluis nõ purgata / degenerat in sil
uestre. Agreitis vero rosa p frequẽtem mutatõz
et culturã efficit vera rosa. Differt aut orientis a
siluestri in floz multitudine / i odore / i colore. et
et i pnte. qz folia siluestris sũt pauca / lata sub
albida / pauco rubori admixta. minus odorife
ra et min? opantia i mediana. ffolia aut orient
sis rose sũt multa multo coherẽtia et pncpa. oĩ
no rubea vel oino albisima. mire redolentia. i
sapore stipna / et quodãmo modicãna et ma
gũe efficacie in mediana qto magis cõterunt et
pfringunt / tãdã magis efficacia et aromatica se
tiunt. De spina quãdã dura et aspera oriũtur / s
tñ spineã naturã nullaten? imitat. Decore et odo
re nobilitat spinã suã. qñ aut primo geminat
includit in gnosõ cortice viridi seu virẽte. quo
tumescẽt / erũpunt quedã folia dura et acuta / i
quoz medio erũpunt alia folia mollia et se mu
tuo cõpleatãna / et paulatĩ rubenna. qz p ptera p
solis ortum se expãdũt. et qz tenera sunt et adbe
rentie debilis in pncipio / iõ illis puis folijs
virentib? inferus rubea / folia tenera et mollia
in arauitũ imitãtur. in quoz medio apparz se
men minutũ / crocẽũ et valde odoriferũ. qd ad
beret sup rose fructũ. Primo autẽz format rose
fructu anteq? folia ad plenũ se expãdant. et cui?
fructu sunt quedã noduli / rotũdi / pui / duri cũz
quãdã villositate quibusdã granulis pleni / q
primo sũt vides / s p? casum seminis et folio
rũ i autũno rubescũt. qñ plene sũt maturi / mol
lesant circa hyemẽ et nigrescũt. et eoz sapor si
prie? est et aliquãtulũ acerosus. sicut sapor mel
piloz. sed vtilis sũt ad manducãduz propter

visaginem inter? latitante? et comedentis gustu
 interius offendente. Nasaf aut arbor rose quicq
 p seminatione / quicq p plantatione quicq per
 infertione. et pfiat rose p translatione et p in
 fatione. buaisq plini. li. x. c. iij. flos rose inter
 flores obtinet pincipatu et io solet pncipalis
 ps bois. s. caput rosaz florib? coronari. vt di.
 phi. et hoc rone decoris / odoris / suauitatis / et
 mris. naz sua pulchritudine aspectu reficit. suo
 odore olfactu afficit. suauitatis mollide tactu
 delimit. sua virtute multis laguorib? et morbis
 obuiat et succumit. vt di. idē. viridis eni et sicca
 copent medicane. De viridib? aut folijs rosarū
 sunt multa vt dī in pla. nā rose minutati insci
 se decocte in despūato melle mel reddunt aro
 matiaz et medicinale. Istud. n. mel cōfoetat et
 mūdificat et mūdificādo dissoluit et digerit hu
 mores viscosos / slematicos atqz grossos. cum
 frigida aqua stringit et cōstipat / cū calida laxat
 De rosīs aut bñ cōtinis et cū zuchara bene scōz
 poratis / sit zuchara rosacea que bz virtutē cō
 fortādi et pstringendi. valet et ptra fluxū dissen
 terie et cōtra vomitū colericā et cōtra sincopim
 et cardiacā passionē. De rosīs etiā in oleo mace
 ratis fit oleū rosaceū / qd v3 cōtra dolorē capis
 tis et in multis cāis ē necessariū. valet et ptra ca
 lesfactionē epatis si inde epatis regio inungat.
 et in multis cāis est necessariū. valet ptra dolo
 rem capitis ex calida cā si inde frons et typora
 linant. valz ptra caloris distemperā. in acu
 tis et somnū puocat et inducit. Et rosīs et viri
 dibus fit aqua rosacea p decoctionē ignis siue
 solis. et hec aq valet ad supradicta oia. valet et
 in colinijs oculoz et in vnguētis dñaz. qz pan
 nū supfluū et maculas faciei abstergit et antem
 subtiliat. Et rosīs et sicās sūt plurime medici
 ne. nā odor sicap rosaz cerebz repat et pfortat
 eius decoctio in aqua celestis oium flurum et ca
 lida cā sedat. puluis eaz sāguinē sūstidit et narib?
 pfluētē desiccāt et psumit putidū humorē gi
 guas et radices dentū corūpentē. pfirmat dē
 tem mobilē casuz cōminātes. puluis ei? cū cro
 co cōtrit? et albumine oui mixt? sanat efficaciter
 dolores oculoꝝ et restringit humorē et sangui
 nem ad oculoꝝ venenas defluētēz reprimit tu
 more vulue et ipam releuat descendētē. Das et
 multas alias virtutes rose tangit pli. li. x. c. iij.

R De radice.
 Radix a radio dī. qz qī quibusdā ra
 dijs fixa terre demergit in pfundū
 vel dī a radio dis. qz si radaf nō re
 pullulat. Est igit radix ram pncipiuz herbe q
 arboris. et est mollis in substātia porosa / villo
 tortuosa / mollis siquidē et pinguis est substan

tie et ppter faciōrē humiditatis attracte scōz
 porandez. porosa est ppter faciōrē et copio
 siōrē hūoris ad nutrimentū folioꝝ et frondium
 trāsmiōnē. villosa est ppter abundantā nu
 trimentū attraciōez. qd. n. facit os in corpe aial
 b facit radix in corpe arboris siue herbe. p vil
 los. n. adherēs terre qd est sibi cōueniens attra
 hit de humore et attractū p poros qsi p venas
 trāsmittit ad nutrimentū plāte. tortuosa est p
 pē foriorē adberentiā et terre infiniōez. Variā
 aut radix in figura et dispositione fm diuersam
 actiōez caloris spantis in subāli materia radi
 cis que alqū est subtilis aliqū grossa / aliqū me
 dioctis. sicut di. cōment. al. sup li. de plantis.
 nam si fuerit materia aquosa / aerea / subtilis et
 calor fortis / erit radix oblonga et recta in figu
 ra et acuta. et si humiditas nutrimentalis fuerit
 grossa et terestris / erit radix dura et sicca. qz talis
 humor vi caloris form? coagulaf. Si vero fue
 rit materia medioctis et calor fortis / equaliter
 ab oibus partib? a calore attrahit et ppter pncipuz
 equalitū coadunationē rotūda tur. et sic fit radix
 rotūda in figura. Si vero fuerit calor debilis et
 materia viscosa nō pōt multū materiāz eleua
 re nec dilatare nisi eleuet pres ei? leuiorē. nam
 grauiorē pncipuz pōdere hinc inde diffundit.
 et sic in eis relinquit forma inequalis cum qua
 dā nodositate et aspitate. Radix ab hūore ter
 re actōe caloris generaf a calore celesti penetra
 tur. cuius nature nutrimentūz sibi cōueniens attra
 hitur et incorpat. Et sicut et dispositiōe terre ra
 dix dispositiōe cōsequit et cōplexiōnē. nā que
 in terra densa et mediocter sicca nascitur et aq
 nutriunt pluuiāli sunt meliores et ceteris lauda
 biliores. que nō nutriunt in terra molli et palu
 stri vbi aqua stans est et putida et qua hauiūt
 nutrimentū. ppter malignitatem et corruptiōez
 aque ceteris sūt deteriores et min? salubres taz
 in cibo q in medicina (vt di. Jsi.) radix occulta
 tur sub terra et latitat ab aspectu et suā virtutez
 et efficacā manifestat in flore / in fronde / et i fru
 ctu. in terra occulta vivit / pfiat et melioraf. que
 abstracta a terra mouit / deficiat / et desiccāt. non?
 arboris siue plante ps despectior est ipsa radix
 et nō sicut vterus mī est et pncipiū / sic radix nu
 trit est et maxime necessariū sustentamētū / et q
 to pfundius terre viscerib? se infigit / tanto effi
 citur solidius et firmi? arboris fundamentū. ra
 dix cū sua substātia sit valde mollis / nature nō
 et subtilitate innati caloris lapides duos pene
 trat / et vsq ad eoz intima se pfundat. Tēpe
 byemali calor naturalis fugiens frigiditatem
 aeris ad interiora radice se recolligit et ibi mul
 tiplicatus ad sui tēperamentū et nutrimentū a

ramis exterioribus ad se trahit humorē. tūc in bīe me ex attracto humore radix materiā accipit. q̄ p̄m̄ido frōdes ⁊ flores verno tpe p̄ emittit. vñ herbe que p̄m̄i erāt ante ⁊ q̄si mortue in h̄e me b̄uore euaporante ad sup̄iore in vere reuī uiscūt. Itē qualitas. s. bōitas vel malignitas radices ad ramos derinat. ⁊ sepe oñdit in fru ctu ⁊ i flore q̄d h̄utis vel vitij lateat in radice. sepi⁹ tñ p̄nōtas siue amaritudo b̄uoris radi cis digent ⁊ dulcorantur b̄ificio aeris ⁊ calorīs celestis materiā subilitatis ⁊ depuratis. vñ sic quent accidit q̄ radit amara dulcē fructū p̄ce ar ⁊ p̄duat. vt p̄z in radice vitis ⁊ oliue (bucul q̄ Jsa. in die. vniuersalit̄). Dicit et̄ ari. q̄ ar borēs qñ infirmantur ⁊ fructificāt solet eis meſ ſia radice. qz incidit radix ⁊ lapis p̄ōiur in scis ſura ⁊ sic effluit grossus humor ⁊ corrup⁹ velu ti de coctura. vt sic primo humore attracto ⁊ ae renouo radice inter⁹ subitāte renouat arbor ⁊ sanant. Itē Jsa. gal. ⁊ mistici arbentēse dixe rūt. Omnis herba cui⁹ radix est mlti nummētū eius semē nō est nummētū vt p̄z in pastinaca ⁊ rapa ⁊ hmōi. ⁊ ecōuerso quoz semē nutrit radi ces ei⁹ nō sūt nutritiue. Est aut̄ quedam herba cui nomē radias appropiat que cali. est ⁊ sic et est silis raphano in virtute. h̄z aut̄ virtutē in cidendi ⁊ dissoluēdi ⁊ p̄sumendi ⁊ aperienti. poros. vñde v̄z ⁊ febres q̄ ex cā frigida p̄creā tur. splenis opilatōez apit ⁊ eius duntic sol uir hydropias subuenit ⁊ succumit. tedarguen tes ⁊ acū h̄z saporē. ⁊ iō plus uenit medicane q̄ abo. sicut rapa ecōuerso plus cōuenit abo q̄ medicane. Est. n. cali. ⁊ bu. ⁊ ceteris herbis ⁊ ra diab⁹ pl⁹ nutrit. vt di. Jsa. in die. mollē acdul cē ⁊ inflatā carnē facit p̄pter sui v̄tositatē ⁊ in flatioez. vñde cocta meli⁹ nutrit. auda vel ma le cocta difficile digent ⁊ in venis ⁊ in poris fa cit opilatōez. valet et̄ i medicina. nā in iure ei⁹ pedes podagricoz ⁊ arrenicoz loti/doloris re apitū mitigatōz. de semē. n. rape sicut rapha ni fit oleū multis vsib⁹ necessariū ⁊ maxime in lucernis cādelabu in domo dñi vt p̄z sup̄ ero. xxvij. vbi d̄. cā distinctione videtur ⁊ iubetur offeni oleū non raphanū nō mirū vel mimitū s̄ p̄uissimū de lignis oliuaz. qz aliud offere nō erat licitū. sicut nec accendere ignē alicui⁹ q̄ qui de celo descēdit ⁊c. De ramno.

Ram⁹ ē arbor multū dura ⁊ nodo sa ⁊ ramosa ⁊ spinosa. naz folia h̄z aculeata spinis acutissimis cōsita i laterib⁹ ⁊ munita. ⁊ iō suis aculeis solet manū ledere tāgentis ⁊ pedes p̄gere ip̄a folia p̄cul cāns. In principio qñ nascit folia h̄z mollia ⁊ leuia. s̄ quāto pl⁹ crescit tanto aspior effiat ⁊ i

acutiorē aculeū indurescit. Dicit m̄ḡ in bysso sup̄ iudi. ex. q̄ restante iosepho rān⁹ h̄z singula riter bāc̄ntes ignē ex p̄ferendi. nam ei⁹ folia qñ cadūt ⁊ desiccant m̄te dicuntur eē siccitatis cuiusdā lente v̄tositatis. ⁊ iō qñ adct ignis vel foris in calidis regionib⁹ imp̄ssio calorīs solans folia illa disposita inflāmatiōi ad mo diū calidi ⁊ siccū venti flatū incēdunt. cui⁹ incē sionis occasiōe aliquādo viana nemora mira bilit̄er exurunt. De rāno aut̄ di. pli. li. xiiij. ca. xiiij. Inter genera arborū fructus spinosus ē rān⁹ habēs ramos ⁊ folia in q̄b⁹ sūt aculei recti nō adūci. ⁊ h̄nt rami quosdā folliculos rubentes siue fruct⁹ in q̄b⁹ est semē b̄ns v̄ntem attracti uā. nā ⁊ secūdimas ab v̄tō trahit. Est aut̄ ar bor magne amaritudinis tā in radice q̄ in fo lijs ⁊ in ramis. est tñ vtilis medicane. nā ex suc co radias ⁊ n̄sop p̄ decoctionē fit medicamen tū. q̄d medici licū vocant. ⁊ in q̄busdā acule is lucid⁹ d̄. qz oculos reddit claros nā maculā oculi delet. ⁊ valet ⁊ lippitudinem ⁊ alia vitia palpebray. ⁊ ad aurea prurientes / gingiuas puritas ⁊ sanguinis excretionēs ⁊ p̄ra muli erū. p̄fluxū qñ abūdāt h̄uores sup̄flui in m̄te quā optime purgat ⁊ iuuat. Er̄ di. pli. sanar vl cera labioz ⁊ valet ad fissuras lingue. vt dicit idem.

Resina (vt d. Jsi. li. xvij.) ē lachri ma sudore lignoz exalata vt balsa mi / ferule / p̄mi / ⁊ lētia ⁊ arborū ⁊ h̄gultoz que sudare perhibētur. resin. n. grece emanere dicit vel sudare. sicut lingua odouifera ouēns. sicut guttas a balsami aut ferulay q̄m̄z gutta durescit in gemā. s. in electū. Prima au tē resina d̄ terebintina ⁊ est p̄stantissima p̄ ali is. ⁊ defert de arabia / india / ⁊ siria. ap̄to ⁊ ahi ca ⁊ ab insulis maris. Secūda ē lēnsana que mastix vocat. hec d̄ d̄io insula de portaf. Ter tia ē pincalis. ⁊ hec nūc liquida nūc dura inue nit (buculq̄ Jsa.) Resina igit d̄ q̄libet gum mi liquidū vel andū. liq̄da resina vt balsami ⁊ terebintina. dura vt mastix / ⁊ m̄na ⁊ bu ſismōi. Omnis aut̄ resina primo ē mollis ⁊ liq̄ da vel viscosa. s. in prima sui emanatiōe. ⁊ alia remanet liq̄da et alia calore vel frigore indura tur. Dis aut̄ resina vtilis ē in medicina ⁊ ideo ponit i nobilib⁹ antidotis ⁊ vnguentis varijs. naturas aut̄ ⁊ v̄tutes singulorum quere in lo cis suis.

Rabus est dēstas spinay ⁊ p̄p̄tius ⁊ ulioz fructū aculeos h̄ntū / que i loco aliquo crescūt simul vt d. Jsi. Et est m̄betū siue rub⁹ nomē appropriatū spi uoso fructa ferentū mora agrestia quib⁹ pasto res releuāt famē suā. cuius fruct⁹ primo est n̄

De arboribus et plantis.

be? / r i o a rubore fructuū ē dicit? rub? i ramos longos / graciles / r rōndos spinofos r densa tos subrubēos r i se reflexos se diffūdit. cui? fo lia sūt brevia r in laterib? sūt sassa aliquāculū r acuta būnā eren? quafdas aculeos pūnlos paz curuos r adūcos valde pūgitiuos. vñ nū bus aradice vsq; ad sūmitate aculeat? est r spi nosus. cui? aculei vāsus terrā paz recurui ad similitudinē dentū sūt formā. cui? fruct? pri mo ē viridis dur? / r valde stipit? / deū fit ru be? paz acētōsus. vltio effiat niger r dulcis qñ pen? ē maturus. cui? succus ē nibe? r infiat si cut sanguis. r ē fruct? exterius tenuissima pel li cula r molli circūdat? vāllaculis qbusdā distri ctus. r cū qdā rōnditate paz eleuat? s plen? est qdā carnositate būda intē? r granofus. r est arbor medicinalis cū fructu suo. Est. n. rub? fri. r sic. fm pla. di. ē r stan. sūmitates eius esse stipiticas r valere ptra calida apofēata r vstu ras. r ptra rubores ocaloz si cune et? cū albu / minē oui cōterant? r apponātur. succ? ē ruriō / nū ei? r cunari v3 cōtra dissentēnā cū aq; ordeī buculq; platea. De fruct? aut eius vnlitate qre s in lfa m. de moris agrestib?. In terra stētili crescit r est optimū circa ortos r vineas muni menti. nā sua spissitudine r aculeoz multitudine nē bestias r trāscūtes boies arceat ab igrēssu le pōy r bñōi minutoz aialū est receptaculum auiū i eo nidificantiū defēnsaculū r latibulum nā ad h dant sūt ei aculei a natura vt eis quasē cū mucōnib? se defendāt. r iō man? inuadēti tū fruct? suos vulnerat r pūgit. r ad sua interi ora aduercanos ingredi nō pmittit. rub? ē vni brosus ē r obscur? sua dēstinate soli nō pūy. r iō colubris r alijs venenosis repulib? ē amio? Era rubo dī rubēta qdā rana venenosa q rū / bos imbitat r frequētat. vñ iurta rubos dormi re r reqēscere nō est turū ppē ei? venenosa. vt di. mgf i bysto. sup ero.

Rubra ē medicinalis herba dicta eo qd sit feruētissima. cuius duplex ē spēs. s. ā grestis r domestica. r vtrāq; est femi dā / sed agrestis magis. vt d. Jf. li. xvij. c. vlti. hāc venenis ptranari r repugnare mustele do cent q primo rubā comedūt r ei? odore se mu niūt r virtute antequā dimiciēt cū serpēte vt d. idē. imo mustela v3 rubē noscēs p? ipsius etiā inuadit secure r interficit basilicū. vt d. pli. Diat cōstant. multis siquidē laudib? extollit eaz pli. li. xv. c. xvij. fere pze cōctis herbis. diat. n. d tutez hē calistia calidā. s. r sicā stomachi cōn forūtiā si sepe potet. Jte vim h3 pnis mori tui expulsuā r imūdiāaz mīcās eductuā et cōsumptuā r p pīs cōfortatiuā. Jte h3 virtu

tez hūoris venerei cōsumptuā r ipsi? venenis appent? i masculis repressuā. qz i eis incēdit siccitates r calorē ppletionalē i masculis dūan tez. ex quaz q̄litate itensioē deficcā humor et cōsumit? q̄ solet eē vris cā venerei appetit?. in multenb? āt hī. r bu. opaf ex cā pmaria cōtrari um supradictis. decoctio aut rubē sedar dura torimenta venenis si potetur et herba calida su per ventris regionem cathaplasmes mūdat r iuuat. pulmones r pectora ab oi hūida r figi da mēbroz spūaliū infectiua. decocta cūz olco venēs venis necat. cruda comesta visuz acuit ocaloz caliginē dissipat atq; curat. fluxum san guinis p hares ei? succ? nanb? instillatus defic cat atq; sedat. comesta vel potata venis oib? potent obuat r oim venenatoz morsus cū all iis / sale / r nuab? p̄ritis piter curat mire. succus ei? nanb? instillatus a siccitate caput purgat r epilēticōsmulnū iuuat. dolorē dentū eius de coctio releuat. mēbra plitica ad sensuz reuocat r potōs prius dāulos decoctat. vctositatē inte stinoz potent extenuat / r oim interioz dolo rez sedat. lippitudinē ocaloz r ruborē cōtinuo in aq; rosacea ruta mixta mūdat mirbiliter atq; sanat. eius odor oia venenosa de ois fugat. r iō plantaf circa salutā quā serpētes diligunt r bufones vt eos fuget. De ruta q̄ di. pli. li. xij. c. ix. Ruta vult sen in equo octo autūnali. odit h̄yemē / sūmū r hūozes. siccās gaudet r pibus ē ra laterica acānere vult nutiri. r cinis eius se mi d3 misceri vt creat crucis. Adustū rutatuz bibebāt antiq; rōmani ptra venenū r alias pas sidēs. vim semētūā h3 in semē / i stipite / sive in furculo / i radice. nā in curuato rami alicuius tucumie statū fixa i terra radicat r difficilime are scit amicitia ē ei cū hīc in lūm vt nūsq; lenior con ualescat q̄ sub hīc vel iurta hīc. Jte di. idem li. xx. Eratuit p̄tagoras q̄ putauit ocalis nori am eē rutā. qz sculptores r picatores comedunt rutā cā ocaloz r acutē eoz visus. p̄caueāt autē gratis de ne comedāt rutāz / qz p̄tus interficiatur ab o tali. cōtra p̄fluuū genitale dat r venerem crebro p̄ sōnta imaginātib?. succo rute inuicat a scorpōidibus r araneis / ab apibus r vespis nō pūgunf. nec a succo acūre q̄ ē est venenim venenozū inficiuntur. buculq; pli. li. xv. c. xij.

Salro. Salis ē vastus r siluestris loq; vbi ar bores in altū enlūt r crescūt. vt d. Jf. do. li. xij. Diat ē r dē li. xvij. Salē ē dentras arboz alta vocata h noie eo qd extilat in altū r cū surgat r differt a silua. nā in silua cre scūt arbores plures r breuiōres r spissius r vi tim? submuticē p̄pinquātes. In salu vero ar

bores sūt pauciores sed aliores sūt ⁊ maiores
 vñ silua ē spissū nem? ⁊ breue ⁊ dī a silē qđ ē
 lignū qz multa ligna ibi cedūt ⁊ vastant. ⁊ ē
 idēz silua nem? ⁊ lucis. ⁊ silua dī a silen qđ est
 vastitas vel silentiū. qz silua est vbi loca sūt va
 sta ⁊ deserta ⁊ silentio plena. nem? p̄o a numie
 nūcipaf. qz ibi. s. in siluis idoli stantebatur ⁊
 p̄ numie adorabaf. Sūt autē nemora a bores
 maiores vmbrose frōdibus. lucis autē dī dēfi
 tas arborū solo luce detrahens. ⁊ dī p̄ anfrasi
 a luco ces. q̄i mīme lucēs. sicut p̄ sanahime
 p̄fices bñs. vt d. Jsi. li. xvij. Salus igit silue
 siue nēora sūt loca vasta ⁊ deserta vbi crescit lig
 ifructiosa mltā ⁊ fructuosa pauca. ⁊ sūt ifructu
 osa maiora et aliora gñat q̄ fructuosa. pauca
 exceptē. s. quercub? atqz fagis. ⁊ a feris ⁊ auib?
 siluestribus frequētatur. gramia ⁊ pasua in sil
 uis ⁊ salub? generātur. herbe medicinales in
 nēoribus ⁊ siluis p̄cipue mōrosis repiūtur. in
 estate virore frōdiū ⁊ graminiū decorātur. in sil
 uis ē locus deductōis ⁊ venatiōis. nā venan
 tur i eis fere ⁊ i eis multiplices isidie a canib?
 ⁊ venatoribus p̄parātur. Jtē ē locus oculatō
 nis. nā i siluis sepius p̄donces ⁊ latrūculi ocul
 tātur. in quoz iadentes insidias transeuntes
 spoliānt sepi? aut tugalātur. Jtē in siluis pp
 viap̄ multitudinē ⁊ semitap̄ incertitudinē sepe
 deuiāt ignoti/et viā incertaz et ignoraz p̄co
 gnita eligētes sepe ad latronū latibula nō sine
 piculo deducātur. et iō sūt signa et nodi i ar
 bustris siue arborū ramis vt vicitute ⁊ certē via/
 toib? ostēdant. a latronib? autē in buis aliqñ
 imutātur bñōi siue signe. ⁊ sic p̄ signoz falsita
 tē multi deuiant ⁊ a rectitudine vie obduant.
 Jtē ad siluas aues p̄fugūt ⁊ apes. ille vt m̄di
 ficēt. ille vt mellificēt. aues vt ab aucupe tueā
 tur/apes vt mellis fauos in arborū p̄cavitant?
 cōponētes seceen? abscedant. Jtē cū silue p̄p̄
 eaz densitate sūt frigide/cōsue ⁊ vbrose/via/
 tores estu solis fatigati in vbroz vacare refrige
 no delectāf. Et siluaz autē multitudie regionū
 termini ab inimicē distinguūt ⁊ p̄ arborū mutual
 cōp̄essiones ⁊ ingagnes ab hostibus defen
 sant.

De salice.

Salix quedā arbor ē sic dicta eo qđ ce
 lenter saliat postq̄ in aliquo loco fi
 git vel plātat vt d. Jsi. li. xvij. ar
 bor qđ lēta ē ⁊ mollis vmbus. i. vineaz pal
 mibus vincendis apta ⁊ colligandis (vt d.
 idē. Dec arbor fructū nō hz s̄ solū semē siue flo
 rē. cur? semis dicūt eē hāc virtutē. vt si q̄s ea in
 poculo bauserit filios nō generet imo filias effi
 cit infecundas bucusqz Jsidō. li. xvij. De salice
 aut. d. pli. li. xvi. c. xxxvij. salici diuersa sūt ge
 nera. nā qđā i magnā p̄centatē virgas emittūt

crescūt quoqz in aliu ⁊ parūt particas vineaz
 q̄rū cortices lōgi sūt ⁊ spissi ac fortes interi? al
 bi ⁊ exteri? virides et q̄b? vincula cōponūtur ⁊
 tales salices q̄uis sūt fortes nō sūt ita fle
 xibiles vt minores. ⁊ iō cit? cōstringunt q̄s ad
 ligandū circūtorquent. Sūt ⁊ salices minores
 ⁊ ceteris graciliores ducales supra modū ac fle
 xibiles. ita qđ p̄ arciflectionē nō r̄p̄f imo ad
 instar fili torā forificānt ⁊ inde fiūrvimia ad vi
 tes ⁊ ad bolia colligāda. Et est terciā spēs sali
 cis inter duas primas i quāntitate ⁊ in flexibili
 tate medioais. nā maior ē flexibilior ⁊ rigidior
 est minor. ⁊ illi? rami cortice demacto sūt colo
 re cādidi ⁊ h̄tacu leues atqz plani nō nodosi
 ex q̄b? fiūt varia supellectilia vl sedes/sporule
 ⁊ canistra p̄plexione aut ⁊ tonsurā densior fit i
 ramis. Dis. n. salix q̄nis sit quo ad fructū ste
 rilis tū in frōdib? ⁊ in ramis sterilis nō ē. ⁊ ma
 xime si tpe debito. s. in marcio vel in apulī tōdē
 ac vt d. idēz. In li. aut. xvij. c. xx. d. idē inter ali
 as arbores que plātant p̄p̄rie salices obtinent
 principatū que si binis pedibus a terra putent
 cohercent ne in altū crescāt s̄ in latitudine sed if
 fundēt vtrūqz sine scala tōdēcātur. Dis nō sa
 lix tanto i ramis ē fecundior q̄to terre est p̄pinq̄
 or. p̄cessu t̄pis q̄s multū anūq̄tur salix deficiat
 paulatī ⁊ putrescat. ⁊ ei? putredo ⁊ corruptio i
 apit interi? a medulla ⁊ iō remanet interi? sepe
 tora cōcaua et vacua ⁊ tū vt exteri? viridis atqz
 pulchrā. in aut? cōcauitate sepi? laēt venenosi
 s̄mes vt colubri ⁊ serpentes. ⁊ iō dormire sub
 aliqua salice nō ē curū. bucusqz pli. q̄nis aut i
 unlis arbor sit salix quo ad fructū. multū tū est
 vtilis medicane. Est aut frigida ⁊ sicca vt dī in
 pla. ⁊ hz vi cōstringēdi et cōsolidādi ⁊ febrilem
 calozē mitigādi si dēf in potu succis folioz. ⁊
 Valet etiā contra disenterā puluis corticis cō
 busti i potu sūp̄. Jdē etiā puluis consolidat
 vulnera vlcerosa. Jdē etiā puluis sanat vemu
 cas interi? in potu sūp̄mis; et exteri? cathaplas
 matus rami ⁊ folia aqua aspsa aerē m̄frigidāt
 circa febricitates ⁊ eos recreat ⁊ cōfortāt ⁊ som
 nuz prouocāt. bucusqz plare. De s̄abuco

Sambucus vel s̄abuca i arbor mol
 lis ⁊ parua ex qua p̄ponit quēdā
 spēs siphonie que d̄nbia vel sam
 buca. vt d. Jsi. li. xvij. i tractatu de musias istru
 mētis. arbor. n. ē h̄is lōgos ramos rotūdos ⁊
 planos exteriū valde solidos ⁊ cōpactos inte
 rniū nō valde cōcauos quadaz molli medulla
 plenof. cuius folia sūt plana ⁊ crassa ac grauis
 odoris. flores aut hz multū candidos ⁊ valde
 aromaticos ⁊ munitos. corticē hz duplicē exte
 riore sūluū ⁊ interiore viridē. ille cortex valde
 b̄uidus ē actualiter. ⁊ eius succis conuenit me

dicine plures in ano flores et fructu facit. et ille fructus nigrus est coloris et odoris boumbilis ac saporis et ideo iunilis est ad comedendum. et autem sicut dicitur in libro de arboribus calida et sicca est. et cortices flores et folia pueniunt medicinae. ut dicitur in platea. diureticaeque habent virtutem et diuisivam et attractivam. et pleuritis purgatiua. et ideo valde contra quotidianam febrem et fluxum. praecedente. sicut et per se vel cum melle laticibus in tactu. decoctio corticis media cum vino duntaxat splenis soluit. idem facit folia in oleo decocta et cataplasmata folia eius et cortices ac fructus decocti in aqua salsa tumore pedum dissoluit si pedes inde fomententur. versus contra hydrophorum et frigida causa. decoctio est foliorum et fructuum in vino fortissimo multum confert contra lepraem et fluxum si frequenter fiat. nam fluxum huiusmodi res corruptos vel corruptioni dispositos purgant. Albidum autem est videtur in sabuco. nam si cortex medianus stipitis vel radice radat versus superius per regionem superiorem purgabit. et si inferius per partes inferiores soluetur. ut dicitur in platea.

De saluica.

Saluica est herba spinosa et modica sed bugula saliendo dicitur eo quod facit saltare se calcantes. et ideo dicitur galli thaus therapia. quia caput et ledit pedes se calcantem. et hoc videtur dicere virgilius dicitur. Punicis quae saluica rosetis. et sed hoc est herba cuius radix est magna et longa pinguis mollis et carnosae sicut passinaria et solet poni in electuariis. et dicitur alio nomine pringul et emittit quosdam bastulas duras et angulosas in quibus sumuntur cretulae quod dicitur capitella cretulae aculeata sicut calcantia et cretulae in terra sicca sterili et arenosa et ab aliquibus scorpionis vocatur quod ad modum scorpionis pugit sese tangente. Sed plinius ait in libro de rebus herbarum et modica foliosa et ramosa et dicitur quasi manu pressa. multum aromatica fere ut hardispica et quibusdam radicibus minutis adhaeret tene in panonia regione nascitur in locis duris et lapidosis et est herba calida et sicca subulis in substantia et multum diuretica cuius radix decocta in vino sistit vomitum et stomachum multum confortat ut dicitur in platea. De staere.

Staere dicitur gutta mirre arboris. et est idem quod ipsa mirra ut dicitur in galieno. et dicitur in libro de materia medica. Staere dicitur in libro de materia medica. Staere dicitur in libro de materia medica. Staere dicitur in libro de materia medica.

Spina est arbor aculeata sic dicitur quae spinarum acamine velut quibusdam spinis oculis contra tangenti in unguis est armata ut dicitur in libro de materia medica.

da non est sicut cum cortice proprio seruat. Illa autem quae virgula et calamis inbescit / albidus est atque munda / primo efficitur fulua calore solis. quod autem est species dicitur calamites quae et pinguis et resinosae humectat et velut mellifera liquoris succidit odoris emittens. cuius gutta plures et coagulatione sicut nomine appellatur. nam graecis sicut dicitur gutta graecae non sicut / latine storax appellatur. ut dicitur in libro de materia medica. Storax itaque arboris storax est gutta. et est multum efficax in medicina. nam sicut dicitur. et placida est et sicca substantia huius glutinosae / et huiusmodi attractivam eius triplex est materiae. scilicet calamita. scilicet bona gutta et prima quae per ab arbore effluit et emanat. Alia est storax rubea quae fluit per primam quae purior est. Tertia est storax liquida in colore rufa / in odore suavis / in sapore potica / et substantia magna. et manibus malaxari potest. quae autem dulcis habet saporis / sicut ista est. discernitur autem sicut ista est quae si videtur est dum malaxat pulverisatur et in frusta cadit. si recens est humectatur. nimium inde manet et non satis inuisantur. et plus habet dulcedinis quam deberet. licet quod non sicut ista est. Inter has tres species calamita est matie virtutis / crebra mire confortat. fumus eius omnem reumatismum fluxum sedat. capbala ex ea facta gingivas et dentes motos roborat et confirmat. mensuris impat. contra tussim et raucedinem bene iuuat. vtiliter non ponitur storax in coplestis contra tinea et pustulas capitis et multas alias passiones. buccis dicitur et platea. sicut storax dicitur. purgat aerem corruptum et fugat omnem vaporem et fumum pestilentem.

De sicomoro.

Sicomorus est sicut fatia in folij moro similis. in palis sicut spem tenet. ut dicitur in magister in historia libro de rebus herbarum. Sicomorus et morus graeca nomina sunt. et dicitur est sicomorus quia in folijs moro est similis. haec latini celsam vocant. moro enim longe prior et maior est. vel sicut alios dicitur a sile quod est sicut et moros quod est fatia sicut fatia. sicut dicitur in libro de materia medica. Et sicut dicitur. sicomorus sicut silvestris fructus quosdam perferens sub dulces / sed nunquam puenit ad maturitatem. sicut et caprifico. dicitur in libro de materia medica. Silvestris sicut nunquam maturescit / aliqui tamen comedit tales fructus. Dicitur et dicitur. quod sicomorus lapis huiusmodi emittit lacrimam ad modum gummi. et idem est medicinale nam succurrit moribus venenatis si bibatur tumores quos splenis compescat dolorem stomachi tollit.

De spina.

Spina est arbor aculeata sic dicitur quae spinarum acamine velut quibusdam spinis oculis contra tangenti in unguis est armata ut dicitur in libro de materia medica.

propter radios ostium que sunt acuta sicut spine.
Spina autem proprie dicitur ipse aculeus qui a stipite
exiens spissus et grossus in sua extremitate pi-
ramidalis efficitur et acutus. cuius rationem potes mu-
nere super e. li. ubi dicitur de arbore in generali et de
spostione arborum. ubi dicitur quod non est de intentione na-
ture quod arbores sunt spinose. sed accidit ex rari-
tate plante per quam attrahit humor frigidus parum
coctus / qui per poros ad exteriora attrahitur a calo-
re solis ad spinam coagulatur. et propter paucitatem
temperamentis que attrahit in fine acuitur et pirami-
daliter figuratur. et hoc aliquando cum quadam inclinatio-
ne. ut est videre in rubis et in rosetis. Aliquan-
do in erecto acuminis ad modum spicali siue teli.
Spinarum autem frequentia signum est terre sterilis
vel in cultu. et est quasi generale quod omnes frutices et
arbores que multum sunt spinose / mutuo se quer-
unt et alterutrum se muniunt et defendunt. et pro-
manus sibi resistenti pugnare et vulnerant / nisi
quod in invicem se ledunt. propter suam densitatem
radios solares interceptant et reflexus celi gut-
tas ad eos que sub eis sunt descendere non permit-
tunt. et ideo que iuxta spinas vel intra seminantur /
non de facili convalescunt. Spinarum pugnatio man-
us vel pedes sepius vulnerantur / et non cessat dolor
nisi de locis lesis totaliter extrahantur. propter sui
acuitates et pugnatio vir sine falce vel sarculo fer-
ro euelluntur. et cum sunt auulsi / alligantur per fascias
lutos in dibano exuruntur. Sepe etiam inter spinas
apparere flores et etiam fructus multi / sed propter flo-
rum mollitiem non mollificantur spine imo deficiunt
inibus folijs remanent spine et amplius indurantur.
propter eorum naturalis siccitatem de facili in igne
ascendunt / et vehementer inflamantur. et scintillan-
tes accipitantes fontium non modicum faciunt / si sta-
tim postea annihilantur. sicut dicitur in glo. super. vij. c.
eccle. non tamen spinos penitus inuales sunt / imo mul-
tis visibus cognoscuntur. nam ex spinis fiunt sepes qui
bus boves se et sua muniunt. multiplices etiam ge-
nerant fructus / vitales / quos defendunt quere super
de rubo sub littera. R. De ligno sethim.

Ligna sethim esse dicitur quedam arbor
res spinose / leues / impugnabiles / simi-
les albe spine / que grece acharis dicitur.
sicut dicitur super exo. xxx. ubi dicitur. Sethim nomen est
motus / regionis / et arboris / que albe spine in fo-
lijs est similis. et est leuissimum lignum impugnabi-
le et inextinguibile. ubi dicitur in aurore. Ligna set-
thim torpent / nulla putredine iustos. Signat
in celis que sine fine nirent. Spina sethim vo-
cantur / quia vi quod penis. Et quia tormentis iur ad
astra dei. Secundum dicitur. et plinius. virtus est illi striptica
et costringens / et fluxus sanguinis sedantia. folia
autem aspera / spinosa / et albidia. flores habet puri

purei et virgulas longas ad grossitudinem ma-
nus digiti. in quarum summitatibus habet capitula
la spinosa semine rotundo plena. et valet contra
venenum et fugit serpentes odore eius potantur
quia putida membra fouet et inuat.

¶ De sentice.
Sentice. as. gen? est herbe vel fructus
habentis aspera folia pinguis / et diuisa
sa ut cruce. virgas habet duorum cu-
bitorum. Et dicitur sentire a situ ubi crescit. quia inter du-
ra et multa crescit sentice sicut spine. ut dicitur
Istido. capitella habet ut carduus / cuius radix est
rufa / lingua pinguis et est medicinalis. subue-
nit combustions. ut dicitur. dia. et valet contra vena-
rum intrinsecam compactionem.

¶ De sepe.
Sepes sepius est gen? munitio facta ex
sentibus / spinis / atque lignis. nam sudas
siue palis in terra figuntur / circa quos
spine et virgule circumcuntur. et sic domus vel et
segetes sepius beneficio muniuntur. Et dicitur beate
pes huius sepius. vnde eccle. xxxvi. g. ubi non est se-
pes diripietur possessio. Luca sepes et latitantes
venenosi vermes ut rane / colubri / et serpentes /
vni a sepi dicitur seps. cuius venenum non so-
lum corpus. verum etiam ossa destruit et consumit. vnde
luca. Dissasque dissolvens cum peccatore tabificas
seps etc. et ideo iuxta sepe domus mire periculosus est
propter latentia venenosa. sepes imbutus et cau-
matibus exponitur. cito deficiunt / nisi renouen-
tur. et dum res alienas custodiunt folia erpente
paulatim se consumunt. et tandem exsiccantur et pu-
refacti nisi incendium promouerent. A sepi autem si-
ue a sepio sepius dicitur septu septu. i. abitus loci. s.
circumclusus. dicitur enim intra septu repli. i. intra a-
bitum seu clausuram.

¶ De sude.
Sudes sudis est palus vtraque extremitate
exauctus a suo suis dicitur. quia sepes
quasi suta sudibus videtur et eo quod su-
des per eam extrahitur sicut figuntur. ut dicitur. Isti. Sed
bug. sudas dicitur a suda sudis. vel a suda suda su-
da quod est mundus et purus / eo quod sudas mundatur
et purificantur priusquam terre insigantur. quod tanto for-
tiores faciunt sepe / quanto plus in terra profundatur.
Et est sudas feminini generis. et dicitur hec sudas
huius sudis. ut dicitur. bug. Et ovidius in metaba.
dicit eis qua coniuncta est humens certum sude si-
gis combusta etc.

¶ De siliqua.
Siliqua est gen? leguminis sonori fol-
lib? et vacuis quod magis onerat quam refi-
ciat. ut dicitur. glo. super luc. xv. Secundum hu-
siliqua dicitur siliqua cuiusque leguminis et puri-
mentum ex quo potest nutriuntur. Isaac autem li. xvij

dicat siliquon. quā latini corrupte siliquaz vo-
cant. ideo tale nomē a grecis accipit. q: est ar-
bor cui? fruct? est dulcis. non q̄pellignum di-
cūt liquon dulce. Et huic sententiē p̄cordat pli-
nius li. xvi. c. xliij. vbi dicit q̄ fruct? silique
sūt p̄dulces ⁊ habēt longitudinem vni? digi-
ti. ⁊ pollicares latitudinē quoz cor̄ter mandu-
catur. Et di. ibidem li. xij. c. ix. q̄ aliqui dixerūt
eam eē ficū egyptiā. sed hic est error manifest? q:
in egypto non crescit. sed in siria ⁊c.

De sinapo.

Sinapis dicitur a sin. q̄ est similis
et napus eo q̄ in folijs napo sit si-
milis vt. di. Isido. li. xvij. De sinap-
pi dicit plini. li. xx. c. xliij. Inter has quas p̄ta
gorica laudauerat herbas asserit primaz lau-
dem tribuisse sinapi et dicit eam inter herbas
obtinere principatum. calida est ⁊ siccā in quar-
to gradu humores grossos et viscosos extenu-
at atq; purgat. serpentium ⁊ scorpiorum ietus
addito aereo sanat. fungorum venena superat
dentium dolorem mitigat. ad cerebrum pene-
trat et ipsum mirabiliter purgat. confringit la-
pidem et mensuris imperat. appetitum p̄uo-
cat. ⁊ stomachum confortat epilenticos iuuat
et hydropitos curat. litargicos extat et eos
multum iuuat capillos mundat et eorum casū
compefcit. incongruos autem sonos aurium ⁊
tinnitus tollit. oculorum caliginem detergit. ⁊
asperitatem palpebrarum lenit paraliticas sub-
uenit. qz poros aperit ⁊ humorem infundan-
tem nervos et laxantem. ⁊ insensibilitatem in-
ducentem dissoluit ⁊ consumit. Has et multas
alias ipsius laudes predicat plinius et virtus
res. ⁊ dicit q̄ maior est virtus in semine. semē
tamen minimum in quantitate. sed maximū in
potestate. multum enim est calefactiuum. aperi-
tiuum et consumptiuum. et sui multiplicatiuum
et vno enim grano minimo maxima planta p̄-
ducit que sicut de flore et gemine in immensum
dilatatur. Semen eius in quibusdāz folliculis
seu thecis oblongis ⁊ rotundis crescit ⁊ illarū
thecharum beneficio vsq; ad maturitatem con-
seruatur. flores eius sunt multum crocei et odo-
ris et cum tota berbe substantia feruida sit ⁊
austera. flores eius maxime ab apibus dili-
guntur et frequentantur vt dicit plinius. ⁊ tamē nū-
quā contingunt flores oliuarum vt dicit plini.
li. xx. c. xij. Ita etiā se multiplicat vt vbi semē se-
minatur vix loays ind? plentius liberatur et vbi
semel cadit. prius viret vt dicit idē li. xij. c. ix.

De semine.

Semen est q̄ in agro spargitur ad
gignendum fructuz q̄uis per quā
dam appropriationē dicitur semē
ai alium q̄ emittitur ad procreandum fetum.
vt. d. Isi. Sementis vero est semen fugū quā
do est tempus seminandī. s. actus seminationis
a multis etiam dicebatur quondā dea vel do-
mina seminationum. seminarum vero est vni-
uscuiusq; rei exordiu vel vas in quo semē ponit
seminandum sed sementum dicitur q̄d a semie
est lucratū. ita dicit hugo. et ponuntur versus
differentialē in gresmo. Est aiatoruz semen
cāpiq; satorū. Sementis pp̄ue sementinū q̄d
in arca. Claudis atq; suo sparget tēpe i agro
Seminū cuiusq; rei dicitur origo. Secundu
aut vt di. pli. li. xvij. c. xliij. semen bonū ē an-
niculus binū vel innū. sed vltimus parū valet
⁊ illud granū q̄d in area subscdit semine seruā-
dū est illud. Est enī opimū quod est grauis-
simū. ⁊ est illud semen opimū. q̄d est magis
ponderosū ⁊ intē? magis albū. Scdm quali-
tatem aut terre est semē densius vel rariū semi-
nandū. sicut citius vel tardū. nā in locis humi-
dis celerius ne semē imbre putrescat. in siccis
vero tardius vt pluuie sequatur. ne diu taceas
semen vltro euanescat. Est aut ferendū miuus
de semē in terra pingui ⁊ būda q̄ in macra. qz
in terra pingui in p̄māpio min? crescit. ⁊ p̄ sui
multiplicationem nimiam in fine mutuo se de-
struit opprimit. ⁊ confundit. Semen quod
celerius ei citius seminatur debet eē densius q̄
q̄d tardius solo cōmendatur. Semen. n. feroti-
num debet eē rariū ne nimia densitate necerit
Ziris quoq; est semen equaliter spargere. nam
manus cōgnere debent cū gressu sp̄ qz cum de-
tro pede. nec est transferendum semen de locis
frigidis ad calidiora nec e contrario. ambiq; in
contrario p̄capitandum est. semen seminatū
in macra solo raro facit culmū. spicam minutā
generat et inanē. pingua vero arua et vna se-
minis radice fundant segetam numerosam. in
aunū vero circa equinoctium est tempus cō-
trariū seminationi similiter in vere. sed in recta
p̄uina serēduz nō est. q̄d p̄z qz hibema semina
cū ante p̄uinā semiant septima die erūpūt. s3
post p̄uinā vix infra. xl. (viciq; pli. c. x.)
Semē itaq; est granū modicū ⁊ rotundūz bñs i
se virtutē sue sp̄ei multiplicatiuā ⁊ cōseruatiuā
vnde cū semē terre p̄mimē. ⁊ ex būore terre surge-
sat. ⁊ ex calore terre induso p̄tes rancicante et
humores arcūsātis terre ad sui tempamētū ac-
trahente mollescat ⁊ grandescat. ⁊ sic curicula se-
minis sassa germē paulatim emittit. ⁊ radices
interius in terra figit. quib? cōtinue nutrimentū

sibi haurit. et siccitatem vi caloris terrā insensibiliter apit et erupit ex se. pducens culmū / frondē / florē atq; semen et fructū. et quous modicū sit quod seminat / maximū tū est quod ex semine generat. a stultis putat pdi semen quū fertur / et tū meliori modo quā p seminatioē nullatenus custodit. in semine expiget rō seminalis in quā opatur calor naturalis / et ad eius augmentū piter et nutritiū tū humor nutritiū attrahit vi caloris. De semine autē mediāte culmo surgit spica / que fm Jfido. lib. xvij. a spiculo est dicta eo quod in spica pducatur. arstax culmina quēadmo dū spiculorū sunt acuta. ad hoc enī fecit natura aculeos in ipso spicis cōtra subitōs auiū munitatē et vermiculorū morsus in spicarū sūmitatib; efficitur ut dicit idēz. Spica autē fm diuersorū seminū naturā se diuersificat in figura. nā quōq; est lata ut ino: deo. quōq; triangula ut in spelta. quōq; re / tragona seu quadrangula ut ē in tritico. aliquā est rotūda ut di. pli. et etiā aristo. Est autē spica in culmi sūmitate multis folliculis arāidara / i quib; velut in matrice grana semialia nutriunt et vsq; ad maturitatis tpa pseruant. qui quidē folliculi erūpentes cū grano primitus manent clauside inde paulatim turgescēt / granis matime in tritico sūt fassi. ut di sup lib. aristo. de plantis. Spicaz capita generaliter in principio calore elruare sursum eleuant / h; quō tendūt ad maturitatem ex granorū pōdere insensibiliter aliquantū lū indinant. Preterea quō sē spicē i virore et corrupto aere et rore p fufe in corruptelā et auri / nez puertunt. Imbre vō et rore cōgruo p fufe et calore celesti mō debito arāifore citius mature scūt / et pp rois humectatioē sua grana de folliculis cadere nō pmittūt. ut di. pli. li. xvij. Jtē di. pstan. et Jfa. Ex bonitate autē terre cognoscitur bonitas spicē. quō in terra bona et pingui generat spica bona qritate magna et granorū numero sitate multiplex ac referta. in terra vō sicca et macra eōuerso. ut di. pli. li. e. De stipula.

Stipula ab vsto est dicta / qsi vstipula collecta. n. melle stipula vint ppē culturā agri. ut di. Jfi. li. xvij. Tel di stipula a stipō / stipas / quō stipula facit culmū quez stipat. ut di. bug. Est pprie stipula idē quod stramen vel palea quō in folijs et vaginis relinquūt i agro spicaz multitudinē pscāsa a falābus / et a messorib; recollecta. et bec stipula a multis res colligit ad diuersos vsus. Nā quidaz inde domos cōtegunt. quidā loco straminis stipulam sibi stemūt. alij paleaz vice asalia inde reficiūt elij vō stipula ignes nutriūt et reficiūt. panes et cibaria inde coquūt. ut di. pli. li. xvij. c. xxx. que re supra de palea in lra. p. Stipula quidem est res leuis et concaua / et sicca / et hispida et vento

sub dita et ab igne facillime inflāmata / ut dicit idem.

De simila.

Simila tritici est medulla. farina ē purissima et delicata vnde fit panis nobilitū / qui simlago pprie nūcupat. et est flos tenuissime farine / mūdissime / ac albissime et nobilissime / ac diuersis cibis apte et etiā medicinalis. De re supra de farina sub lra. f. et de polenta sub lra. p.

De scopā.

Scopa est arbor a scopādo dicta. nāz scopo scopis vel scopo scopas idē quod purgo purgas eo dicta quod ex eo scopā tur recta. ut di. Jfi. li. xvij. bec a multis dicitur dicitur / et h; folia leuia sicut tremulus eo quod folia cū sint tenuissima / leuissimo statu ventorū agitata tremere vident. multas h; virgulas duras / nodosas / quib; pueris doctis denudatis sepius castigant et corrigūt. et eius ē ramusculi sūt scope quibus purgāt domus / et a puluere et alijs sordib; euacuat. semina facit quedā vacua ad modū quisquā siue siliquarū quibus vntur boies siluestres loco panis. Dabet autē bec arbor multū de succo acido aliquātulū pū gendo. vnde solēt boies in autūno et i vere cortices incidere et humorē effluentē recolligēt quē bibūt loco vini. Talis siquidē pomis sitim sedat et cōpescit. et multū inflat ut dicit / sed non reficit nec inebriat neq; numt. Jdez etiā succus in aliquo vase sub fimo diu a calore solis decoctus / corrupitur et putrescit et puertur i pinguedine et effiat ut vnguentū. multi etiā detrahūt per ignis decoctionē ad modū picis. et quāuis sit horribile / nigriū et fetidū / tamen multis vsibus est necessariū. et ideo siluam bomies in desertis semine et succo istius arboris vntur p anno nā / p vinca et etiā p oliua. ut tāgit plinius vbi agit de arborū succis lib. xv.

De stupa.

Stupa est pargamū canapi siue lini et di scdm antiquos stipa ex eo quod et canime nauis stipetur. vñ et stipato: est dicitur quod eā pparent in vallibus et cōponūt. ut di. Jfi. li. xix. vbi agit de lanis. per multas autē carpinatioē et peccatioēnes stupa a lini siue canapi substātia separar separata grossior / nodosior et hispidiosior et breuior inuenit. et iō ad vendendū et fila cōponendū nō est multū apta. sicut vnt tū fila inde multū grossa et inqualia et nodis plena. et quib; sūt ligamina necessaria vsibus candelay. nā cū sit magne siccitatis / de facili inflāmat. vnde subito accēditur et cūssime reddīt in cinerē et hūillam. et quō extinguitur / amarū reddit fumū tenuē nābus et oculis nocuū. vtilis tū ē stupa medicāe quō a suis hastulis est bene purgata. valet. n. ad vulnera desiccā

da et sananda ad mitiganda arsurā et reprimē dum tumorē oculorū vt. d. pli. li. xij. c. r.

De arboribus

Arbor est arbor venenata et cui succo venena toxica exprimitur. arbor est fortis et p. cera hinc ramos grossos flexibiles et longos. et quibus faciunt pariter arborum sicur. d. J. li. vij. vnde poeta. Tanti torquentur in arcibus. cuius umbra est nociva et dormientibus sub ea mortifera: cuius succus nimis laxat. cuius raro igne grecis feruat in extingibile. vt. d. dia.

De tabula

Tabula a teneo tenes est dicitur. et est vna significatione mensa diuisa quasi tabula eo quod bolos tenent et vasa et in mensa que de super apponitur. super pedes erigitur et quodammodo arcu ducitur et abitur. Alio modo dicitur tabula alea in qua luditur. et hec duplicatur et diuersis coloribus insignitur. Tertio modo dicitur ligni plani et tenui quo posito colore littere inscribuntur. quibus planatur breues asseruli et attenuantur ac concuuntur in vnaque parte pariter et artificialiter paginantur et replentur cera nigra viridi vel rubea ad scribendum. Et dicuntur tales asseruli tabule eo quod teneant litteras que in eis dicitur tabulis sunt conscripte. tabule autem tanto sunt meliores quanto ex ligno planiori et duriori et leuiori componuntur. Alio modo dicitur tabula tegenda que tegula asser longus lateris feris diuisus et secus cum securibus vel dolatis nam huiusmodi ligna ad domos tecta sunt necessaria quia et eis sunt tabulata. scilicet laquearea et alia edificia ex talibus tabulis artificialiter composita. arte mira et multiplici in altitudine disponuntur. post multiplicem superfluorum refectionem vt tales tabule equaliter inuicem coniungantur domus ornant. et tunc posite in solariis cum omnibus deseruiant ab eisdem quibus seruiunt continue conuolantur. trabes quidem per latum sibi inuicem habent quasi equi distantia suppositas quarum sustentaculo se defendunt vt minus incuruentur quam a pavimento vel alijs rebus superpositis ipsa tabulata nimirum onerantur. nauibus componendis pontibus construendis. istis et alijs vtilibus silibus fabricandis tabule necessario reparantur. clauiculis et alijs artificijs pariter componuntur. ad tabulas etiam confugiunt naufragantes et a periculo sepius liberantur. De trabe.

Trabs est lignum transversale quod positur per latitudinem domus in vnaque extremitate parietes tangens et tenens ne lapsum vel incuruationem propter suam altitudinem pariantur. hec trabs vel trabes a trabo. his. quia ab vno pariete ad alium trahitur cuius figuratur et vniatur vt. d. bug. oportet autem vt trabs sit longa

fortis et spissa et maxime circa medium. ne forte si fuerit nimis gracilis in medio incuruetur. vnde propter incuruationem periculum sepe oportet vt columna vel stoma sustentetur. nam lignum si ponitur per transversum sustentaculo indiget cuius auxilio alia sibi supposita facilius sustineat.

De therebinto

Therebintus vt. d. J. li. vij. arbor est resina sudans omnibus alijs pristior est cuius resina dicitur therebintina et est multum medicinalis. nam scilicet dicitur. et folia fructus cortices et seia simplicia sunt. et sibi diligenter colliguntur sicut cini. et sunt peritra moribus venenosis. et resina est bona que est munda et lipida et aromatica in colore rufa et hinc virtute dissoluedi. Araxidi et mawradii. et ideo potest contra apostemata dura et alias collectiones tam in capite quam in membris. De therebinto autem dicitur. pli. li. xij. c. vij. Siria inquit therebintum habet. Et eius species duplex. scilicet mascula. et illa est sine fructu. secunda femina. et hec duplex. vna habet fructum rufum magnitudine leniale. alia pallidum magnitudine fabae. et est fructu odore foetidum et tactu pinguis et resinosus. et est in siria arbor magna et est ei marenica lenta ad modum et durabilis quam vetustate nigrescit et splendet. Eius folia sunt densa et habet quosdam folliculos que dicitur aialia (vt alices) semitertes que cortice terebrant. et sic cortice profecto gutte resinose effluunt et emanant. J. pli. li. xij. c. vi. therebintina radix et folia in vino decocta stomachum confortant. contra dolorem capitis iuuant. placet therebintina odoratissima tam siria quam cipria pura et plucida et subalbida cum aliquo rubore. et illa que est montana potius quam campestris. vulnera sanat et purgat. De thima.

Thima sunt ligna quedam preciosissima ad modum hebeni et quibus salomō fecit gradum et fultra in domo dei. vnde dicitur. gl. iij. R. i. c. sup. illi loca. Atulit autem mulier ex eis fir ligna thima. et ligna thima sunt impurabilia et spinosa in similitudine albe spine. rotunda et candida et valde fulgentia et polita ad instar speculi siue vnguis. vnde in eis resulant imagines sicut in vngue. et igne non oburuntur neque in aqua resoluntur. sicut nec ligna sethim et multi crediderunt eadem esse ligna. De tirs.

Tirsus est tam arbor quam olea et berbana. frutex medius sic dicitur. quod de terra super suscitaretur. vt dicitur. papi. Est itaque paraplante superior tenerior et viridior et mollior ac pulchrior celo vicinior a terra remotior. roseo coloris et folijs et ramusculis tenerimus plenior. et est melior in medicina. nam in tirsis maxime visget virtus herbe.

De thina.

Tigna sūt ligna que a patientib⁹ vltimis vsq; ad cacumen edificij sūt erecta suppositāna totū in rectū ad modū conū vel piramidis sūsum tendūt ⁊ paulatim se inclinantiā ad alterutū in cacumē mutuo se coniungunt. ⁊ dicunt tigna a regendo vel a regula. qz regulis ad sustentationē teci supponūtur. regule autē dicunt ligna quēdam longa valde ⁊ aliquāntulum lata / plana ⁊ tenua. que ex transuerso ignis multis dauiculis affigunt ⁊ in eis asseres vel lateres suspenduntur. Sūt autē tigna forma / dolata ⁊ quadrata ⁊ cōplana. sunt autē fortiora ⁊ grossiora versus domuz ⁊ exliora ⁊ min⁹ fortia versus rectum extenius lateribus ⁊ assereb⁹ vel straminib⁹ onerantur interius verō pulchris laquearib⁹ decorantur ⁊ in ipsis laqueantur ⁊ figunt. ⁊ dicunt laqueana asseres que interius ad decorē camere tignis coniunguntur. Et a ignis dicit signatus q̄ rectoria ignis inducit. vt dicit papias.

De tritico.
Tritica a tritura est dicitur vt purissimum in boreo seu grauano recondat. vel qz granum eius cōmolliat vel teritur vt edatur. vt dicit Iulido. li. viij. Est autē duplex tritica. s. tubcum extenius in vtraq; extremitate acutum / in latere scissum inter⁹ albissimum / graue ⁊ ponderosum. ⁊ illud gen⁹ est optimum. vt dicit pli. Aliud est colore croceum extenius. interius vero albū / in superficie lucidum ⁊ leue ⁊ frangit difficile. De proprietatib⁹ autē ⁊ generibus eius q̄re supra de frumento i littera. s. sicut dicit Iulio. in die. Diuersificat autē triticum ex diuersitate soli in quo seminat. nam qd̄ crescit in terra pingui atq; pumbili crassius est ⁊ pinguius atq; ponderosus ⁊ numbilius q̄ id quod crescit in terra macra siue sicca. vnde bonitas tritici intēditur ex bonitate soli ⁊ econuerso. Triticum autē ex diuersitate tempis variatur. nam qd̄ nascitur tempe moderato in q̄titate ⁊ qualitate erit perfectū ac medulle multe ⁊ cortias valde pauci ⁊ optimi nutrimenti. immoderato nō tempe exortū. erit imperfectum Item differt s̄m vetustate ⁊ nouitate ⁊ mediocritate. nam qm̄ est vetustum longo tempore cōseruatum nimis effiat sicam ⁊ durum ad digerendū ⁊ modice nutritiuū. qz tunc eius humiditas substāntialis a calore aeris minuit ⁊ nimis desiccatur. nouū vero puo tpe reseruatū p humiditate superflua ⁊ viscositate terre humidum est ac viscosum. densum ad digerendum / durū ⁊ inflatuū. ventositatis ⁊ rugitus ventris generatiuū. medium vero inter vtrius nouū ⁊ vetustum est inter multā humiditatem

⁊ paucam temperatum. ⁊ ideo magis laudabile est ⁊ amplius nutritiuū. nam exhūsta humiditate accidentali substāntialem humiditatem in parte caloz aeris temperat. ⁊ ideo tale triticū magis laudabile est ⁊ melius nutrit ⁊ bene digeritur. perditq; viscositates terre ⁊ densitates. Est autē triticū vt dicit idē Iulio. calidum. ⁊ inter humidū ⁊ sicum temperatū. sed panis ex eo factus est calidior ppter caloz ignis ⁊ coctionem. intēditur enī ex eo caloz naturalis p calozem ignis actualē. Item hanc proprietatē habet triticū pre alijs granis q̄ nutritibilis est ceteris. ⁊ hoc ppter similitudinē humane complexionis. vt dicit idē. Item triticū est colatiuū ⁊ mundificatiuū ⁊ lauatiuū. ⁊ ideo ius de eius farina factū purgatiuū est peccoris ⁊ pulmonis. idē facit tisanū de eo factum sicut de ordeo. qz mundificat ⁊ plus q̄ de ordeo. valet etiā contra tussim ⁊ sanguinis fluxum. Item triticū coctum cū oleo positum sup durū apostema dissoluit illud. Item triticū coctū in succo iure dissoluit coagulationē lactis si mamille inde leniant. Item temperatū euz succo iulquami ⁊ positum sup nemos p̄hibet humores nocios ne descendant. Item grauū masticatum valet cōtra morū rābidi canis. nam venenū extrahit vt dicit idē. De tritico fit oleū quod valet ad multū. sed maxime ptra pruritū ⁊ serpigine ⁊ impigine si cum panno aspero bene cōfricetur. vt virtus olei possit melius subintrare. Item cortex tritici siue furfur habet virtutem colatiuā ⁊ mundificatiuā p̄ quā farina eius sed modicū vel nullū exhibet nutrimentū. Item vt dicit idē triticū recens ⁊ nouū parū est nutritiuū. ⁊ in lateribus doloē cōmouet ⁊ rugituz. cito etiā puert in putredinem. ⁊ ideo lumbrici ⁊ alij vermes nocui ex tali cibo sepius generant. assatum autē magis nutrit ⁊ min⁹ ventrositates facit multum ḡstipat ⁊ constringit. in aqua coctū grauissimū est ⁊ multū inflatuū ⁊ viscosi humoris generatiuū. hucusq; Iulio dicitur.

De tisanā.
Tisana (sicut dicit glo. sup. ij. Re. i. ordei d̄ siccatū / pila tonsū ⁊ decoratū. ⁊ fit inde ab ap̄ illis q̄ carēt dentib⁹. Et tisanis fit et pot⁹ vtilis panētib⁹ febres ⁊ alias calidas passiones. q̄re sup de ordeo in littera. o. caloz mingar ⁊ alterat sitim sedat ⁊ dedinat. hec tisanā hui⁹ ne. penultima est pducta. vñ alexander neq; sic ait. Lotice nudato tisanas ordea dicas. Et d̄ atipco qd̄ ē p̄cuno. qz panē in pila cū decorat. pot⁹ autē inde facit tisanū d̄ ab Iulio. in diebus.

Tribulus est fructus spinosus qui mollior est quam sit arbor et durior quam sit herba. cuius sunt species maior que crescit iuxta sepes ut dicitur plin. li. xxi. c. lvi. Tribulus dura res est septa villarum obrinet in altum crescit. sed cum non habeat vires ut directe se extollat incurvat. et versus terram se reflectit. de res habet acutissimos aculeos acutos et dentes. et singule eius virgule a summo usque deorsum ad radicem aculeis sunt munite. Alia est species tribuli minor et crescit in locis palustribus et in campis. et est minor in longitudine et grossitudine quam sit maior. folia habet minuta et rotunda bastulas prope longas teneras nubes / sperfas per terram diffusas / aculeatas per totum et spinosas. flores faciunt album et fructum primo viridem. deinde nibeum tandem nigrum et hunc fructum diligunt serpentes / colubri et buffones. et ideo talem fructum comedere hominibus non est tutum. et quem ipsum comedere liberit eligere debet illud que a terra magis est aleuatus et non nimis maturus qui integer est et in tactus a muscis vel a vermibus non corosus. Tribulus autem campestris ut dicitur plin. aratro et frugibus est inimicus. vivat enim est et multum se multiplicat et vir eradici potest quando in aliquo radicatur agro. et tunc messem comprimit et confundit pedes et curam transeuntium et manus se tangentium multum ledit / et transeuntes sepe cadere vel cespitare facit vestes hominum dilaniat et disceperit / et omnium iuxta se passue querentium lanam rapit. et ideo dicitur tribulus a tribulando quia tribulat et ledit sibi appropinquantes.

Thimus est herba valde aromatica. unde virgilius. Redolent thimo fragrantia mella. cuius flos dicitur epithimum. et est flos medicinalis. habet enim virtutem melancoliam purgandi et sicca et ideo valet contra quartanam et alias melancolicas passiones.

Thimiana est quedam confectio preciosissima ex onice et stacte galbano et thure preparata sicut dicitur erodiano. Et est dicta a thimo flore odorifero. quia olet suaviter sicut thim. sicut dicitur Isidoro. ubi tractat de odoribus. talis autem confectio in usus hominum non debuit fieri. quia dominus offerens in templo super altare thimiamaus hauc

cepit et ideo in ecclesia non debet sponsus et sponsa thurificari odore thuris. inde etiam est quod alia thure benedicto super altare si defecit thuribulum ad chorum aliud thuris sine benedictione apponendum est et offerendum hominibus

Thure est nomen arboris et gummi inde emanans. unde plin. li. xij. Thure est arbor arabie immensa atque rarissima tenuissimi corticis ad aceris quantitatem succum aromaticum et album ad modum amigdale generans et effundens masticatione. in pluerem resolutum est intus pingue et igni appositum facile ardens et appellatur apud nos masticulus eo quod natura sit rotundum admodum testiculorum. reliquum vero est planum et plene scabiosum et est masculo minus bonum. adulteratur autem admixtum resine albe siue gummi. sed sua cognoscatur propria qualitas. nam thuris igni appositum ardescit resina vero humescit gummi autem calefactus resoluif et liquefit. Arbor autem vnde fluit thuris dicitur libanus. et eius a natura libus ac medicis olibanum nuncupatur a more arabie sic vocato. sed a libano arbore fluens olibanum libanus nuncupatur. ut dicitur Isidoro. et dicitur glo. super eccle. xxiij. super illud locum. Ego quasi libanus non inasus et. Libanus ut aiunt arbor est in arabia cortice et folio lauro similis fructum emittens bis in anno scilicet in vere et in autumno sed quod per se fluit scilicet in principio estans melius est quod vero in estate cortice casto paulatim extire. cogitur in autumno vero necita didum est necita purum / sed hoc quod primo adberet ramis et corticibus et in estate induratur et a ramis ferro recolligitur thuris optimus est. quod est album / solidum / et mundum / odoriferum et rotundum ad modum testiculi ac oblongum dicitur masculinum. thuris vero quod apertis corticibus in autumno vel hyemis principio effluit non est alteri simile in virtute / nec etiam in colore. quia illud album est et masticidum odoriferum valde atque mundum. thuris vero secundarium est tenue et scabiosum. ut supra dicitur Isidoro. Regio autem ubi crescit thura est montosa et pre altitudine rupium et scopulorum quasi inuisa et inaccessible ut dicitur glo. eccle. supra dicta. De omnibus dicitur plinius libor. xv. c. x. ut dicitur glo. quod arabia est regio thura gignens saba vel saba eiusdem regionis provincia maritima thurifera. et terra ex vna parte maris et scopulis / ex altera vero montibus et rupibus vix accessa unde thuris arbor sine cultore crescit et terram

argillosam diligit. Dicunt autem arabes qd th?
non debet recolligi. nec eius arbor: incidit nisi a
factis & religiosis tempore collectionis contra
ctu mulierum non polluitis. & sic putatur per re
ligionis obseruantiam merces augeri
Ite idem ibid. c. xvi. Prima naturalis est vi
demia e circa canis oru in fortissimo estu. naz
tucius coiter tenuissim latatur. & p sicut inde
spuma pinguis qd p repta densat vbi loci natu
ra poscat hoc purissim & e cadidū. Sed a vide
mia ven? hie me? cortice? iscais rufi h erit. nec
cōpabile e priori. Credit autē nouelle arboris
gūmi eē cadidius. hz veteris efficac?. & quida
putat in insulis mel? gūmi cū alijs negēt in insu
lis nasci. Collectū thbus i camelis defert in ciui
tates que sabothna dī porta adhuc parente.
necp aliā viā ingredi licet. vbiqz decimat deo
que inuocāt. vbiqz sine mēsurā nō i pōdere ac
cipiūt sacerdotes. nec aū inde hz mercari nisi p
us deo debita porcio offerat. candore. pbat et
carbone si statim ardeat & inflāmur. si dentē nō
reapit. sed statim frangit in puluere vlt in micaz
bucufqz plī. Sed dia. vō & pla. thbus e curis
daz arboris gūmi in alexandria. & dī olibanū
alexandrinū qd est purū & melius. Aliud inue
nit iuxta damascū & dī damascenū. & nō ē ita
bonū nec ita purū sicut primū. Est autē calidus
& sicā multū aromaticū / mltū pingue & glutī
nosus. virtutē hz pfortādi ex aromaticitate sua
p solidādi / pstringendi & cōglutinādi ex gum
mositate sua potēt stringit lachrymas & fluxū
humoz descendētū de capite p capue qū fluūt
p venas exteriores faciei si circa tīpora ei? pul
uis cū vino albo & cū albugine oui cōplāstretur
Sic et sedat dolorē dentū & ginguarū masti
canti. thbus p biber fluxū humoz a capite ad mē
bra spūalia ad pecc? videlz & pulmonē cōtra i
digestionē & acidā eructationē mltū v3 vinū
in quo fuerit th? decoctū. masticā pfortat & mū
dificat & cōceptū iuuat sum? eius. puluis eius
mixt? cū aceto gracliat & attenuat māmā tur
bidā. puellaz crassantiōib? euz pice subuenit.
dolorē aurū mitigat. mixtū cū vino tumorib?
intestinoz subuenit si cū vino bibatur. bucuqz
dia. & pla. Dicit autē thbus fm Isid. a theos qd
deus qz in deoz sacrificijs adoleatur. & fm hoc
bz aspirationē. Vel dī a tūdo dis. qz habile ē
ad tūdendū & sepe tūditur. & quāto plus tūdi
tur / plus redoleat & facilius inflāmur. & tūc ca
ret aspatione. Et thure incēso pcedit aromati
cus sum? modū virgule. & ē infen? graclis / ml
tū mobilis / in multis circūuolutiōib? āfractuol?
& se ad pres oppositas moue leuissimo arcum?
uolēs versus supiora se dilatens simutās ac
tā & obūbzans odoris sui fragrātia. fetorem ca

daucz auferēs / ad cerebrū directe penetrans /
spm aialem pfortat & recreat. p cerebrū ventricu
los se diffundens. De vimine.
Vimen nis. dī virga mollis. & dī vi
nā eius natura e talis vt ē arefactū si in aqua
abluat / itez reuiescat. Et d. I. lib. xvij. ex vi
minib? hūc vitib? vincendis & dolijs religan
dis necessaria ligamta vt p3. s. e. in lfa. s. que
re de salice ibi. De virga.
Virga pprie est qd dēramis nascit & dī
a vtute / eo qd in se vim multā beat. vlt
dī a virore. nā dms qd latitat in radi
ce se pdit in virore virge. Dicit virga qd vi re
gens. virga. n. vntur magi ad placādas spē
tes. & idarco in virga sustinet hos alligatos. v
ga eni vntur phi. reges & magistri vt d. I. lib.
bro. xvij. virga ē vntur viatores agroz & arca
rū seu patorū defensores / legati & nūcij ac pa
stores. Virga siquidē ex triplia cōponit substā
tia. s. ex cortice / ligno / & medulla. mediante me
dulla nutrit & vegetatur mediāte ligno erigit &
sustentatur. cortice vero dñficio regitur & ab ex
terioris acis iniuria defensatur. nā vt d. omē.
sup li. de plāns. cortice bz p pelle arbor / lignū
p osse / medullā vō loco vene. nā calor natura
lis exiens potissime in medulla virge mediā
te ramo aquo pullule / bñōiez attrahit a stipi
te & radice. & qd grossius ē & terrestri? / in atra
cto humore nāsmutat in lignū & in cortice qd
vero aquosius ē & vntur i frō dium multitudine
nez. & qd vntuol? est & purū nāsmittit ad vir
ge supfiāe vt inde pducat florē & tandē fructū
generet atqz semen. nā scilicet autē taz flos qd fruct?
de substātia virge sine ipsius corruptōe & alia
violatiōe. nā flos insensibiliter de virga egre
diens & empens virgā nō violat nec deflorat
h3 fecūdat eā potē ac pfiat & decorat. virga ita
qz nō pcpit fecūdationis gram nec potentiam
generādi ex cōmixtione semis sicut aiantia / h3
ex rore celesti pariter & calore solis. virga autē ex
quo ascendit sursum semp tendit & suā sūmitatē
p sūc celū erigit quousqz pueniat ad pfectū ite
mentū. & est media inter ramū & stipitē seu radi
ce / a qua cōcipit fructū quē pducat ex substan
ne sue tenentū dīne flexibilis est valde & de sa
ali indinabilis in quālibz ptem. Item virga
erit infen? anda est & si ca aspera & nodosa / sed
interius mollis est in medulla & sub cortice bu
morosa. quanto autem virga plus crescit / tant
to a terra plus recedit. & quanto sursum altius
sustollitur tāto in eius acumme graclior & ac
tior inuenitur. Item virga ex se debet esse cre
ta / sed quando est nouella si casu aliquo ad
terram inuincitur / difficile est vt in durata in

illa curvitate ad rectitudinem reuocetur immo sepe facilius frangitur quam rectificetur. quoniam vero virga iuenitur curua in igne ponitur et per calorem eius rigore et duricia resoluatur et remollescit ad formam rectitudinis facilius reducitur. Item hinc cambus est odiosa et pulvis. quia virga eorum insolentia coheretur.

De virgulto.
Virgultus a virga est dicitur secundum Bug. Est enim locus ubi multitudo crescit virgarum. Secundum autem Iulium. li. xvij. virgultus est ramus qui de robore ipsius arboris pullulat. sed virga dicitur qui de ramis orti et procedit. virgultus autem sine admixtione feminis procedit. in hyeme vile scilicet vere non placet. quia tunc virescit et florescat. post autem rursus pullulat et reuiuiscit. a terra in suo ortu elongatur. et quanto plus crescit tanto plus versus celum eleuatur aliquando autem dicitur virgultus vindanius vel virentis locus. scilicet virentis et amenus plantis et herbis virentibus sitis sicut supra de ortu patet. quare in littera. o.

De vite.
Ius dicitur a vinecedo. quia vincit et ligat. Secundum Iulium. autem vitis est dicta eo quod vincta an radicanam. vel id dicitur vitis eo quod vim habent ut inuicem vitis se innecant vicini arboribus reparando religens. Est enim communis natura flexibilis. scilicet quasi brachijs quibusdam ut quicquid prohibendum teneat et stringat. et illa ligamina quibus arbores vel palos capiunt capiti dicitur sic dicitur eo quod arbores capiunt ut inuicem peneant quorum adminiculo freni palmites vitos sustinent et turbines ne frangant. Dicitur et communis. quia sunt sicut anuli quibus prima que est ligatur ne longius laxati palmites ventorum flantibus dissipentur et sine periculo fructus suos sustineant. Quibus autem ista maxime conueniunt. scilicet oblaqueatio. oblaqueatio autem est terra circa radicem apertam et velut lacus efficitur ut radices huiusmodi diligenter humectentur et caloris solaris radio facilius penetrent. Item conuenit eis putatio. et est putare virgam et vite supuacua refecare cuius flagellum luminat. Item eis conuenit propagatio. et est propagare flagellum vitis superstemere et quasi porro porrigere. et hinc propagines dicuntur primum. scilicet vitis cretenses. Item eis conuenit fossio et est fodere terram mouere fossorio vel ligone. ut radices et herbe superflue amoueantur et sic vitis melius foueantur. Item eis conuenit pascuatio. pascuatio autem est pascuare. id est palos figere circa vitas ut sustentur ut dicitur papi. Et dicitur a pascuatio. quia quod idem est quod palos figere vel plantare. ut dicitur idem. Sed et Iulius autem pascuatio est fimo vel terra pingui vitas pascere vel nutrire ut apertis fructificet. Item eis conuenit pampinatio. Est autem pampinare pampinos. id est folia superflua de vite amouere. ut vult liberius aere purgari capiantur et folijs non obdura

re citius maturescant. Pampini autem ut dicitur Iulius sunt folia quorum subsidio fructus vitis ab ardore et frigore defendatur. et aduersus omnem inuentionem quae pampini ut dicitur Iulius. ideo sunt incalescit ut solaris radius ad maturitatem fructus facilius admittat et sunt dicitur pampini eo quod de palmitibus dependant. ut dicitur idem lib. xvij. Item eis conuenit vindematio et est vindemare de vite uvas demere. quod fit quando fructus vinee percussus et recolligitur. De uinibus autem dicitur plinius. li. xvij. c. xliij. vitis quae percussus est potest congruo et modo debito et percussione vitis accipit et accipit materiam et quae flores et fructus in potest parantur. nisi enim percussione castigaretur superfluum tota infecunda et sterilis redderet nihil enim audius nascitur et idem nisi vitas ad parandum fuerit non est fructus paritura. In vite autem est natura ut malit parere quam viuere. et idem quicquid de materia superflua a vite demitur fructui accedit. vitas non putationis tempore quanto citius putantur tanto plus effundunt de materia. et quanto seruis tanto ferit fructus ubertiores. ita tamen quod putatio debita tempus non excedat. vnde vitas graues et tenues citius oportet putare. validas autem nouissime. Debet autem percussio fieri oblique iter duas gemas ita ut in parte gemae opposita percussione fiat vulnus idem autem dicitur fieri obliqua et indirecte ut cito descedat et descedat guttule pluuiales per quae frequentiaz et permanetiam super planam infassuram vitas sumitas ledent. et quanto vitis est grauior et maior tanto de ea plus est putandum. quoniam autem pampinatio ne indiget non dicitur remoueri folium quod est cum uua nisi vinea sit nouella si potius alia que magis sunt remota. Vnde cum uua superplantaretur quicquid non erumpit et pullulat alias quam ab oculis siue gemis sponte et inutile iudicatur et statim est rumpendum. Item idem. c. xliij. vitibus accidit morbus specialis scilicet quoniam gemina nimis tempestiue auferuntur aut quoniam in superuacua infassatur aut quoniam non potest rore vel imbre floratiois tempore perfunduntur. aut quoniam nouella gemina pruina aut frigore decoquuntur. aut quoniam ab impijs cultoribus aut a infessoribus radices vulnere iniurioso leduntur et quoniam desquamantur. id est a suo cortice totaliter spoliantur. Insuper oia maxime leduntur quoniam fortis imber percutit palmitibus florescentem. quia desunt ipse fructus. et aere vero corrupto et rore vel imbre noxio crescit quidam vermes ut cruce et testudines vitis folia et et germina depascunt et et sic depascunt facile dere linquunt. nascuntur autem hyemalis in tempore nimis humido atque lento. accidit etiam eis alius morbus quod araneus vocantur vinitores. quia ex statu veteri noxio et imbre corrupto generantur quidam tele quasi araneae quibus obuoluntur fructus et pascuntur et aduolunt. ledit et vitis raphanus odit et caulem. et omne olus odit etiam et corolum.

unde qñ talia vitib? sunt vicina / mistis 7 egrè efficiuntur. vitru quidè 7 alumen 7 aq? marina 7 fabe acrisca putativa vltima 7 maxie iterimè tia vitu sūt venena (bucuscq? pli. li. xiiij. c. ij.) dicit apud pascos vites inf magnas arbores numerab?ntur. In aliquib? eni pnb? sūt vites ita magne vt ex cap. fructis stantie fiant 7 colūne vt pz in simlacro iouis in vbe populonia. Sup tectū enā tēpli ephecie diane vna vite ā riquit? scandebat. colūne q? de talib? vitib? facte diuissime remanēt icorrupte. in paucis. n. lignis natura eternior ē q? in vite nullo fine cre scit. 7 circa domos 7 villas circūdādi possunt Scādunt ē in mltis pnbus vsq? ad vltm vel populi arboris sūmitates 7 ēt cōp? rami quasi maritali affectu suis brachijs se connectunt. Zir bor est valis 7 medicinalis tam i fructib? q? in fructu. 7 emittit ac reddidit liquorē succas oinz ar bor? meliorē. qñ p?ā dicit? lachryas emittit puris simā. 7 illa lachria vtiliter colūns adhibet. p il lius lachryme euulsionē depurat eius substan tialis humor: i radice vñ fruct? surgit p? ea dul cior 7 purior ex ipsa vite. sfolia vitis superlata sūt inter? plana / viridia / 7 mollia. exten? autē vaticulata 7 villosa in extremitatib?. laterib? interasa 7 acuta multū obūbrātia / quoz ym bra estuantib? 7 q?escere cupientib? ē sūdūda 7 sūt multū medicinalia. Nā vulnera mūdant et mūda sanāt. i aqua decocta refrigerāt. calozes febrile mitigāt. estuationē 7 tumorē stomachi cathaplasmata mire sedāt. pgnātes adiuuāt / somnū puocāt 7 cerebrū recreāt 7 pfortant. c? lachryma potata sepe calculos frangit (vt dicit dia. visū acuit / lipitudinē oculoꝝ tollit morfi bus venenatis 7 veratiorib? succumit / vchre si str. Litis ē et? valet ad p?dita q? succo ruthe 7 oleo admittit? tumorē splenis spargit (vt dicit pli. li. xiiij. c. i. dicit folia vitu dolores capinā purant / inflatōes sedāt / cum farina ordet cali dā arthenicā curāt / dissenterios valde iuuant si eoz / succū bibāt paucētes. lachryma eius cū oleo sup locū pilosū illita mō p?sentī pilos āputāt. 7 hoc maxime facit lachryma quā ram? vitis vi ndis emittit 7 resudat. verrucas tollit. cortex vi tū 7 folia arida vulnerū sanguinē sedāt. p?ūq? vuln? cōglutināt atq? sanāt cinis vitu morfi stulā purgat atq? curat. neruoz dolores 7 ptra ctōes mitigant. scorpionū 7 canū plagas euz oleo sanāt. cinis coninas p se pilos ablatos re / staurant 7 multiplicat (bucuscq? pli.)

De vite.
Vitis siluestris sine agrestis ē labru sca sic dicta. qz in terre marginib? crescit. a labro. n. dicit labrusca. f. ab extremitatib? tene vbi nascit. sicut di. 3 si. lib.

liij. Est autē similis viti vniuersa in folijs / s nō fructu. nā fructū facit modicū aut nullum. 7 si quē fecerit / ille dur? est 7 sicut? 7 amar?. vitis vniuersa degenerat sepe in labruscā qñ nō colit tur nec purat. 7 ecōuerso d labrusca fit vitis vi tifera p culturā debitā 7 tonsurā (vt di. pli.) 7 quāuis labrusca nō sit quō ad abū vitis ē tū vitis quo ad medicinā. nā eius radix elixa in aqua pluuiali 7 mixta vino hydropicos curat / dēs maculas tollit / tussim p?scat / puluis radi cis ei? p?mā defectū stomachi mire subuenit vt di. dia. Pli. autē (li. xiiij. c. ij.) dicit sic. Labru sca grece apeloē sargia appellat spissis folijs vno cortice / yuas fert rubres mō cocca. quantū succo mulieres cutē faciē purgāt 7 ille vuc euz folijs 7 succo vtiliter apponunt vitis co / rap. 7 lūdoꝝ nite cū aceto scabie hois 7 q?dru pedū curāt. bucuscq? pli.

De vitulamina.
Vitulamen a vite dicit illa planta ba starda siue spunia 7 infructuosa que nascit a radice vitis siue alias non pcedit ex ipis gēmis. 7 tales plāte degeneres sūt 7 innaturales. 7 iō nō fructificāt sed vitem onerāt 7 grauāt 7 fructū impediūt ac retardant nā humorē attrahūt a radice q? deberet trāsserri ad fructū numendū. 7 augmētandū 7 iō dñe citius extirpari ne diuini? crescentes diminuunt fructū vitis. 7 iō tales plāte adulterine dicuntur spunia vitulamina. i. degenerātia 7 nō natura lia. vt b? in li. sapien. c. iij. 7 bec est lra rabani 7 antiquoz quāuis aug?. in li. de doctr. chri. dicit. q? meli? dicitur a adulterine plantagine. qd vep est quo ad simpliciu intellectū. vera m lra est 7 bōa quo ad intelligentes. f. spunia vi tulamina 7c.

De vinea.
Vinea (vt di. papi.) ē lo? vbi plā / rant vites. vñ 7 viuētū vocant? lo cū vbi p?ta est vitu multitudo. vi nea diligēter ex colit 7 ab oib? supfluis ex pur gat. a cultozib? sepi? visitat. 7 ne ledat a bestijs maceris 7 sepib? circūdat. 7 ne deripiant fru ctus ei? custodes i ea sup speluncā ordinant. i hyeme sine custodia relinquant. s i autūno a mltis frequētāt. in hyeme valde pallet in vere 7 i estate viuet / floret ac redolet. s in autūno fructū gaudet. odo: florentis vinee oi venenoso pma riat. 7 iō ipsa florete fugiūt colubri 7 bufones sustinere ei? fragrantia nō valentes / virore 7 a mentate delectat visū fragrātia 7 aromacitate affiat olfactū saporis suavitate refiat gustū fo lioz lenitate demulcet tactū. acere diligit purū / sereniū (vt di. pli.) 7 min? diligit tpus nubilo sum terrā diligit calidam 7 siccam / mediociter pinguem atq? dulcem. nam quando terra est nimis pinguis vel nimis bumida / luxuriat it

ramos et folia et paucos hinc fructus quoniam non est in terra arenosa et nimis magna cito deficit et arefcit cum ibi non inueniat sufficientes nutrimenta. sicut si fuerit in terra amara vel saluginosa corrupta dicitur maliciose hinc radices sibi subintrare. et ideo diligit terra dulcem et in suis qualitatibus temperata. et ideo motus alia folia bene exposita sunt optima loca ad vineas. quia in eis humor est dulcis et calidus fortis. et pro vinea folia est magis exposita. tanto fructus reddit dulciores. Primo autem est fructus viridis durus sicut et acetosus. deinde per decoctionem folia dulcis efficitur et deliciosus. sub foliis ipsius vinee latitant vulpes vvas vinee corrodentes auferre et deuasitantes. et maxime ubi custodiae sunt negligentes. nec potest quod aliqui minus sapientes ponunt et ducunt vulpium aduersarios. id est canes intra vitium maceris siue sepes nam plures demolluntur et destrunt vvas vinee sic in doli pauci canes qui fumine faceret plures vulpes ut dicitur. Irido. et ideo sapientes vitatores summa indigent diligentia ne subintraret porci seu canes domesticus seu vulpes. A muscarum autem et vermium corrosione non potest seruari vinea nisi per ipsos manu quae omnia continet in sua parte ut dicitur. Irido. et saluat magnifice vniuersa.

De vva

Quia ab humido humes est dicta quasi humida eo quod immiscetur humoribus plena est. ut dicitur. Irido. li. xvij. Ex terra autem componitur vva. scilicet folliculis / glarea et anillis. folliculis dicuntur vinaria siue thece in quibus glarea continetur. Et est glarea succus siue humor pinguis ipsius vinee. Anilli autem dicuntur paruula grana que sunt in racemo et dicuntur alio nomine aani ab acco acco. et dicitur bicaanus cini sicut patet in maiori volumine piscianum ubi dicitur illud sibi paulini. Exprimunt humores aanos succosque liquere. Aliqui tamen dicunt hoc aani vva et est generale nomen ad botros et ad racemos nam vva proprie est multorum granorum coadunatio. racemus autem dicitur vnum granum. botrus autem vvarum congeries vel congregatio. quia gallice dicitur moissinie secundum papiam autem et Irido. racemus est bottonis pars. scilicet ramisculus cuiusvis prescius. nam a ramo dicitur racemus. secundum Irido. vva a multis dicitur suburbane eo quod in vrbibus videtur ad coedendum. Comendat. n. eas et species et ideo dicitur sa ponit quare multe sunt species sicut sunt procoete sic vocatae. quia cito maturefcunt et ante omnes calore solari decoquuntur quos greci lagesos dicitur. quia festinant ad maturitatem sicut lepus. Item sunt purpuree a calore purpureo sic vocatae. Item sunt dicitur sic dicitur a magnitudine sicut dactyli a longitudine. Item sunt stephente a rotunditate nuncupatae. Item sunt cretanec sic dicitur eo quod rube-

ant velut ignis. Sunt autem et atinice vve. scilicet albemineo. scilicet colore rubeo non permittit. Item sunt apiane facientes vinum dulce quas nisi cito colligas pluuibus et ventis et maxime apibus infestantur per quas depredatione apiane sunt vocatae Item sunt et bicubite a regione nomine fontis. turbinas / pluuibus et calores optime substant et in terra macra non deficiunt. hinc dicitur de basilica. Item sunt argite quos nisi primo tempore colligas aut in terra cadunt aut hinc copulescunt. Item sunt et elbolie id est varie que nec purpuree sunt nec nigre ab albo colore sic dicitur. elbui. n. inter albu et nigrum est medium. Sunt autem et multe alie differentie vvarum quae differunt ab inuicem et in colore et in sapore / in magnitudine et virtute. sicut sunt magis famose ut dicitur. Irido. li. xiiij. secundum Isaac non in die. color vvarum quadrupliciter variatur. Sunt enim vvae oino albescere et a quose modici camilbites cortices subalbes ossa exigua. Sunt etiam vvae oino nigre / grosse camis et cortices. parui hinc / et ossium magnorum. Sunt et amine que magis precipitant cum albedine quam cum nigredine. Sunt insuper rubeae que magis accedunt ad nigredinem quam ad alborem. Albe leuiter nutriunt / facile digerunt. venas penetrant et vvinam prouocant. Nigre sunt dure digestionis tamen stomachum plene confortant et est plus nutriunt quam bene digerunt. Lintine autem et rubeae sunt medie in virtute. Et sicut dicitur a Ido. quanto vva sunt maturiores / tanto sunt laudabiliores ad nutriendum et gratiam bonum sanguinem meliores vva quam minus hinc camis quam hinc ris / laudabiliores humores generant quam ille que sunt pluris carnis quam humoris / non tamen sunt tantum nutrimenti.

De vva imatura.

Quia imatura est frigida et siccata et multum acerba. parit nervos sua frigiditate. denuntiat etiam radices in terra quae obstupescunt et videntur quodammodo coagelatae. virtute autem hinc costringendi et colericis vomitum reprimendi et calorem epatis extinguendi / sitim auferendi / acutum calorem mitigandi / humores grossos in oculis et in palpebris desiccandi et prurium oculorum et asperitatem abstergendi (ut dicitur Ido.)

De vva passa.

Quia passa multis modis fit. aliquando torquetur illud per quod vva dependet a vite ita quod non possit hinc vltimam ad vnam ascendere et sic permittit a sole per dies aliquos desiccari. Et beccat vva passa propter calorem solis quam parit. et est optima ad comedendum. aliquando racemi involuntur in pannis vitis et colligantur folia filis ne racemi dispergantur. et postquam panis est extractus de dibano quando calor est rempatus imponuntur ibidem racemi.

involuti & efficiantur. simili modo dicuntur iste
vive passe. qz quādam violentiam a calore di-
bani patiuntur. simili modo quandoq; in fuma-
rio fit vva passa. vnde dicit alexander nequam
dāt vvas passas diban? fumaria pbebus. de
vva passa. d. *Isa. in die. Vva passa pfecta in
dulcedine est calidior maxime si nigra est. neq; ni-
mo mollificatiua. nec nimis etiā dissipatiua. s.
media malos humores tēperat & mitigat mor-
sionē maxime qñ pinguis ē & cariosa & corticis
est tenuis. et ei? ossa siue granula sunt exigua at-
q; pauca. hmoi. vna passa p doloze mpectoris
adiuuat/pulmonē mūdificat /tussim sedat/ve-
sicā & renes purgat. spleni tñ & epati. nō puenit
si habuerit durniā & grossitatem. vva autē passa
būs acerbitate cū quadā pōtitate min? est cali-
da q̄ sit dulcis & mīo? bumida maxime si sit al-
ba. & iō pax nutrit/colorē extinguit/ventrē con-
stipat & pstringit.*

De vino

Vinū dīquasi in vite natū v̄l auena
eo q̄ potus et? vena sanguine cito
replet. vt. d. *Isa. li. xii. vbi tractat q̄
poni. Temētū autē dī forte vinū eo q̄ tētat mē-
tem & temerarie agere facit. dī & mētū qñ
est purū et aque non admittit. & dī bach? a libe-
ro p̄te qui vocabat bach? & dī fuisse primus re-
p̄tor vitis. vel bach? dī ab effectū qz fontudi-
ne sua facit bibentes furere & in alios debacha-
re. laudes autē vini nō pōt ad plenū describere
etiam si uideret bachus ipse. Inter autē omēs li-
quores & succos arborū vinū optinet p̄ncipa-
tū. nā p̄te oibus liquoribus vinū moderate sū-
ptū corpa pl? p̄fortat/ corda lenificat morbos
& vulnera euacuat atq; sanat. vñ *Isa. d. in vlti-
dictari. Vinū dat bonū nummētū corpori sa-
nitatem reddit p̄ditam ac custodit calorē natu-
ralē p̄te omnibus abis & ponb? p̄fortat & aug-
mentat p̄pter familiaritatis p̄fortū qd̄ hz auz
natura. vñ sanguinē purissimū generat et turbī-
dum purificat & clarificat. venaz. ora aperit et
ad interiora cā mūdificandi sua subtilitate pe-
netrat & tenebrosam fumostatē tristitiē inducti-
uam illuminat atq; fugat ton? corporis mēbra
corroborat & vigorē singulis administrat. vini
n. bonitate actio aie manifestat. facit in ea tri-
stitiē & dolous obliuionē. nec p̄mittit eā senti-
re angustā et dolorē acuit intellectū & facit euz
doalem ad inuestigandā rē difficilem et subtile
animosam etiā ipsā efficiat & audacem. vñ patz
vinū excellētia aut? vsus cōuenit omnibus ho-
minibus/ctaribus t̄pib? & regionib? si debito
mō s̄mpres bibētis a singulis assumat. senib?
etiā p̄uenit qz calor vini eoz repugnat frigidita-
ti. Iuuenibus p̄uenit scdm̄ abū. qz natura siliis**

est namue & etati iuuenili & adolefcentibus & pu-
eris est abus & medicina. qz eoz calori adhuc
impfecto nutrimentū exbet & ipsoz bumidita-
tem superflua puenit consumit & deficiat in fri-
gida regione & in hieme vinū forte & multū pu-
erū puenit. in estate nō & calida regione vinū pa-
rū & multū mētū v̄le est. corpus. n. bumectat
& refrigerat propter mīxturam aque subtilitate
vini ad remota mēbra v̄duat valde cito. iō
antiqui vocauerunt vinū tyriacā magnā. qz in-
uenerūt illū duaz rerū cē iuuatiuū. calefacit. n.
corpora frigida & infrigidat calida /bumectat
siccā / & bumida extenuat & deficiat. sed ei? cale-
factio & siccatio est naturalis. bumectatio vero
vel infrigidatio est accidentalis. qz subtilitate
sua p̄ortat aquā ad mēbra que necesse b̄nt in-
frigidari et bumectari ipsa aqua. vt. d. idē. In
vino autē p̄siderant ista /substantia siue liquor/
color /sapor atq; odor. Nā scdm̄ sbām vini atē
dicitur subtilitas et terefretitas siue grossities at
qz medioctitas. Vinū substantialiter tenue et
subtile /album est et clarū & cōuenit stomacho
qz cito digeritur & venas p̄fortat /mentē nō pa-
tit neq; ledit /nec mēbris aliq; infert no-
cumentū. vinū autē terefretre atq; grossū est huic
oppositū. stomachū. n. grauatur & difficile pene-
trat. Color autē vini est quaduplex. s. albus /ni-
ger /glauus /cinrus et rosens siue rufus. albū
vero & nigrum vinum ceteris est min? calidum
& album est magis bumidum quā nigrum p̄-
pter subtilitatem & aquositatem sibi dominan-
tem. nigrū vero magis siccū est p̄pter grossitēz
& terefretitatem ei magis substantialiter domi-
nātem. Vvina vero medioctes colores habētis
sūt alijs calidiora. s. vinū cinrum / seu aureum
& vinū rufum. & hoc scdm̄ q̄ magis ab illis ex-
tremis sunt remota / sunt minus calida / &
quāto illis sunt viciniora / tāto sūt magis calida

De vino rubeo.

Vinum rubcū valde inensum si ru-
bore / sicut sanguis fortissimū est &
multū ledit caput & partit mentem
& forte facit ebrietatem. & ideo optime indiget
aqua imisceri. vñ si cōmiscat quādo oz & bi-
batur putetibus / & t̄pibus / & regionib? / ac
cōsuetudini cōuenit atq; decet multū est lauda-
bile qz grossos dissoluit humores. vias venaz
a putredine mūdificat & sanguinē purificat ma-
xime si vicinū fuerit puritati. & ideo cōuenit se-
nibus. qz eoz colorē cōfortat & frigidorum hu-
moz dissoluit abū dantiā in seniaz corpibus
collectoz. vinū rubcū necesse est habere saporez
ponticū siue dulcē & liquorē inter grossū & sub-
tilē medioctē. & odor ei? inf aromaticū & grauē

et tale vinū ceteris est temperatius ad nutriendū
 & facilius mutatur in sanguinē ppter similitu
 dinem quā hz cū eo in liquore & sapore & colo
 re. Vinū dulce & multū tubum iuuat ad mun
 dificantū vitia peccatis & pulmōis. valde n.
 est saluiferū viscosi humoris & lenitiuū / r im
 mūdicie absteriuū. Vinū autē cōsideratur odor
 nam vinū aromaticum signat suūz liquore
 subtilē esse & temperant omiqz sordicie emunda
 tum & optime digestiuū. & ideo darum gene
 rat sanguinē atqz mundū. et est cordis conforta
 tiuū / lenificantiū / r fumū grossū & obscurū
 turbidi expulsiuū. vñ hypocras. Vinū inquit odo
 riferum subtili? ceteris est & leui? & digestibili?
 ac numbili? qz natura in eo suā & pleuisse sigē
 acciōez. vinū nō qd nulli? est odoris sue ventō
 sitatis grossitiem insinuat. & iō illaudabilis est
 nutritiū. nec clarificat sanguinē necenam cō
 forat & generat humores grossos. & fumū tur
 bidū et obscurū. vñ horribilissimū habens odo
 rem & sapore pōticiū pessimū est. qz infert corpi
 maximū nocimentū / pessimū generat sāguinē
 et noxiū. confert corponi nutritiū maxime
 si vinū fuerit valde nigrū. ad quod p̄tinet gros
 sities liquoris et grauitas odoris et ponnatas
 saporis. vinū itaqz predictis qualitatib? tēpa
 tū si temperate et modo debito bibat naturam
 adiuuat laudabilem sanguinem generat / sapo
 rem abis et pondus administrat / desiderū et
 appetitū excitat / vitale virtutē & naturalē p̄for
 tat / stomachū ad abū appetendū & recipiendū
 ac digerendū iuuat. virtutē expulsiuā ad expel
 lendū feces excitat. siam sedat / passiones aie
 malo in bonū alterat et immutat. Naz animaz
 verit̄ ab impietate ad pietatē / ab auaricia in
 largitatem / a supbia in humilitatē / de timore i
 animositatem. & vt breuiter dicam vinū mode
 rate potatū corpi & aie sanitas ē (vnicūqz Jsa.
 in die. & pl. li. iij. c. ix) vbi dī. vini natura est
 ipso hausto accendere viscera intus. foris nō
 ipso fuso in frigidare membra que ab ipō p̄fun
 dunt. viribus autē corpi nihil vino vni? si ad
 sit mod? nihilqz p̄niciosus si modus in sumen
 do non teneat. vñ andronides sapientia dar?
 scripsit ad alexandrum magnū cobidens intē
 perantiā vini in bibendo. Rex inquit memēto
 te bibere sanguinē terre. nā bibere intēperate vi
 nū acuta est homini seu venenū. quib? p̄ceptis
 si ille temperasset p̄fecto amicos in temulenta
 non interimisset vt. d. pl. Idem mala autē que
 facit vinū intēperate & immoderate sumptuz
 tangit ibidem in eodē li. c. vi. Idem inquit
 mutat in furorem. in mali impetū et obliuionē
 boni. ebrioso si quidem inest pallor in facie. &

gene. pendule oculoz assunt vlcera et lipitudo
 manus tremula lingua qz ligata. postera die
 crucuationes alicuius fedivelud de sepulchro
 et grauissime sentiuntur in capite puncciones.
 amaricat fumen. s. palati summitatem. amica
 bilis id est colera que intenditur a calido fumo
 vini et estualis sine torquet guttur. nam hec ne
 cessitas vinū sequitur vt bibendi p̄suetudo aui
 ditatem pariat rebibendi. vñ more sanguisus
 gevinolenti quanto plus bibunt tanto plus si
 tiunt. Ad hec verba pl. addit Jsa. dicens sic.
 Si vinū vsqz ad ebrietatem sepe assumptū fue
 rit rōnis lumen extinguit et vim brutalem con
 forat. vnde p̄manet corpus velut nauis in ma
 ri non habens gubernaculū aut rectorē. et sicut
 militia non habēs principē neqz ducē p̄pter
 qd fauet ebrius rei nō annuande et laudat qd
 in se est illaudabile de sapientibus facit stultos
 de beniuolis peruersos efficit & malignos. Nā
 ebrietas est oim viciōū fomes atqz cā. inadūe
 .n. ebriosi in homicidio adulteria & furta. & iō
 volētes custodire familiā oportet eos a vino cu
 stodire ne vinū pl? bibant quā corpi virtuti expe
 dit et nature.

De vino nouo.

Vinū nouū qd de lacu id est de cup
 pa nouiter est sublatum vocat mustum
 qm. s. de torculari primo est ex
 pressum. & est sic dicitur quasi tenēs mus. i. terram
 siue lutū. mus. n. grecce / terra dī latine. vnde et
 bum? terra dī bumefacta. In musto autē pres
 terre & feculente que p̄ibus aqueis & aeris sūt
 admixte in aquas agēs virtus ignea fortissimā
 facit ebullitionē. naz pres ignee & aeris mouē
 tur sursum pres vero terre deorsum. & ex tali p
 turbatione & repugnantia fortis fit ebullitō
 donec vincente calore puri ab impuro fit sepa
 ratio / r cōpleta digestio. Inest autē musto rāta
 vis feruoris / vt vasa forma ex eo plēa absqz spī
 ramine mox dirūpat. vt dicit p̄stan. & grego. su
 per iob. vnde p̄ spiraculi aperturā spumosi vi
 ni immundicia ad vastis sup̄ficiē vi caloris cru
 sta cōtinuē euaporat donec purissimū vinūz fi
 at. In principio autē quādo mustus eliquatur
 valde est turbidus atqz spissus. & ideo vt dicit
 Jsa. bibitiū grossum generat fumū trembilium
 somnioz inductuum. malos generat humo
 res. rugitum facit & inflationē. in intestinis mu
 stum nouum valde ventosum est r spumofum
 propter resolutionem partium vi caloris. vñ
 de galie. Vinum quodcumqz est recens non
 habet vim ducendi abum per corpus vñd vē
 rōsitatem & inflationem ac fastidium generat

quāto pl⁹ aut durat pōst exp⁹essionē a rocula
 ri tanto pl⁹ clarificatur et depurat⁹ / et apli⁹ intē
 ditur calor ei⁹ / qū. n. ad huc ē multū ab ebullitō
 ne nō q̄sāt. nec terestria ad suū locū descēdūt
 nec aerea et ignea sursum locū suū petunt et rema
 net ad huc indigestū. et iō qū vinū est bene dese
 catū / lucidū atq̄ clarū laudabile est et amicū
 nature. q̄ tūc confortat calor eius quotidie et
 tā in odore et sapore q̄ in virtute meliorat nisi
 forsitā ex corrupto aere vel ab aliquo corrupto
 vase corrupat. Nam si vas ipsum continens cor
 ruptū fuerit et ipsum vinū corruptū erit. Ex aere
 aut corrupto et calore vel humiditate nimis
 distēperato vinū sepe corrupit. et iō nūc acetū
 nunc pinguescat vel totaliter spūtescat et tunc
 nature boīs est pessimū et maxime inimicū et est
 fugiendū simpliciter ut venenū. Vinū etiā ve
 rustissimū in calore excedit tēperamentū. et iō sa
 pore mutat et colorem. et tale vinū suo acumi
 ne ledit cerebrū et percutit mentē. et sua siccitate et
 caliditate inflammat sūālem humiditatē et in
 guit calorem naturalē. et iō nec nimis recēs nec
 nimis antiquū est laudabile sed pot⁹ inter duo
 extrema est mediocre. Fin q̄ ab extremitate noui
 et veteris magis est remotū. q̄ illud maxime est
 temperatum. bucusq̄ Isa. in dietis.

De vino condito.

Q Vinū cōditum fit artificialiter et ad
 imitatione aromancum tam speciez
 q̄ herbarū. ut patet in vino salvia
 to / in vino rosato et ganophilato / et est illud vi
 num cōueniēs taz in potū q̄ in medicina. virt⁹
 enī tam speciez q̄ herbarum immutat vinum
 et sibi cōfert virtutem singularē. et ideo talia vi
 na sunt salubriora et delicatiora quādo eis sa
 lubres speciez debito modo incorpantur. vir
 tus enim speciez cōseruat vina ne de facili cor
 rum pant. vnde talia vina suo sapore delectāt
 gustum / exatant appetitū. sua aromaticitate
 cōfortant tam cerebrum quā stomachū. mūdi
 ficant etiam sanguinē et penetrant ad interiora
 tam venarū quā membrorū. (ut di. Isaac.)

De vino primo dulce.

Q Vinum primo dulce et tempatū in
 sapore p solis vel aeris decoctionē
 et longam ebullitionē corrupit
 et in acetositatem cōuertit / qū nō habet vim q̄
 custodiatur. ut di. Isaac. in dietis. in. c. de ace
 to. Nam p accidentalem calorem virtutem ca
 lois naturalis excedentē et vincenem subtili
 tur substantia liquoris per caloris accidentalis
 ebullitionē et extinguit calor naturalis. vnde vi
 nū qd primo erat substantialiter vel naturalit⁹
 calidum / p corrupentem calorem efficitur essentia

liter frigidum et pueritur in acetū. magis antez
 siccū est quā sit frigidū. moderate enī infrigidat
 salces i primo gradu / sed fortiter desiccatur. quia
 in tertio gradu. ut dicit ibidem. vnde ppter sub
 tilitatem sue substantie et frigiditatis debilita
 tem pforat de facili corpus et penetrat ad loca
 que valde sunt remota. vnde null⁹ alius liquor
 acetosus vt malignanti et similitūz habet vim
 penetrandi ad loca tā psumda. q̄ talis liquor
 in locis vicinis opatur efficacius quā in remo
 tis. vnde qui vult infrigidare calorem stomachi
 aut alia sibi vicina mēbra vtilius vitur grana
 torū succo quā aceto. sed ad loca remota infri
 gidanda vtilius est acetum quā succ⁹ granato
 rum vel agresta. habet enim vim viuacem qua
 dirigitur ad longinqua. idcirco est dissolutiuū
 et exenuatiuū et inasimum. et ideo sanguinē et
 lac coagulantū calcfactū in stomacho dissoluit
 si bibatur. Est etiā acetū (ut dicit ibidem) sto
 machi cōfortatiuū / appetitus exatatiuū. et
 augmētatiuū et malorum osium ad stomachum
 descendētium potenter repressiuū. Est etiā con
 tra venena et venenosa mortem inferentia. vt ē
 ipsum apium / iul. qui amū et cufordium iuuua
 uum (bucisq̄ Isaac.) Secundum plinū vero
 et dia. acetū forte positum sup fenū vel frigidū
 humū / morebullit. fluxum ventris et sanguis
 sistit si inuenit ventrem pleniū soluit si vacuum
 ipsum stringit. litargias et freneticas subuenit.
 vulnera recentia mūdicat et abluir / et ipsa in
 tumescere nō pmi trit. fetorem oris et gingiuarū
 abluir et abtergit. necros dentium parit / et ip
 sos bebetes et stupidos cito facit vomitū et nau
 seam reprimit et compescit. gargarisatū aurib⁹
 surdis subuenit / et vias auditus aperit. oculo
 rum a acē exacuit / corrodit metalla et eris diuer
 si colores gignit. vt cenusa ex plumbo. es vi
 ride ex cupro. lasurū ex argento. ouū in aceto di
 mensum p plures dies mollicat in testa et euz
 ad modū pelliale molle facit. fer acetū valz cō
 tra morsus serpentis conuulsi / qui dicit cerassea.
 smuliter cōtra morsus rabidi canis et cocodilli
 bucusq̄ plinius lib. xxiij. c. f.

De vinaco.

Q Vinacū et vinacū dicunt postorius
 vinū / qd cōpressis vlnis vltimo elī
 quat. et est q̄ si fer totius vini. Vin
 acia dicunt pellente et aam / que remanent ex
 presso vino. et p collectionē vini extra p̄ficiunt
 tur. vñ dī in gressimo. Pelles vuarū vinacia
 dicunt fore tū. Et dicas acinum / qd in vna cenis
 acū. Vinacia vero libēter comedūt sues quā
 uis modicam aut nullam prebeāt eis nutimē
 tum. nam plus inhiant quam nutiant.

De vinaria.

Quod vinaria vinarie dicitur celarii vel locus ubi vinum occultatur et reponitur. unde quanto locus ille frigidior est et sicior tanto est aptior ad vinum in dolis reposita conservanda. et ideo excavaunt loca lapidea. et sub remanea ut in eis vinum melius conservetur a corruptione calidi aeris ne arefiant vel alio modo corruptantur.

De viola.
Quia propter violentiam odoris sic est nominata (ut dicitur Ipsi/Jaius tres sunt species. scilicet purpurea/alba et mellina. sed diuina folia nature frigide sunt et aquose et etiam solutiva. unde violae cum melle et aqua coctae solvunt ventrem. similiter si cum zucchero macerentur et in vase vitreo diu soli exponantur alium laxant/inflationem mitigant calorem febrem alterant sitim sedant. semen eorum parturientium cunctat et excludit. lumbricos occidit. calefactioni epatis subuenit. herba quidem modo dicta est viola in substantia que recens melior est quam antiqua. cuius flos maritimi est odoris. unde odor eius cerebri calorem mitigat et spiritus animales recreat et confortat. somnum provocat cerebri refrigerat/temperat humectat. quanto flos eius est virtuosior tanto plus inferius caput deprimat et indinat. Item flores venales prius oriuntur et se citius manifestant. pariterque eius in substantia magnitudo odoris pariter et virtus nobiliter recompensat. ut dicitur dia.

De ymo.
Quia nomen accepit eo quod in locis viginosis et humidis melius proficit. nam in montanis et asperis minus letat ut dicitur Ipsi. li. xvij. radices in terra profunde figit et de profundis terre visceribus ad nutrimentum ramorum et frondium humorem fugit. ramos multos et nodosos ex se mittit. et foliorum suorum densitate umbram viatoribus gratam facit. Est autem arbor sterilis et tamen inter glandiferas a plinio computatur. flores habet subalbidos et odoriferos ad modum ulie. et quedam sunt grana ut cubebe. sed eius fructus est inutilis eius flores frequenter apes ex eis mellis dulcedinem colligentes. et spiritus quasi sterilis sit in se tamen utilis est vini fructifera. cuius fructus et palmitres sursum erigit et sustentat. corticem habet durum et rugosum/sed est lignum molle interius et lenissimum et ad suspensum valde aptum. sicut tili. ut dicitur Ipsi.

De yrtica.
Quia ex eo est vocata quod tactus eius corpus adurat. Est enim ignee nature ut dicitur maro.)fecunda non modica

vis illius dicitur esse. unde nequa merito nomen sumpsisse videtur. Zactaq; exurat digitos yrtica tenentis. Yrtica autem est duplex. scilicet vrens et mor dens/pustulas et pruriginem gignens. aspera habet folia et acuta et subrubra. hastulas habet agulosas et villosas et manus tangens vrituas. et est grauis odoris subamari saporis. Alia est yrtica que dicitur mortua folia habet albiora et molliora et magis rotunda et tangentes non exurit. florem habet nuncubeum/nunc album et valde grauis odoris pariter et saporis. yrtica yrtica est medicinalis. nam succus eius cum vino bibitus/ valet contra biterenciam et contra colericam passionem cum melle curat antiquam tussim et mundat pulmonem. et ventris inflationem sedat et tumorem. folia eius cum sale contrita vulnera sordida mundant et curant. similiter morsum canis sanant etiam caneros. radix eius contrita cum vino et cocta in oleo valet contra tumorem splenis. succus eius fluxus sanguinis de naribus sistit. cum melle mestrua stringit. semen eius cum vino bibitum precipue mixtum melle et pipere mouet ventrem et puocat yrinam. herba recens cocta ventrem mollit si comedat. unde dicitur plini. et precipit yrticam recentes quando primo arefat in marcio decoquere per modum oleris et comedere contra multas corporis passiones. vniuersum tamen est in medicina quam in esca.

De zizania.
Quia zizania herba quedam est de qua Ipsi. li. xiiij. quod poete infelix Ioli um dicitur/ eo quod sit inutile et infecundum. et est femini generis in singulari et neutri in plurali. ut dicitur idem. Nasatur autem inter triticum temporibus corruptis atque siccis. quod diu est in herba similis est tritico/ tab eo potest vix discerni. suffocatur autem ipsum triticum atque ledit/ nisi ab eo cautius separaretur cum cautela magna. Non est zizania quam adhuc recens est eradicanda/ ne propter similitudinem quam habet cum tritico vel zizania colligatur vel triticum sub zizanie specie euellatur. Cautius igitur est ut quam triticum a zizanijs non discernitur/ vix ad messem yrticis crescere permittatur. et tunc zizanijs per semine cognitis a tritico et discretis per fasciculos colligantur. et tritico in horreis collecto zizania per fasciculos comburantur. Dabit autem zizania vini acuta et quodammodo venenosam/inflatuam et ventosam. et ideo inebriat et mentem percutit et caput ledit. immutat saporis panis cui admisceatur et inficit. et si in multa quantitate comedatur valde ledit. immo quam doque interimit et occidit quibus autem sit noxia interitus in corpore ad edendum vtilis tamen extrinsecus est ad comedendum.

nam si cum farina ordei et pulvere turis ac croci miscatur conceptu adiuuat in mulieribus atque partum. mixta cum sulphure et aceto. valet contra impetiginem / serpiginem et pruritum. mixta cum semine lini et in vino cocta dissoluit apostemata. scilicet sicut dicitur de decocto cum semine cortice et radice sanat vulnus et mundificat putrefactum. valet etiam contra fistulam et contra cancrum. mire puocat mensura et mundificat matricem et disponit ac preparat ad conceptum. ut dicitur Plinius et Dioscoridus.

De zinzibere.

Zinziber est radix herbe et est calidum et humidum. ut dicitur in platea. Est autem aliud domesticum aliud silvestre. acutius habet saporem silvestre domesticum. et est solidius colore non adeo albus sed facilius frangitur. valet contra frigidam causam pectoris et pulmonis. stomachi dolorem et in testinorum ex indurata ventositate venientem mingat et dissoluit. si vinum decoctionis eius cum cinamo calidum assumat stomachum confortat et digestionem curat. visum acuit et panem si uel telam in oculis extenuat et consumit. et hoc melius facit domesticum quam silvestre. quanto albius est et recentius tanto est acutius et melius per duos annos vel tres seruat in bona efficacia. sed post arefacta a vermibus perforat. propter humiditatem enim suam putredini est appetitum ut dicitur Isaac. unde qui uult id diutius reseruare oportet ut ponatur inter piperis ut pipens siccitate humor zinziberis temperetur ut dicitur idem.

De zedoario.

Zedoarium calidum est et siccum. et est domesticum magis eligendum. et id quod est magis cininum. tenue et longum. in sapore acutius non perforatum. silvestre est subalbidum et stipitum cum acumine modico. valet ad illa que zinziber. et stomachum et corpus confortat et appetitum puocat. ut dicitur platea.

De zuchara.

Zucharam vel zuchara fit de quibusdam canis et arundinibus que crescunt in stagnis iuxta Nilum. et illos cannam suam dicitur canna de qua fit zuchara per decoctionem. sicut solet fieri sal de aqua. canne uero pistate ponuntur in lebetis et decoquuntur ad lentum ignem usque ad spissitudinem. Et primo uidetur ex toto transire in spumam. sed post facta residentia spissius et melius petit fundum. superius autem manet quod est vaporum et spumosum. et est minus dulce et forami-

nosum et inter dentes non crepitat quando masticatur. sed euascat subito et liquefit. bonum autem econuerso. bonum enim positum in uasis rotundis ad solem durum efficitur atque album. Aliud autem est cininum et est calidius alio et ideo non debet in acutis febribus exhiberi. zuchara autem bona est temperata in qualitatibus suis. et ideo ut dicitur Isaac. in dietis habet uirtutem colatiuam / dissolutiuam extenuatiuam / et uentris absque ulla morosura bu mectatiuam / et stomachi mundificatiuam. asperitatis pectoris et pulmonis lenificatiuam. uocis clarificatiuam tussis et raucedinis ablatiuam humiditatis consumpre restauratiuam. ponticitatis et amaritudinis specierum aromaticarum temperatiuam et ideo summe utilis est in medicinis ut in electuariis / in pulueribus / in siropis (ut dicitur Isaac.) tamen aliquantulum uentrem inflat precipue post abum sumpta. quia omne dulce est inflatiuum de natura sua. de facili etiam in coleram rubeam transmutatur si colerici mbeuatur. sicut enim acerositas acum colere reprimat et restringit / sic dulcedo quasi ei contraria coleram extirpat atque nutrit. ut dicitur Isaac in eodem ca.

11 Finit Liber decimusseptimus.